

ISSN 3027-6101 (Print)
ISSN 2985-2544 (Online)

JOURNAL OF

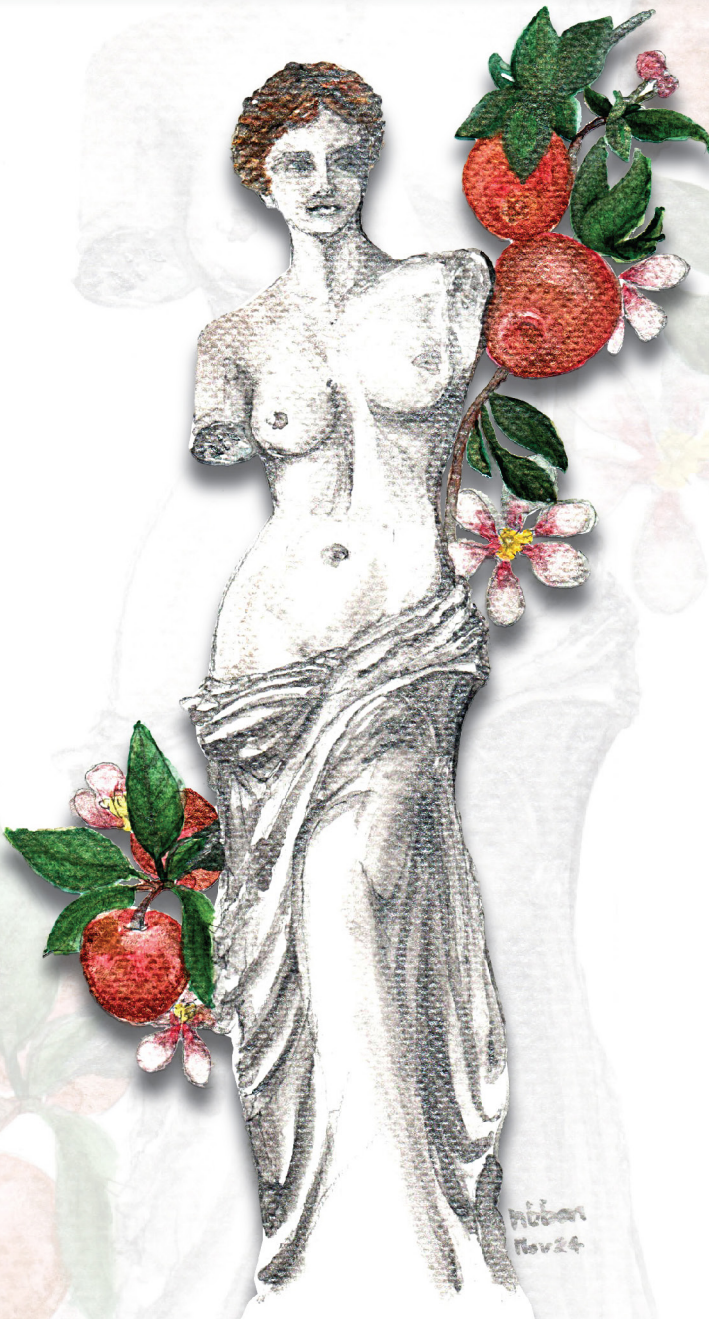
HUMANITIES

NARESUAN UNIVERSITY

วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ปีที่ 21 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2567

วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ชื่อวารสาร วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ISSN: 3027-6101 (Print)
ISSN: 2985-2544 (Online)

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ
ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน
ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม
ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

เจ้าของ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

จุดประสงค์ เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยด้านภาษา วรรณคดี คติชน ปรัชญา ศาสนา ดนตรี
และนาฏศิลป์ ของอาจารย์และนิสิตคณะมนุษยศาสตร์ ตลอดจนบุคคลทั่วไป

สถานที่ติดต่อ บรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ต.ท่าโพธิ์ อ.เมือง
จ.พิษณุโลก 65000
E-mail: humanjournal@hotmail.com
โทรศัพท์ 0-5596-2072

การตีพิมพ์ซ้ำ บทความใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสาร ถือเป็นลิขสิทธิ์ของผู้เขียน หากต้องการตีพิมพ์ซ้ำ
ต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียนก่อน

ภาพจากปก นางสาวณริศรา พฤกษ์วัน

ข้อความรู้ใด ตลอดจนข้อคิดเห็นใดๆ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่านโดยเฉพาะ คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร และกองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์ ไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

วารสารมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ปีที่ 21 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม 2567

ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.กุสุมา รัชมณี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แคทรียา อังทองกำเนิด

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพล สุรนครศรีินทร์
ดร.ปฐวี พรหมเสน

มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยนเรศวร

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.บุษบา กนกศิลป์ปรภม
ศาสตราจารย์ ดร.ปริศรา ยืนเสน
ศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี วงศ์วัฒนา
รองศาสตราจารย์ ดร.ธรรศ อัมโร
รองศาสตราจารย์ ดร.ธำนิรัตน์ จตุทะศรี
รองศาสตราจารย์ ดร.นันทนัย ประสานนาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุพกา พุกขิมา
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ อมรวิชช์ศักดิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.อนุกุล วิจารณ์สุขสมบุรณ์
รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ณ์ เกษมผลกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ เชิดชู

มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยนเรศวร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยนเรศวร

เลขานุการ

นางสาวณัฏชา แก้วเจริญเนตร

บทบรรณาธิการ

ท่านสมาชิกและผู้อ่านที่เคารพทุกท่าน

วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 21 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม 2567 ประกอบด้วยบทความวิจัย และบทความวิชาการจำนวน 11 เรื่อง ได้แก่

บทความวิจัยด้านดนตรี **แนวคิดด้านหลักสูตรและการสอนกีตาร์ขั้นพื้นฐาน** ของธรรศ อัมโร บทความด้านนาฏศิลป์ **การรำในพิธีแย่งศพของชาวมอญ** ของนัสริช กรทอง สุขสันติ แวงวรรณ และเฉลิมศักดิ์ เย็นสำราญ

บทความด้านคติชนวิทยา **การศึกษาการใช้พระนาม “เทพเทวีอะโพรไดที (วินัส)” เป็นชื่อตราสินค้าและชื่อสินค้า** ของบาร์นิ บุญทรง และ **บทบาทหน้าที่ทางคติชนจากเรื่องเล่าผ่านสื่อออนไลน์ในรั้วมหาวิทยาลัยนเรศวร** ของภาคภูมิ สุขเจริญ และสุวรรณี ทองรอด และบทความด้านวรรณกรรม **การแบ่งวรรณะด้านวิถีชีวิตจากวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช** ของเจ็อง ถิ หั่ง

บทความด้านภาษาศาสตร์ **ข้อธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72: การศึกษาตามแนวภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์** ของรุ่งทิวา สุภานันท์ จัตุรแก้ว ยุวพรหม อนุสรณ์ ศรีวิระ และศิริวัธน์ กาวิละนันท์ **การแปรทางศัพท์ในภาษาไทยถิ่นเชียงรายตามกลุ่มอายุ** ของกรชนก นันทกนก และชมนาด อินทจามรรักษ์

บทความด้านการสอนภาษาอังกฤษ **The Study of the Interrelationship between the LGBTQ Inclusiveness and Affective Factors in English as a Foreign Language Classrooms** ของธนาวุธ ศรีจักร์ และบทความด้านการสอนภาษาญี่ปุ่น **การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านภาษาญี่ปุ่นสำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้น** ของคชาภัช หลิมเจริญ

บทความด้านการแปล **รูปแบบการสูญเสียความหมายในการแปลคำนามนับได้และนับไม่ได้ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยบูรพา** ของสมภพ ใหญ่ไธมานัง และ **การแปลคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาตามเส้นทางท่องเที่ยว 8 พระธาตุประจำวันเกิดในจังหวัดนครพนม ภายใต้ทฤษฎีการแปลของโมนา เบเคอร์** ของปริยากร บุญธรรม และปวีณา แพงสอน

กองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณผู้เขียนทุกท่านที่ส่งบทความเพื่อขอรับพิจารณาตีพิมพ์ลงในวารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่เสนอข้อแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง กองบรรณาธิการมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนามาตรฐานวารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป หากท่านมีข้อติชมหรือสงสัยประการใด สามารถติดต่อสอบถามหรือส่งข้อเสนอแนะของท่านมาได้ที่อีเมล humanjournal@hotmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แคทรียา อังทองกำเนิด

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย / บทความวิชาการ

แนวคิดด้านหลักสูตรและการสอนกีตาร์ขั้นพื้นฐาน

ธรรศ อัมโร..... 1

การศึกษาการใช้พระนาม “เทพเทวีอะโพรไดติ (วินัส)” เป็นชื่อตราสินค้าและชื่อสินค้า

บารนี บุญทรง..... 20

การรำในพิธีแย่งศพของชาวมอญ

นัสนิรัช กรทอง สุขสันติ แวงวรรณ และ เฉลิมศักดิ์ เย็นสำราญ..... 36

The Study of the Interrelationship between the LGBTQ Inclusiveness and Affective Factors in English as a Foreign Language Classrooms

Thanawut Sreejak..... 51

การแปลคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาตามเส้นทางท่องเที่ยว 8 พระธาตุประจำวันเกิดใน จังหวัดนครพนม ภายใต้ทฤษฎีการแปลของโมนา เบเคอร์

ปรียากร บุญธรรม และ ปวีณา แพงสอน..... 73

ข้อธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72: การศึกษาตามแนวภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์

รุ่งทิวา สุภานันท์ ฉัตรแก้ว ยุวพรหม อนุสรณ์ ศรีวิระ และ ศิระวัตร กาวิละนันท์..... 88

บทบาทหน้าที่ทางคติชนจากเรื่องเล่าผ่านสื่อออนไลน์ในรั้วมหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ภาคภูมิ สุขเจริญ และ สุวรรณี ทองรอด..... 105

การแปรทางศัพท์ในภาษาไทยวนถิ่นเชียงรายตามกลุ่มอายุ

กรชนก นันทกนก และ ชมนาด อินทจามรรักษ์..... 125

การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านภาษาญี่ปุ่นสำหรับผู้เรียน ภาษาญี่ปุ่นขั้นต้น

ศุภาภัส หลิมเจริญ..... 147

รูปแบบการสูญเสียความหมายในการแปลคำนามนับได้และนับไม่ได้ภาษาอังกฤษเป็น
ภาษาไทย ของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยบูรพา

สมภาพ ไญยโสมานัง.....161

การแบ่งวรรณคดีด้านวิถีชีวิตจากวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

เจื่อง ถิ หั่ง.....177

แนะนำผู้เขียน.....200

ข้อมูลสำหรับผู้ส่งบทความเพื่อตีพิมพ์.....203

แนวคิดด้านหลักสูตรและการสอนกีตาร์ขั้นพื้นฐาน

The Synthesis of Fundamental Guitar Curriculum and Teaching Methods

ธรรต อัมโร¹

Tat Amaro²

(Received: 31 May 2023; Revised: 20 August 2023; Accepted: 11 September 2023)

บทคัดย่อ

หลักสูตรและการเรียนการสอนกีตาร์ได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบันโดยเฉพาะในโรงเรียน ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาหรือในการศึกษานอกระบบ เครื่องดนตรีประเภทกีตาร์ให้เสียงที่ไพเราะ สามารถใช้ บรรเลงเพลงได้หลายสไตล์ ทั้งช่วยบรรเลงประกอบการขับร้อง บรรเลงเดี่ยวหรือรวมวงได้ บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษา แนวคิดด้านหลักสูตรและการสอนกีตาร์ขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการของวิธีการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ผู้วิจัยพบว่า หลักสูตรและการสอนกีตาร์ขั้นพื้นฐานมีประวัติที่ยาวนาน ในปัจจุบันหลักสูตรที่ทันสมัยจะมุ่งเน้น การผสมผสานวิธีเรียนแบบดั้งเดิมเชื่อมโยงกับการสร้างเสริมประสบการณ์ผู้เรียนผ่านบทเพลงสมัยนิยม มุ่งเน้นการฟัง ปลุกฝังความเข้าใจในบทเพลง ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะจากการเลียนแบบเพื่อสร้างสรรค์ ในขณะที่จะแนะนำให้หลักสูตร กีตาร์ลดความสำคัญของการอ่านโน้ตสากล อีกทั้งจากการศึกษาพบว่า แนวทางดังกล่าวจะทำให้เกิดปรากฏการณ์ใหม่ ในแวดวงการเรียนการสอนกีตาร์ที่ “การเล่นให้สนุกกับฝึกเพื่อพัฒนาทักษะไม่ได้เป็นสิ่งที่สวนทางกัน แต่สามารถ ผสมผสานไปด้วยกันได้อย่างมีนัยสำคัญ” (Incze, 2013, p. 1)

คำสำคัญ: ปฏิบัติกีตาร์ขั้นพื้นฐาน, แบบฝึกหัดกีตาร์เบื้องต้น, กระแสความนิยมในปัจจุบัน

Abstract

Guitar curriculums and their proposed instructions have been popularised in primary and secondary schools, as well as in non-formal educational settings. Their rising popularity can be attributed to the exquisite sonority, versatility, and ability to perform as a solo instrument and in band settings. This article delves into an in-depth exploration of current guitar curriculum and teaching methods, aiming to unveil a novel paradigm. The study found that by adopting popular music, together with de-emphasising the use of musical notation, while putting a focus on listening, deep understanding of music, and ability to emulate for creativity, today's curriculums produce new learning experiences that are crucial for future of guitar curriculum development. I believe that this process has generated a transformative phenomenon in

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

² Associate Professor Dr., Department of Music, Faculty of Humanities, Naresuan University

the guitar instruction, challenging the long-held belief “that fun and academic success are not diametrically opposed to each other, but rather potentially complementary” (Incze, 2013, p. 1).

Keywords: Basic guitar playing, Fundamental guitar lesson, Current popularity

บทนำ

จุดเริ่มต้นและพัฒนาการชีวิตเต็มไปด้วยกิจกรรมที่ใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือซึ่งกีตาร์เป็นสิ่งสำคัญที่สามารถสร้างเสริมทักษะชีวิตแก่ผู้เรียนได้เท่ากับเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ด (Perlovsky, 2017, p. 12) อีกทั้งกีตาร์เป็นเครื่องดนตรีที่สามารถสร้างเสียงประสานและนิยมใช้บรรเลงเพลงได้ทุกแนวเพลงไม่ว่าเป็นดนตรีสมัยนิยม โพล์ค หรือแม้กระทั่งดนตรีแจ๊ส (Uluocak, 2012, p. 43) ไกลส์ (Glise, 1997, p. 158) จึงกล่าวว่ากีตาร์ว่าเป็นเครื่องดนตรีที่มีคุณประโยชน์ต่อพัฒนาการด้านดนตรี

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ปรากฏหลักฐานทางวิชาการที่สามารถสืบค้นและนำมาใช้ในการเชื่อมโยงพัฒนาการของโครงสร้างของหลักสูตรกีตาร์คลาสสิกขั้นพื้นฐานได้ไม่มากนัก หนังสือวิชาการเกี่ยวกับกีตาร์คลาสสิกส่วนใหญ่มุ่งอธิบายเนื้อหาประวัติศาสตร์ความเป็นมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 15 ถึงศตวรรษที่ 20 กล่าวถึงรูปลักษณ์ ลักษณะทางกายภาพ และวรรณกรรมกีตาร์คลาสสิก หรือแม้กระทั่งชีวประวัตินักกีตาร์สำคัญ ๆ ของโลกเท่านั้น แต่ไม่ได้มุ่งเน้นกลวิธีการเรียนรวมถึงการถ่ายทอดทักษะกีตาร์คลาสสิกในแง่ดนตรีศึกษา อีกทั้งงานเขียนทางวิชาการตะวันตกส่วนใหญ่พูดถึงเฉพาะประวัติและพัฒนาการของกีตาร์คลาสสิกที่ไม่ได้ให้รายละเอียดเส้นทางการก้าวสู่พัฒนาหลักสูตรและการสอนอย่างเฉพาะเจาะจงเช่นเดียวกับเครื่องดนตรีชนิดอื่น เช่น เปียโน

นักวิชาการหลายคนเชื่อว่ากีตาร์มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนดนตรีในโรงเรียน แต่กระนั้นก็ยังเป็นข้อจำกัดด้านแผนการสอน หรือหลักสูตรสำหรับใช้พัฒนาทักษะเบื้องต้น หรือคู่มือการสอนกีตาร์คลาสสิกขั้นพื้นฐาน เนื่องจากความท้าทายของการสร้างบทเรียนในเบื้องต้น อีกทั้งนักแสดงดนตรีต่างมุ่งเน้นพัฒนาตำราการสอนในระดับกลางและระดับสูงเป็นส่วนใหญ่ (Merry, 2010, pp. 2-3) ในอดีตแม้ว่าตำรา Nuevo Metodo para Guitarra ของอากัวโด (Aguado) จะถูกกล่าวว่าเป็นหนังสือกีตาร์คลาสสิกขั้นพื้นฐานที่ง่ายที่สุดเท่าที่ค้นพบในประวัติศาสตร์ (Uluocak, 2012, p. 48) แต่ก็ยังมีข้อจำกัดบางประการสำหรับนำไปใช้กับผู้เรียนขั้นต้น อีกทั้งพบว่า นักกีตาร์คลาสสิกส่วนใหญ่ อาทิ ซอร์ (Sor) อากัวโด ทาเรกา (Tarrega) วิลญาโลโบซ (Villa-lobos) และเฮคเตอร์ ควินน์ (Hector Quine) ที่ส่งเสริมการแต่งบทประพันธ์ซึ่งเน้นการใช้ทักษะขั้นกลางจนถึงขั้นสูง แต่พบว่ายังไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักกับแบบฝึกหัดกีตาร์ขั้นพื้นฐาน (Kronenberg, 2013, pp. 134-135) นอกจากนั้น เมอร์รี (Merry, 2010, p. 4) และเบอร์ลิน (Berlin, 2021, pp. 12-13) ยังกล่าวตรงกันว่า ไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนเกี่ยวกับวิธีหรือหลักการสอนกีตาร์ที่ใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันเพราะนักกีตาร์คลาสสิกที่มีชื่อเสียงส่วนใหญ่เริ่มสอนจากระดับกลางไม่ได้มองความสำคัญของการสร้างทักษะขั้นพื้นฐาน

จากการที่ผู้วิจัยให้ความสนใจวิธีวิจัยของดาลเลน (Dalen, 1994, p. 130) ที่กล่าวว่า หากผู้ที่ค้นคว้าสามารถสำรวจความสัมพันธ์ในเชิงลึกของสิ่งใด ๆ หรือประเด็นใดประเด็นหนึ่งเพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดที่สามารถสร้างความเชื่อมโยงในหลากหลายมิติ ก็จะทำให้เป็นประโยชน์จากการตกตะกอนขององค์ความรู้ใหม่และได้รับทราบข้อเท็จจริงที่ชัดและลุ่มลึก ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นช่องว่างขององค์ความรู้ด้านหลักสูตรและการสอนกีตาร์คลาสสิก ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการศึกษาการรวบรวมหลักสูตรและการสอนกีตาร์คลาสสิกขั้นพื้นฐานเพื่ออธิบายถึงทิศทางการจัดการสอน อีกทั้งเชื่อมโยงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ของหลักสูตรกีตาร์ที่ส่งผลสืบเนื่องจากพลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวคิดด้านหลักสูตรและการสอนกีตาร์ขั้นพื้นฐาน

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้รวบรวมค้นคว้าหลักฐานจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เช่น บทความและหนังสือตำราภาษาอังกฤษ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอนกีตาร์ขั้นพื้นฐาน เพื่อแสดงให้เห็นถึงพื้นที่การเก็บข้อมูลงานวิจัยเอกสารในระดับมหภาค จากนั้นนำข้อมูลมาสังเคราะห์ในมิติของพัฒนาการของการเรียนการสอนกีตาร์คลาสสิกต้นศตวรรษที่ 19 สู่ปัจจุบัน การศึกษาหลักสูตร แบบฝึกหัด และกระบวนการสอนสู่ปฏิบัติกีตาร์ขั้นพื้นฐานจากเอกสารต่างประเทศ เพื่อนำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยเชิงบวกที่ส่งผลกับความเปลี่ยนแปลงต่อแนวคิดของหลักสูตรและการสอนกีตาร์ขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยจะนำเสนอและอภิปรายผลงานวิจัยจากข้อค้นพบทางวิชาการด้านหลักสูตรและการสอนกีตาร์ในวงกว้าง

ผลการวิจัย

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษามิติของหลักสูตรและการสอนกีตาร์คลาสสิกขั้นพื้นฐานในกระแสสังคมโลกพบว่าสามารถแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ประเด็นคือ พัฒนาการของการเรียนการสอนกีตาร์คลาสสิกต้นศตวรรษที่ 19 สู่ปัจจุบัน หลักสูตรกีตาร์คลาสสิกขั้นพื้นฐานและการประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน และปัจจัยเชิงบวกที่ส่งผลกับความเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรการสอนกีตาร์ขั้นพื้นฐาน

1. ประวัติและพัฒนาการของการเรียนการสอนกีตาร์คลาสสิกต้นศตวรรษที่ 19 สู่ปัจจุบัน

1.1 ประวัติและพัฒนาการกีตาร์คลาสสิก

พัฒนาการของกีตาร์คลาสสิกเป็นคู่ขนานมากับเครื่องดีดโบราณที่ชื่อว่า วิอุเอลา (Vihuela) ซึ่งก่อกำเนิดขึ้นในประเทศสเปน (Caluda, 1985, p. 22) นักเล่นวิอุเอลาสามารถแสดงศักยภาพของเครื่องดนตรีชิ้นนี้โดยพยายามประพันธ์เพลงเพื่อใช้เทคนิคเสียงประสานแบบสอดทำนองมากกว่าการตีคอร์ด

ประกอบการขับร้อง (Merry, 2010, p. 18) ต่อมาเมื่อวิธูลาเสื่อมความนิยมลง กีตาร์คลาสสิกจึงได้รับความนิยมมากขึ้นและนิยมใช้ในการสังสรรค์ผลงานเพลง (Caluda, 1985, p. 23) และถูกพัฒนาให้สามารถเล่นเป็นแนวทำนองให้หลุดพ้นจากพันธนาการของการถูกดูแลจากสังคมที่มองกีตาร์คลาสสิกเป็นเพียงเครื่องดนตรีที่ประกอบการขับร้องมากกว่าใช้บรรเลงเดี่ยวอดฝีมือ ในกรณีนี้อาจเป็นเพราะกีตาร์มีความเกี่ยวข้องกับการนำไปใช้ในงานเพลงของกลุ่มนักขับลำนำทรูบาดัวร์ (Troubadour) หรือยิปซี (Gypsy) ที่นิยมการเล่นกีตาร์ในแบบฟลามังโก (Harrison, 2010, p. 53) ซึ่งเน้นไปที่ตีคอร์ดประกอบการร้องรำทำเพลงเป็นหลัก แต่กระนั้น คงมีการพัฒนาเทคนิคการบรรเลงเดี่ยวกีตาร์ขึ้นในยุคแรกๆ ที่ผู้เล่นใช้นิ้วก้อยแตะลงบนแผ่นหน้า จากนั้นใช้นิ้วโป้ง ชี กลาง (p i m) ตีผ่านสาย (Free stroke) (Merry, 2010, p. 19) ซึ่งเทคนิคก็สอดคล้องกับลักษณะของขนาดลำตัวกีตาร์ 5 สายคู่ (Five-course Guitar) ในทศวรรษที่ 1770 ที่มีขนาดเล็กก่อนที่จะเพิ่มสาย 6 เข้าไปภายหลัง (Caluda, 1985, p. 24)

หากกล่าวถึงความเป็นมาของการสอนกีตาร์คลาสสิกจะเห็นได้ว่า ในศตวรรษที่ 18 กีตาร์ก็ยังคงไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร จนกระทั่งในต้นศตวรรษที่ 19 จึงมีนักแต่งเพลงและผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนกีตาร์มากขึ้น (Prato, 2017, p. 19) ดังนั้นความนิยมของกีตาร์คลาสสิกที่เคยเสื่อมลงในช่วงศตวรรษที่ 18 มีแนวโน้มได้รับการตอบรับที่ดีขึ้นจากสังคมโดยเฉพาะชนชั้นกลางในยุโรป จนกระทั่งนักประพันธ์เพลงสำหรับกีตาร์คลาสสิก เช่น ซอร์, จูเลียนนี (Giuliani) คารูลลี (Carrulli) และริกอนดี (Regondi) ได้มีโอกาสแสดงความสามารถและได้รับการยอมรับให้มีจุดยืนในสังคม (Stenstadvoid, 2013, p. 595) แต่กระนั้น ความท้าทายของการเรียนการสอนกีตาร์ในต้นศตวรรษที่ 19 คือ ธรรมเนียมปฏิบัติที่กล่าวว่าเครื่องดนตรีประเภทเปียโน ฮาร์ป และกีตาร์นั้น เป็นเครื่องดนตรีที่ควรเล่นอยู่แต่ในบ้านหรือห้องแคบ ๆ ทั้งนี้เสียงกีตาร์ถูกจัดให้อยู่ในเครื่องดนตรีเสียงเบาจึงไม่มีพื้นที่สำหรับกีตาร์สำหรับคอนเสิร์ตใหญ่ แม้ว่าจะมีความงดงามของเสียงและเป็นเครื่องดนตรีที่มีเสน่ห์มากก็ตาม (Stenstadvoid, 2013, pp. 596-598) จากการศึกษาพบว่าการแสดงหรือแนวทางการเรียนการสอนดนตรีในบ้านของชนชั้นกลางหรือในคฤหาสน์ กีตาร์ไม่สามารถถูกนำรวมกลุ่มกับเครื่องดนตรีอื่นหรือเล่นเป็นกลุ่มใหญ่ได้ เครื่องดนตรีขึ้นนี้จึงมีพื้นที่และได้รับความนิยมอยู่ในวงจำกัด ประการต่อมา ในกรุงลอนดอนผู้คนมองว่าฮาร์ปและเปียโนเป็นเครื่องดนตรีสำหรับผู้หญิงและกีตาร์เป็นเครื่องดีดที่ไม่สามารถแสดงศักยภาพความเป็นเครื่องดนตรีเดี่ยวหรือมีพลังอำนาจสะกดผู้ชมได้ (Stenstadvoid, 2013, p. 596)

อย่างไรก็ตามเครื่องดนตรีประเภทกีตาร์โดยเฉพาะกีตาร์คลาสสิกก็ได้ถูกพัฒนาให้มีบทบาทในการแสดงต่อสาธารณะ ในปี ค.ศ. 1806 ได้มีการจัดคอนเสิร์ตสำหรับกีตาร์คลาสสิกในประเทศเยอรมนีที่ได้บรรจเพลง Scheiler's Variation for Two Guitars and Cello สู่อายุยาศาธารณชน คอนเสิร์ตครั้งนั้นแสดงให้เห็นถึงความสามารถของกีตาร์ในการเล่นเทคนิคที่แพรวพราวและมีพลัง ต่อมาในปี ค.ศ. 1808 ณ กรุงเวียนนา ก็มีคอนเสิร์ตที่ก่อให้เกิดนักกีตาร์คลาสสิกรุ่นใหม่ที่ยิ่งใหญ่ที่ชื่อว่า จูเลียนนีจนทำให้นักวิจารณ์ต่าง

นิยมชมชอบและเขียนยกย่องให้กีตาร์เป็นเครื่องดนตรีที่สามารถใช้แสดงทักษะขั้นสูง แต่กระนั้นก็ยังคงถูกมองว่าเป็นเครื่องดนตรีสำหรับชนชั้นล่าง (Stenstadvoid, 2013, pp. 598-599) นิตยสาร Quarterly Musical Magazine and Review ในขณะนั้นก็ไม่ได้ให้ความสำคัญและกล่าวยกย่องกีตาร์เหมือนที่ให้การยอมรับเครื่องดนตรีฮาร์ปและเปียโน จนกระทั่งในปี 1824 บรรณาธิการนิตยสารจึงเริ่มให้ความสนใจในกีตาร์มากขึ้น (Stenstadvoid, 2013, p. 602)

1.2 พัฒนาการของการเรียนการสอนกีตาร์คลาสสิกต้นศตวรรษที่ 19 สู่ปัจจุบัน

แบบแผนการเรียนการสอนกีตาร์คลาสสิกในยุคเริ่มต้นถือกำเนิดขึ้นจากตำราเครื่องดีดของหลุยส์ มิลาน (Luis Milan) ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1536 (Hoeflicker, 2013, p. 1) ซึ่งเป็นคู่มือสำหรับตำราวิชวลูเอลาชื่อ Libro de Musica de Vihuela de Maño Intitulado El Maestro (Book of Music for Hand-plucked Vihuela, entitled the Teacher) ของนักเล่นวิชวลูเอลาชาวสเปนชื่อ หลุยส์ มิลญา (Luis Milna) (Merry, 2010, p. 8) ต่อมาในปี ค.ศ. 1674 ชื่อเสียงด้านการศึกษาก็เป็นของกัสปาร์ ซานซ์ (Gaspar Sanz) ที่ได้แต่งตำราชื่อ Instrucción de Música sobre la Guitarra Española (Merry, 2010, p. 9) ตำรากีตาร์ในยุคต่อมาเป็นของเฟดินันโด คารูลลี (Ferdinando Carulli) ชื่อว่า Complete Method for Guitar เผยแพร่ครั้งแรกในปี 1810 ต่อมาได้ปรับปรุงและตีพิมพ์อีกครั้งในปี ค.ศ. 1842 (Prato, 2017, p. 105) ตำราของดิโอนิซิโอ อากัวโด (Dionisio Aguado) ชื่อว่า Complete Guitar Method ที่แต่งขึ้นในปี พ.ศ. 1825 กล่าวได้ว่า เป็นตำรากีตาร์ที่ดีที่สุดที่ใช้แพร่หลายจนถึงปัจจุบัน (Prato, 2017, pp. 102-103) นอกจากนั้น อากัวโดยังแต่งบทฝึกสำหรับกีตาร์ไว้มากมายซึ่งสามารถใช้พัฒนาเทคนิคการเล่นสเกล (Scale playing) อาร์เปจโจ (Arpeggio playing) ขั้นคู่สาม (Interval third) ขั้นคู่หก (Interval sixth) คอร์ด (Block chords) เทคนิคการเล่นสเลอ (Slur techniques) และการดีดรัวสาย (Tremolo technique) (Tsai, 2018, p. 109) ในปี ค.ศ. 1830 เฟอนันโด ซอร์ ได้แต่งตำรากีตาร์ Méthode pour la Guitare ที่ถือว่าเป็นสุดยอดแห่งตำรากีตาร์ แต่กล่าวกันว่าไม่เหมาะกับผู้เล่นขั้นต้น (Merry, 2010, p. 10) ต่อมาซอร์จึงพัฒนาบทฝึกของเขาให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์กับการเรียนการสอนกีตาร์กับกลุ่มเด็ก ๆ ที่สนใจดนตรี บทฝึกของซอร์ไม่ได้มีเสียงประสานอะไรที่ซับซ้อน แต่เต็มไปด้วยความหลากหลายของแบบฝึกหัดที่ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาการเล่นกีตาร์ (Page, 2013, p. 564) บทฝึกของซอร์ประกอบด้วยเทคนิคการเล่นสเกล อาร์เปจโจ ขั้นคู่สาม ขั้นคู่หก คอร์ดและเทคนิคการเล่นสเลอ (Tsai, 2018, p. 108)

ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 เป็นยุคที่หลักสูตรการเรียนการสอนกีตาร์เป็นรูปธรรมมากขึ้น (Prato, 2017, p. 23) บทฝึกของอารอน เชียร์เลอร์ (Aaron Shearer) ถูกผลิตออกมาในรูปแบบของบทเพลงที่มีชื่อเฉพาะของบทฝึกเป็นเอกเทศสามารถจดจำได้ เช่น Dance of the Upward Skip ที่เหมาะสำหรับฝึกเล่นสายเปล่า (open-string playing) เพลง Slavic Dancel&II สำหรับฝึกอาร์เปจโจ (arpeggio playing) เพลง Catalan folk song สำหรับฝึกขั้นคู่เสียงหรือเพลง Danza Mexicana สำหรับฝึกเล่นสเกลและคอร์ด

(Tsai, 2018, pp. 111-112) เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่า หนึ่งในตำรากีตาร์ที่สำคัญและถูกนำไปใช้ในการเรียนการสอนอย่างแพร่หลายที่สุด คือ Solo Guitar Playing ของเฟรเดอริก โนดด์ (Frederick Noad) ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1968 ผู้แต่งได้มีการสำรวจและสัมภาษณ์ครูกีตาร์ก่อนที่จะแต่งตำราออกมาเป็นรูปเล่มจึงทำให้สามารถแก้ปัญหาการซ้อมได้อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม ตำรา Solo Guitar Playing ของเฟรเดอริก โนดด์ ประกอบด้วยแบบฝึกหัดที่ใช้เชื่อมต่อระหว่างการเล่นเฉพาะทำนอง (Melody playing) กับการเล่นที่สูงขึ้น สมบูรณ์ครบถ้วนทั้งทำนองและเสียงประสาน (Melody and harmony) ในกีตาร์ตัวเดียว การที่แต่งแบบฝึกหัดเชื่อมทักษะเหล่านี้ทำให้ตำรากีตาร์ของเฟรเดอริก โนดด์เหมาะกับผู้ที่เริ่มฝึกหัดเล่นกีตาร์ (Merry, 2010, p. 12) ซึ่งยุคต่อมาแมทธิว ฮินสลีย์ (Matthew Hinsley) ได้นำแนวคิดนี้ไปใช้การตำรา Classical Guitar for Young People ที่แต่งขึ้นในปี ค.ศ. 2008 เริ่มจากการฝึกเล่นโน้ตตัวเดียวที่สายเปล่าสาย 2 และ 3 จนกระทั่งเพิ่มระดับความซับซ้อนขึ้นถึงดนตรีสองแนว (Merry, 2010, p. 18)

หากพูดถึงตำรากีตาร์ของนักประพันธ์คนอื่น ๆ กล่าวได้ว่า The Christopher Parkening Guitar Method ของคริสโตเฟอร์ พาร์คนิ่ง ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1972 ซึ่งพาร์คนิ่งเป็นอีกคนหนึ่งที่ใช้ลักษณะวิธีการสร้างผลงานเช่นเดียวกับโนดด์ (Merry, 2010, p. 12; Prato, 2017, p. 123) และอันเดร เซโกเวีย (Andres Segovia) ซึ่งนอกจากเป็นผู้ที่ผลักดันกระแสความนิยมการเล่นกีตาร์แล้ว จากหลักฐานชี้ว่า ในปี ค.ศ. 1979 เซโกเวียยังรวบรวมบทเพลงง่าย ๆ จากนักแต่งเพลงยุคก่อน เช่น ชอร์และอากัวโดให้เป็น My Book of the Guitar (Merry, 2010, p. 11) จากการวิเคราะห์บทฝึกในตำราการสอนกีตาร์ของคาริวาโร (Carlevaro), โรเมโร (Romero) และดังเคน (Duncan) พบว่า บทฝึกของคาริวาโรประกอบด้วยเทคนิคการเล่นสเกล (scale playing) การฝึกมือขวาและมือซ้าย (Right-hand techniques and left-hand techniques) (Tsai, 2018, p. 109) บทฝึกของโรเมโรเป็นผลงานการรวบรวมเทคนิคของนักกีตาร์อื่น ๆ ผสมผสานกับแนวทางที่แต่งขึ้นใหม่ซึ่งทั้งสิ้นประกอบด้วยเทคนิคการเล่นสเกล ขึ้นคู่เสียง การเล่นคอร์ด การฝึกเทคนิคสเลอและการฝึกเทคนิคดีดรัวสาย (Tremolo technique) (Tsai, 2018, p. 110) และผลงานของดังเคน ประกอบด้วยเทคนิคการเล่นสเกล อาร์เปจโจ ขึ้นคู่เสียง คอร์ด การฝึกเทคนิคสเลอ และการฝึกเทคนิคดีดรัวสาย (Tsai, 2018, p. 112)

จากที่กล่าวข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ผู้แต่งตำรากีตาร์ส่วนใหญ่ต่างยึดถือแนวปฏิบัติร่วมกันในการที่นำเอาแนวความคิดมาจากแมทธิว คาคัสซี (Matteo Carcassi) เฟอนันโด ชอร์ และเมาโร จูเลียนินีมาต่อยอดและสร้างสรรค์เป็นผลงานตามแบบฉบับของตนเอง (Merry, 2010, p. 58)

หลังจากปี ค.ศ. 1950 ผู้สอนได้หันมาสนใจนำเครื่องดนตรีประเภทอื่น ๆ นอกจากวงแบนด์หรือวงดุริยางค์มาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรี จากปรากฏการณ์นี้ทำให้นักการศึกษาด้านดนตรีตื่นตัว และมีการจัดประชุมระดมความคิดร่วมกันใน the Tanglewood Symposium ในปี ค.ศ. 1967 (Pinta, 2013, p. 1) การเปลี่ยนแปลงครั้งนั้นได้รวมถึงการใช้กีตาร์เป็นเครื่องมือการสอนปฏิบัติในชั้นเรียน โดยมีแนวคิดที่ว่า กีตาร์เป็นที่นิยมผู้ที่สนใจกีตาร์ไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานดนตรี การออกแบบการเรียนรู้ทำได้

ง่ายสามารถแบ่งการเรียนรู้ออกได้หลายระดับ เช่น ระดับพื้นฐานที่ผู้เล่นไม่ต้องทุ่มเทเวลาในการซ้อมมากนัก ในขณะที่สามารถเพลิดเพลินไปกับการเล่นดนตรีจนถึงการบรรเลงกีตาร์ขั้นสูงที่มีเทคนิคและความท้าทาย และเนื่องจากกีตาร์สามารถเล่นบทเพลงได้หลากหลายสไตล์ ผู้เล่นสามารถเลือกได้ว่าต้องการเล่นเดี่ยว รวมวงกลุ่มเล็กหรือใหญ่ จึงทำให้เกิดหลักสูตรกีตาร์ขึ้นอย่างแพร่หลาย (Pinta, 2013, p. 2) ซึ่งโรงเรียน Norwalk High School ที่มลรัฐแคลิฟอร์เนียนับเป็นแบบอย่างการจัดให้มีวิชาเลือกกีตาร์สำหรับนักเรียน พิเศษ และแม้ว่าอุปกรณ์ที่ใช้จะเป็นกีตาร์โปร่งสายเหล็ก แต่หลักสูตรก็เลือกหนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอน คือ Aaron Shearer's Classic Guitar Technique, Volume 1 และ Hands On-Training First Year Guitar แต่งโดยแนนซี ลี มาร์สเตอร์ (Nancy Lee Marsters) เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน (Pinta, 2013, p. 24)

2. หลักสูตรกีตาร์ขั้นพื้นฐานและการประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน

2.1 หลักสูตรกีตาร์ขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยรวบรวมและนำเสนอหลักสูตรกีตาร์ที่มุ่งเน้นพัฒนาเทคนิคขั้นพื้นฐานซึ่งจากการศึกษาพบว่า ตำราของชาร์ล ดังเคน (Charles Duncan) ชื่อว่า A Modern Approach to Classical Guitar ตีพิมพ์เผยแพร่ ในปี ค.ศ. 1983 นั้น นอกจากใช้การผสมผสานระหว่างกติกาการซ้อมแบบดั้งเดิมร่วมกับแนวคิดใหม่ที่น่าเอา บทเพลงพื้นฐานจากวัฒนธรรมต่าง ๆ มาเรียบเรียงเป็นเพลงฝึกแล้ว ดังเคนยังให้ความสำคัญในการอธิบาย พื้นฐานและการเล่นกีตาร์ที่ถูกต้องไปพร้อมกับการอ่านโน้ตแต่ละสาย ซึ่งมีส่วนเชื่อมโยงกับการเล่นบทเพลงที่สูงขึ้น (Prato, 2017, p. 107) ซึ่งในประเด็นที่กล่าวนี้สอดคล้องกับแนวคิดของมาริโอ โรดริเกซ อาเรนาส (Mario Rodriguez Arenas) ที่ใช้ตำรา The School of the Guitar ตีพิมพ์ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1930 ซึ่งเน้นการเล่นบทฝึกจนสามารถนำไปใช้ในการบรรเลงบทเพลงได้ (Prato, 2017, p. 109) จูลิโอ ซาเกรราส (Julio Sagreras) ชาวอาร์เจนตินาได้แต่งตำรา First guitar Lessons (Books one, two and three) ตีพิมพ์เผยแพร่ ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1922 (Prato, 2017, p. 109) และไนเซอร์ (Naizer, 2020, p. 4) กล่าวว่า หนึ่งในตำรากีตาร์ ที่ดีที่สุดคือ ตำราของอารอน เชียเรอร์ที่มีบทบาทเป็นเครื่องมือการสอนกีตาร์ในระดับประถมศึกษาจนถึง มหาวิทยาลัย ดังนั้นจากข้อมูลที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสันนิษฐานได้ว่า แม้ผู้เรียนจะมีความสามารถอยู่ใน ระดับสูงแต่ก็ไม่อาจจะเลยเทคนิคพื้นฐานที่สำคัญ ในกรณีนี้จึงเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสกอต เทนแนนท์ (Scott Tennant) ผู้ที่แต่งตำรา Basic Classical Guitar Method ซึ่งมุ่งเน้นแบบฝึกหัดฝึกซ้อมกีตาร์ขั้น พื้นฐานเบื้องต้นอย่างแท้จริง ตำราของสกอต เทนแนนท์ทำให้ผู้ที่ไม่มีพื้นฐานการเล่นกีตาร์ฝึกซ้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่รู้สึกกดดันจนเกินไป (Prato, 2017, p. 112)

ตำรากีตาร์ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนฝึกซ้อมอย่างถูกต้องและมีวินัย คือ Classical Guitar for Beginners ของนาธาเนียล กูโนดด์ (Nathaniel Gunod) ที่เน้นกลวิธีกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนโดยออกแบบบทเพลง มาตรฐาน (Masterpieces) ให้กลายเป็นเวอร์ชันอย่างง่าย (Simplified version) เพื่อให้ผู้เรียนเล่นได้ง่ายขึ้น (Prato, 2017, p. 115) ตำราของเฟรเดอริก แฮนด์ (Frederic Hand) ชื่อว่า Classical Guitar technique and

Musicianship ถูกจัดทำในรูปแบบของ DVD ที่สามารถเข้าใจและเข้าถึงได้ง่าย แบบฝึกหัดเริ่มจากขั้นพื้นฐาน ไปจนถึงสอนการเล่นบทเพลงที่สูงขึ้น (Prato, 2017, pp. 118-119) หรือตำราของโกฮาร์บ วาร์ดายาน (Goharb Vardanyan) ที่ชื่อว่า Complete Warm-Up for Classical Guitar ประกอบด้วยแบบฝึกหัดอาร์เปจ การเล่นสเกล เทคนิคการดีดรั้วสายและสเลอ (Prato, 2017, p. 125) ในขณะเดียวกันพบว่า นักกีตาร์ที่ชื่อว่าเอมิลิโอ ปูโฆล (Emilio Pujol) แต่งตำราชื่อว่า A Theoretical Practical Method for the Guitar และพิมพ์เผยแพร่ในปี 1933 ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นตำราการเรียนการกีตาร์ที่ล้ำสมัย เนื่องจากสร้างความแปลกใหม่ให้กับวงการโดยรวบรวมการวิเคราะห์เทคนิคและวิธีการเล่นเพลงของผู้แต่ง รวมทั้งกล่าวถึงเรื่องการสร้างความสมดุลของร่างกาย (Prato, 2017, p. 117) และตำรากีตาร์ที่ทำให้มองเห็นถึงแนวทางการศึกษาการฝึกซ้อมดนตรีขั้นพื้นฐานที่เชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์กายภาพ คือ Technique, Mechanism, Learning แต่งโดยเอดูอาร์โด เฟร์นันเดซ (Eduardo Fernandez) ที่กล่าวถึงเกี่ยวกับสรีระกายภาพการเล่นกีตาร์ และกระบวนการทำงานของสมองกับการซ้อมที่ถูกต้อง (Prato, 2017, p. 123) แต่กระนั้นกลวิธีการสอนกีตาร์ขั้นพื้นฐานจากตำราที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงการนำกระบวนการของนักทฤษฎีมาทำซ้ำ ไม่ได้มีการนำเสนอแง่มุมใหม่ (Naizer, 2020, p. 53) ที่กล่าวถึงรูปแบบดนตรี เสียงประสาน การแต่งเพลง หรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และออกจากกรอบเดิม ๆ (Prato, 2017, p. 120) กล่าวได้ว่า หนังสือกีตาร์เกือบทั้งหมดมุ่งเน้นเฉพาะการเล่นเทคนิค การอ่านโน้ตและเล่นเพลง แต่ไม่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโครงสร้างของดนตรี การประพันธ์เพลงหรือการเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับกีตาร์ซึ่งไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการวิเคราะห์ตีความบทเพลงที่สามารถพัฒนาการเล่นให้ไปสู่ความเป็นดนตรีที่แท้จริง (Prato, 2017, p. 130)

แม้ว่าตำราการสอนกีตาร์จะมีอยู่จำนวนมาก แต่กระนั้นนักการศึกษาก็ได้หยุดรังสรรค์แนวคิดการสอนกีตาร์แบบใหม่ (Naizer, 2020, p. 3) ที่มุ่งเน้นการบูรณาการระหว่างการฝึกทักษะปฏิบัติกับความคิดริเริ่มทางดนตรี ตำราของมาร์ธา มาสเตอร์ส (Martha Masters) ชื่อว่า Reaching the Next Level-A Method for the Experienced Classical Guitarist เป็นตำราสำหรับการเรียนการสอนกีตาร์ขั้นสูงเพื่อส่งเสริมผู้เรียนในการฟังเชิงวิเคราะห์ ฝึกตีความบทเพลง ฝึกฝนระบบการหายใจ และพัฒนาสมาธิเพื่อรองรับความตื่นตัวระหว่างการบรรเลงดนตรี (Prato, 2017, p. 124) หรือตำราของเดวิด โอคส์ (David Oakes) ชื่อว่า Classical and Fingerstyle Guitar Techniques ซึ่งเหมาะสำหรับผู้ที่มีพื้นฐานการเล่นกีตาร์โปร่งหรือกีตาร์ไฟฟ้าที่ไม่เคยมีประสบการณ์การเล่นกีตาร์คลาสสิกมาก่อน (Prato, 2017, p. 121) ตำรากีตาร์เล่มหนึ่งที่ชื่อว่า On Practicing-A Manual for Students of Guitar Performance แต่งโดยริคาร์โด อีซนาโอลา (Ricardo Iznaola) ได้กล่าวว่า การเล่นดนตรีเป็นวิทยาศาสตร์ ดังนั้นตำราเล่มนี้จึงถูกพัฒนาขึ้นเพื่อแนะนำวิธีการซ้อมกีตาร์ที่เน้นการวิเคราะห์และตีความ ให้บทเพลงได้ถูกบรรเลงจากความเป็นจริงมากกว่าการตัดสินใจด้วยอารมณ์ความรู้สึก แนวคิดนี้จึงทำให้การซ้อมและการแสดงกีตาร์เสมือนเป็นการทดลองทางวิทยาศาสตร์ (Prato, 2017, p. 127)

หนังสือแบบฝึกหัดกีตาร์ทั้งในอดีตและปัจจุบันต่างก็มีจุดอ่อนจุดแข็ง จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่ต้องคัดกรองวัตถุดิบเหล่านั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอน (Tsai, 2018, p. 4) ซึ่งสอดคล้องกับพรอาโต (Prato, 2017, p. 129) ที่พบว่า แอนโทนี ไกลส์ (Anthony Glise) ได้ริเริ่มเขียนคู่มือครูกีตาร์ ชื่อว่า Classical Guitar Pedagogy: A Handbook for Teachers เพิ่มศักยภาพการสอนเนื่องจากความสามารถในการเล่นดนตรีไม่มีความเชื่อมโยงกับทักษะการสอน อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ นักแสดงกีตาร์ที่เก่งไม่ใช่เน้นการสอนที่ดีเสมอไป (Risteski, 2008, p. 36) จึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดตำราดังกล่าวเพื่อแนะแนวทางผู้สอนโดยเนื้อหาในเล่มเกิดจากการตั้งคำถามที่สามารถนำไปใช้กับผู้เรียน การริเริ่มร่างหลักสูตรการสอนกีตาร์แบบใหม่ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้สอน ดังที่อินเซ (Incze, 2013, p. 43) กล่าวว่า แม้ว่ากีตาร์จะเป็นเครื่องดนตรียอดนิยมในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่หลักสูตรการสอนก็ยังคงต้องการการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

2.2 การประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน

ผู้วิจัยนำเสนอกลวิธีการนำเนื้อหาการสอนกีตาร์เพื่อออกแบบชั้นเรียนดนตรี ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จนั้นเริ่มจากการที่ผู้สอนนำห้องเรียนเป็นแหล่งทดลองเพื่อวางแผนหลักสูตรและจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและปรับกระบวนการไปตามความสนใจของผู้เรียน (Risteski, 2008, pp. 35-38) โดยสิ่งที่ต้องคำนึงถึงมีด้วยกันหลายประการ เช่น ระยะเวลาของหลักสูตร จำนวนผู้เรียน การแบ่งลำดับขั้นและกลยุทธ์การสอน ในแง่ของระยะเวลาในการสอน เมลซ์ (Meltz, 1976, p. 14) และคาลูดา (Caluda, 1985, p. 18) กล่าวว่า หลักสูตรกีตาร์สำหรับโรงเรียนมัธยมในแต่ละระดับควรอยู่ในช่วงเวลาประมาณ 10 ถึง 16 สัปดาห์ โดยออกแบบให้มีกิจกรรมในชั้นเรียนสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 40 นาที หรืออาจออกแบบให้มีการเรียนการสอนสัปดาห์ละครั้ง แต่ขยายระยะเวลาออกไปเป็น 2 ภาคการศึกษา ซึ่งในแต่ละชั้นเรียนจำนวนผู้เรียนจะจำกัดไม่เกิน 10 คน เพื่อให้เสียงไม่อีกที่จนเกินไป การวัดระดับทักษะปฏิบัติเพื่อแบ่งชั้นเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญโดย เมลซ์ (Meltz, 1976, p. 13) และริสเทสกี (Risteski, 2008, p. 39) มีความเห็นตรงกันว่า ควรคำนึงถึงอายุของผู้เรียนให้เหมาะสมกับการเรียนกีตาร์ในแต่ละระดับชั้น โดยเฉพาะในระดับอนุบาลที่มีข้อจำกัดด้านสมาธิในการเรียนและด้านร่างกายที่ต้องใช้กีตาร์ขนาดเล็ก

ประการต่อมา การเลือกเพลงเพื่อบรรจุลงในหลักสูตรกีตาร์เบื้องต้นนั้น จะใช้ความยากง่ายของกระสวนจังหวะ ความยาวของเพลง หรือจำนวนของตัวโน้ต (Griffin, 1989, p. 50) เป็นตัวชี้วัด แต่กระนั้นไช่ (Tsai, 2018, p. 8) และกริฟฟิน (Griffin, 1989, p. 71) มองว่าบางครั้งสิ่งเหล่านั้นอาจไม่ใช่ตัวบ่งชี้ความยากง่ายของบทเพลงเสมอไป แต่สิ่งสำคัญคือโน้ตและกระสวนจังหวะใหม่ ๆ ที่ยากขึ้น ตำแหน่งของเฟรตที่สูงขึ้น หรือการเริ่มนำเทคนิคใหม่ ๆ ที่ท้าทายเข้ามาใช้ในการเล่นซึ่งอ้างอิงมาจากหลักสูตรกีตาร์ของซูซูกิ (Griffin, 1989, p. 72) ประการสุดท้ายที่จะกล่าวถึง คือ หลักสูตรกีตาร์ที่ผู้สอนสามารถคัดสรรเทคนิคหรือบทเพลงสำหรับกีตาร์ที่จะทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจส่งผลให้การเรียนการสอนบรรลุตามเป้าประสงค์ (Swick,

2017, p. 35) ริสเทสกี (Risteski, 2008, p. 43) ให้คำแนะนำว่า ผู้สอนกีตาร์ขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและตรงประเด็นในการอธิบายความ ทั้งยังระบุว่าผู้สอนควรมีความสามารถในการสอนทฤษฎีดนตรีเบื้องต้นควบคู่ไปกับการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่เล่นมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า อินเซ (Incze, 2013, p. 103) เห็นด้วยกับแนวคิดนี้คือ ผู้เรียนต้องสามารถรับรู้การเล่นดนตรี และสื่อสารออกมาได้จากการอ่าน การฟัง การเขียน การเล่นและการประยุกต์ใช้ความรู้

การออกแบบชั้นเรียนกีตาร์ขั้นพื้นฐานให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยนับเป็นความท้าทายของผู้สอนกีตาร์ในยุคปัจจุบัน ไช่ (Tsai, 2018, p. 1, 7) เห็นว่าการจัดทำหลักสูตรกีตาร์ขั้นพื้นฐานให้ดำเนินไปตามครรลองและบรรลุป่าประสงค์เป็นเรื่องที่ทำนาย เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่ชื่นชอบการเล่นเป็นเพลงแต่ละเลเยอร์ฝึกซ้อมแบบฝึกหัด ผู้สอนจำเป็นต้องใช้ประสบการณ์และเทคนิคการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจในการฝึกซ้อมอย่างเป็นระบบ มิฉะนั้นอาจส่งผลเสียต่อความก้าวหน้าและสภาพร่างกาย ผู้สอนต้องออกแบบให้หลักสูตรมีการผสมผสานกันทั้งแบบฝึกหัดเสริมทักษะและบทเพลงสมัยนิยม เพื่อบริหารเวลาให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเล่นและในขณะเดียวกันก็มีความสุขกับการเล่นกีตาร์ (Risteski, 2008, p. 35)

ผู้เรียนกีตาร์ส่วนใหญ่มักประสบความสำเร็จจากการเลียนแบบ ดังนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการสอนกึ่งสาธิต (Swick, 2017, p. 29) หรือแม้กระทั่งใช้วิธีการพูดคุยและตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้สะท้อนสิ่งที่กำลังเล่นหรือกำลังซ้อมออกมา (Risteski, 2008, p. 36) หรือบางครั้งอาจเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงต่อสาธารณะควบคู่ไปกับการเรียนในชั้นเรียนซึ่งจะทำให้เกิดแรงจูงใจในการซ้อม โดยในช่วงแรกควรออกแบบให้จัดการแสดงอย่างไม่เป็นทางการในชั้นเรียนโดยมีผู้สอนคอยช่วยเหลือแนะนำในสิ่งที่ควรปรับปรุง จากนั้นจึงยกระดับการแสดงสู่สายตาสาธารณชน (Risteski, 2008, p. 43; Incze, 2013, p. 95) วิธีการนี้สอดคล้องกับแนวคิดของฟิลลิปส์ (Phillips, 2008, p. 46) ที่ให้ความเห็นว่า หลักสูตรการสอนกีตาร์ที่ดีควรจัดให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย แต่อย่างไรก็ตาม ฮินสลีย์ (Hinsley, 2011, p. 32) ชี้แจงว่า การออกแบบชั้นเรียนมุ่งเน้นให้มีการจัดกิจกรรมมากเกินไปอาจไม่ส่งผลดีต่อการพัฒนาทักษะปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้จึงยังไม่มีข้อสรุปที่แน่ชัดสำหรับประเด็นของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมว่าจะส่งผลดีหรือทำให้เกิดข้อจำกัดในการเรียนการสอนปฏิบัติในระยะยาว

3. ปัจจัยเชิงบวกที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรและการสอนกีตาร์คลาสสิกขั้นพื้นฐานในกระแสดังคมโลก

3.1 กระแสความนิยม

หลักสูตรกีตาร์เป็นหลักสูตรที่ถูกเลือกให้รับใช้สังคมแห่งการเรียนรู้ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับนานาชาติ อีกทั้งกีตาร์คลาสสิกเป็นเครื่องดนตรีมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับ มีการจัดสอบวัดระดับตั้งแต่นั้นจนถึงขั้นสูง เช่น การสอบวัดระดับทางดนตรีระดับโลกของ Trinity College of Music (อนุชา พัฒนรัตนโมฬี, 2553, หน้า 1) ทั้งนี้เนื่องด้วยสังคมได้ตระหนักว่า การเล่นกีตาร์ไม่เพียงแต่เป็นสิ่งที่หล่อเลี้ยงชีวิต (Food of life)

แต่สามารถส่งเสริมสมาธิ ผักผ่อนความเอาใจใส่ ปรับอากัปกริยาของผู้เล่นให้มีความมุ่งมั่นและส่งเสริมการเข้าสู่สังคม (Risteski, 2008, p. 34) ปัจจัยเชิงบวกที่ส่งผลให้หลักสูตรการสอนเครื่องดนตรีประเภทกีตาร์เป็นที่สนใจและมีความทันสมัยคือกีตาร์เป็นเครื่องดนตรียอดนิยมสามารถใช้เป็นสื่อในการสอนได้ ทั้งยังสามารถใช้เล่นเพลงได้หลายสไตล์ เพคโคราโร (Pecoraro, 2012, p. 54) กล่าวว่า กีตาร์ควรเป็นเครื่องดนตรีแรกสำหรับเด็กต้องฝึกหัดเพราะกีตาร์มีเส้นที่ดึงดูด มีเสียงอันไพเราะ และสามารถได้เล่นง่ายในขั้นต้น อีกทั้งกีตาร์เป็นเครื่องดนตรีที่ราคาไม่แพงและสามารถเล่นเพลงสไตล์ดนตรีสมัยนิยม สไตล์ R&B หรือ ร็อกแอนด์โรลได้ดี ด้วยเหตุนี้จึงทำให้กีตาร์เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายมากในประเทศสหรัฐอเมริกา (Berlin, 2021, p. 9) และจากกระแสความนิยมในกลุ่มวัยรุ่นทำให้กีตาร์กลายเป็นเครื่องดนตรีที่มีข้อมูลการสั่งซื้อและจำหน่ายมากที่สุดในโลก (Meltz, 1976, p. 12)

เนื่องจากกีตาร์เป็นเครื่องดนตรียอดนิยมจึงทำให้หลักสูตรกีตาร์และกิจกรรมการสอนเป็นทางเลือกของกลุ่มผู้เรียนและผู้สนใจประกอบอาชีพการสอนกีตาร์ในโรงเรียนอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย (Meltz, 1976, p. 12) เพคโคราโร (Pecoraro, 2012, p. 54) และกู๊ดฮาร์ท (Goodhart, 2004, p. 98) คิดเห็นตรงกันว่า หลักสูตรกีตาร์เป็นทางเลือกหนึ่งของการเรียนปฏิบัติเครื่องดนตรี ผู้ที่เลือกเรียนกีตาร์เป็นกลุ่มผู้เรียนที่ไม่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการเรียนในเครื่องดนตรีประเภทอื่น กล่าวคือ แม้ว่าผู้สมัครเรียนในหลักสูตรกีตาร์เป็นจำนวนมาก แต่ก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อจำนวนผู้เรียนเครื่องดนตรีอื่น เช่น วงแบนด์ วงดุริยางค์หรือวงขับร้องประสานเสียง เนื่องจากมีนักเรียนจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้สนใจเข้าร่วมวงดนตรีเหล่านั้นอยู่แล้ว และพบว่านักเรียนระดับมัธยมบางส่วนที่ยังไม่เคยเรียนเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย ต้องการเล่นกีตาร์คลาสสิกเป็นวิชาเลือก เมื่อเครื่องดนตรีประเภทกีตาร์มีราคาที่ไม่สูงมากจึงทำให้ผู้สอนนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนดนตรีได้โดยง่าย (Incze, 2013, p. 115) กล่าวคือ สามารถนำกีตาร์มาใช้เป็นสื่อในการเรียนทฤษฎีดนตรีได้เหมือนเปียโนเนื่องจากสามารถสร้างเสียงประสานแบบหลายแนว จึงอำนวยความสะดวกแก่ผู้สอนในการอธิบายเรื่องของการประสานเสียงสี่แนว (Incze, 2013, p. 55; Meltz, 1976, p. 12) คำกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเพคโคราโร (Pecoraro, 2012, p. 54) และอุลวอค (Uluocak, 2012, p. 43) ที่กล่าวว่า กีตาร์เป็นเครื่องดนตรีที่สร้างเสียงประสานแบบโพลีโฟนีหลากหลายแนวได้ อีกทั้งสามารถเล่นได้เดี่ยวหรือรวมวง จึงทำให้กีตาร์เป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์แบบในการสอนขับร้อง ปฏิบัติดนตรี อิมโพรไวเซชัน ประพันธ์เพลง หรือการฟังและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของดนตรีกับประวัติและสังคมศิลปะ

ในแง่ของดนตรีกล่าวได้ว่า กีตาร์เป็นเครื่องดนตรีที่มีลักษณะเด่น สามารถเล่นเพลงได้ทุกแนวเพลง ไม่ว่าจะเป็นดนตรีสมัยนิยม โฟล์ค หรือแจ๊สและนิยมเล่นกันอย่างแพร่หลายทั่วโลก (Goodhart, 2004, p. 98; Gustafson, 1996, p. 34; Uluocak, 2012, p. 43) ดังนั้นเพคโคราโร (Pecoraro, 2012, p. 54) จึงชี้ให้เห็นว่าเครื่องดนตรีประเภทกีตาร์ที่ใช้เป็นสื่อการสอนในชั้นเรียนจะนำมาซึ่งความไพเราะ (Beauty) ความหลากหลาย (Versatility) และความเป็นดนตรียอดนิยม (Popular) กีตาร์เป็นเครื่องดนตรีที่เล่นง่าย ใช้งานได้ง่ายและ

มีเทคนิคการเล่นที่หลากหลาย เช่น การตีคอร์ด เกาคอร์ด หรือเล่นโน้ตตัวเดียวเป็นทำนอง (Harrison, 2010, p. 50)

3.2 การสร้างแบบฝึกหัดกีตาร์จากวัฒนธรรมพื้นถิ่น

เครื่องดนตรีประเภทกีตาร์ปรากฏอยู่ในทุกกลุ่มวัฒนธรรมซึ่งปรากฏเทคนิคการเล่นตั้งแต่พื้นฐานไปจนถึงขั้นสูง (Berlin, 2021, p. 9) จากการศึกษาพบว่า ชนพื้นเมืองอินโดนีเซียชื่อว่า Saibatin นำกีตาร์หรือมีชื่อเรียกในวัฒนธรรมว่า Lampung guitar petting ไปบรรเลงประกอบทำนองร้องของเพลงพื้นบ้านโดยใช้การเล่นกีตาร์ 2 ตัว (Faizin et.al., 2020) การที่เครื่องดนตรีประเภทกีตาร์สามารถพบได้อยู่ทั่วไป จึงมีการนำเพลงพื้นเมืองมาประยุกต์มาใช้ในการเรียนการสอนหลักสูตรกีตาร์ตามแนวคิดของของชูชุกและโคคาย (Griffin, 1989, p. 39) จึงสามารถกล่าวได้ว่า วิธีการนี้เป็นแนวคิดที่ดีเนื่องจากการคัดเลือกเพลงที่ไพเราะและนำฟังมาบรรจุไว้ในหลักสูตร ในขณะที่ต้องมีเนื้อหาของการฝึกทักษะเครื่องดนตรีไปด้วยนั้นเป็นเรื่องยาก (Griffin, 1989, p. 41; Caluda, 1985, p. 18) กริฟฟิน (Griffin, 1989, p. 45) ชี้ให้เห็นว่า บทเพลงของนักประพันธ์ชาวตะวันตกบางครั้งอาจไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นเพลงฝึกหัดขั้นพื้นฐาน ดังนั้น การที่ผู้สอนสามารถประพันธ์ขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนจึงเป็นวิธีใหม่ของการสร้างหลักสูตรกีตาร์ในยุคปัจจุบัน

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยชี้ให้เห็นแนวทางการนำเพลงพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้กับหลักสูตรและการสอนกีตาร์ตามบริบททางวัฒนธรรม พรามาดีตาและมัชฟาอุเซีย (Pramadita & Machfauzia, 2020) ทดลองค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาตำรางานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนกีตาร์โดยนำเพลงพื้นบ้านมาเป็นวัตถุดิบสื่อการสอน ตำรากีตาร์ของพรามาดีตาและมัชฟาอุเซียประกอบด้วยบทนำกล่าวถึงประวัติของกีตาร์และส่วนประกอบ จากนั้นจึงเป็นการแนะนำเทคนิคปฏิบัติกีตาร์ขั้นพื้นฐาน เช่น ทำนอง การจับกีตาร์ ตำแหน่งของมือทั้งสอง รูปคอร์ดและการตีคอร์ด ส่วนสุดท้ายจะเป็นเรื่องของการจับคอร์ดเล่นประกอบทำนองเพลงพื้นบ้าน จึงกล่าวได้ว่าการนำบทเพลงในวัฒนธรรมท้องถิ่นมาปรับเป็นแบบฝึกหัดในการฝึกทักษะกีตาร์ขั้นพื้นฐาน ยังคงได้รับความสนใจจากผู้สอนจำนวนหนึ่งที่เชื่อว่าจะสามารถเป็นสื่อการสอนที่ดีสำหรับผู้เรียนที่เกิดและใช้ชีวิตในวัฒนธรรมนั้น ดังที่นาสรีฟานและโคเลฟ (Nasrifan & Kolev, 2019) ได้ให้แนวคิดว่าการฝึกกีตาร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนในประเทศมาเลเซียควรเป็นไปในแนวทางที่ควบคู่กับการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่าใช้สื่อการสอนจากประเทศตะวันตก ซึ่งจากการค้นคว้าพบว่า บทเพลงพื้นเมืองมาเลเซียสามารถนำมาปรับใช้และบรรจุในหลักสูตรกีตาร์ขั้นพื้นฐานได้หากมีการปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาบางส่วน เช่น การแต่งทำนองเสริมภายใต้โน้ตสายเปล่าสายที่ 3 สาย 4 และสาย 5 ให้ผู้เรียนเล่นคู่ประกอบไปกับครูผู้สอนที่เล่นทำนองเพลงพื้นเมืองที่มีเบสแบบอัลเบร์ตี (Alberti bass)

3.3 ปัญหาหลักสูตรการสอนและแนวทางการแก้ไข

แม้ว่ากีตาร์เป็นเครื่องดนตรีที่มีผู้นิยมเล่นมากที่สุดในโลก งานวิจัยของเลมวอยน์ (Lemoine, 2019) ก็พยายามศึกษาถึงปัญหาของหลักสูตรและการสอนโดยเน้นไปที่ปัญหาอัตราถอนรายวิชากีตาร์ ที่ส่งผลในเชิงลบต่อการคงอยู่ของหลักสูตรกีตาร์ขั้นพื้นฐาน เลมวอยน์ตั้งคำถามวิจัย 3 ข้อ ประกอบด้วยประเด็นของแนวโน้มการลงทะเบียนเรียนหลักสูตรกีตาร์ที่ผ่านมา อีกทั้งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนตัดสินใจถอนรายวิชา คำถามข้อที่สามคือจะมีวิธีการอย่างไรที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้เรียนคอร์สกีตาร์ไปจนจบหลักสูตร ประเด็นแรกผู้วิจัยใช้การสำรวจสถิติที่ผ่านมา โดยออกแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลมาปรับใช้กับการสนทนากลุ่มและหาแนวทางแก้ปัญหา ซึ่งพบว่าเมื่อแบบฝึกหัดหรือเนื้อหาการเรียนมีความท้าทายและผู้เรียนมองว่าอาจไม่สามารถบรรลุเป้าประสงค์ หรือมองว่าปลายทางความสำเร็จอาจไม่ได้มาโดยง่ายเพราะอาจต้องใช้การฝึกฝนอย่างหนัก หรือเป็นเพราะปัจจัยของเนื้อหาบทฝึกยากเกินไปจนไม่มีเวลาฝึกซ้อม หรือประกอบด้วยบทเพลงไม่น่าสนใจ บางครั้งผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายกับการที่เล่นเพลงซ้ำ ๆ และสุดท้ายความกังวลเหล่านี้จะส่งผลต่อความก้าวหน้าในการเรียน สุดท้ายทำให้ผู้เรียนตัดสินใจถอนรายวิชาในที่สุด (Lemoine, 2019, p. 112, p. 117) ปัจจัยของการคงอยู่ของผู้เรียนหรือการถอนรายวิชาขึ้นอยู่กับเจตคติผู้เรียนว่าต้องการเรียนรู้หรือเล็งเห็นประโยชน์ที่ได้รับจากเนื้อหาหลักสูตรมากเพียงใด (Lemoine, 2019, p. 123) และหากหลักสูตรถูกออกแบบมาให้สามารถตอบโจทย์ ผู้เรียนก็จะเกิดแรงบันดาลใจที่ต่อเนื่อง ส่งผลกับการเรียนรู้ใฝ่รู้และความพยายามเมื่อต้องเผชิญกับการฝึกซ้อมที่ท้าทาย ดังนั้นผู้สร้างหลักสูตรจึงควรพยายามหาจุดสมดุลระหว่างทักษะของผู้เรียนกับความยากของเพลง (Lemoine, 2019, pp. 125-126) ดังที่ริสเติสกี (Risteski, 2008, p. 37) ให้คำแนะนำว่า ตำรากีตาร์ต้องประกอบด้วยการสอนเทคนิคควบคู่ไปกับความเป็นดนตรีและจินตนาการของผู้เรียน

จากการที่ผู้เรียนกีตาร์มีแนวโน้มหยุดเรียนไปโดยไม่ทราบสาเหตุ หรือลดความใส่ใจในการเรียนจนทำให้ไม่สามารถพัฒนาทักษะปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ ผู้สอนควรปรับตัวและหาหนทางแก้ปัญหาและคิดค้นแนวทางการสร้างหลักสูตรกีตาร์ในมิติใหม่ ซึ่งอาจจะอยู่บนฐานแนวคิดที่ว่า การเรียนการสอนกีตาร์ให้ประสบความสำเร็จไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการอ่านโน้ตสากลของผู้เรียน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือทักษะการอ่านโน้ตไม่ได้เป็นเครื่องชี้วัดความสามารถในการปฏิบัติเครื่องดนตรี กุสตาฟสัน (Gustafson, 1996, p. 36) กล่าวว่า ไม่ควรเริ่มให้ผู้เรียนอ่านโน้ตสากลในการสอนกีตาร์ขั้นพื้นฐาน แต่ให้ใช้การอ่านโน้ตระบบวางนิ้ว (Tablature) หรือภาพคอร์ดในเฟรตกีตาร์ ซึ่งตรงกับความคิดของนาสรีฟานและโคเลฟ (Nasrifan & Kolev, 2019, p. 282) ที่ว่าอาจเป็นสิ่งที่ผิดพลาดเมื่อผู้สอนบอข้อมูลทฤษฎีหรือเนื้อหาดนตรีที่ไม่เหมาะสมกับการเรียนปฏิบัติขั้นพื้นฐาน ผู้สอนควรเล็งเห็นความเป็นไปได้และเน้นส่งเสริมความเป็นดนตรี คุณภาพเสียง และการตีความบทเพลงเป็นสำคัญ เพราะการสอนกีตาร์ส่วนใหญ่จะตอบคำถามว่า ทำอย่างไรให้เกิดเสียงออกมาได้ไพเราะมากกว่าที่การฝึกเทคนิค (Prato, 2017, p. 130) แต่กระนั้นหลายคน

มองว่า ควรใช้โน้ตสากลเป็นสื่อการสอนฝึกทักษะเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการอย่างเป็นลำดับ อินเซ (Incze, 2013, p. 5) จึงตั้งคำถามกับหลักสูตรกีตาร์ในประเทศสหรัฐอเมริกาบางหลักสูตรว่า จะถือว่าเป็นหลักสูตรที่ดีได้อย่างไรหากไม่ได้สนใจส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่านโน้ตสากล และจะเป็นไปได้หรือไม่ หากผู้เรียนจำเป็นต้องศึกษาทฤษฎีดนตรีหรือเนื้อหาดนตรีอื่นควบคู่ไปด้วยแต่ไม่สามารถอ่านโน้ตสากลได้ ในความคิดของคาลูดา (Caluda, 1985, p. 18) และอินเซ (Incze, 2013, p. 104) ผู้เริ่มฝึกกีตาร์ขั้นพื้นฐาน อาจไม่จำเป็นต้องมีทักษะกีตาร์มาก่อน แต่ควรมีการศึกษาการอ่านโน้ตและทฤษฎีเป็นสำคัญ เพื่อให้สามารถเขียนโน้ตกีตาร์ลงในบรรทัดห้าเส้น สามารถอ่านบันไดเสียงจากโน้ตสากลที่บันทึกไว้และเล่นออกมาเป็นเสียงได้

จากการค้นคว้าเอกสารต่างประเทศพบว่า หนึ่งในกลยุทธ์ในการจัดทำหลักสูตรกีตาร์ให้ทันสมัย และสามารถส่งเสริมการเรียนการสอนการเล่นกีตาร์วิถีใหม่ให้บรรลุเป้าประสงค์คือ การประยุกต์ใช้ดนตรีสมัยนิยมเป็นแบบฝึกหัดสำหรับพัฒนาทักษะปฏิบัติ (Incze, 2013, p. 12) แต่กระนั้นยังคงมีมายาคติที่ว่า บทเพลงสมัยนิยมที่ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้เองนอกห้องเรียนนั้น ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนในระบบการศึกษาแบบแผนที่มีเนื้อหาดนตรีในเชิงวิชาการ (Incze, 2013, p. 20) การเรียนการสอนหลักสูตรกีตาร์ควรเน้นที่บทเพลงมาตรฐานและเทคนิคขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนได้นำทักษะไปใช้ในการบรรเลงชิ้นสูงหรือเล่นเพลงสมัยนิยมได้อย่างเป็นธรรมชาติ (Swick, 2017, p. 33) จากเหตุผลดังกล่าว การเรียนการสอนดนตรีจากแนวเพลงสมัยนิยมจึงไม่นับเป็นหลักสูตรตามแบบแผนเหมือนเช่นดนตรีคลาสสิก และถูกตั้งคำถามเมื่อกล่าวถึงการรับรองมาตรฐานการเรียนที่สามารถเชื่อถือได้ (Incze, 2013, p. 32) แต่อย่างไรก็ตาม อินเซ (Incze, 2013, p. 27) ยืนยันว่า หากสามารถนำเนื้อหาการสอนดนตรีสมัยนิยมมาใช้ในชั้นเรียนจะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่เรียนกับแนวดนตรีในชีวิตประจำวัน อีกทั้ง พราโต (Prato, 2017, pp. 152-154) เน้นย้ำอีกว่า ความเข้าใจเรื่องการประสานเสียง และประพันธ์เพลงจะช่วยในการวิเคราะห์หรือตีความบทเพลงและสามารถนำความรู้ดังกล่าวมาใช้ปรับปรุงการเล่นดนตรีให้ดีขึ้นได้ อาทิ การที่ผู้เรียนรู้จักการใช้คอร์ดแทลงจบ ณ ตำแหน่งเคเดนซ์ หรือการจบที่สัมพันธ์กับจังหวะการหายใจ ทำให้สามารถเล่นได้ตรงตามความต้องการของผู้ประพันธ์เพลงมากขึ้น และในทางตรงข้าม หากไม่เข้าใจอย่างแท้จริงก็ไม่สามารถเล่นออกมาได้ดี ซึ่งประเด็นนี้กล่าวได้ว่าเป็นข้อจำกัดสำหรับผู้เรียนที่มาจากดนตรีคลาสสิก

พราโต (Prato, 2017, p. 142) กล่าวว่า การทำหลักสูตรกีตาร์ขั้นพื้นฐานให้มีความยืดหยุ่นและทันสมัยนั้น ผู้สอนไม่จำเป็นต้องมุ่งเน้นการอ่านโน้ตสากลแต่ควรให้ความสำคัญกับการฟังและเล่น ในการนี้จะทำให้ผู้เรียนกีตาร์เพลงสมัยนิยมมีทักษะการฟังดีกว่าผู้เรียนดนตรีคลาสสิก (Incze, 2013, p. 33) ผู้สอนอาจประยุกต์ใช้การสร้างแบบฝึกหัดให้ผู้เรียนอ่านจากสัญลักษณ์คอร์ดหรือโน้ตระบบวงนิ้ว (Prato, 2017, p. 41) ดังนั้นจึงพบว่าการออกแบบหลักสูตรกีตาร์ที่ผสมผสานแบบแผนดั้งเดิมกับการสอดแทรกดนตรีสมัย

นิยมที่เน้นสอนการปฏิบัติควบคู่ไปกับการฟังและส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์เนื้อหาเพลง (Prato, 2017, p. 69) จากประเด็นต่าง ๆ ที่นำเสนอข้างต้นผู้วิจัยเล็งเห็นว่าจะมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สร้างหลักสูตรให้เท่าทันโลกการสอนกีตาร์ขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21

สรุปผลและอภิปรายผล

หลักสูตรและการสอนกีตาร์ขั้นพื้นฐานมีพัฒนาการไปตามยุคสมัยตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19 มีผู้ออกแบบกลไกที่สามารถเอื้อประโยชน์แก่การเล่นเทคนิคใหม่ ๆ อีกทั้งปรับปรุงโครงสร้างกีตาร์ที่ทำให้เกิดเสียงที่กังวานและทันสมัย แม้ว่าเครื่องดนตรีประเภทกีตาร์จะถูกมองว่าเป็นเครื่องดนตรีประกอบการขับร้องของชนชั้นล่างไม่มีความโดดเด่นในแง่ของการเป็นดนตรีชั้นสูง แต่จากน้ำเสียงความไพเราะประกอบกับเชื่อมโยงอยู่ในวิถีชีวิตของคน ต่อมาจึงทำให้เครื่องดนตรีชิ้นนี้เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายและมีนักประพันธ์เพลงและนักเล่นกีตาร์มากขึ้น ส่งผลให้มีตำราการสอนกีตาร์ในวงกว้าง ผู้แต่งตำราการสอนกีตาร์ที่โดดเด่นและถูกนำไปใช้ในหลักสูตรกีตาร์อย่างแพร่หลายในช่วงศตวรรษที่ 20 ได้แก่ ของเฟรเดอริก โนดท์ ชาร์ล ดังเคน สก็อต เทนแนนท์ ซินอิจิ ชูซูกิ และแอนโทนี ไกลส์ แต่อย่างไรก็ตาม ในยุคแรก ๆ การเรียนการสอนกีตาร์ก็ยังมีข้อจำกัดเนื่องจากขาดบทเรียนหรือตำราที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะขั้นพื้นฐาน จนกระทั่งในเวลาต่อมาจึงได้มีผู้ผลิตตำรากีตาร์ขั้นพื้นฐานขึ้นมากมายจนเกิดหลักสูตรกีตาร์ขั้นพื้นฐานทั้งในโรงเรียนประถมและมัธยมหรือกระทั่งหลักสูตรกีตาร์ในโรงเรียนดนตรีนอกระบบ

เอกสารตำราการสอนกีตาร์ส่วนหนึ่งที่ใช้สำหรับฝึกทักษะปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อมนั้นได้ถูกนำมาออกแบบเพื่อใช้ในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม โดยมีเนื้อหาที่เน้นไปในส่วนของการเล่นเทคนิคขั้นพื้นฐาน การอ่านโน้ตและบรรเลงบทเพลง แต่กระนั้นยังมีนักกีตาร์บางส่วนที่ให้ความสำคัญกับเรื่องสรีระกายภาพการเล่นกีตาร์กับกระบวนการทำงานของสมองที่ช่วยในการฝึกซ้อม รวมทั้งตำราที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคทักษะการเล่นดนตรีกับความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถทำให้ผู้เล่นตีความบทเพลงและแสดงดนตรีออกมาได้อย่างถูกต้อง จากการศึกษาพบว่า ตำรากีตาร์ที่แต่งขึ้นได้ถูกปรับไปเป็นหลักสูตรและการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่ผู้จัดทำหลักสูตรเล็งเห็นว่าสอดคล้องกับบริบทของการเรียนการสอน รวมทั้งการกำหนดระยะเวลาการเรียนให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน บริหารเวลาและปรับสมดุลส่งเสริมความก้าวหน้าทางการเรียนและให้ผู้เรียนมีความสุขกับการซ้อมกีตาร์ โดยยึดหลักการเบื้องต้นที่กล่าวว่าหลักสูตรกิจกรรมการเรียนนั้นหากมีจำนวนมากหรือจำนวนน้อยเกินไปอาจส่งผลเสียต่อพัฒนาการของทักษะปฏิบัติ และทำให้ผู้เรียนมีเจตคติในด้านลบต่อหลักสูตร

หลักสูตรและการสอนกีตาร์คลาสสิกขั้นพื้นฐานเป็นหัวข้อสำคัญที่ควรส่งเสริม เนื่องจากกีตาร์เป็นเครื่องดนตรีที่ราคาไม่แพง เล่นง่ายและสามารถเล่นบทเพลงได้หลากหลายสไตล์จึงส่งผลให้เกิดกระแสนิยมอย่างแพร่หลาย ปัจจัยดังกล่าวทำให้เกิดหลักสูตรและกิจกรรมการสอนกีตาร์ตั้งแต่ในโรงเรียนอนุบาลจนถึง

ระดับมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะในโรงเรียนมัธยมซึ่งยังคงเป็นทางเลือกสำหรับผู้ที่ไม่ตัดสินใจเข้าร่วมวงดนตรีประเภทวงแบนด์ วงดุริยางค์หรือวงขับร้องประสานเสียง แต่สนใจสมัครเรียนในหลักสูตรกีตาร์มากขึ้น ประการต่อมา ปัจจุบันเราไม่อาจปฏิเสธได้ว่ากระแสเพลงสมัยนิยมเข้ามามีบทบาทสำคัญในวิถีของผู้คนในทุกวัฒนธรรม ทำให้แนวโน้มกระบวนการสอนดนตรีปรับเปลี่ยนไปตามรสนิยมของผู้เสพดนตรี จึงทำให้ผู้สร้างหลักสูตรกีตาร์มีแนวคิดในการนำทำนองพื้นเมืองมาทำเป็นแบบฝึกหัดกีตาร์ขั้นพื้นฐาน โดยเป็นการประยุกต์ใช้วัตถุดิบจากวัฒนธรรมมาสร้างเป็นบทเรียนเพื่อส่งเสริมความหลากหลาย นอกจากนั้นในศตวรรษที่ 21 ได้เกิดการปฏิวัติหลักสูตรกีตาร์ขั้นพื้นฐานที่ใช้แนวเพลงสมัยนิยมเป็นฐานในการสร้างบทฝึกและปรับกลยุทธ์การเรียนการสอนในชั้นเรียนที่ยืดหยุ่นแต่มีมาตรฐาน เช่น ใช้การฟังและคิดวิเคราะห์เป็นเครื่องมือส่งเสริมการเรียนรู้ทดแทนการอ่านโน้ตสากล หรือทดแทนการเล่นเทคนิคขั้นสูงตามแนวคิดผู้ประพันธ์อย่างตรงไปตรงมา

ถึงแม้ว่านักการศึกษาบางกลุ่มยังคงให้การยอมรับและให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนดนตรีที่ยึดโยงอยู่ภายใต้ระบอบวัฒนธรรมการสอนดนตรีตะวันตก แต่ผู้ที่กำลังจัดทำหลักสูตรกีตาร์ขั้นพื้นฐานที่สามารถเล็งเห็นถึงสถานการณ์การเรียนการสอนปฏิบัติดนตรีในระดับมหภาค ใช้กลยุทธ์การปรับหลักสูตรกีตาร์ของตนให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและความเปลี่ยนแปลง ย่อมได้รับโอกาสในการสร้างนวัตกรรมการสอนซึ่งเป็นที่ยอมรับและนำไปใช้ประโยชน์ในวงกว้าง หลักสูตรและการสอนกีตาร์คลาสสิกขั้นพื้นฐานในโลกอนาคตจึงไม่ใช่หลักสูตรที่อาศัยแนวคิดเดิมที่ใช้เป็นธรรมเนียมกันเรื่อยมา แต่ความทันสมัยของหลักสูตรและการสอนกีตาร์ขั้นพื้นฐานจะสร้างขึ้นจากการค้นคว้าและตกตะกอนองค์ความรู้ของผู้สอน เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในเชิงประจักษ์

เอกสารอ้างอิง

- อนุชา พัฒนรัตนโมฬี. (2553). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นการสะสมรูปแบบของจังหวะด้วยสื่อการสอนแบบปฏิสัมพันธ์ เพื่อฝึกการอ่านโน้ตแบบจับพลันสำหรับนักเรียนกีตาร์ในระดับชั้นต้น* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นจาก <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/36472>
- Berlin, B. D. (2021). *Content analysis of guitar repertoire for young people: The Michelson and Suzuki collections* (Doctoral dissertation). Lynchburg, VA: Liberty University. Retrieved from <https://digitalcommons.liberty.edu/doctoral/2949/>

- Caluda, G. J. (1985). *The development of a method for teaching fundamentals of guitar to college students in music education and music therapy curricula* (Doctoral dissertation). Baton Rouge, LA: Louisiana State University and Agricultural & Mechanical College. Retrieved from https://repository.lsu.edu/gradschool_disstheses/4120
- Dalen, D. V. (1994). Concepts concerning the scientific method. In M. Langenbach, C. Vaughn, & L. Aagaard (Eds.), *An introduction to educational research* (pp.103-132). Needham Heights: MA, Allyn & Bacon.
- Faizin, S., Pradoko, A. M. S., & Kautsar, C. R. E. (2020). Local Wisdom of Lampung Guitar Petting Performed by Saibatin Ethnic. In *Proceedings of the 3rd International Conference on Arts and Arts Education (ICAAE 2019)* (pp.110-113). Dordrecht: Atlantis Press. Retrieved from <https://doi.org/10.2991/assehr.k.200703.023>
- Glise, A. (1997). *Classical guitar pedagogy: A handbook for teachers*. Saint Louis, MO: Mel Bay Publications.
- Goodhart, G. (2004). Advocacy guitar classes reach all students. *American String Teacher*, 54(4), 98-100.
- Griffin, R. C. (1989). *The Suzuki approach applied to guitar pedagogy* (Doctoral dissertation). Coral Gables, FL: University of Miami. Retrieved from <https://www.proquest.com/openview/94ebb452ea59668c3f14d9e93454edce/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- Gustafson, G. (1996). Class guitar in middle school. *Music Educators Journal*, 83(1), 33-38.
- Harrison, E. (2010). Challenges Facing Guitar Education. *Music Educators Journal*, 97(1), 50-55.
- Hinsley, M. (2011). Classroom classical guitar. *American String Teacher*, 61(2), 32-34.
- Hoeflicker, C. (2013). *A four year curriculum for high school guitar class with a review of the literature on motivation in music education* (Doctoral dissertation). Bloomington, IN: Indiana University. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/213835647.pdf>
- Incze, L. S. (2013). *Popular guitar pedagogy: Fostering traditional musicianship in the culturally relevant classroom* (Master's thesis). Montréal: McGill University. Retrieved from <https://escholarship.mcgill.ca/concern/theses/5712mb252>

- Kronenberg, C. W. (2013). The pedagogical value of Léo Brouwer's *Études Simples*: A perspective on preserving an exquisite, yet neglected custom. *International Journal of Music Education*, 31(2), 130-147.
- Lemoine, P. (2019). *Da capo al fine – Retaining high school students in guitar programs* (Master's thesis). Winnipeg: University of Manitoba.
- Meltz, J. A. (1976). The guitar as a classroom instrument. *American Music Teacher*, 26(2), 12-15. Retrieved from <https://www.proquest.com/openview/1d5d8486cdd7c27fef7d630588f2ceb2/1?pq-origsite=gscholar&cbl=1819728>
- Merry, R. (2010). *Paradigm for effective pre-college classical guitar methodology: A case study of two models of effective instruction* (Doctoral dissertation). Greeley, CO: University of Northern Colorado. Retrieved from <https://digscholarship.unco.edu/dissertations/212>
- Naizer, M. J. (2020). *Classical guitar pedagogy: identifying the fundamentals restated, revised, and refashioned* (Unpublished thesis). San Marcos, TX: Texas State University. Retrieved from <https://hdl.handle.net/10877/13144>
- Nasrifan, M. N. H., & Kolev, V. S. (2019). Incorporating Malaysian folksongs and Bulgarian classical guitar method for teaching and learning guitar. *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development*, 8(2), 266-285.
- Page, C. (2013). New light on the London years of Fernando Sor, 1815-1822. *Early Music*, 41(4), 557-569.
- Pecoraro, J. (2012). Guitar forum: Starting a class guitar program. *American String Teacher*, 62(3), 54-57.
- Perlovsky, L. (2017). *Music, passion, and cognitive function*. Cambridge, MA: Elsevier Academic Press.
- Phillips, R. (2008). Building a classical guitar program. *American String Teacher*, 58(4), 46-50.
- Pinta, K. J. (2013). *Inclusion strategies for the high school guitar class* (Master's thesis). Long Beach, CA: California State University. Retrieved from <https://www.proquest.com/docview/1416462400>

- Pramadita, T. O., & Machfauzia, A. N. (2020). Guitar accompaniment for folk songs learning material for junior high school students. In *Proceedings of the 3rd International Conference on Arts and Arts Education (ICAAE 2019)* (pp.258-260). Dordrecht: Atlantis Press. Retrieved from <https://doi.org/10.2991/assehr.k.200703.053>
- Prato, D. E. (2017). *Developing unification in the teaching and learning of jazz and classical guitar*. (Doctoral dissertation). Salford: University Of Salford. Retrieved from <https://salford-repository.worktribe.com/output/1388855>
- Swick, B. (2017). *Teaching Beginning Guitar Class: A Practical Guide*. Oxford University Press.
- Risteski, I. B. (2008). A new guitar teaching philosophy. *Acta Universitaria*, 18(1), 33-49.
- Stenstadvold, E. (2013). 'We hate the guitar': Prejudice and polemic in the music press in early 19th-century Europe. *Early Music*, 41(4), 595-604.
- Tsai, I. H. (2018). *A comparative analysis of fundamental guitar techniques including those of the nineteenth century and the present* (Doctoral Dissertation). Muncie, IN: Ball State University. Retrieved from <http://cardinalscholar.bsu.edu/handle/20.500.14291/201119>
- Uluocak, S. (2012). A comparison of selected classical guitar teaching methods and a review of their implications for guitar education. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 41(2), 43-53.

**การศึกษาการใช้พระนาม “เทพเทวีอะโฟรไดตี (วีนัส)”
เป็นชื่อตราสินค้าและชื่อสินค้า**
**A Study of the Use of Goddess Aphrodite (Venus)’s Name
as Brand Names and Product Names**

บาร์นี บุญทรง¹
Baranee Boonsong²

(Received: 6 February 2023; Revised: 22 November 2023; Accepted: 27 November 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิจัยเชิงเอกสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชื่อตราสินค้าและชื่อสินค้าที่ใช้พระนาม “อะโฟรไดตี” และ “วีนัส” ในด้านความสัมพันธ์กับลักษณะเด่นของพระองค์ตามที่ปรากฏในเทพปกรณัม ผู้วิจัยเก็บข้อมูลชื่อตราสินค้าและชื่อสินค้าจากอินเทอร์เน็ตระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2566 ได้ข้อมูลนำมาวิจัยทั้งสิ้น 110 รายชื่อ ผลการวิจัยพบว่าตราสินค้าและสินค้าที่ใช้พระนามของเทพเทวีอะโฟรไดตีส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับลักษณะเด่นของพระองค์ โดยเฉพาะ 1) ด้านความสวยความงามและเสน่ห์ 2) ด้านความเพลิดเพลินในการใช้ชีวิต 3) ด้านความหรูหรา ความสง่างาม การนำพระนาม “อะโฟรไดตี” และ “วีนัส” มาใช้เป็นชื่อตราสินค้าและชื่อสินค้าเป็นการหวังผลด้านประโยชน์จากอารมณ์ความรู้สึกของผู้บริโภคมากกว่าประโยชน์ด้านการใช้งานจริง

คำสำคัญ: อะโฟรไดตี, วีนัส, ชื่อตราสินค้า, ชื่อสินค้า

Abstract

This article is a documentary research, that aims to analyze brand names and product names using the name of the goddess Aphrodite or Venus in relation to her characteristics. The materials used in this research were 110 brand names and product names collected from the internet between April – May 2023. It was found that almost all of the brand names and product names could be identified with the goddess's characteristics, especially in 1) the aspect of beauty and attractiveness 2) the aspect of pleasure in life and 3) the aspect of elegance. The name of the

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คติชนวิทยา ปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

² Assistant Professor Dr., Department of Linguistics Folklore Philosophy and Religions, Faculty of Humanities, Naresuan University

goddess Aphrodite or Venus was used as brand names or product names for the purpose of consumers' emotional benefits rather than for rational benefits.

Keywords: Aphrodite, Venus, Brand name, Product name

บทนำ

ในโลกปัจจุบันที่อินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตมนุษย์ เราสามารถเปิดอินเทอร์เน็ตเข้าเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อค้นหาข้อมูลข่าวสารและความเคลื่อนไหวจากทั่วโลกได้อย่างสะดวกสบาย หนึ่งในสิ่งที่เราพบเวลาเปิดเข้าเว็บไซต์ต่าง ๆ คือโฆษณาสินค้า สิ่งที่น่าสนใจคือมีการนำพระนามของเทพเจ้าในเทพปกรณัมมาตั้งเป็นชื่อตราสินค้าและชื่อสินค้าจำนวนมาก เช่น ผู้ผลิตสินค้าอุปกรณ์กีฬาได้นำพระนามเทพเทวีไนกี้ (Nike) จากเทพปกรณัมกรีกซึ่งเป็นเทพแห่งชัยชนะในสงครามและกีฬา (Hightower, 2015, p. 44) มาใช้เป็นชื่อตราสินค้า (Brand Name) ผู้ผลิตเครื่องประดับนำชื่อแพนดอร่า (Pandora) มนุษย์ผู้หญิงคนแรกในเทพปกรณัมกรีก ซึ่งเป็นหญิงงาม (แฮมิลตัน, 2560, หน้า 103) มาเป็นชื่อตราสินค้า ยานหอม่งโพลตราพระอินทร์ ใช้ทั้งชื่อของพระอินทร์และรูปของพระอินทร์ในเทพปกรณัมพุทธศาสนาทำเป็นตราสัญลักษณ์ (Logo) ของสินค้า บริษัทบุญรอดเทรดดิ้งจำกัดใช้ชื่อสิงห์และรูปสิงห์ในเทพปกรณัมพุทธศาสนาเป็นตราสินค้าและตราสัญลักษณ์ของผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มชนิดต่าง ๆ ของบริษัท เป็นต้น

เทพองค์หนึ่งที่พบมากในชื่อสินค้าคือเทพเทวีอะโฟรไดตี (Aphrodite) ในเทพปกรณัมกรีกซึ่งเทพปกรณัมโรมันเรียกในอีกพระนามหนึ่งว่าเทพเทวีวีโนส (Venus) (Littleton, 2002, p. 167) พระองค์มีคุณสมบัติเด่นด้านความรักและความงาม สินค้าบางอย่างสามารถคิดเชื่อมโยงไปถึงคุณสมบัติด้านความรักหรือความงามของเทพเทวีอะโฟรไดตีได้โดยตรง เช่น นำไปตั้งชื่อเครื่องสำอางเนื่องจากเครื่องสำอางเป็นเรื่องของความสวยความงาม นำไปใช้เป็นชื่ออาหารเสริมเนื่องจากอาหารเสริมนั้นกินแล้วอาจทำให้ผิวสวยขึ้น แต่สินค้าบางอย่างก็ดูไม่เกี่ยวข้องกับเทพเทวีอะโฟรไดตี

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าพระนามของเทพเทวีอะโฟรไดตีถูกนำไปใช้ตั้งชื่อตราสินค้าและชื่อสินค้าประเภทใดบ้าง ชื่อตราสินค้าหรือชื่อสินค้านั้นมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะ (characteristics) ของเทพเทวีอะโฟรไดตีตามรายละเอียดที่ปรากฏในเทพปกรณัมกรีก-โรมันหรือไม่ ซึ่งผลของการศึกษาอาจนำไปเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการนำพระนามเทพเจ้าพระองค์อื่น ๆ ในเทพปกรณัมที่รู้จักกันดีไปตั้งเป็นชื่อตราสินค้าหรือชื่อสินค้าอื่น ๆ ต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาชื่อตราสินค้าและชื่อสินค้าที่ใช้พระนาม “อะโฟรไดตี” และ “วีโนส” ในด้านความสัมพันธ์กับลักษณะเด่นของพระองค์ตามที่ปรากฏในเทพปกรณัม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การเก็บข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ช่วงเวลาของการเก็บข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตคือเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ.2566 ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยค้นหาข้อมูลชื่อตราสินค้าและชื่อสินค้าที่มีคำว่า “อะโพรไดท์” “อะโพรไดท์” “อะโพรไดต์” (เนื่องจากคนไทยนิยมเรียกเทพองค์นี้ว่า “อะโพรไดท์” มากกว่า “อะโพรไดท์”) “Aphrodite” “วีนัส” “Venus” หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงศึกษารายละเอียดว่าตราสินค้าและสินค้านั้นมีรูปลักษณะหรือคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะของเทพเทวีอะโพรไดท์หรือไม่ แล้วจัดกลุ่มข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ ข้อมูลที่นำมาใช้วิเคราะห์จากการเก็บข้อมูลมีทั้งหมด 110 ชื่อ เป็นชื่อตราสินค้า 13 ชื่อ ชื่อสินค้า 97 ชื่อ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบของวัตถุประสงค์การวิจัย แล้วเรียบเรียงในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์

แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาคือแนวคิดของ McKinsey ที่กล่าวว่าคุณลักษณะของตราสินค้า (Brand) แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ 1. คุณลักษณะแง่การใช้งานได้จริง (Functional Characteristics) และ 2. คุณลักษณะเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Characteristics) คุณลักษณะแง่การใช้งานได้จริงมักเป็นสิ่งที่มองเห็นได้โดยตรง มีความเป็นกลาง สามารถวัดหรือประเมินได้โดยตรง ยกตัวอย่างกรณีรถยนต์ คุณลักษณะแง่การใช้งานได้จริง ได้แก่ สามารถขายต่อได้ในราคาสูง ประหยัดเชื้อเพลิง เครือข่ายศูนย์บริการดี เป็นต้น ซึ่งอาจเรียกอีกอย่างได้ว่าเป็นประโยชน์ด้านเหตุผล (Rational Benefits) ส่วนคุณลักษณะเชิงสัญลักษณ์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่าประโยชน์ด้านอารมณ์ความรู้สึก (Emotional Benefits) มักเป็นเรื่องของทัศนคติ ค่านิยม เป็นสิ่งที่ไม่ได้มองเห็นได้โดยตรงแต่มาจากความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคล ยกตัวอย่างกรณีรถยนต์ คุณลักษณะเชิงสัญลักษณ์หรือด้านอารมณ์ความรู้สึก ได้แก่ ขับสนุก ขับแล้วทำให้เจ้าของรถรู้สึกภูมิใจ เป็นต้น การผสมผสานประโยชน์ด้านเหตุผลและประโยชน์ด้านอารมณ์ความรู้สึกจะทำให้ตราสินค้าประสบความสำเร็จ (Perry et al., 2015, pp. 166-170)

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. บทความนี้เก็บข้อมูลตราสินค้าที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ตโดยไม่ได้แบ่งกลุ่มระหว่างสินค้าในประเทศกับสินค้าจากต่างประเทศ เนื่องจากปัจจุบันมีการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศจำนวนมาก การสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ทำได้ง่ายดาย นอกจากนั้นยังมีคนไทยที่เดินทางไปต่างประเทศบ่อยครั้งเพิ่มมากขึ้น

2. เพื่อป้องกันความสับสน ผู้วิจัยจึงใช้คำว่า “ตราสินค้า” เมื่อกล่าวถึง Brand Name และใช้คำว่า “ชื่อสินค้า” เมื่อกล่าวถึงชื่อสินค้าหรือชื่อรุ่นของสินค้า แต่ทั้งสองคำนี้อันที่จริงแล้วสามารถจัดอยู่ภายในความหมายของคำว่า “Brand” ในภาษาอังกฤษได้ (ดูในส่วนบททบทวนวรรณกรรม)

บททวนวรรณกรรม

1. การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับตราสินค้า

Oxford Learner's Dictionaries อธิบายว่า “ตราสินค้า (Brand) หมายถึง ชนิดของสินค้า บริการ ฯลฯ ที่ผลิตหรือนำเสนอโดยบริษัทใดบริษัทหนึ่งภายใต้ชื่อใดชื่อหนึ่ง” (Oxford Learner's Dictionary, 2023) Johnson (2016) กล่าวว่า ตราสินค้า คือชื่อ คำเรียก สัญลักษณ์ หรือการผสมกันของสิ่งเหล่านี้ที่สื่อถึงผู้ผลิต หรือผู้จำหน่ายสินค้านั้น ๆ วิกิพีเดีย รุ่งเรืองผล (2563) กล่าวว่าคล้ายจอห์นสันแต่มีรายละเอียดมากกว่า และวิกิพีเดีย ใช้คำว่า “ตราหือ” เมื่อกล่าวถึง Brand โดยกล่าวว่าตราหือ หมายถึง ถ้อยคำ (Word) สัญลักษณ์ (Symbol or Logo) รูปแบบ (Style) การออกแบบ (Design) สี (Color) อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันเพื่อระบุลักษณะของผลิตภัณฑ์ขององค์กรที่แตกต่างจากของผู้อื่น จะเห็นได้ว่าความหมายของคำว่า “Brand” ซึ่งคนไทยแทนด้วยคำว่า “ตราสินค้า” “ตราหือ” หรือทับศัพท์ว่า “แบรนด์” นั้นกว้างมาก อาจหมายถึงผู้ผลิตสินค้า ผู้จำหน่ายสินค้า ตัวสินค้า หรือตราสัญลักษณ์ใดก็ได้ที่แสดงให้เห็นว่าผู้จำหน่ายหรือสินค้านั้นแตกต่างจากผู้อื่น

Shimp และ Andrew (อ้างใน วรวรรณ องค์ครุฑรักษา, 2561) กล่าวว่าชื่อสินค้าจะมีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์ของตราสินค้า การตั้งชื่อตราสินค้าจึงมีความสำคัญมาก L.de Chernatony (อ้างในวสันต์ จันทร์ประสิทธิ์, 2559) กล่าวว่าตราสินค้าคือสิ่งที่สื่อถึงคุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอยและคุณค่าด้านอารมณ์ความรู้สึกที่ตราสินค้าจะมอบให้แก่ผู้ซื้อ ส่วน Perry et al. (2015) กล่าวว่าตราสินค้ามีอิทธิพลหลายด้านต่อผู้บริโภค ได้แก่ อิทธิพลต่อจินตภาพ พฤติกรรม ความเชื่อมั่นในตนเอง การตัดสินใจของสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งมีอิทธิพลต่อการประเมินผู้อื่นด้วย ด้วยเหตุที่ตราสินค้ามีความสำคัญหลายด้าน Johnson (2016) จึงได้ตั้งคำถามผู้ประกอบการที่อยากตั้งชื่อตราสินค้าให้เหมาะสมว่าพวกเขาอยากให้คนอื่นรู้สึกอย่างไรเมื่อได้อ่านหรือได้ยินชื่อ [ตราสินค้า] นั้นเป็นครั้งแรก

Perry et al. (2015) กล่าวถึงบทบาทพื้นฐาน 2 ด้านของตราสินค้า คือ 1. คุณลักษณะแง่การใช้งานได้จริง (Functional Characteristics) เช่น ความคุ้มค่า ความน่าเชื่อถือของสินค้า หรือบริการ และ 2. คุณลักษณะเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Characteristics) เช่น คุณค่า ทศนคติ ความรู้สึกชอบ พอใจ ภูมิใจ เมื่อได้ใช้สินค้า เป็นต้น คุณลักษณะด้านสัญลักษณ์นี้คือองค์ประกอบที่จะทำให้เกิดภาพลักษณ์ในใจของผู้บริโภคว่าตราหือนั้น ๆ เป็นอย่างไร เป็นภาพลักษณ์ที่เกิดจากความคิดความรู้สึกของผู้บริโภคเอง ไม่ได้อิงกับเหตุผลหรือประโยชน์ใช้สอย ซึ่งอาจเรียกอีกชื่อได้ว่า “จินตภาพ” (Perception) ซึ่งณัฐมา เสรีวัฒนา (2563) กล่าวว่าอิทธิพลของภาพลักษณ์เกิดจากจินตภาพที่ฝังอยู่ภายในของผู้บริโภค จินตภาพเป็นความรู้สึกที่ผู้บริโภคได้รับจากประสบการณ์ที่กลายเป็นความพึงใจจนนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการตัดสินใจซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับวิกิพีเดีย รุ่งเรืองผล (2563, หน้า 57) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัย 4 กลุ่ม หนึ่งในปัจจัยเหล่านั้นคือปัจจัยด้านจิตวิทยา คือการจูงใจ (motivation)

ดังนั้นการตั้งชื่อตราสินค้าจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากอาจสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อหรือไม่ซื้อสินค้า อีกทั้งยังเป็นหนึ่งในสิ่งที่จะช่วยสร้างการจดจำและภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสินค้า

2. การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับเทพเทวีอะโฟรไดตี

2.1 เทพเทวีอะโฟรไดตีตามที่ปรากฏในเทพปกรณัม

ในบรรดาเทพเจ้าในเทพปกรณัมกรีก-โรมัน เทพเทวีอะโฟรไดตี (Aphrodite) หรือที่ชาวโรมันรู้จักในนามเทพเทวีวีโนส (Venus) อาจจะเป็นเทพที่เป็นที่รู้จักมากที่สุด (Littleton, 2002, p. 166) พระนาม "Aphrodite" มาจากคำว่า "Aphros" ในภาษากรีก แปลว่าฟอง [คลื่น] เนื่องจากพระองค์ถือกำเนิดในทะเลที่มีฟองคลื่น โดยถือกำเนิดมาในรูปลักษณะที่เติบโตเป็นสาวแล้ว (Wilkinson, 2009, pp. 38-39)

คุณสมบัติของเทพเทวีอะโฟรไดตีที่รู้จักกันมากที่สุดคือ การเป็นเทพแห่งความงามและเทพแห่งความรัก ความงามของพระองค์เป็นที่กล่าวถึงตั้งแต่ตอนพระองค์ถือกำเนิด ดังมีคำบรรยายตอนหนึ่งว่า "พระองค์ก้าวขึ้นมาจากคลื่น เทพเทวีผู้งดงามราวกับราชินี" (Martin, 2003, p. 25) ส่วนในด้านการเป็นเทพแห่งความรัก ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงความรักของเทพเทวีอะโฟรไดตีว่าเป็นความรักในแง่การมีความสัมพันธ์ทางร่างกาย (Littleton, 2002, p. 166) ถึงกับมีคำบรรยายถึงพระองค์ว่า "เทพเทวีแห่งโชคชะตา [The Fates] มอบหมายหน้าที่อันศักดิ์สิทธิ์เพียงหนึ่งเดียวให้กับพระองค์ นั่นคือการมีความสัมพันธ์ทางเพศ" (Graves, 2011, p. 70) และ "ถ้าอะโฟรไดตีมีอำนาจ โลกนี้คงไม่มีอะไรออกไปจากคนที่จับคู่มีความสัมพันธ์กัน" (Waterfield, 2011, p. 34) อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวถึงเทพเทวีองค์นี้ในมุมมองของชาวโรมัน ภาพลักษณ์ของพระองค์ในด้านความรักจะนิ่มนวลและสง่างามกว่าในมุมมองแบบเทพปกรณัมกรีก บางครั้งพระองค์ก็ถูกมองว่าเป็นผู้หญิงในอุดมคติเหมือนรูปปั้นวีโนส (Venus de Milo) (Littleton, 2002, p. 167,170) นอกจากนี้คุณสมบัติเด่นสองด้านคือ ความงามและความรัก เทพเทวีอะโฟรไดตียังมีคุณสมบัติด้านอื่นอีก ได้แก่ ความเย้ายวนชั่วฉาบฉวย ความอุดมสมบูรณ์ (Hightower, 2015, p. 41) ความหรูหรา ความสง่างาม ความเปลือยเปลือย ชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นทางสังคม (Littleton, 2002, p. 168) เป็นต้น

ในด้านเสน่ห์ของเทพเทวีอะโฟรไดตี มีคำกล่าวว่าไม่มีมนุษย์หรือเทพเจ้าองค์ใดจะต่อต้านเสน่ห์ของพระองค์ได้เพียงแค่พระองค์เหลือบมองมา (Waterfield, 2011, p. 23) เคยมีผู้กล่าวถึงเสน่ห์ที่ไม่อาจต่อต้านนี้ได้ว่าเป็นเพราะเทพเทวีอะโฟรไดตีมีทั้งความงดงามและพลังอำนาจของเทพ ซึ่งพระองค์ไม่เคยลังเลที่จะใช้พลังอำนาจเหนือธรรมชาตินี้ในการทำให้สมประสงค์ (Gods and Goddesses of Greece and Rome, 2012, pp. 9-10) นอกจากนี้เทพเทวีอะโฟรไดตียังมีสิ่งวิเศษที่ช่วยเพิ่มเสน่ห์ นั่นคือสายรัดเอวหรือเข็มขัดวิเศษ (girdle) ที่ถ้าใครสวมใส่ก็จะทำให้ผู้ที่เป็นเป้าหมายตกหลุมรัก (Graves, 2011, p. 67, Waterfield, 2011, p. 43) นอกจากนั้นเทพเทวีอะโฟรไดตียังมอบเสน่ห์ให้กับผู้อื่นได้ด้วย ตัวอย่างเช่น ตอนที่เทพเจ้าซุสสั่งให้สร้างแพนดอร่ามนุษย์ผู้หญิงคนแรก เทพเจ้าซุสมอบหมายให้เทพเทวีอะโฟรไดตีมอบความสง่างามและ

เสนอให้ให้กับแพนดอร่า เป็นเสน่ห์แบบที่ทำให้เกิดความปรารถนาแทบหลอมละลายและทำให้เจ็บปวดใจ (Martin, 2003, p. 37, Waterfield, 2011, p. 310)

คู่สมรสของเทพเทวี่อะโฟรไดท์ซึ่งเทพเจ้าซุสเป็นผู้เลือกให้คือเทพเจ้าเฮเฟสตุส ผู้เก่งเรื่อง การประดิษฐ์แต่ขาดพิการ (Graves, 2011, p. 67) กล่าวกันว่าเทพเจ้าเฮเฟสตุสนี่เองที่เป็นผู้ประดิษฐ์เข็มขัด วิเศษที่เพิ่มเสน่ห์ยั่ววนให้แก่เทพเทวี่อะโฟรไดท์ (ครุฑและคณะ, 2560, หน้า 50) แต่ถึงแม้จะมีคู่สมรสแล้ว พระองค์ก็มีความสัมพันธ์กับเทพเจ้าองค์อื่นและกับมนุษย์ และยังมีบุตรที่เกิดในโอกาสต่าง ๆ นี่หลายคน (Littleton, 2002, p. 167) ตัวอย่างของเทพเจ้าที่เทพเทวี่อะโฟรไดท์มีความสัมพันธ์ด้วย ได้แก่ เทพเจ้าแอรีส เทพเจ้าเฮอรัมัส เทพเจ้าโพไซดอน เทพเจ้าไดโอนีส เทพเจ้าเฮอรัมัสนั้นถึงขนาดเคยกล่าวว่าต่อให้ต้อง อับอายขายหน้าถูกลากมาในตาข่าย³ ถ้าหากได้ใช้เวลาบนเตียงกับเทพแห่งความรักผู้งดงามผู้นี้ก็นับว่าคุ้มค่า (Waterfield, 2011, p. 50) ส่วนมนุษย์ที่พระองค์เคยมีความสัมพันธ์ด้วย ได้แก่ ออดอนิส บูเตส แอนโดซิส

มีเรื่องเล่าว่าตอนแรกเทพเทวี่อะโฟรไดท์ไม่เคยมีความสัมพันธ์กับมนุษย์ แต่เนื่องจากพระองค์เคย เป็นสาเหตุให้เทพเจ้าหลายพระองค์ตกหลุมรักมนุษย์ เทพเจ้าซุสจึงอยากให้บุตรเรียนเทพเทวี่อะโฟรไดท์โดย บันดาลให้เทพเทวี่อะโฟรไดท์ตกหลุมรักมนุษย์ชื่อแอนโดซิส (Waterfield, 2011, p. 45) แต่มนุษย์ที่พระองค์ รักมากที่สุดอาจจะเป็นออดอนิส ชายหนุ่มที่ได้ชื่อว่ารูปงามที่สุดและเป็นคนที่พระองค์เฝ้าดูแลมาตั้งแต่เขาเป็น ทารก มีเรื่องเล่าว่าครั้งหนึ่งเทพเทวี่อะโฟรไดท์เคยอยากทำให้ออดอนิสหนึ่งหวง พระองค์จึงไปใช้เวลาหลายคืน กับชายหนุ่มอีกคนหนึ่งชื่อว่าบูเตสจนตั้งครมมีบุตรชายหนึ่งคน ส่วนกับออดอนิสนั้นเทพเทวี่อะโฟรไดท์มี บุตรชายหนึ่งคนและบุตรสาวหนึ่งคน (Graves, 2011, p. 70)

ในบรรดาโอรสธิดาทั้งหลายของเทพเทวี่อะโฟรไดท์ ที่เป็นที่รู้จักดีที่สุดคืออีรอส (Eros) หรือที่ เทพปรกรณัมโรมันนิยมเรียกว่าคิวปิด (Cupid) ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งความรัก แต่กำเนิดของอีรอสในด้านของ บิดาค่อนข้างกล่าวแตกต่างกันไป มีทั้งที่บอกว่าบิดาของอีรอสคือเทพเจ้าแอรีส หรือเทพเจ้าเฮอรัมัส หรือ แม้กระทั่งเทพเจ้าซุส (Graves, 2011, p. 58) อีรอสมักจะติดตามเทพเทวี่อะโฟรไดท์ไปในที่ต่าง ๆ (Waterfield, 2011, pp. 42-43) และด้วยคุณสมบัติของอีรอสที่เป็นเทพเจ้าแห่งความรัก มีศรัทธาที่ยิ่งให้คน รักกันได้ ทำให้บางครั้งเทพเทวี่อะโฟรไดท์จะให้อีรอสช่วยเหลือพระองค์ในการจับคู่ เช่น ในเทพปรกรณัมเรื่อง เจสันกับขนแกะทองคำ เทพเทวี่เฮรากับเทพเทวี่ธิน่าอยากให้เห็นทำภารกิจสำเร็จจึงมาขอร้องให้เทพ เทวี่อะโฟรไดท์ช่วย เทพเทวี่อะโฟรไดท์จึงขอให้อีรอสยิงศรใส่มือเดียวเพื่อให้มีเดียตกหลุมรักเจสัน [ถ้ามีเดีย

³ เรื่องราวตอนนี้เชื่อมโยงกับตอนที่เทพเจ้าเฮเฟสตุสใช้ตาข่ายวิเศษจับเทพเทวี่อะโฟรไดท์กับเทพเจ้าแอรีสที่แอบมีความสัมพันธ์ กันได้ และลากตาข่ายที่มีเทพทั้งสององค์อยู่ด้านในขึ้นไปยังโอลิมปัสเพื่อฟ้องร้องต่อเทพเจ้าซุส ทำให้เทพเทวี่อะโฟรไดท์กับเทพ เจ้าแอรีสได้รับความอับอาย เพราะเทพเจ้าองค์อื่น ๆ ต่างก็เห็นเหตุการณ์นี้

ช่วยเหลือ เจสันจะทำภารกิจได้ง่ายขึ้น] โดยพระองค์สัญญาว่าถ้าอีรอสช่วย พระองค์จะมอบลูกบอลทองคำที่เป็นของเล่นของเทพเจ้าซุสให้อีรอส (Graves, 2011, pp. 598-599)

การทำหน้าที่เหมือนแม่สื่อทำให้คนตกหลุมรักกันนี้ไม่ได้เกิดขึ้นครั้งเดียว อีกตอนหนึ่งที่เป็นที่รู้จักค่อนข้างมากคือ เทพเทวี่อะโฟรไดทีเป็นผู้ทำให้เจ้าชายปารีสแห่งกรุงทรอยได้ตัวเฮเลนผู้หญิงที่สวยงามเป็นภรรยาทั้ง ๆ ที่เฮเลนแต่งงานแล้วกับกษัตริย์แห่งสปาร์ตา เทพเทวี่อะโฟรไดทีก็กล่าวกับเจ้าชายปารีสว่า “ตอนนี้เธอ [เฮเลน] แต่งงานกับเมเนลาอัส แต่นั่นไม่สำคัญหรอก เจ้าจะได้เธอถ้าเจ้าอยากได้” (Graves, 2011, pp. 633-634) แล้วเทพเทวี่อะโฟรไดทีก็บันดาลให้เฮเลนหลงเสน่ห์เจ้าชายปารีส แม้ว่าเจ้าชายปารีสจะมี สำเนียงการพูดและการแต่งกายที่แปลกไปจากชาวกรีก แต่เฮเลนก็มองว่าทุกอย่างที่เกี่ยวกับเจ้าชายปารีสล้วนมีเสน่ห์ดึงดูด (Waterfield, 2011, p. 189)

ถึงแม้เทพเทวี่อะโฟรไดทีจะเป็นเทพแห่งความรักซึ่งฟังแล้วเป็นสิ่งที่สวยงาม แต่มีเทพปรกณณ์หลายตอนเล่าถึงความน่ากลัวของพระองค์ บางครั้งมีการบรรยายถึงเทพเทวี่อะโฟรไดทีว่าเป็นเทพที่ถืออิทธิฤทธิ์ อารมณ์ร้าย และซุนเคื่องง่าย (Wilkinson, 2009, p. 38) หลายครั้งที่เทพเทวี่อะโฟรไดทีลงโทษคนที่พระองค์มองว่าดูหมิ่นหรือทำผิดต่อพระองค์ เช่น ไม่นูซาพระองค์ ไม่ทำตามแนวคิดเดียวกับพระองค์ อดอ้างเรื่องความงามว่างามยิ่งกว่าพระองค์ เป็นต้น

ตัวอย่างผู้ที่ถูกเทพเทวี่อะโฟรไดทีลงโทษ ได้แก่ บรรดาหญิงสาวชาวเกาะเลมเนียนที่ไม่ทำพิธีบูชาเทพเทวี่อะโฟรไดที พระองค์บันดาลให้หญิงสาวเหล่านั้นมีกลิ่นตัวซึ่งทำให้สามีของพวกเธอรังเกียจและหนีไปมีความสัมพันธ์กับทาสรับใช้ หรือกษัตริย์ทินดาเรอัสแห่งสปาร์ตาไม่ทำพิธีบูชาพระองค์ พระองค์จึงสาปว่าลูกสาวสองคนของกษัตริย์ทินดาเรอัสจะต้องแต่งงานมากกว่าหนึ่งครั้ง แต่ก็จะต้องกลายเป็นคนไม่มีสามีในท้ายที่สุด (Waterfield, 2011, p. 79, 185) เทพเทวี่อะโฟรไดทีไม่โปรดผู้หญิงที่รักษาพรหมจรรย์หรือปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ พระองค์จึงบันดาลให้ผู้หญิงบนเกาะไซปรัสที่ปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์อับอายจากการต้องขายเรือนร่าง และกล่าวกันว่านี่อาจจะเป็นต้นกำเนิดของการค้าประเวณี (Waterfield, 2011, p. 43) ส่วนตัวอย่างการลงโทษการกล่าวอวดอ้างความงาม ได้แก่ ราชีนีของกษัตริย์คินารัสเคยคุยโอ้อวดว่าสมเอร์นา บุตรสาวของเธอสวยยิ่งกว่าเทพเทวี่อะโฟรไดที เทพเทวี่อะโฟรไดทีจึงบันดาลให้สมเอร์นาตกหลุมรักกษัตริย์คินารัสซึ่งเป็นบิดาของตนเอง มีความสัมพันธ์กันจนสมเอร์นาตั้งท้อง ต้องเร่ร่อนออกจากบ้านเมือง และกลายร่างเป็นต้นไม้ในท้ายที่สุด (Graves, 2011, p. 69)

สิ่งหนึ่งที่น่าสนใจคือเทพเทวี่อะโฟรไดทีไม่ได้ลงโทษเฉพาะคนที่เพิกเฉยการบูชาพระองค์เท่านั้น บางครั้งแม้แต่คนที่เคารพบูชาพระองค์ก็ยังติดบ่วงการถูกลงโทษด้วย เช่น เรื่องของชายคนหนึ่งชื่อว่าฮิปโปลิตัส เขาเป็นลูกของอีชีอุสวีรบุรุษคนหนึ่งในเทพปกรณัมกรีก ฮิปโปลิตัสมักจะบูชาเทพเทวี่อาร์ทีมิสเทพแห่งดวงจันทร์ซึ่งเป็นเทพพรหมจรรย์ และเขาไม่นูซาเทพเทวี่อะโฟรไดที วันหนึ่งเทพเทวี่อะโฟรไดทีจึงบันดาลให้เฟดรา มารดาเลี้ยงของฮิปโปลิตัสตกหลุมรักฮิปโปลิตัส แต่ฮิปโปลิตัสปฏิเสธ เฟดราโกรธและอับอายจึงฆ่าตัวตาย

โดยก่อนตายได้เขียนจดหมายถึงอีซิดุส ใฝ่ความว่าฮิปโปลิตัสจะขึ้นใจนาง นางจึงต้องฆ่าตัวตาย อีซิดุสหลงเชื่อคำลวงในจดหมายจึงเนรเทศลูกชายออกจากเมืองและต่อมายังขอให้เทพเจ้าโพไซดอนฆ่าฮิปโปลิตัสด้วย ในเทพปกรณัมเรื่องนี้เทพเทวีอะโฟรไดท์ต้องการลงโทษฮิปโปลิตัสแต่ใช้เฟดราเป็นเครื่องมือ ทั้ง ๆ ที่เฟดรา มักจะบูชาเทพเทวีอะโฟรไดท์เป็นประจำ (Gods and Goddesses of Greece and Rome, 2012, p. 13) เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นว่าบางครั้งการบูชาเทพเทวีอะโฟรไดท์ก็ไม่ได้ทำให้พระองค์โปรดปราน เป็นเรื่องยากที่จะคาดเดาใจพระองค์

อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงถึงความไม่ยอมแพ้ ความอยากเอาชนะ และมีลักษณะคล้ายเทพแห่งสงครามของเทพเทวีอะโฟรไดท์คือสงครามกรุงทรอยซึ่งเป็นสงครามที่ยืดเยื้อยาวนานถึงสิบปีและมีผู้บาดเจ็บล้มตายทั้งสองฝ่ายจำนวนมาก สงครามนี้มีสาเหตุจากการที่เทพเทวีอะโฟรไดท์ที่บันดาลให้เฮเลนชายาของกษัตริย์เมเนเลอัสแห่งสปาร์ต้ายอมจากสามีและติดตามมาอยู่กับเจ้าชายปารีสที่กรุงทรอย ทำให้กษัตริย์เมเนเลอัสกับแคว้นพันธมิตรแห่งกรีกยกทัพเรือมาต่อสู้อับกรุงทรอย โดยฝ่ายทรอยมีเทพเทวีอะโฟรไดท์เป็นผู้ช่วยเหลือหลักเนื่องจากพระองค์เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าชายปารีสมาตั้งแต่ต้น ส่วนฝ่ายกรีกมีเทพเจ้าหลายองค์ร่วมกันช่วยเหลือ ได้แก่ เทพเจ้าโพไซดอน เทพเทวีเฮรา เทพเทวีอธีน่า เป็นต้น แต่ถึงแม้จะต้องเป็นฝ่ายตรงข้ามและต่อสู้กับเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่อย่างเช่นเทพเจ้าโพไซดอน เทพเทวีอะโฟรไดท์ก็ไม่ได้หวั่นเกรง ถึงขนาดมีคำบรรยายว่าในสงครามกรุงทรอยนั้นจุดหนึ่งของสงครามเหมือนเป็นการต่อสู้กันระหว่างอะโฟรไดท์เทพแห่งทะเลของชาวทรอย กับโพไซดอนเทพแห่งทะเลของชาวกรีก (Graves, 2011, p. 698, แฮมิลตัน, 2560, หน้า 260-277)

ชาวกรีกและชาวโรมันบูชาเทพเทวีอะโฟรไดท์หรือเทพเทวีวีโนสหลายด้าน บางครั้งขึ้นอยู่กับถิ่นที่อยู่อาศัยด้วย แต่โดยรวมชาวกรีกและชาวโรมันจะนับถือพระองค์ในแง่ของเทพแห่งความอุดมสมบูรณ์ การสืบพันธุ์ ทั้งในแง่ของการทำให้มีลูกจำนวนมากหรือในแง่ของการทำให้ดินอุดมสมบูรณ์เพาะปลูกสมบูรณ์ไฟและดอกไม้ได้ดี หญิงค้าประเวณีในกรีกและโรมันสมัยโบราณนับถือเทพเทวีอะโฟรไดท์ว่าเป็นเทพผู้ปกป้องคุ้มครองพวกตน ชาวกรีกโบราณมองว่าเทพเทวีอะโฟรไดท์ที่เป็นเทพผู้เสริมพลังทางเพศให้แก่หญิงทั้งหลายชาวสปาร์ตาและชาวธีบส์ [ในอาณาจักรกรีกโบราณ] มองว่าเทพเทวีอะโฟรไดท์ที่เป็นเทพแห่งสงครามเนื่องจากพระองค์เป็นคู่รักของเทพเจ้าแอรีสเทพเจ้าแห่งสงคราม (Gods and Goddesses of Greece and Rome, 2012, p. 16)

2.2 คุณลักษณะของเทพเทวีอะโฟรไดท์

จากรายละเอียดที่กล่าวมาสามารถนำมาวิเคราะห์คุณลักษณะของเทพเทวีอะโฟรไดท์ได้หลายประการ ได้แก่ สวย มีเสน่ห์ สง่างาม หรูหรา ดูอ่อนเยาว์ เพลิดเพลินกับการใช้ชีวิต ทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ โปรดเรื่องเพศสัมพันธ์ โปรดการเป็นแม่สื่อ มีความเป็นผู้หญิง อารมณ์ร้าย ขุนเคืองง่าย เจ้าคิดเจ้าแค้น ทำอะไรตามใจ อยากเอาชนะ

กล่าวได้ว่า เทพเทวีอะโฟรไดท์ที่มีคุณลักษณะที่หลากหลาย เมื่อดีก็อาจจะดีที่สุด และเมื่อร้ายก็อาจจะร้ายได้ถึงที่สุด เมื่อพิจารณาข้อมูลจากเทพปกรณัมผู้วิจัยมีความเห็นว่าลักษณะเด่นของเทพเทวีอะโฟรไดท์คือความงามและความมีเสน่ห์น่าหลงใหล ส่วนด้านความรัก เทพเทวีอะโฟรไดท์ที่น่าจะเป็นสัญลักษณ์ของความรักด้านความสัมพันธ์ทางกายมากกว่าความรักนิรันดร์หรือความรักระดับจิตวิญญาณที่ยืนดีจะอยู่ด้วยกันตายด้วยกัน อันที่จริงเทพปกรณัมหลายเรื่องก็บรรยายไว้ชัดเจนว่าเวลาที่เทพเทวีอะโฟรไดท์ที่อยากให้ชายหญิงคู่ใดตกหลุมรักกันจะขอให้เทพเจ้าอีรอสเป็นผู้ลงมือ ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงเทพเจ้าแห่งความรักจึงน่าจะนึกถึงเทพเจ้าอีรอสมากกว่า ในอีกแง่หนึ่งของความรักเทพเทวีอะโฟรไดท์ทำหน้าที่เหมือนแม่สื่อ ทำให้ชายหญิงตกหลุมรักกันหลายคู่ แต่ชายหญิงที่พระองค์บันดาลให้เกิดความรักกันนั้นมักมีจุดจบที่ไม่ดี ตัวอย่างเช่น เจสันกับมีเดียหรือเจ้าชายปารีสกับเฮเลนที่ได้อยู่ด้วยกันเพียงระยะหนึ่งแล้วก็เลิกกันไป

ส่วนความรักของพระองค์ เทพเทวีอะโฟรไดท์ก็เลิกกับเทพเจ้าเฮเฟสตัสหลังจากเทพเจ้าเฮเฟสตัสจับได้ว่าพระองค์มีความสัมพันธ์กับเทพเจ้าแอรีส แต่ต่อมาเทพเทวีอะโฟรไดท์กับเทพเจ้าแอรีสก็ไม่ได้สมรสกันทั้ง ๆ ที่มีโอรสธิดาด้วยกันหลายพระองค์

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ตราสินค้าและสินค้าที่ใช้พระนาม “อะโฟรไดท์” และ “วินัส”

จากการเก็บข้อมูลพบว่าพระนาม “อะโฟรไดท์” และ “วินัส” ถูกนำไปใช้ทั้งในลักษณะเป็นคำเดี่ยว และในลักษณะที่นำไปผสมกับคำอื่น เช่น น้ำมันหอม Ode to Aphrodite ของ Osmofolia เครื่องลบริ้วรอย VenusViva MD ของ Venus Concept หรือ สบู่ Royal Aphrodite ของ Milie เป็นต้น นอกจากนั้นพบว่าปรากฏเป็นชื่อสินค้ามากกว่าชื่อตราสินค้า โดยจากข้อมูลที่รวบรวมมา 110 รายชื่อเป็นชื่อสินค้า 97 ชื่อ เป็นชื่อตราสินค้าเพียง 13 ชื่อ สาเหตุอาจเป็นเพราะชื่อตราสินค้าเป็นสิ่งที่เมื่อตั้งขึ้นมาแล้วผู้ประกอบการมักหวังให้เป็นที่รู้จัก ค้นหา มีชื่อเสียงอยู่ได้ยืนยาว ยิ่งเป็นชื่อตราสินค้าที่ก่อตั้งมายาวนาน ผู้บริโภครู้จักกันดีและได้รับความนิยมนอยู่แล้วผู้ประกอบการยิ่งไม่ต้องการจะเปลี่ยนชื่อ ส่วนชื่อสินค้านั้นสามารถตั้งได้ง่ายและสะดวกกว่าเพราะตราสินค้าแต่ละตราสิน้ามักผลิตสินค้ามากกว่าหนึ่งชนิด และเมื่อผลิติดอกมาแล้วก็มักมีการปรับปรุงให้เข้ากับความต้องการของผู้บริโภคและให้เข้ากับยุคสมัย จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงและผลิตสินค้ารุ่นใหม่ออกมาเสมอ ผู้วิจัยจำแนกประเภทของตราสินค้าและสินค้าได้เป็น 6 ประเภท ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การจำแนกประเภทของตราสินค้าและสินค้า

ที่	ประเภทของตราสินค้าและสินค้า	จำนวนรายชื่อ
1	เครื่องสำอางและอุปกรณ์เสริมความงาม	41
2	เฟอร์นิเจอร์	25
3	เครื่องแต่งกาย	21

ที่	ประเภทของตราสินค้าและสินค้า	จำนวนรายชื่อ
4	เครื่องใช้ไฟฟ้าและซอฟต์แวร์	7
5	เครื่องบริโภค	7
6	อื่น ๆ (ไม่สามารถจัดกลุ่มได้)	9
รวม		110

หมายเหตุ: เครื่องใช้ไฟฟ้าในข้อ 4 หมายถึงเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ไม่เกี่ยวข้องกับความงาม

สำหรับตราสินค้าและสินค้าประเภทเครื่องสำอางและอุปกรณ์เสริมความงามซึ่งพบว่านำพระนามอะโฟรไดท์หรือวินัสไปใช้ในการตั้งชื่อ ได้แก่ ครีมทาผิว Aphrodite ของ Somic ครีมกันแดด Aphrodite ของ Aphrodite Skincare สบู่ Aphrodite ของ Pure Pleasure น้ำมันทาใบหน้าและลำตัว Aphrodite ของ Aurora น้ำหอม Aphrodite ของ Soki ลิปสติกรุ่น Venus ของ Mistine อายแชโดว์ Venus ของ Lime Crime เครื่องกำจัดขน Gillette Venus ของยิลเล็ทต์ เครื่องกระชับริ้วรอยบนใบหน้า Venus Freeze Plus ของ Venus Treatments และเครื่องรีดผมของยี่ห้อ Aphrodite เป็นต้น

ตราสินค้าและสินค้าประเภทเฟอร์นิเจอร์ก็นำพระนามอะโฟรไดท์หรือวินัสไปใช้ตั้งชื่อกันมาก เช่น ที่นอนรุ่น Aphrodite มีทั้งของ Slumberland, Dunlopillo, Koncept และ U-Recorder เฟอร์นิเจอร์ชุดห้องนอน Aphrodite ของ Rome Furniture, Mondital และ Celeste โต๊ะกาแฟ Venus ของ Mood&Tone โคมไฟเพดาน Venus ของ BEC ที่วางเทียนหอม Aphrodite ของ Scoop Whole Food กระเบื้อง Mother of Pearl Aphrodite ที่ทำจากเปลือกหอยของ Maya Romanoff ตู้เสื้อผ้าไม้สักรุ่น Venus ของอุดมเฟอร์นิเจอร์ โถปัสสาวะชาย Venus ของ Cotto หรือเก้าอี้พลาสติกรุ่น Venus ซึ่งจัดจำหน่ายโดยร้าน Modern Furniture เป็นต้น

ตราสินค้าและสินค้าประเภทเครื่องแต่งกายก็นำพระนามอะโฟรไดท์หรือวินัสไปตั้งชื่อมีทั้งเสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋าและเครื่องประดับ เช่น ชุดแต่งงานแบบ Venus Bridal ของ Aphrodite Myrtle กางเกงยีนส์รุ่น Aphrodite ของ FashionNova ชุดว่ายน้ำรุ่น Aphrodite ซึ่งมีทั้งของ Speedo, AMORES Y และ Leela & Ella รองเท้า Aphrodite ของ Luis Onofre กระเป๋าถือรุ่น Aphrodite ของ Gucci และ NaRaYa นาฬิกา Pebble Venus ของ Pebble ตุ้มหู Aphrodite ของ Siwan และ Lyn หรือที่คาดผม Aphrodite ของ Little Palmerhaus เป็นต้น

ส่วนสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและซอฟต์แวร์กับสินค้าประเภทเครื่องบริโภคพบจำนวนเท่ากันคือ อย่างละ 7 รายชื่อ ตัวอย่างเช่น โน้ตบุ๊ก Ebony&Ivory Series ของ SVOA รุ่นหนึ่งตั้งชื่อว่า Venus หม้อชงกาแฟ Venus ของ Bialette เครื่องสักรองไฟ Venus Ultimate 3110-20kVa ของ Chuphotic แอพพลิเคชั่น

วิเคราะห์ตลาดบิทคอยน์ “Venus Code” อาหารเสริมสำหรับผู้หญิงวินัสเฮอร์บและมิช วินัส แบ็งสาดี NS-Venus ของ Nisshin กาแฟควีรี่ห่อ Aphrodite's Coffee และขนมหวานयीห่อ Aphrodite Delights เป็นต้น

2. ความสัมพันธ์ระหว่างตราสินค้าและสินค้ากับลักษณะเด่นของเทพเทวี “อะโฟรไดท์” และ “วินัส”

เมื่อพิจารณาบุคลิกและคุณสมบัติของสินค้าแต่ละรายการเปรียบเทียบกับลักษณะเด่นของเทพเทวีอะโฟรไดท์พบว่า สินค้าหลายประเภทมีคุณลักษณะสัมพันธ์กับเทพเทวีอะโฟรไดท์ที่มากกว่าหนึ่งด้าน อย่างไรก็ตาม ลักษณะเด่นที่มีความสัมพันธ์ชัดเจนที่สุดคือด้านความสวยความงามและเสน่ห์ พบในสินค้าแทบทุกประเภท คุณลักษณะที่พบมากอันดับ 2 คือด้านความเพลิดเพลินในการใช้ชีวิต ส่วนอันดับ 3 คือด้านความหรูหรา ความสง่างาม

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างตราสินค้าและสินค้ากับความสวยความงามและเสน่ห์

ตราสินค้าและสินค้าที่เกี่ยวข้องกับความสวยความงามและเสน่ห์อย่างชัดเจนคือสินค้าประเภทเครื่องสำอางและอุปกรณ์เสริมความงามต่าง ๆ ได้แก่ ลิปแมทท์ Supershades Moodtelu ที่ตั้งชื่อสีลิปแมทท์สีหนึ่งว่า Aphrodite ลิปสติกของ NARS ก็ตั้งชื่อสีลิปสติกสีหนึ่งว่า Blonde Venus อายแชโดว์ Venus in Fleurs Lux Quad ของ Pat McGrath Labs เครื่องเป่าผมและเครื่องอบผม Aphrodite ของ Beauty Hair ชุดฟอกฟันขาว Venus White ของ Kulzer อุปกรณ์สำหรับทำให้ร่างกายผอมเพรียว Venus Legacy เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสินค้าเครื่องประดับ ได้แก่ แหวนเพชร Venus Duet Pave Ring ของ Jubilee ตุ้มหู Aphrodite Star ของ Siwan สร้อยคอ Aphrodite ของ A.CEMI สินค้าเกี่ยวกับความสวยความงามที่ใช้พระนามของเทพเทวีอะโฟรไดท์อีกชนิดหนึ่งคืออาหารเสริมสำหรับผู้หญิง ได้แก่ ยาแผนโบราณ Venus Herb และผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร Venus ของ Dii ที่หนึ่งในสรรพคุณคือช่วยให้ผิวพรรณเปล่งปลั่งสดใส

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างตราสินค้าและสินค้ากับความเพลิดเพลินในการใช้ชีวิต

ตราสินค้าและสินค้าที่เกี่ยวข้องกับความเพลิดเพลิน เพิ่มสุนทรีให้กับชีวิตมีหลายประเภท ในกลุ่มเครื่องสำอางได้แก่ เทียนหอม Aphrodite ของ Pure Pleasure สบู่สำหรับแช่ตัวในอ่างอาบน้ำ Aphrodite Bath Bomb ของ Bathorium น้ำหอม Aphrodite ของ Soki เทียนหอม สบู่และน้ำหอมเหล่านี้มีจุดเด่นเรื่องความหอมจึงช่วยสร้างความเพลิดเพลินในการใช้งานสินค้า นอกจากนี้ยังมีสินค้าที่ให้ความเพลิดเพลินเกี่ยวกับการรับประทาน ได้แก่ หม้อชงกาแฟม็อคคา Bialetti รุ่น Venus กาแฟควีรี่ของ Aphrodite's Coffee และขนมหวานหลากหลายประเภทของตราสินค้า Aphrodite Delights ความเพลิดเพลินยังปรากฏในรูปแบบของที่พักและการพักผ่อนหย่อนใจได้ด้วย เช่น โรงแรมแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ ตั้งชื่อว่า “อะโฟรไดท์ อินน์” หาดจอมเทียน พัทยา มีบ้านพักให้เช่าชื่อว่า “บ้านวินัส” และบริษัท Viking มีเรือสำราญชื่อ Viking Venus เป็นเรือ 9 ชั้น รองรับผู้โดยสารได้ 930 คน และมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายสำหรับผู้โดยสาร (Viking, n.d.)

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างตราสินค้าและสินค้ากับความหรูหรา ความสง่างาม

ด้านความหรูหราส่งงาม ตราสินค้าและสินค้าที่ใช้พระนามเทพเทวีอะโฟรไดท์ก็ปรากฏหลายประเภทเช่นกัน เช่น ในกลุ่มเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายมีห้องเสื้อ Aphrodite X Venus ออกแบบและตัดเย็บชุดแต่งงานรวมทั้งชุดราตรี ชุดที่ออกแบบโดยห้องเสื้อนี้จะเป็นแนวแฟนตาซีผสมกับย้อนยุค แต่จุดหนึ่งที่ห้องเสื้อ Aphrodite x Venus เน้นคือชุดของพวกเขาคือจะให้ความรู้สึกถึงความหรูหรา ความสง่างาม (Aphrodite x Venus, n.d.) Gucci มีสินค้าเป็นกระเป๋ารุ่น Aphrodite ที่ใช้โทนสีไม่ฉูดฉาด เน้นความเรียบง่ายแต่หรูหรา และ Leela & Ella จำหน่ายชุดว่ายน้ำ Aphrodite ตัวอย่างชุดว่ายน้ำชุดหนึ่งมีวัสดุคล้ายไข่มุกประดับบริเวณหน้าอกทั้งสองข้าง ดูคล้ายเปลือกหอย ให้ความรู้สึกถึงความหรูหราส่งงามมากกว่าชุดว่ายน้ำทั่วไป สินค้าเกี่ยวกับเฟอร์นิเจอร์และการแต่งบ้านก็นำพระนามเทพเทวีอะโฟรไดท์ไปใช้เช่นกัน เช่น Celeste ออกแบบห้องนอนคอลเล็กชันหนึ่งใช้ชื่อว่า Aphrodite Collection เฟอร์นิเจอร์ทุกอย่างในห้องไม่ว่าจะเป็นที่นอน โต๊ะข้างเตียง โต๊ะเครื่องแป้ง เก้าอี้และกระจกใช้ชื่อ Aphrodite เป็นชื่อสินค้าทั้งหมด และเฟอร์นิเจอร์ทุกอย่างออกแบบโดยเน้นความหรูหราส่งงามแบบตะวันตก (Celeste Home Fashion, n.d.) นอกจากนั้นยังมี โต๊ะกาแฟ Venus Bent Glass ของ Mood&Tone ทำจากแก้ว เน้นความหรูหรา และกระเบื้องรุ่น Mother of Pearl Aphrodite ของ Maya Romanoff ที่ทำจากเปลือกหอยของแท้และเน้นความหรูหราเช่นกัน

อย่างไรก็ดี มีสินค้าบางอย่างที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะเด่นของเทพเทวีอะโฟรไดท์ที่มากกว่าหนึ่งด้าน ยกตัวอย่างเช่น น้ำมันทาผิว Aphrodite ของ JouJou บนหน้าเว็บไซต์ทางการของ JouJou เขียนคำอธิบายสินค้าไว้ว่าน้ำมันทาผิวนี้นี้จะช่วยเสริมความงามให้กับผู้ใช้ โดยจะทำให้ผิวเปล่งประกายและนุ่มลื่นเหมือนไหม น้ำมันนี้มีกลิ่นหอมชวนใจซึ่งจะช่วยปลุกพลังของความเป็นผู้หญิง นอกจากนี้ผู้ผลิตยังออกแบบบรรจุภัณฑ์อย่างสวยงามเน้นการใช้สีดำและสีทองเป็นหลักซึ่งผู้ผลิตมองว่าดงามเหมือนงานศิลป์ (JouJou, n.d.) สินค้าชิ้นนี้จึงเชื่อมโยงกับคุณลักษณะของเทพเทวีอะโฟรไดท์ได้ทั้งในด้านความสวย มีเสน่ห์ ด้านความหรูหรา และด้านความเปลิดเปล็นที่ได้จากกลิ่นหอม

อีกตัวอย่างหนึ่งได้แก่ ชุดห้องนอน Aphrodite ของ Rome Furniture บนหน้าเว็บไซต์ของสินค้าอธิบายถึงสินค้าไว้ว่า “ชุดห้องนอน Aphrodite . . . มีความสวยที่โดดเด่นสะดุดตา สะกดสายตาให้คุณหลงใหล มุมพนักพิงที่ดีไซน์มาสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจโดยเฉพาะ เช่น การอ่านหนังสือหรือท่องโลกอินเทอร์เน็ตพิงอย่างไร้กังวลด้วยการออกแบบพนักหัวเตียงที่สูง กว้าง และโค้งพร้อมรับกับสรีระร่างกายให้รู้สึกสบายไม่ปวดเมื่อย สันกลางตัดด้วยสแตนเลสเนื้อดีสีทองเพิ่มความหรูหราและดึงดูด . . . Aphrodite นี้จึงมีความสบาย สวย ดึงดูดน่าหลงใหลเหมาะกับทุกสไตล์” (Rome furniture, ม.ป.ป.) จะเห็นได้ว่าชุดห้องนอน Aphrodite สัมพันธ์กับลักษณะเด่นของเทพเทวีอะโฟรไดท์ที่ทั้งในด้านความสวย มีเสน่ห์ ด้านความหรูหรา ด้านความเปลิดเปล็น และยังอาจเชื่อมโยงโดยนัยไปถึงด้านเพศสัมพันธ์ เนื่องจากชุดห้องนอนมีเฟอร์นิเจอร์หลักคือ เตียงนอน

การที่ตราสินค้าและสินค้าหลายชนิดใช้พระนามของเทพเทวีพระองค์นี้ ไม่ว่าจะเป็น “อะโฟรไดท์” หรือ “วีนัส” อาจพิจารณาได้ว่าผู้ประกอบการต้องการให้ผู้บริโภคจดจำตราสินค้าและสินค้าของตนได้ง่ายในเวลาอันรวดเร็ว เนื่องจากพระองค์เป็นเทพเทวีในเทพปกรณัมกรีกที่อาจจะเป็นที่รู้จักมากที่สุด (Littleton, 2002, p. 166) และผู้ประกอบการต้องการให้ผู้บริโภคเกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อสินค้าของตน โดยเฉพาะเกี่ยวกับลักษณะเด่นของเทพเทวีอะโฟรไดท์คือ ความสวยมีเสน่ห์ ความเปลือยเปลือย ความหรูหราสง่างาม ซึ่งสอดคล้องกับที่ Shimp และ Andrew กล่าวว่าชื่อสินค้าจะมีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์ของตราสินค้า และสอดคล้องกับ Perry et al. (2015) ที่กล่าวว่าตราสินค้ามีอิทธิพลหลายด้านต่อผู้บริโภค เช่น อิทธิพลต่อจินตภาพ พฤติกรรม ความเชื่อมั่นในสินค้า ซึ่งไม่จำเป็นต้องอิงกับเหตุผลหรือประโยชน์ใช้สอย แต่เป็นเรื่องของทัศนคติ อารมณ์ความรู้สึก ในขณะเดียวกันก็สอดคล้องกับ McKinsey ที่กล่าวว่าตราสินค้ามีทั้งคุณลักษณะในแง่การใช้งานได้จริง และคุณลักษณะเชิงสัญลักษณ์หรือประโยชน์ด้านอารมณ์ความรู้สึก

“อะโฟรไดท์” และ “วีนัส” ก็ถือเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งเช่นกัน เมื่อได้ยินชื่อนี้ คนส่วนใหญ่น่าจะนึกถึงภาพผู้หญิงสวย มีเสน่ห์เย้ายวน บางคนอาจเชื่อมโยงสัญลักษณ์นี้จากรายละเอียดในเทพปกรณัมโดยตรง ในขณะที่บางคนอาจไม่เคยได้ยินเทพปกรณัมเกี่ยวกับเทพเทวีอะโฟรไดท์แต่เคยเห็นภาพรูปปั้น Venus De Milo ซึ่งเป็นรูปปั้นหญิงสาวสวย เปลือยกายท่อนบน หรือเคยเห็นภาพวาด The Birth of Venus อันโด่งดังของบอตติเชลลี ซึ่งเป็นรูปตอนเทพเทวีอะโฟรไดท์ถือกำเนิดในทะเลในรูปลักษณะหญิงสาวสวย ผสมกลมพดปลิวไสว เปลือยกาย ยืนอยู่บนเปลือกหอย เป็นต้น ภาพลักษณ์อันสวยงาม สูงส่ง มีเสน่ห์เย้ายวนและน่าประทับใจส่งผลต่อความคิดที่มีต่อสินค้าที่เชื่อมโยงกับพระนามของพระองค์ในด้านดีและอาจทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อหรือลองใช้สินค้านั้นโดยหวังผลทางจิตใจว่าภาพลักษณ์ที่ดีในด้านต่าง ๆ ของเทพเทวีอะโฟรไดท์จะส่งมาถึงตนผ่านสินค้าที่ตนเลือกซื้อ สอดคล้องกับที่ณัฐมา เสรีวัฒนา (2563, หน้า 20) กล่าวว่า “ปัจจุบันกลยุทธ์ทางการตลาดมักจะเน้นการเพิ่มการสร้างภาพลักษณ์คุณค่าของผลิตภัณฑ์ทางจิตใจ และผลประโยชน์ทางจิตวิทยาจะช่วยให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นและมีความภักดีต่อสินค้า”

อย่างไรก็ดี ต้องยอมรับว่าปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมย่อมมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคด้วย ตัวอย่างเช่น ในสังคมไทยซึ่งส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากเทพปกรณัมพุทธศาสนาและเทพปกรณัมพราหมณ์ฮินดู คนจำนวนมากอาจไม่รู้จักเทพเทวีอะโฟรไดท์หรืออาจไม่รู้ว่าเทพเทวีอะโฟรไดท์คือเทพองค์เดียวกับเทพเทวีวีนัส ในการนำเสนอสินค้าบางครั้งผู้ขายจึงใช้ทั้งสองพระนามคู่กัน เช่น กำไลเครื่องรางเสริมดวงความรักที่นำเสนอในทวิตเตอร์ ผู้ขายใช้คำว่า “กำไล[กำไล]ข้อมือเทพีโฟรไดท์ หรือวีนัส” (เครื่องราง Vacharee, 2566) หรือปูนปั้นประดับบ้านหรือสวนซึ่งทำเป็นรูปเทพเทวีอะโฟรไดท์ ผู้ขายใช้คำว่า “เทพีโฟรไดท์ วีนัส (Venus)” โดยมีคำอธิบายประกอบด้วยว่า “เป็นเทวีแห่งความรักและความงาม สามารถสะกดเทพและมนุษย์ทั้งปวง” (เทพีโฟรไดท์หรือวีนัส, ม.ป.ป.) ตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ขายสินค้าไม่มั่นใจว่าผู้บริโภคจะรู้จักสินค้านี้หรือไม่จึงเพิ่มรายละเอียดที่คิดว่าเป็นจุดเด่นเข้าไป

บทสรุป

จากการศึกษาพบว่าตราสินค้าและสินค้าที่ใช้พระนามของเทพเทวีอะโฟรไดท์ที่ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับลักษณะเด่นของพระองค์ โดยเฉพาะด้านความสวยความงาม ด้านความเปลิดเปล็นในการใช้ชีวิต และด้านความหรูหรา ความสง่างาม แต่ในขณะเดียวกันก็มีสินค้าบางอย่างที่นำพระนามของพระองค์มาใช้โดยไม่มีความเกี่ยวข้องกับลักษณะเด่นของพระองค์ เช่น แอปพลิเคชัน Venus Code ที่ใช้สำหรับวิเคราะห์ตลาดบิทคอยน์และสกุลเงินดิจิทัลหรือเครื่องลำรองไฟฟ้า Venus Ultimate 3110-20kVa ของ Chupotic

ในส่วนของตราสัญลักษณ์ (Logo) ตราสินค้าและสินค้าที่ใช้พระนามอะโฟรไดท์ที่ส่วนใหญ่ไม่ได้มีตราสัญลักษณ์เป็นรูปเทพเทวีอะโฟรไดท์ ที่พบมากที่สุดคือการใช้ตัวอักษรย่อภาษาอังกฤษ ตัวเอ (A) หรือตัววี (V) หรือหากเป็นตราสินค้าที่มีคำอื่นด้วย เช่น Aphrodite Razor จะใช้ตราสัญลักษณ์เป็นตัวอักษร AR, Venus Hotelware ใช้ตราสัญลักษณ์เป็นตัวอักษร VH เป็นต้น ตัวอย่างของตราสินค้าที่ใช้รูปเทพเทวีอะโฟรไดท์เป็นสัญลักษณ์ ได้แก่ Aphrodite Delights ขนมที่มีต้นกำเนิดที่สาธารณรัฐไชปรัส และมีสินค้าบางชนิดออกแบบบรรจุภัณฑ์โดยใช้รูปของเทพเทวีอะโฟรไดท์ เช่น กล่องบรรจุอายแชโดว์รุ่น Aphrodite Palette ของ Lime Crime และขวดน้ำมันทาใบหน้า Aphrodite Facial Oil ของ Moa เป็นต้น

สิ่งที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่งคือ ผู้ผลิตสามารถใช้สัญลักษณ์อื่นที่ไม่ใช่คุณลักษณะของเทพเทวีอะโฟรไดท์ที่เชื่อมโยงกับตราสินค้าและสินค้าได้ เช่น เปลือกหอย ดอกกุหลาบ นกเขา หงส์ แอปเปิล เนื่องจากในเทพปกรณัมกรีก-โรมันได้เชื่อมโยงสิ่งเหล่านี้จนกลายเป็นสัญลักษณ์ประจำตัวเทพเทวีอะโฟรไดท์ ตัวอย่างเช่น ห่องเสื้อ Aphrodite x Venus ซึ่งออกแบบและตัดเย็บชุดเจ้าสาวใช้รูปเปลือกหอยเป็นตราสัญลักษณ์ แอปเปิลนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่นพันธุ์หนึ่งซึ่งมีสีเหลืองทองสวยงามถูกตั้งชื่อว่า Golden Venus เป็นต้น

ในกรณีที่ผู้ประกอบการชาวไทยเกรงว่าพระนาม “อะโฟรไดท์” อาจจำยากสำหรับคนไทย อาจเลือกใช้พระนาม “วินัส” ที่จำง่ายและออกเสียงได้ง่ายกว่า หรือหากผู้ประกอบการชาวไทยต้องการความเป็นตะวันตกแต่ยังต้องการเชื่อมโยงกับคุณลักษณะด้านความรักความงาม อาจเลือกใช้พระนาม “ลักษมี” เทพแห่งความรักและความงามในเทพปกรณัมพราหมณ์ฮินดูซึ่งคนไทยคุ้นเคยมากกว่าก็ได้

เอกสารอ้างอิง

- เครื่องราง Vacharee. [@vacharee_] (2566, 23 กุมภาพันธ์). *กำไรข้อมือเทพีอโฟรไดท์หรือวีนัส*. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2566, จาก www.x.com/Vacharee_/status/1628743161031045120
- ณัฐมา เสรีวัฒนา. (2563). *ภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณภาพการบริการ และคุณค่าตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อความภักดีและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านไทย-เดนมาร์ก มิลค์แลนด์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เทพีอโฟรไดท์หรือวีนัส. (ม.ป.ป.). *เทพีอโฟรไดท์หรือวีนัส ปูนปั้นประดับบ้านและสวน*. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2566, จาก www.lazada.co.th/products/aphrodite-venus-i2956156733.html
- วรรณกร องค์คุชรักษา. (2561). *การบริหารภาพลักษณ์และเอกลักษณ์ที่พึงประสงค์ของสินค้าและองค์กร*. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วสันต์ จันทระประสิทธิ์. (2559). *การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเพื่อสร้างตราสินค้า*. ภูเก็ต: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- วิวัฒน์ รุ่งเรืองผล. (2563). *ตำราหลักการตลาด* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วืฟ ครุฑ, ชูชาน ดีชัย, เอ็มมา กริฟฟิธส์, วิลเลียม ฮันเซน, เจฟฟรีย์ ไมลส์, แบร์รี บี. โพลด์, และ โรเบิร์ต เอ. ซีกัลล์. (2560). *30-second mythology: เทพปกรณัมใน 30 วินาที* [30-second mythology: The 50 most important Greek and Roman myths, monsters, heroes and gods, each explained in half a minute]. (ชัยจักร ทวยุทธานนท์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: ยิปซี. (ต้นฉบับพิมพ์ ปี ค.ศ. 2012).
- เอดิธ แฮมิลตัน. (2560). *ปกรณัมปรัมปรา: ตำนานเทพเจ้าและวีรบุรุษกรีก-โรมัน-นอร์ส* [Mythology] (พิมพ์ครั้งที่ 14). (นพมาศ แวหงษ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: อมรินทร์. (ต้นฉบับพิมพ์ ปี ค.ศ. 1942).
- Aphrodite x Venus. (n.d.) *The brand*. Retrieved April 20, 2023, from <https://www.aphroditexvenus.com/the-brand>
- Celeste Home Fashion. (n.d.) *Aphrodite collection*. Retrieved April 11, 2023, from <https://www.celestehomefashion.com/pages/Aphrodite-collection>
- Gods and goddesses of Greece and Rome*. (2012). Tarrytown, NY: Marshall Cavendish Reference.
- Graves, R. (2011). *The Greek myths: The complete and definitive edition*. London: Penguin Books.
- Hightower, L. (2015). *Greek mythology: Greek gods, goddesses, heroes, heroines, monsters, and classic Greek myths of all time*. Delaware: Make Profits Easy LLC.
- Johnson, M. (2016). *Branding: In five and half steps*. London: Thames & Hudson.

- JouJou. (n.d.). *Aphrodite body oil*. Retrieved April 14, 2023, from <https://joujoubotanicals.com/product/aphrodite-body-oil/>
- Littleton, C. S. (Ed.). (2002). *Mythology: The illustrated anthology of world myth and storytelling*. London: Duncan Baird Publishers.
- Martin, R. P. (2003). *Myths of the ancient Greeks*. New York: New American Library.
- Oxford Learner's Dictionary. (2023). *Brand*. Retrieved May 18, 2023, from https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/brand_1?q=brand
- Perry, J, Freundt, T, & Spillecke, D. (2015). *Power brands: Measuring, making, and managing brand success* (3rd ed). Weinheim: Wiley.
- Rome Furniture. (n.d.). *Aphrodite bedroom*. Retrieved April 11, 2023, from <https://www.romefurniture.co/product/aprodite-bedroom-set/>
- Viking. (n.d.) *Viking Venus*. Retrieved April 21, 2023, from <https://www.vikingcruises.com.au/oceans/ships/viking-venus.html#noscroll>
- Waterfield, R. (2011). *The Greek myths: Stories of the Greek gods and heroes vividly retold*. New York: Metro Books.
- Wilkinson, P. (2009). *Myths and legends: An illustrated guide to their origins and meanings*. London: DK.

การรำในพิธีแยงศพของชาวมอญ

Dance in the Funeral Ceremony of the Mon People

นัสติรัช กรทอง¹ สุขสันติ แวงวรรณ² และ เฉลิมศักดิ์ เย็นสำราญ³

Nusthirach Korntong⁴, Suksanti Wangwan⁵, and Charlermsak Yensamran⁶

(Received: 1 July 2023; Revised: 5 December 2023; Accepted: 13 December 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา การสืบทอด และองค์ประกอบของการรำในพิธีแยงศพของชาวมอญคณะรำหมู่บ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ แล้วนำผลมาวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีคติชนวิทยา และแนวคิดนาฏยประดิษฐ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนด

ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นมาของการรำในพิธีแยงศพของชาวมอญที่อพยพหนีภัยสงครามตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาซึ่งอาจมีนักแสดงเข้ามาด้วย เป็นการแสดงที่สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นโดยการจำและประพฤติปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นการเคารพสักการะผู้ตายและส่งผู้ตายขึ้นสู่สวรรค์หรือภพภูมิที่ดีผ่านพิธีกรรม การสืบทอดของคณะรำหมู่บ้านวังกะมี นายศักดิ์ แสงสว่าง เป็นหัวหน้าคณะ ได้รับการถ่ายทอดรูปแบบการรำในพิธีแยงศพของชาวมอญ จากนายแจจัน ไม่มีนามสกุล (ผู้ก่อตั้งคณะรำหมู่บ้านวังกะ) และนายมาน ปุณณการี ผู้เป็นบิดา ซึ่งในยุคนั้นเป็นการรำโดยใช้ผู้ชายรำเพียงอย่างเดียว เนื่องจากหมู่บ้านวังกะมีประชากรที่เป็นผู้หญิงค่อนข้างน้อย ต่อมาในยุคของนายศักดิ์ นางแฉะ แสงสว่าง (ภรรยาของนายศักดิ์) ได้พัฒนารูปแบบของการรำโดยนำผู้หญิงที่มีความสนใจเข้าร่วมแสดงในพิธีแยงศพ และได้ต่อทำรำตามรูปแบบที่สืบทอดมาจากประเทศเมียนมาร์ที่มีผู้ชายทำหน้าที่แบกปราสาทพร้อมเคลื่อนไหวเท้าไปในทิศทางเดียวกันไปมาคล้ายการย้อยแยงศพ และร้องเพลงไว้อาลัยแด่พระสงฆ์มอญที่มรณภาพ ส่วนผู้หญิงเคลื่อนไหวเท้าไปในทิศทางเดียวกันกับผู้ชายพร้อมทำท่ารำตามทำนองเพลง มีกระบวนการรำทั้งหมด 39 ท่า 28 เพลง ในพิธีแยงศพจะเริ่มต้นด้วยการไหว้ครูก่อนเริ่มรำ และเริ่มรำประกอบการร้องและการบรรเลงดนตรี มีผู้ชายจำนวน 32 คน ผู้หญิง 32 คน โดยบูรณาการองค์ความรู้หลากหลายแขนงเป็นองค์ประกอบของการรำในพิธีแยงศพของชาวมอญ ประกอบด้วย สถาปัตยกรรม จิตรกรรม วรรณกรรม คีตกรรม และนาฏกรรมพื้นบ้าน

คำสำคัญ: พิธีแยงศพ, องค์ประกอบ, นาฏกรรมพื้นบ้าน

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³ ดร. นักวิชาการศึกษานาฏการพิเศษ สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

⁴ M.A. Student, Master of Fine Arts Program in Performing Arts, Bunditpatanasilpa Institute

⁵ Assistant Professor Dr., Music and Performing Arts Department, Faculty of Fine Arts, Khon Kaen University

⁶ Dr., Educator, Senior Professional Level, Office of Academic Affairs, Sukhothai Thammathirat Open University

Abstract

The purpose of this article is to study the history, inheritance, and elements of the dance performed in the funeral ceremony of the Mon people, who are part of the Wanka Village dance troupe in Sangkhla Buri District, Kanchanaburi. This article employs qualitative research methods to gather information from documents, interviews, and observations. The results were analyzed using folklore theory and the concept of artificial dance to address the specified research objectives.

The findings reveal that the history of the dance during the funeral ceremony of the Mon people, who fled from war since the Ayutthaya period, may have included performers. This performance has been passed down from ancestors, preserved through strict remembrance and practice, with the belief that it brings merit by honoring the dead and sending the deceased to heaven or a better world through rituals. The Wangka Village dance troupe, under the leadership of Mr. Sakda Saengsawang, has continued this tradition. The troupe's leader inherited the Mon funeral ceremony dance style from Mr. Jae Chin No Last Name (the founder of the Wanka Village Dance Troupe) and his father, Mr. Man Punnakanea. In earlier times, the dance was performed exclusively by men due to Wangka Village's relatively small female population. Later, during Mr. Sakda's era, Mrs. Wae Saengsawang (Mr. Sakda's wife) introduced a new form of the dance, encouraging women to participate in funeral performances. The dance retained the style inherited from Myanmar, where men carry the castle while moving their feet in unison, symbolizing a battle for the deceased, and sing mourning songs for Mon monks who had passed away. Women now follow the same movements as the men and dance to the tune of the song. The performance consists of a total of 39 dance moves and 28 songs. In the funeral ceremony, the performance begins with paying respects to the teacher, followed by dancing, singing, and playing music. A total of 32 men and 32 women participate, integrating various fields of knowledge, such as architecture, painting, literature, composition, and folk dance, into the dance elements of the Mon people's funeral ceremonies.

Keywords: The funeral ceremony, Component, Folk dance

บทนำ

มอญ เป็นชนชาติเก่าแก่ชาติหนึ่งในเอเชีย เดิมอาศัยอยู่บริเวณตอนใต้ของพม่า เมืองหลวงคือหงสาวดี แต่มอญกับพม่าเป็นศัตรูกัน มีสงครามสู้รบ ผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะมาโดยตลอด ต่อมามอญตกอยู่ในความปกครองของพม่าในปีพุทธศักราช 2206 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช นับแต่นั้นเป็นต้นมา มอญจึงเริ่มอพยพหนีสงครามเข้ามาอยู่ในประเทศไทยโดยนำเอาวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อทางศาสนา ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวสืบทอดวัฒนธรรมประจำชาติของตน โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เพราะชาวมอญเป็นชาติที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด เช่น การเรียนปริยัติธรรม การเรียนคัมภีร์พระวินัย การทำบุญของมอญจะทำในงานประเพณีต่าง ๆ เช่น การทำบุญในวันสงกรานต์ วันออกพรรษา รวมทั้งประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิต เช่น งานแต่งงาน งานศพ ฯลฯ

ประเพณีที่เกี่ยวกับงานศพของชนมอญ มีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างจากประเพณีของคนไทย ในการประกอบพิธีลักษณะใดขึ้นอยู่กับลักษณะการตายของผู้ตาย เช่น ผู้สูงอายุตาย ถือว่าตายดี หากตายด้วยอุบัติเหตุ ผูกคอตาย ถือว่าตายไม่ดี นอกจากนี้ต้องดูสถานะของผู้ตายด้วย เช่น เด็ก ผู้ใหญ่ พระสงฆ์ หรือ ขวาวาส หากเป็นพระเถระผู้ใหญ่ การจัดงานก็จะยิ่งใหญ่ด้วย (ณฤดล เผือกอำไพ, 2558, หน้า 2)

การจัดพิธีศพพระมอญที่เป็นพระผู้ใหญ่จะจัดงานอย่างยิ่งใหญ่ เพราะถือว่าได้บุญมากเป็นการส่งพระที่มีรณภาพขึ้นสวรรค์ ในพิธีจะสร้างเมรุลอยทรงปราสาท และโรงศพแบบมอญปากบานกันสอบ มีฝาครอบเป็นยอดปราสาท ประดับประดาด้วยกระดาศสี ตัดฉลุอย่างวิจิตรบรรจงมีมหรสพสมโภช 7 วัน 7 คืน จุดดอกไม้ไฟ จุดลูกหนู รวมทั้งมีปี่พาทย์มอญประโคม และการรำในพิธีว่อน ไว่ ช่าง (ณฤดล เผือกอำไพ, 2558, หน้า 3)

พิธีว่อน ไว่ ช่าง แปลเป็นภาษาไทยคือ ประเพณีแย่งศพ (ณฤดล เผือกอำไพ, 2558, หน้า 56) ซึ่งศพ หมายถึง ร่างของคนที่ตายแล้ว หรือชาวบ้านเรียกว่า ซากผี ส่วนคำว่าแย่งศพมอญ เป็นความหมายที่ให้เปรียบเทียบในสำนวนไทยว่าเป็นการแสดงอาการแย่งชิงสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างจริงจัง แสดงออกอย่างสุดความสามารถ ในประเพณีการแย่งศพของชาวมอญ โดยปกติเชื่อว่าการกระทำการดังกล่าวเป็นการแสดงถึงการให้เกียรติ และยกย่องผู้ตายว่าเป็นผู้ที่นำเคารพนับถือ และมีความอภิลักขณ์เป็นอย่างมาก ศพประเภทนี้ได้แก่ ศพของพระสงฆ์ หรือศพของสมภารเจ้าวัด มีการสร้างเมรุเผาศพเป็นรูปแบบของชาวมอญ ทำส่วนบนเมรุเป็นยอดปราสาท ส่วนตัวเมรุจะทำเป็นรูปยอดตะเข้ ด้านล่างใส่ล้อไว้มีเชือกผูกโยงชักสองสายสองด้าน โดยจะผูกมัดติดกับตะเข้อย่างแน่นหนา จากนั้นผู้ชายจะทำหน้าที่แบกปราสาท ส่วนผู้หญิงนำตามจังหวะและทำนองของเพลง เป็นลักษณะการเคลื่อนไหวของเท้าด้วยความพร้อมเพรียง โดยปราสาทจะถูกชักลากไปตามจังหวะของเพลง มองดูเหมือนกับการแย่งชิงศพกันไปมา

พิธีแย่งศพของชาวมอญ หมู่บ้านวังกะ ต่าบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เก่าแก่ ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ มีรูปแบบที่เป็น

เอกลักษณ์ที่หาชมได้ยากเนื่องจากพิธีแย่งศพจะกระทำเฉพาะพระเถระผู้ใหญ่เชื้อสายมอญ ที่มีคุณงามความดี เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน โดยหลังจากมรณภาพแล้วจะเก็บร่างไว้ให้ลูกศิษย์ชาวมอญทำพิธีรดน้ำศพก่อน ต่อจากนั้นเตรียมโลงที่ใส่ปูนขาวลงไปแล้วนำศพใส่ลงไป ตามด้วยขี้เถ้าและผักเขียว ปูนขาวป้องกันไม่ให้ศพเน่าเปื่อย ขี้เถ้าป้องกันไม่ให้มีกลิ่นเหม็น ส่วนผักเขียวจะทำให้ศพเย็นและขับน้ำเหลืองจากศพได้ดี จากนั้นก็บรรจุโลงปิดให้แน่น เพื่อสวดพระอภิธรรมศพตามธรรมเนียมเป็นเวลา 3-7 คืน ต่อมาจะสร้างที่เก็บศพไว้ภายในวัด เพื่อรอความพร้อมของปัจจัยในการจัดงานเป็นเวลา 1-3 ปี เมื่อชาวบ้านพร้อมก็จะรวมตัวกันจัดงาน ทำปราสาทเพื่อใช้ในพิธีแย่งศพ โดยการเอาไม้ไผ่มาผูกเป็นโครงปราสาท แล้ววาดลวดลายและลงสีใส่กระดาษให้สวยงาม แล้วนำไปผูกกับโครงปราสาทประกอบให้เป็นรูปปราสาท จากนั้นจะนำไม้ไผ่ที่ตัดเป็นท่อนยาวประมาณ 8 วา 16 ท่อน มาผูกไขว้กัน สำหรับผู้ชายที่แบกในการรำในพิธีแย่งศพของชาวมอญ จำนวน 32 คน โดยมีผู้หญิงรำทั้งสองข้างปราสาทอีก 32 คน

การรำในพิธีแย่งศพของชาวมอญ คณะรำหมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ในรูปแบบมุขปาฐะโดยไม่พบการจดบันทึกที่เป็นงานวิจัยมาก่อน อีกทั้งปัจจุบันหาชมได้ยากและค่อยๆ กำลังจะสูญหายไป เนื่องจากเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยรู้จัก รวมถึงคณะรำหมู่บ้านวังกะกระทำด้วยจิตใจที่เป็นบุญเป็นกุศล ไม่รับเงินรางวัลหรือค่าจ้างใด ๆ เป็นการตอบแทน เพราะถือว่าถ้ารับเงินจะไม่ได้บุญเต็มร้อย และยังเป็นคณะเดียวที่ได้รับเชิญไปแสดงในงานสำคัญทางในและต่างจังหวัด โดยสอดคล้องกับแนวคิดนาฏยประดิษฐ์ในการคิด การออกแบบ และการสร้างสรรค์ แนวคิดรูปแบบกลวิธีของนาฏยศิลป์ชุดหนึ่ง ที่แสดงโดยผู้แสดงคนเดียวหรือหลายคน ทั้งนี้รวมถึงการปรับปรุงผลงานในอดีต เป็นการทำงานที่ครอบคลุม ปรัชญา เนื้อหา ความหมาย ท่ารำ ท่าเดิน การแปรแถว การตั้งชุม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนดดนตรี เพลง เครื่องแต่งกาย ฉาก และส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สำคัญในการทำให้นาฏยศิลป์ชุดหนึ่งสมบูรณ์ตามที่ตั้งใจไว้ (สุพล วิรุฬห์รักษ์, 2547, หน้า 225) จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาความเป็นมา การสืบทอด และองค์ประกอบการรำในพิธีแย่งศพของชาวมอญ เพื่อเป็นแนวทางในการสืบทอดพิธีกรรมอันสำคัญชนชาติมอญให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความเป็นมา การสืบทอด และองค์ประกอบการรำในพิธีแย่งศพของชาวมอญ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

คณะร่ำหมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ได้รับการสืบทอดมาถึง 3 รุ่น จากรุ่นคุณปู่ส่งต่อให้รุ่นคุณพ่อสู่ปัจจุบันรุ่นลูกคือ นายศักดิ์ แสงสว่าง และยังเป็นคณะเดียวที่ได้รับเชิญไปแสดงในงานฉาบปณิกศพพระสำคัญ ทั้งในและต่างจังหวัด โดยใช้ชื่อคณะร่ำบ้านวังกะ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นคำถามเกี่ยวกับความเป็นมา การสืบทอด และองค์ประกอบการรำในพิธีแย่งศพของชาวมอญ นอกจากนี้ ยังมีอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง เพื่อเก็บรายละเอียดข้อมูลเสียงสัมภาษณ์ได้อย่างครบถ้วน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการเก็บข้อมูลภาคสนามทั้งการสังเกต การสัมภาษณ์ และสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ใช้ในการบันทึกเสียง และบันทึกภาพถ่าย ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนด

ผลการวิจัย

ประวัติความเป็นมา

หลังจากพระพุทธเจ้าได้ปรินิพพานไปแล้ว อุบาสก อุบาสิกาทั้งสองฟากฝั่งของแม่น้ำมักจะไม่ถูกกัน แย่งแย่งชิงความเป็นใหญ่กันอยู่เสมอ พระอานนท์ได้ชี้ทางธรรมให้ จึงได้ลดความบาดหมางลงไป เมื่อพระอานนท์มรณภาพลงได้แบ่งร่างไว้สองร่าง เมื่ออุบาสก อุบาสิกาทั้งสองฟากฝั่งจึงพาพรรคพวกมาหมายจะแย่งชิงพระศพกัน พอมาถึงริมฝั่งแม่น้ำ ก็เห็นพระศพของพระอาจารย์ มรณภาพอยู่ริมแม่น้ำในปราสาทที่พระอินทร์เนรมิตเอาไว้ อุบาสก อุบาสิกาทั้งสองฟากฝั่งได้ จัดงานพิธีส่งศพพระอาจารย์เข้าสู่ประตูนิพพานอย่างยิ่งใหญ่ เพื่อแสดงถึงความเคารพต่อพระอาจารย์ของตน ทั้งสองฝ่ายจัดงานกันสามวันสามคืน พอถึงคืนที่สามประมาณตีสี่ก็ได้จุดเพลิงเผา แล้วเอาพระธาตุไปบรรจุไว้ในเจดีย์ จะได้เคารพบูชากันไป

ชาวมอญนำพิธีกรรมดังกล่าวมาปฏิบัติต่อพระอาจารย์ของตนและพระสงฆ์ทุกองค์ เพื่อแสดงถึงความเคารพตักตวงต่อพระครูบาอาจารย์ และแสดงถึงการนับถือต่อพุทธศาสนาอย่างแท้จริง จึงมีการจัดงานการเล่นศพพระสงฆ์และสร้างมณฑป สร้างปราสาทตามรูปแบบที่พระอินทร์ทรงเนรมิตไว้ และได้แต่งเนื้อร้องทำนองบทเพลง ถึงความโศกเศร้าเสียใจอาลัยอาวรณ์ ที่ต้องสูญเสียผู้ที่เคารพนับถือ และจัดงานส่งวิญญาณสู่ประตูสวรรค์แดนนิพพาน จึงมีการจัดงานตามความเชื่อและศรัทธาอย่างเคร่งครัด

การรำในพิธีแย่งศพของชาวมอญ เป็นเรื่องความศรัทธาของญาติโยมที่มีต่อพระรูปนั้น ๆ ที่พึงปฏิบัติได้ในครั้งสุดท้ายต่อครูบาอาจารย์ขณะที่ยังมีร่างท่านอยู่ คล้ายกับในตอนที่มีชีวิตอาจเป็นการถวายสำหรับข้าวดูแลรักษาตอนป่วยไข้ (พระมหาสุชาติ สิริปัญโญ ป.ธ.9, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2565)

การสืบทอด

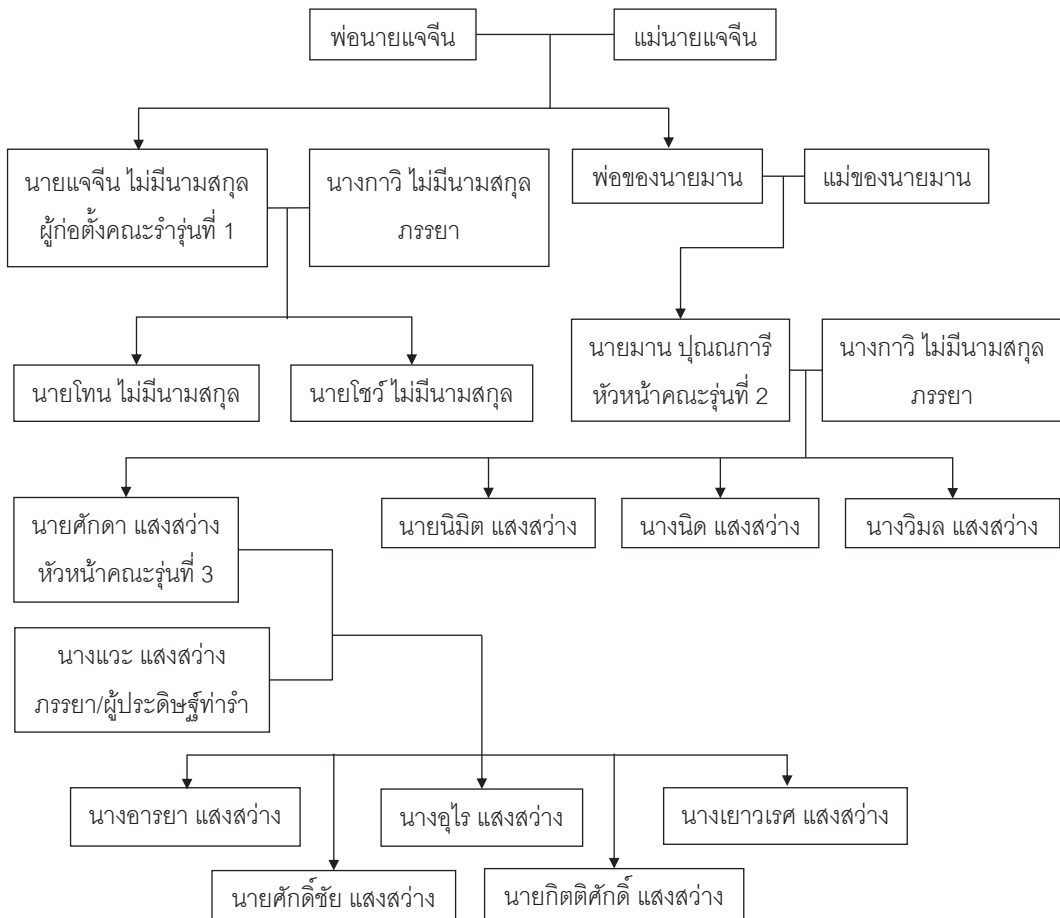
การรำในพิธีแย่งศพของชาวมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เริ่มต้นขึ้นเมื่อปี 2486 พร้อมกับการอพยพของชาวมอญที่มีพระราชอุดมมงคล (หลวงพ่อดุตตมะ) ที่เปรียบเสมือนเป็นผู้นำทางสว่างของชาวบ้านในสมัยนั้น โดยมีนายแจจั้น ไม่มีนามสกุล เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้ง คณะรำในพิธีแย่งศพ มีภรรยาชื่อ นางกาวิ ไม่มีนามสกุล มีบุตร 2 คน คือ นายโทน ไม่มีนามสกุล และนายไชว ไม่มีนามสกุล การอพยพของนายแจจั้น ไม่มีนามสกุลได้นำวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมความเชื่อของชาวมอญอย่างพิธีกรรมแย่งศพ จึงเรียกได้ว่าเป็นคณะรำรุ่นแรกของหมู่บ้านวังกะ การรำเป็นรูปแบบเดียวกับชาวมอญที่ประเทศเมียนมาร์ ซึ่งในสมัยนั้นเป็นการรำโดยใช้ผู้ชายแบกปราสาทเพียงอย่างเดียว เนื่องจากหมู่บ้านวังกะมีประชากรผู้หญิงค่อนข้างน้อย

ต่อมาปี 2533 นายแจจั้น ไม่มีนามสกุล เสียชีวิตลง นายมาน ปุณณการี (บิดาของนายศักดิ์ดา แสงสว่าง) ได้รับช่วงต่อเป็นหัวหน้าคณะรำรุ่นที่ 2 ในฐานะหลาน มีภรรยาชื่อนางมานิ ปุณณการี มีทั้งหมดบุตร 9 คน ปัจจุบันเหลือ 4 คน คือ 1) นายศักดิ์ดา แสงสว่าง 2) นายนิมิต แสงสว่าง 3) นางนิต แสงสว่าง และ 4) นางวิมล แสงสว่าง เริ่มมีการสืบทอดต่อโดยให้ลูกผู้ชายทุกคนฝึกหัดทั้งการรำแบกปราสาท การเล่นดนตรี และการขับร้องเพลง ทั้งนี้ก็ยังยึดการรำโดยใช้ผู้ชายแบกปราสาทเพียงอย่างเดียว

จนกระทั่ง ปี 2536 นายมาน ปุณณการี ได้เสียชีวิตลง นายศักดิ์ดา แสงสว่าง ในฐานะพี่คนโตจึงได้รับช่วงสืบทอดต่อบิดาของตน มีภรรยาชื่อ นางแหวะ แสงสว่าง มีบุตร 5 คน คือ 1) นางอารยา แสงสว่าง 2) นางอุไร แสงสว่าง 3) นางเยาวเรศ แสงสว่าง 4) นายศักดิ์ชัย แสงสว่าง และ 5) นายกิตติศักดิ์ แสงสว่าง ซึ่งในช่วงที่นายศักดิ์ดาได้รับช่วงต่อในรุ่นที่ 3 ได้มีการพัฒนารูปแบบของการแสดงโดยนางแหวะ แสงสว่าง ผู้เป็นภรรยาได้นำผู้หญิงที่มีความสนใจเข้าร่วมในการแสดงในพิธีแย่งศพ และได้ต่อทำรำตามรูปแบบที่สืบทอดมาจากประเทศเมียนมาร์ ตั้งแต่นั้นมาการรำในพิธีแย่งศพของคณะรำหมู่บ้านวังกะก็ได้ยึดเอารูปแบบการแสดงที่มีผู้ชายแบกปราสาทและผู้หญิงรำตามเพลงบท ซึ่งได้ทำการแสดงในพิธีแย่งศพทั้งในหมู่บ้านวังกะและหมู่บ้านใกล้เคียงโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย เพราะเชื่อว่าถ้ารับเงินค่าจ้างแล้วจะไม่ได้บุญ จึงทำให้การรำในพิธีแย่งศพของหมู่บ้านวังกะเป็นที่รู้จักสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (ศักดิ์ดา แสงสว่าง, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม 2566)

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของการสืบทอดการรำในพิธีแย่งศพของคณะรำ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่ามีการสืบทอดมาแล้วทั้งหมด 3 รุ่น ได้แก่

1) ปี 2486 โดยนายแจจั้น ไม่มีนามสกุล ได้อพยพเข้ามาในประเทศไทย และเริ่มก่อตั้งคณะรำ 2) ปี 2533 นายมาน ปุณณการี สืบทอดต่อจากลุง และ 3) ปี 2536 นายศักดิ์ดา แสงสว่าง สืบทอดต่อกับบิดา ตามแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 1 ลำดับการสืบทอดคณะรำ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 2 พิธีแย่งศพของชาวมอญ
ที่มา: ผู้วิจัย (บันทึกภาพวันที่ 8 มกราคม 2566)

องค์ประกอบ

ปราสาท ที่ใช้ในพิธีแย่งศพ จะถูกสร้างขึ้นตามระดับของพระสงฆ์ที่มีมรณภาพ หากเป็นพระชั้นผู้ใหญ่จะสร้างให้มียอดตั้ง 3 ชั้น 5 ชั้น 7 ชั้น และ 9 ชั้น ตามรูปแบบของปราสาทมอญโดยโครงจะเป็นไม้ และตกแต่งด้วยกระดาษสีสะท้อนแสง วาดและฉลุลวดลายติดตั้งที่โครงสร้างส่วนที่วางศพ จะมีเสาวางรอบโลงศพ จำนวน 6 เส้า และจะนำไม้ไผ่ยาวประมาณ 8 วา จำนวน 16 ท่อน วางไขว้กันเป็นฐานเพื่อใช้ในการยกปราสาทสำหรับประกอบในการรำรำในพิธีแย่งศพของชาวมอญ (กฤษณา ปุณณการี, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2566)

ภาพที่ 3 ปราสาท
ที่มา: ผู้วิจัย (บันทึกภาพวันที่ 8 มกราคม 2566)

ดนตรี เป็นส่วนสำคัญในการรำ และใช้ในการประกอบการแสดงตั้งแต่ต้นจนจบการแสดง ใช้เครื่องดนตรีมอญเป็นหลัก โดยรวมวงแบบไม่เต็มวง เป็นการดำเนินทำนองตามการร้องอัตราจังหวะสองชั้นพร้อมกับเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ 1) คีย์บอร์ดไฟฟ้า 2) กลอง 3) ซ้ายวาน 4) ฉาบ

ภาพที่ 4 เครื่องดนตรี พร้อมผู้ขับร้อง นายศักดิ์ดา แสงสว่าง
ที่มา: ผู้วิจัย (บันทึกภาพวันที่ 24 ธันวาคม 2565)

บทร้อง ที่ใช้ในพิธีแยงศพ มีทั้งหมด 28 เพลง เป็นบทร้องที่ได้รับถ่ายทอดสืบต่อกันมา โดยผู้ขับร้องจะมีบทบาทเป็นหัวหน้าของกลุ่ม ควบคุมการนัดฝึกซ้อม ดูความพร้อมเพรียงของท่ารำ รวมถึงชุดการแสดง ในเนื้อร้องจะพรรณนาถึงคุณความดีของพระสงฆ์ ซึ่งมีทั้ง ภาษาบาลี ภาษามอญ ภาษาไทย และในเพลงที่ 17 เป็นภาษากะเหรี่ยงที่ได้รับเอาวัฒนธรรมของชนชาติที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งบทร้องที่ใช้ในพิธีแยงศพแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงแรกเพลงที่ 1-9 เป็นบทร้องที่เกี่ยวกับการไหว้ครู ช่วงที่ 2 เพลง 10-24 เป็นบทร้องหลักธรรมคำสอนพระพุทธศาสนา และช่วงที่ 3 เพลงที่ 25-28 เป็นบทร้องที่กล่าวอาลัยพระที่มรณภาพพร้อมส่งขึ้นสวรรค์

การแต่งกาย ผู้แสดงในพิธีแยงศพ จะมีข้อกำหนด คือจำนวนและเพศของผู้ที่ยกปราสาทเป็นผู้ชายจำนวน 32 คน โดยแต่งกายเป็นหนึ่งเดียว คือ สวมเสื้อยืดสีเดียวกันทั้งคณะ พาดสไบที่ไหล่ซ้าย บริเวณหน้าอกซ้ายกลัดเข็มกลัดหงส์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของชาวมอญ และนุ่งโจงกระเบนสีเดียวกับเสื้อ สวมถุงเท้าสีขาว ส่วนผู้หญิงจะแต่งกายสีเดียวกันกับฝ่ายชาย เพื่อแสดงถึงความเป็นหนึ่งเดียวของหมู่บ้าน โดยสวมเสื้อแขนยาวคอกลมทรงกระบอกเข้ารูป ติดกระดุมด้านหน้า พาดสไบที่ไหล่ซ้าย บริเวณหน้าอกซ้ายกลัดเข็มกลัดหงส์ นุ่งผ้าถุงลายมอญ สวมถุงเท้าสีขาวเกล้าผมแล้วติดมวยผม ประดับมวยผมด้วยมุก ติดดอกไม้กระดาดสีขาว บริเวณรอบมวยผม ใส่เครื่องประดับมุกทั้งสร้อยคอ ต่างหู พร้อมแต่งหน้าให้สวยงาม

ภาพที่ 5 การแต่งกายของผู้แสดงชายและหญิง
ที่มา: ผู้วิจัย (บันทึกภาพวันที่ 8 มกราคม 2566)

กระบวนการรำ ในพิธีแยงศพ จะเริ่มต้นด้วยการไหว้ครูก่อนเริ่มรำ โดยอันดับแรกจะนำเครื่องไหว้ครูของคณะรำมาตั้งหน้าวงดนตรี ซึ่งเครื่องไหว้ครูประกอบด้วย 1. มะพร้าวหางหนู 1 ลูก 2. รูป 3. เทียน 4. กล้วยน้ำว่าดิบ 1 หวี โดยนำเครื่องไหว้ทุกชนิดใส่รวมกันในกะละมังหรือภาชนะที่เหมาะสม

ภาพที่ 6 เครื่องไหว้ครู
ที่มา: ผู้วิจัย (บันทึกภาพวันที่ 24 ธันวาคม 2565)

โดยจะนำรูปพระที่คณะนับถือ หรือรูปหัวหน้านวงที่ล่วงลับไปแล้วมาวางคู่กับเครื่องไหว้ครูด้วย หลังจากนั้นหัวหน้านวงนิมนต์พระที่ตนศรัทธามาให้พรเป็นภาษามอญ เพื่อให้การรำและการบรรเลงดนตรีราบรื่นเป็นที่นิยมชมชอบแก่ผู้ชม

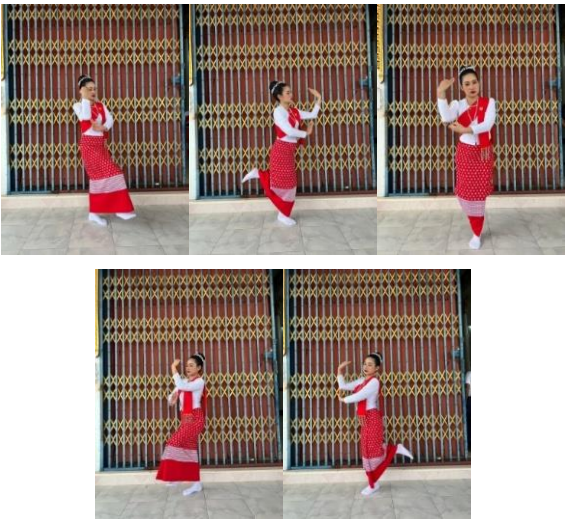
ภาพที่ 7 พระครูอดุลกาญจนกิจให้พร เพื่อให้ราบรื่นเป็นที่นิยมชมชอบแก่ผู้ชม
ที่มา: ผู้วิจัย (บันทึกภาพวันที่ 7 มกราคม 2566)

เสร็จแล้วคณะผู้รำและนักดนตรีหันไปไหว้ขอมาศพระที่อยู่ในปราสาทแล้วคณะผู้รำหันมากราบนักดนตรีเมื่อนักร้องนักดนตรีและผู้รำ รับพร ขอมา และไหว้เรียบร้อยแล้วก็จะเริ่มทำการรำประกอบการร้องและการบรรเลงดนตรี

การรำในพิธีแย่งศพของชาวมอญ มีทั้งหมด 39 ท่า 28 เพลง ผู้รำประกอบด้วยผู้ชายจำนวน 32 คน ทำหน้าที่แบกปราสาทพร้อมเคลื่อนไหวเท้าไปในทิศทางเดียวกันไปมาคล้ายการยื้อแย่งศพ และร้องเพลงไว้อาลัยแด่พระสงฆ์มอญที่มรณภาพ ผู้หญิงจำนวน 32 คน เคลื่อนไหวเท้าไปในทิศทางเดียวกันกับผู้ชายพร้อมทำท่ารำตามทำนองเพลง เนื่องจากกระบวนการรำส่วนใหญ่เป็นท่ารำซ้ำ ๆ เน้นความสวยงาม พร้อมเพรียง มีทั้งเนื้อเพลงสัมพันธ์กับท่ารำ และในบางเพลงก็ไม่ได้มีความหมายจึงทำให้รำท่าซ้ำหรือที่เรียกว่าท่าเชื่อม จากที่ได้สอบถามนางแว แสงสว่าง (ผู้ประดิษฐ์ท่ารำ) การรำพัฒนามาจากชาวมอญที่ประเทศเมียนมา โดยผู้รำจะฟังจังหวะทำนองแล้วจึงเปลี่ยนท่า จึงทำให้ท่ารำบางท่าไม่มีความหมาย แต่เน้นความสวยงามที่เกิดจากความพร้อมเพรียงของมือและเท้า ยกตัวอย่างท่ารำที่มีความหมายและไม่มีความหมาย (ท่าเชื่อม) ดังนี้

ตารางที่ 1 ตัวอย่างท่ารำที่มีความหมายและไม่มีความหมาย (ท่าเชื่อม)

ลำดับ	เพลงที่	รูปภาพ	ความหมายของเพลง
1	1,15		ไม่มีความหมาย

ลำดับ	เพลงที่	รูปภาพ	ความหมายของเพลง
2	2		เป็นการพนมมือไหว้และขอภัยผู้ชม หากผิดพลาด
3	9		เป็นการยกมือแสดงความพร้อมในการแบกปราสาทร่างพระสงฆ์
4	10,14, 18,23		ไม่มีความหมาย
5	17		เป็นการเคลื่อนไหวตัวที่กระฉับกระเฉงเปรียบเสมือนชาวกะเหรี่ยงที่มีวิถีชีวิตอยู่บนภูเขา

ลำดับ	เพลงที่	รูปภาพ	ความหมายของเพลง
6	24,26		ไม่มีความหมาย
7	28		เป็นการพนมมือแล้วก้มกราบลา

กระบวนการรำมีทั้งลักษณะท่ารำที่เลียนแบบธรรมชาติ และการตีบทตามความหมายของเพลง ที่กล่าวถึงคุณงามความดีของพระสงฆ์มอญที่มรณภาพ และข้อคิดคติเตือนใจในการใช้ชีวิตของมนุษย์ มุ่งชี้ชวนให้มนุษย์ทำความดี อีกทั้งหากไม่มีพิธีกรรมแย่งศพคณะรำก็ไม่ได้มีการซ้อมหรือต่อท่ารำให้กัน เนื่องจากมีความเชื่อว่า การที่รำโดยไม่พิธีกรรมเป็นการเตรียมการเพื่อจะทำพิธีกรรมแย่งศพ ซึ่งอีกไม่ช้าก็อาจจะมีพระที่ตนเคารพนับถือมรณภาพก็ได้ จึงทำให้ไม่มีการซ้อมหรือต่อท่ารำหากไม่มีงาน ซึ่งกระบวนการรำต้องอาศัยการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยปฏิบัติสลับกันกับท่าเชื่อม ทำให้การรำมีความสมบูรณ์และคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชนชาติมอญต่อไป

ภาพที่ 8 การรำในพิธีแย่งศพของชาวมอญ
ที่มา: ผู้วิจัย (บันทึกภาพวันที่ 8 มกราคม 2566)

อภิปรายผล

จากการศึกษาการรำในพิธีแย่งศพของชาวมอญ ผู้วิจัยต้องการนำเสนอให้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของชนชาติมอญที่มีการสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบัน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ และควรสืบทอดให้คงอยู่ต่อไป โดยผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการวิจัยมาอภิปรายผลดังนี้

ประวัติความเป็นมาของชนชาติมอญถือได้ว่าเป็นข้อมูลทางวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์ ทั้งด้านภาษา พิธีกรรม ประเพณี ที่ได้มีการสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ใช้วิธีการบอกเล่าแบบมุขปาฐะ ผ่านพิธีกรรมที่รวมเอาความรู้หลายแขนงเข้าด้วยกัน ทั้งด้านสถาปัตยกรรมลวดลายศิลปะมอญ-ไทย ด้านดนตรี-บทร้อง ด้านการแต่งกาย และการรำรำ มีพื้นฐานจากความเชื่อในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงความเข้มแข็ง โดยสอดคล้องกับ (ชนินฐา จิตชินะกุล, 2545, หน้า 3) ได้กล่าวว่าข้อมูลทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งที่ได้มีการถ่ายทอดสืบทอดกันมา โดยอาศัยการบอกเล่ามากกว่าการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์ และไม่สามารถบอกแหล่งที่มาของข้อมูลทางวัฒนธรรมนั้น ๆ ได้นำไปสู่การศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการถ่ายทอดพิธีกรรมการแย่งศพ

นายศักดิ์ แสงสว่าง ได้รับการสืบทอดการรำในพิธีแย่งศพของชาวมอญ จากนายแจจั้น ไม่มีนามสกุล (ผู้ก่อตั้งคณะรำหมู่บ้านวังกะ) และนายมาน ปุณณการี ผู้เป็นบิดานั้น ตามที่นายศักดิ์ได้ให้ข้อมูลมีการพัฒนารูปแบบของการรำโดยนางแว แสงสว่าง ผู้เป็นภรรยาได้นำผู้หญิงที่มีความสนใจเข้าร่วมในการแสดงในพิธีแย่งศพ และได้ต่อทำรำตามรูปแบบที่สืบทอดมาจากประเทศเมียนมาร์ที่มีผู้ชายทำหน้าที่แบกปราสาทพร้อมเคลื่อนไหวเท้าไปในทิศทางเดียวกันไปมาคล้ายการยื้อแย่งศพ และร้องเพลงไว้อาลัยแด่พระสงฆ์มอญที่มรณภาพ ส่วนผู้หญิงเคลื่อนไหวเท้าไปในทิศทางเดียวกันกับผู้ชายพร้อมทำท่ารำตามทำนองเพลง มีกระบวนการรำทั้งหมด 39 ท่า 28 เพลง (ศักดิ์ แสงสว่าง, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม 2566) โดยสอดคล้องกับแนวคิดนาฏยประดิษฐ์ ในการคิด การออกแบบ และการสร้างสรรค์แนวคิด รูปแบบกลวิธีของนาฏยศิลป์ชุดหนึ่ง ที่แสดงโดยผู้แสดงคนเดียวหรือหลายคน รวมถึงการปรับปรุงผลงานในอดีต จึงเป็นการทำงานที่ครอบคลุม ปรัชญา เนื้อหา ความหมาย ท่ารำ การแปรแถว การตั้งซุ่ม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนด ดนตรี เพลง เครื่องแต่งกาย จาก และส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สำคัญในการทำให้นาฏยศิลป์ชุดหนึ่งสมบูรณ์ตามที่ตั้งใจไว้ (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547, หน้า 225)

อย่างไรก็ตามการรำในพิธีแย่งศพของชาวมอญต้องอาศัยองค์ประกอบด้วย คือ 1) ปราสาท 2) ดนตรี 3) บทร้อง 4) การแต่งกาย 5) กระบวนการรำ หากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปความเป็นอัตลักษณ์ก็จะหายไปด้วย ในส่วนของการรำรำ เป็นไปตามกระบวนการทำอย่างพร้อมเพรียงสวยงาม มีจำนวนผู้แสดงชาย 32 คน (แบ่งความหมายถึงอวัยวระ 32 ของมนุษย์) ผู้แสดงหญิง 32 คน รวมผู้แสดงทั้งหมด 64 คน ปัจจุบันคณะรำของนายศักดิ์ แสงสว่าง ได้ทำการแสดงในพิธีกรรมการแย่งศพของชาวมอญทั้งในและนอกเขตพื้นที่

โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นการทำบุญ ในการอนุรักษ์จะต้องอาศัยลูกหลานในการสืบทอดให้พิธีกรรมคงอยู่คู่กับหมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีสืบไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การรำในพิธีแย่งศพของชาวมอญ เป็นส่วนหนึ่งที่อนุรักษ์สืบสาน ศิลปวัฒนธรรมของชนชาติมอญ ในหมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้ลูกหลานเยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษา อีกทั้งควรมีการอนุรักษ์และเผยแพร่ในรูปแบบการบันทึกเทปวีดิทัศน์ เพื่อเผยแพร่ตามสถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงการนำเสนอแบบออนไลน์ เพื่อให้คนทั้งในและต่างประเทศได้รู้จักและรับชมการแสดง พิธีกรรมของชาวมอญ และเป็นประโยชน์ต่อชนรุ่นหลังสืบไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำเอากระบวนการวิจัยไปทำการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของชนชาติมอญที่กำลังจะสูญหาย เพื่อให้เกิดองค์ความรู้และมีผู้สืบทอดต่อไป

2.2 ควรศึกษากระบวนการรำในพิธีกรรมอื่น ๆ ของชนชาติมอญ เพื่อต่อยอดในการศึกษาที่เป็นแบบแผนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เกษณา ปุณณการี. *สัมภาษณ์*. 25 พฤษภาคม 2566.

ชนินฐา จิตชินะกุล. (2545). *คติชนวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ณฤตล เผือกอำไพ. (2558). *การศึกษา ลีธเดิน ดนตรีในพิธี ว่อน ไว่ะ ช่าง ชาวมอญบ้านวังกะตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.

พระมหาสุชาติ สิริปัญโญ ป.ธ.9. *สัมภาษณ์*. 11 มิถุนายน 2565.

ศักดิ์ดา แสงสว่าง. *สัมภาษณ์*. 25 พฤษภาคม 2566.

สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). *หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

The Study of the Interrelationship between the LGBTQ Inclusiveness
and Affective Factors in English as a Foreign Language Classrooms¹
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความครอบคลุมความหลากหลายทางเพศ
และปัจจัยด้านอารมณ์ในห้องเรียนสำหรับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ
ในฐานะภาษาต่างประเทศ²

Thanawut Sreejak³ธนาวุธ ศรีจักร์⁴

(Received: 15 June 2023; Revised: 11 December 2023; Accepted: 3 January 2024)

Abstract

This paper aimed to investigate the existence of LGBTQ inclusiveness in classrooms and its interrelationship with the affective factors, particularly self-esteem, toward students' learning English as a second language. The study's participants were two Thai students who self-identified as LGBTQ at one university. This qualitative study used semi-structured individual interviews and an ethnomethodological interview transcript analysis. The findings showed that two participants might gain experience in learning the English language in LGBTQ-inclusive high school and university classrooms. These environments can support two participants in learning the English language regardless of their gender identities. The stated levels of inclusiveness mainly were correlated with the rise in motivation and, finally, with self-esteem. Furthermore, the coexistence of motivation and self-esteem was reported that when lacking motivation, self-esteem can decline. All in all, these three elements are considered essential for developing productive English classrooms.

Keywords: LGBTQ-inclusive classrooms, LGBTQ students, English classroom contexts, Affective factors, Self-esteem

¹ This article is part of "The Second Language Acquisition Theories course," Master of Arts in English, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, 2023.

² บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา "ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาที่สอง" หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2566

³ MA Student, Master of Arts in English, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University

⁴ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการมีอยู่ของห้องเรียนที่ครอบคลุมความหลากหลายทางเพศและความเชื่อมโยงกับปัจจัยด้านอารมณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความมั่นใจในตัวเองในการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศหรือไม่ ผู้เข้าร่วมการศึกษานี้เป็นนักศึกษาไทยจำนวนสองคนที่ระบุตัวตนว่าเป็นกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและใช้ทฤษฎีชาติพันธุ์วิธีในการวิเคราะห์ข้อความจากการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมการศึกษาสองคนอาจได้รับประสบการณ์การเรียนภาษาอังกฤษในห้องเรียนที่ครอบคลุมความหลากหลายทางเพศทั้งในระดับมัธยมศึกษาและมหาวิทยาลัย และความครอบคลุมนั้นยังช่วยให้เกิดความสำเร็จในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยไม่ถูกข้อจำกัดด้านอัตลักษณ์ทางเพศ อีกทั้งความครอบคลุมยังมีความเชื่อมโยงกับการเพิ่มขึ้นของแรงจูงใจมากที่สุดและความมั่นใจในตัวเองตามลำดับ นอกจากนี้แรงจูงใจและความมั่นใจในตัวเองสามารถเกิดขึ้นร่วมกัน เพราะเมื่อขาดแรงจูงใจ ความมั่นใจได้ตัวเองอาจจะลดลงได้ โดยรวมแล้วสามปัจจัยเหล่านี้ถือเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างห้องเรียนภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ห้องเรียนที่ครอบคลุมกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ, นักเรียนที่มีความหลากหลายทางเพศ, บริบทห้องเรียนภาษาอังกฤษ, ปัจจัยทางด้านอารมณ์, ความมั่นใจในตัวเอง

Introduction

Scholars have sought a certain relationship between gender and affective factors as one of the critical dimensions in the second language acquisition area, although it is deemed an everyday issue. Nevertheless, an exceedingly vivid obsession with gender differences between males and females has been extended (e.g., Akram & Ghani, 2013; Mathew et al., 2013; Van der Slik, 2015). It can be suggested that this may privilege cisnormativity dominating learning materials and even activities and exclude socially marginalized others opposing gender binarism and suppress their voices to prolong pleasure in gaining English learning experiences, especially in classroom contexts.

This position is consistent with Mawdsley and Willis's (2023) observations of the discursive practices of heteronormativity and cisnormativity in undergraduate pharmacy education in the United Kingdom. When the programs seem to operate in this manner, they can fail to incorporate equality, diversity, and inclusion of LGBTQI+ people and issues into the curriculum planning and delivery. While a few studies have examined LGBTQ inclusion in a pedagogical setting, especially in Thailand (e.g., Hongboontri & Duangsaeng, 2022; UNESCO, 2018), there remains evidence that some students still experience unfavorable and ineffective language learning circumstances in their

classroom contexts because of their gender identity, as Hongboontri and Duangsaeng (2022) revealed that bullying and discrimination against LGBTQ staff members and students have persisted in Thai schools.

For these reasons, this study is interested in exploring the existence of LGBTQ-inclusiveness in English language classrooms. Looking at this so-called “fossilized pedagogy trend” through a lens of queerness, the study aims to shift from the heteronormative landscape observation into diversity by exploring EFL LGBTQ+ learners in Thailand. Apart from disturbing the powers of heteronormativity by vocalizing inclusiveness in classroom contexts, this study aimed to investigate the interrelationship between inclusiveness and affective factors, especially self-esteem, whereby they can affect one another. To be noted, the study follows Taylor et al. (2016) regarding the idea that LGBTQ-inclusive classrooms used in this study indicate the classrooms with the inclusiveness of “all students, and especially sexual and gender minority students, and indeed any students who are negatively affected by homophobic, transphobic, heteronormative and cisnormative school climates” (p. 113).

Literature Review

Gender and Education

In understanding LGBTQ-related experiences and challenges within educational settings, various studies have shed light on the multifaceted dynamics that shape individual interactions and broader societal influences. Saraç and McCullick (2015), for example, showed that although the study's gay-identified participant received supportive responses when revealing his sexual orientation to friends, he was still reluctant to come out publicly. The most significant influences on homophobic beliefs and behavior in his society were thought to be traditional gender roles, misconceptions about homosexuality and homosexuals, and religion. The recent explosion of research into the problem of educational inequality appears to have increased practitioners' awareness of the issue (Pawelczyk et al., 2014). Many teachers feel compelled to combat homophobic language, even though they view their lack of professional training as a barrier (Świerszcz, 2012).

The blurring inclusivity of LGBTQ students perceived by teachers may be mostly observed in classroom contexts now that concerns have been lately raised about the classroom as a place

where heteronormativity permeates (Røthing, 2008). Liddicoat (2009) emphasized the contestation and opposition to non-heterosexual identities in this desexualized atmosphere, while social marginalization outside the classroom hinders learning by denying access to naturalistic circumstances (King, 2008). Taken together, gender identities are commonly regarded as obstacles within educational institutions due to a multitude of issues. Teachers should prioritize intervening in conditions that promote homophobia, both within the classroom and in naturalistic settings. As underlined by Dessel et al. (2017), interventions aimed at providing support and empowerment to LGBTQ youth can potentially provide broader effects on academic achievement and the overall atmosphere within educational institutions. These circumstances are considered regnant on a need-to-know basis in the LGBTQ-inclusive learning milieu.

Naturalistic and Classroom Contexts

Navigating the intricate landscapes of learning environments, two distinct perspectives converge to shed light on the dynamics shaping educational experiences. Cronin-Golomb and Bauer (2022) posited that naturalistic learning occurs outside the confines of a laboratory or a structured classroom, where learners engage with diverse sources like museums, articles, podcasts, and films. While such environments are frequently purposefully intended to aid in the flexibility of information acquisition, learners need the explicit structure and direction that curricula based on schools or even supervised lab materials offer learners (Cronin-Golomb & Bauer, 2022).

Garrett and Spano (2017) asserted that classroom context is significant because while it is one thing to recognize that the classroom environment influences the development of creative potential, it is an entirely different matter to comprehend what it takes to create an optimally supportive creative learning environment. As this study is in line with previous studies that seek LGBTQ-inclusive classroom contexts (e.g., Butterfield et al., 2018, Flores, 2014; Page, 2016, 2017), the classroom contexts can be canvassed to explore the relationship between classroom conditions and the supportive environments deemed oxymoronic. Therefore, the bona fide facticity of modern classrooms in the current climate is decipherable that assumptions about safety and fairness are inaccurate, and the setting is not entirely safe for LGBT students (Connolly, 1999).

Looking at the EFL classroom contexts, for instance, students of English as a Foreign Language (EFL) in the US who do not meet the patriarchal norm of being male, white, middle-class, young, heterosexual, and physically fit are at a disadvantage when learning the target language

(Martín, 2020). Even though Hongboontri and Duangsaeng (2022) revealed that many of the LGBTQ students in their EFL classes and at the university feel secure enough to discuss their sexual orientation, some LGBTQ students continue to struggle in their academic environment as well as with the climate of their university due to the pervasive heterosexism and homophobia on campus. LGBTQ students could perceive the classroom as a place that actively works to marginalize them as both learners and as individuals in the larger society (Furrow, 2012).

Of this, providing that classroom contexts lack embracingly inclusive vacancies for students to voice their thoughts but privilege heteronormative content or materials, this can negatively affect students' learning of a language. One area related is affective factors regarding motivation and sensibilities; for instance, students can become demotivated by concealed biases in the classroom, which prevents them from producing meaningful linguistic output and navigating their identities in novel social situations (Martín, 2020).

Affective Factors

Within the language acquisition domain, affective factors have been well recognized as a significant determinant shaping learners' experiences. The idea of affective factors to filter language input was already incipiently introduced by Dulay and Burt at the beginning of 1977. Nevertheless, the "Affective Filter Hypothesis" (Krashen, 1985) suggested later in the 1980s carrying the learner's motivation, attitude, anxiety, and self-esteem are deemed the primary affective elements affecting second language acquisition (SLA). Ni (2012) underlined that language learners who are highly motivated, self-assured, and anxiously low-filtered can absorb much information since they have low filters while those with low motivation, low self-esteem, and high anxiety have strong filters and gain limited input. Three factors: motivation, anxiety, and self-esteem, are addressed, respectively.

Firstly, motivation consists of effort, a desire to learn the language, and a positive attitude (Gardner, 1985). Prior to creating treatments that encourage interest and persistence in foreign language study, understanding students' motivation for foreign language acquisition was essential (Ramage, 1990). A language learner's motivation can be affected by various aspects, for instance, teaching styles (e.g., Tanveer et al., 2012; Sheikh & Mahmood, 2014; Atma et al., 2021; Ratminingsih et al., 2022) and teacher-student interaction (e.g., Rugutt & Chemosit, 2009; Zepke & Leach, 2010; Yunus et al., 2011; Akhtar et al., 2019). Secondly, language anxiety is viewed as "ranks high among

factors influencing language learning, regardless of whether the setting is informal (learning language on the streets") or formal (in the classroom)" (Arnold, 1999, p. 59). Anxiety in language acquisition primarily relates to the learners' worry and apprehension when communicating in a foreign language; these two elements are inversely correlated; now that anxiety increases, language acquisition decreases and vice versa (Bao & Liu, 2021).

Apart from motivation and anxiety, self-esteem is understood as "a psychological and social phenomenon in which an individual evaluates his/her competence and own self according to [a set of] values" (Rubio, 2007, p. 5). Furthermore, no cognitive or affective activity can be implemented without a certain degree of self-esteem or belief that you can perform an activity successfully (Bao & Liu, 2021). Those with higher self-esteem can experience less anxiety and be more motivated to study a language in class, making every attempt to learn and apply the language, while low self-esteem may prevent the students from participating in class, speaking the target language, or even leading them to lose interest in learning a new language when this situation worsens (Ni, 2012). Basco and Han (2016) reported a strong, positive correlation between self-esteem and motivation: the higher the self-esteem, the higher the motivation. However, there was a strong, negative correlation between self-esteem and anxiety: the higher the self-esteem, the lower the anxiety.

Moreover, it can be argued that the various factors influencing teacher-student relationships, such as the utilization of biased language by teachers, interventions by the public against anti-LGBTQ bullying, the availability of a trusted adult for students at school, and the level of comfort in communicating with teachers, play a substantial role in predicting an individual's self-esteem (Dessel et al., 2017). Kosciw et al. (2012) underlined that students who possess the ability to recognize instructors who assist are more likely to experience a reduction in victimization, an improvement in self-esteem, higher academic performance, and enhanced attendance. Given the aforementioned points, it is crucial to examine the significance of teachers' classroom roles. As classrooms worldwide are becoming more populated with diverse student populations, it is essential for schools of education to sufficiently equip prospective teachers with the necessary skills to cater to the needs of all students effectively. Teachers with cultural competence can comprehend and effectively respond to cultural variety within their educational environments, encompassing several aspects, such as sexual diversity (Szalacha, 2008).

However, certain variables can obtain this effect of low self-esteem, and therefore gender identity, especially in LGBTQ-identified students, may be deemed one of the material factors to thwart effective language learning potentially when they are excluded. As witnessed in the publication, *The 2017 National School Climate Survey: The Experiences of Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Queer Youth in Our Nation's Schools*, LGBTQ students showed lower levels of self-esteem and higher levels of despair than heterosexual and cisgender students; as a result, there are significantly more suicidal thoughts and attempts among those who identify as LGBTQ (Kosciw et al., 2018). Taken together, it is imperative to look at whether LGBTQ-inclusive classroom contexts exist and then influence the self-esteem of students on the experience of learning English as a foreign language through the main research question: Do LGBTQ-inclusive classrooms exist and interrelate learners' experiences of learning English as a foreign language in terms of affective factors? As noted, self-esteem is centered now that this can be situated in the classroom contexts majorly focused.

Methodology

Participants

Two Thai students who self-identified themselves as LGBTQ were the participants of this study. The participants depended on how many enthusiastically participated in this study during one-week registration. The first-year students from various faculties in one particular university in northeastern, as well as its campus, Thailand, were highly welcomed now that they, first-year students, noticeably had experiences transforming from one setting to the other – high school to university as the so-called “educational environment metamorphosis” with the difference of encountering of either ‘inclusivity’ or ‘exclusivity’ in classroom contexts. To encourage voluntary participation in this study, a poster was created and then posted in a Facebook group of many students in the university. Those approaching could access participant registration by scanning the QR code provided.

Research Instrument

This study was conducted qualitatively using online semi-structured individual interviews as a research instrument since the interviewees' opinions can be presented in an explicitly designed context rather than a standardized style of dialogue, as in a questionnaire (Flick, 2022).

Furthermore, interviews could produce narratives highlighting how the participant interprets their experience and the complexity of interpersonal connections. As noted by Pavlenko (2001), “It is possible that only personal narratives provide a glimpse into areas so private, personal and intimate that they are rarely—if ever—breached in the study of SLA, and at the same time are at the heart and soul of the second language socialization process” (p. 167).

As an LGBTQ-identified insider who used to experience interiorized homophobia in the classroom as a high school student, the researcher aims to set the broad protocol questions to gain unbiased trajectories of results. Thus, two main themes in the interviews generally embarked upon 1) experience in learning English as a foreign language in a high school classroom (e.g., “How was your experience in learning English in a high school classroom?” and “What activities did you like and dislike the most? Why?”) and 2) experience in learning English as a foreign language in a university classroom (e.g., “Do you think those activities implemented in class yielded impacts on your experience in learning English?” and “Was learning English in a high school classroom similar to or different from a university classroom?”) (see Appendix).

Of this, it could navigate into a principal objective of whether or not their experiences of learning English in both classroom contexts – high school and university – signal and unfold the neglect of LGBTQ inclusion and affect ‘self-esteem’ in achieving English learning experience. During the gradual yet extant phasing-out of the COVID-19 pandemic, Google Meet as a gratis online tool for communicating and vice versa was deemed convenient for conducting the interviews.

Data Collection

One week was spent on having approximately 7-10 participants. There were, however, two participants willing to participate in the study. The study employed a limited sample size of two participants for the case study due to various factors, namely 1) time constraints (the study was conducted within a single semester – part of a specific course), 2) the accessibility of participants identifying (not all individuals were willing to disclose their gender identities openly), and 3) the availability of participants (they may have needed more time to dedicate to participating in the study).

The participants were then contacted via e-mail to arrange an online interview appointment. The interviews were held within two weeks. Each participant was interviewed separately and equipped with approximately ten minutes. The participants’ interviews were

recorded on audio with their informed consent. The audio recordings of interviews were then transcribed and entered into a written text. The transcriptions were edited for readability, conciseness, and clarity. Edited transcription thus addresses issues like grammatical mistakes, slang, and incomplete sentences (Brooks, 2021). As noted, the interviews were conducted in the participant's native language – Thai, so the transcriptions were translated into English before proceeding to the analysis.

Data Analysis

This study utilized an ethnomethodological analysis of the interview transcript inspired by King's (2008) study in pursuance of the investigation into participants' SLA experiences. The ethnomethodological method of interview analysis examines responses as accounts rather than reports. In this study, only two participants can be associated with the fundamental core of ethnomethodological analysis of interviews, as it allows for exploring the genuineness of participants' narratives, hence facilitating a comprehensive investigation and comprehension of a particular occurrence. Moreover, this type of analysis may entail exploring the inquiries that encapsulate the challenges and unquestioned approaches encountered by individuals within a specific organization (Rawls, 2002). The complete verbal expressions of the participants were presented to emphasize the theme that arose from the interviews. The participants' remarks, organized into categories and subcategories, were analyzed to understand their perspectives on the presence of LGBTQ-inclusive environments in high school and university classrooms.

Results

To concisely demonstrate the overall interviews, this part is designated to be selective in presenting the participants' words. Two participants were anonymized using the pseudonyms Chart and Aey, respectively, to conserve their privacy. This study adapted Lochmiller's (2021) method of illustrative reporting to present a prominent theme that emerged from the interviews (see Figure 1). The theme focuses on English language classrooms and their associated categories, serving as a crucial pivot for understanding LGBTQ-inclusive classroom contexts in English language learning. Additionally, this theme sheds light on other significant aspects of this topic. The heart of ethnomethodological analysis was employed to illustrate each category by utilizing participants' accounts of interviews.

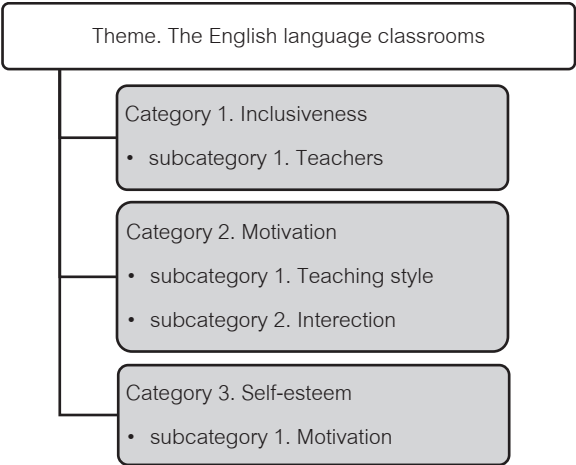

Figure 1 Illustration of a theme in the study

The English language classrooms

The two participants discussed their predominant acquisition of English language learning experiences within classroom settings. They observed that regardless of whether these classrooms were situated in a high school or a university, they were fortified by similar factors, namely inclusiveness, motivation, and self-esteem. This statement implied that these three categories are influential in shaping the central theme of the study. In other words, these three aspects are the foundational elements that contribute to establishing a conducive learning environment for English language acquisition. Three factors are discussed below to answer the main research question and share their critical interrelationship.

Category 1. Inclusiveness (Teachers)

Excerpt 1.

- Chart** “It is just that the teachers at school did not restrict me, and they were supportive, too. Since I was an active student interested in language, they supported me and pushed me to speak more.”
- Chart** “Then the teachers try to push everyone to speak, as I said from the beginning that I am a talkative person. Well, I will speak all the time.”

Excerpt 2.

Aey “Not really. Most of the language teachers in my school are women, and the majority are LGBTQ. If those LGBTQ teachers taught us, it is fun because they always entertained us.”

Aey “For female teachers as a new-generation person, I can talk to them about anything because they are open-minded and understand the students. It helps significantly because it is not just the teacher and students, but an older-sister-and-younger-brother relationship where we can discuss anything and consult on some issues.”

Two participants provided affirmative answers (“...did not restrict me” and “Not really”) when asked about questions posed organically, such as inquiring whether they felt constrained or restricted during the learning process in classrooms. The displayed utterances can imply that they originated from the individuals themselves. To emphasize the importance of individual agency, they extensively discussed the role of supportive educators in fostering a pleasant learning environment in the English language classroom. It is worth mentioning that teachers who demonstrate openness to challenges and diversity and unwavering support for students enhance students' heightened enthusiasm for learning English within the classrooms. This space allowed learners to practice their English skills, particularly speaking skills. It serves as a “sympathetic hearing session” for teachers to directly observe authentic situations where learners encounter challenges in understanding content subjects and other difficulties. Furthermore, within the discourse, there was a specific instance where a participant mentioned “the majority are LGBTQ” while discussing their own experience of learning English in a classroom setting. This anecdote serves as a potential indication of LGBTQ inclusiveness within these educational environments. The way LGBTQ educators as members of the in-group can contribute to the creation of a positive and engaging learning environment, leading to an increase in learners' motivation and self-esteem.

Category 2. Motivation (Teaching Styles and Interaction)

Excerpt 3.

Chart “I enjoyed learning English. However, it did involve some theory, and my knowledge was not particularly advanced during that period. It was just basic stuff, you know? But that is what I like, easy things.”

Chart “Most of my high school teachers focused more on theory than anything else, making the lessons quite dull. It is because, in Thailand, we tend to place a lot of importance on English grammar. The teachers would teach it to the point where it became tedious and uninteresting. There were few activities either, especially in the English class.”

Chart “There are other factors, such as boring teachers. If the teacher makes the lessons dull, it will feel boring despite the interesting subjects. For example, last semester, we learned reading with a foreign teacher. He may need help understanding Thai students like us due to cultural differences. So, he made us feel reluctant to go to class. However, not wanting to learn at all was not bad enough.”

Excerpt 4.

Aey “In my class, the teacher teaches, and the students sit and learn. Others may only be interested in learning a little, so the interaction between the teacher and the students may be less.”

Aey “Although we may learn the same theory, there needs to be more interaction between teachers and students in university classrooms. This differs from high school, where we can discuss everything with our teachers. Interacting between teachers and students is therefore greater. It is okay to learn.”

Aey “When it is like this, we will feel tired and do not like learning or participating in classroom activities. Therefore, I only talk to my friends or sit quietly when studying. I do not want to speak that much. Also, when we have questions, we will not be confident enough to ask because we fear being judged.”

In addition to fostering a sense of LGBTQ inclusiveness through the support of teachers, it is important to emphasize the issue of demotivation in English language schools due to monotonous teaching methods and limited opportunities for engagement, that is, teacher-student interaction. This implies that despite the inclusion of LGBTQ students, there exists a potential situation in which they may be barred from participation in language learning due to two reported causes. Teachers only employ pedagogical approaches that are conventionally centered on theoretical concepts, emphasizing the explicit instruction of knowledge, particularly in relation to grammatical elements. Given the nature of the topic being considered as possibly unyielding, it necessitated exertion to engage with and consequently led to fatigue. There is a concern that these teaching techniques may result in teachers assuming a central role in the classroom, which could

have negative repercussions such as being perceived as "boring teachers." The occurrence of "a few activities" resulted from the extensive coverage of theories. This approach may highlight the importance of integrating material with engaging activities to increase students' motivation in the English language classroom. Due to the presence of theory-oriented classrooms, the potential for significant interaction between teachers and students was limited. It is apparent that a decrease in motivation among the participants resulted in a decline in their self-esteem.

Category 3. Self-esteem (Motivation)

Excerpt 5.

Chart "I do not think any teacher can make us lose self-esteem. Unless we were not confident, we just got bored studying with that teacher."

Excerpt 6.

Aey "I think it (motivation) helps (self-esteem) a lot because it is not just the teacher and students only. It is like a sister-brother relationship where we can talk about many things and consult on some issues."

As previously noted, motivation and self-esteem could escalate and coexist. When an individual experienced a lack of motivation, it could have a detrimental effect on their self-esteem. Conversely, their motivation was heightened when the activities aligned harmoniously with the learners' inclination towards a specific ability, such as speaking skills. Nevertheless, it was brought to the attention of one of the participants that uninteresting teaching methods or uninspiring teachers can contribute to diminished motivation and individual self-esteem. Still, these factors should not be seen as the sole determinants.

Discussion, Conclusion, and Recommendation

Taken together, these findings imply that the presence of LGBTQ-inclusive educational environments, both in high schools and higher education institutions, is reported and associated with improved English language proficiency, unhampered by limitations or biases related to gender identity. The promotion of LGBTQ inclusivity could be strengthened through the presence of supportive educators, including LGBTQ and female teachers, who provide encouragement, foster an enjoyable learning environment, and lend a sympathetic ear to their students.

This study posits that neglecting the influence of gender identities on English language acquisition among participants can support the notion of inclusiveness in educational settings, wherein LGBTQ students are not impeded in their enthusiastic participation in the classroom. These findings could affirm Garrett and Spano (2017) that the classroom environment influences the development of creative potential; it is an entirely different matter to comprehend what it takes to create an optimally supportive creative learning environment. Additionally, their narratives contest the idea of prevalent educational resources and activities that unintentionally marginalize them as individuals who resist gender binarism or may favor heteronormative learners.

It is crucial to recognize that the findings do not completely invalidate the concerns raised by other researchers regarding the challenges faced by LGBTQ students. The presence of heterosexism and homophobia (Hongboontri & Daungsaeng, 2022), the perpetuation of the marginalization of LGBTQ identities (Furrow, 2012), and the hidden biases (Martín, 2020) still pose significant obstacles to student motivation and overall well-being. The study, however, provides valuable evidence supporting the positive claims made by Hongboontri and Daungsaeng regarding the sense of security experienced by many LGBTQ students in EFL classes and within the university context. Even when the unplanned questions (see Appendix, Theme 1: Questions 4 and 6 and Theme 2: Question 5) emerged from asking about their direct LGBTQ-biased treatment experiences, the two study participants did not share the narratives of already-marginalized gender identities, including needlessly encountering gender bias, discrimination, and constraints.

There are several reasons why incorporating certain strategies may contribute to improving motivation and self-esteem, hence enhancing the efficiency of the English learning experience within classroom settings. The perspective presented by Dessel et al. (2017) regarding the availability of a reliable adult figure for students at school and the importance of establishing a comfortable relationship with teachers holds considerable relevance in predicting levels of self-esteem. This notion also aligns with the findings of Kosciw et al. (2012), suggesting that the identification of supportive educators is associated with higher reported levels of self-esteem. These insights collectively support the argument that the presence of a supportive environment, particularly in terms of self-esteem, is interconnected with the concept of supportiveness. It might be extrapolated to corroborate Szalacha's (2008) claim that teachers are essential in fostering inclusivity across the various gender identity spectrums.

It can be argued that inclusiveness within educational settings is closely linked to the development of motivation and self-esteem. However, it is crucial that both participants identified motivation as the primary factor influencing their English language learning experiences rather than their LGBTQ gender identity or self-esteem. Furthermore, the present findings provide strong evidence in favor of the prior studies (e.g., Tanveer et al., 2012; Sheikh & Mahmood, 2014; Atma et al., 2021; Ratminingsih et al., 2022), which have also highlighted the significance of teaching styles and teacher-student interaction in fostering motivation (Rugutt & Chemosit, 2009; Zepke & Leach, 2010; Yunus et al., 2011; Akhtar et al., 2019). It is worth noting that motivation and self-esteem might be interconnected. The counterproductive experiences of LGBTQ-identified learners can be affected chiefly by low motivation, together with self-esteem happening afterward. This assertion may contradict the temporal sequence presented in Ni's (2012) study, which suggests that individuals with higher levels of self-esteem tend to exhibit more motivation to study a language in a classroom setting.

In summary, while this research may not conclusively establish the widespread integration of LGBTQ inclusivity in English language classrooms in Thailand, it presents compelling evidence suggesting the potential prevalence of such inclusiveness through specific means; these include the incorporation of unbiased and non-discriminatory classroom narratives spanning various periods, as well as the utilization of inclusive learning materials and activities. Additionally, the study highlights the positive impact of inclusivity on participants' motivation and self-esteem, underscoring its significance in cultivating conducive learning environments that embrace both LGBTQ students and all individuals in the class. Neglecting these factors could hinder students' full engagement in classroom activities. The research puts forth the idea that the adaptability and flamboyancy of teaching styles play a crucial role in shaping learners' attitudes and interests. Recognizing teaching styles as a pivotal factor, the study suggests that adjusting these styles can significantly influence learners' emotional experiences, warranting careful consideration. Furthermore, it stresses the importance of fostering effective teacher-student interaction to enhance the overall learning experience, providing learners with meaningful and engaging activities that contribute to a supportive and inclusive classroom atmosphere.

Due to the limitations, this study can recruit only two participants and barely solicit other tremendously considerable perspectives, such as their life, characteristics, and learning styles, so

the results are deemed not comprehensively reliable to bespeak a more vast, in-depth investigation of the subject matter concerning experiences of English language learning in LGBTQ-inclusive classroom contexts. Fortunately, this study can assert LGBTQ inclusion existence. It is imperative for further studies to have more subjects and seek not only a learner's language learning experience but also suggested essences to shed light on it now that certain learners may undergo different English learning experiences whereby some confront LGBTQ-exclusive classrooms and then its far-reaching effects on them, for example. Shifting from classroom contexts to naturalistic ones is recommended to seek whether or not it is similar or different when comparing two learning contexts.

References

- Akhtar, S., Hussain, M., Afzal, M., & Gilani, S. A. (2019). The impact of teacher-student interaction on student motivation and achievement. *European Academic Research*, 7(2), 1201-1222. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/333843059>
- Akram, M., & Ghani, M. (2013). Gender and language learning motivation. *Academic Research International*, 4(2), 536-540. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/341164307>
- Arnold, J. (1999). *Affect in language learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Atma, B. A., Azahra, F. F., Mustadi, A., & Adina, C. A. (2021). Teaching style, learning motivation, and learning achievement: Do they have significant and positive relationships? *Journal Prima Edukasia*, 9(1), 23-31. Retrieved from <https://doi.org/10.21831/jpe.v9i1.33770>
- Bao, Y., & Liu, S. (2021). The influence of affective factors in second language acquisition on foreign language teaching. *Open Journal of Social Sciences*, 9, 463-470. Retrieved from <https://doi.org/10.4236/jss.2021.93030>
- Basco, L. M., & Han, S. (2016). Self-esteem, motivation, and anxiety of Korean university students. *Journal of Language Teaching and Research*, 7(6), 1069-1078. Retrieved from <http://doi.org/10.17507/jltr.0706.02>
- Brooks, A. (2021, March 17). *The 4 types of transcription, with examples*. Retrieved from <https://www.upwork.com/resources/types-of-transcriptions>
- Butterfield, A., McCormick, A., & Farrell, S. (2018). Building LGBTQ-inclusive chemical engineering classrooms and departments. *Chemical Engineering Education*, 52(2), 107-113. Retrieved from <https://journals.flvc.org/cee/article/view/105856>

- Connolly, M. (1999). Issues for lesbian, gay, and bisexual students in traditional college classrooms. In V. Wall & N. Evans (Eds.), *Toward acceptance: Sexual orientation issues on campus* (pp. 109-130). Lanham, MD: University Press of America.
- Cronin-Golomb, L. M., & Bauer, P. J. (2022). Support for learning under naturalistic conditions. *Cognitive Research: Principles and Implications*, 7, 1-20. Retrieved from <https://doi.org/10.1186/s41235-022-00435-0>
- Dessel, A. B., Kulick, A., Wernick, L. J., & Sullivan, D. (2017). The importance of teacher support: Differential impacts by gender and sexuality. *Journal of Adolescence*, 56, 136-144. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2017.02.002>
- Dulay, H., & Burt, M. (1977). Remarks on creativity in language acquisition. In M. Burt, H. Dulay, & M. Finocchiaro (Eds.), *Viewpoints on English as a Second Language* (pp. 95-126). New York: Regents.
- Flick, U. (2022). *An introduction to qualitative research* (7th ed.). London: Sage.
- Flores, G. (2014). Teachers working cooperatively with parents and caregivers when implementing LGBT themes in the elementary classroom. *American Journal of Sexuality Education*, 9(1), 114-120. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/15546128.2014.883268>
- Furrow, H. (2012). LGBT students in the college composition classroom. *Journal of Ethnographic & Qualitative Research*, 6(3), 145-159. Retrieved from http://www.joycerain.com/uploads/2/3/2/0/23207256/furrow_lbgt_studnets_in_comp.pdf
- Gardner, R. C. (1985). *Social psychology and second language learning: The role of attitude and motivation*. London: Edward Arnold.
- Garrett, M. L., & Spano, F. P. (2017). An examination of LGBTQ-inclusive strategies used by practicing music educators. *Research Studies in Music Education*, 39(1), 39-56. Retrieved from <https://doi.org/10.1177/1321103X17700702>
- Hongboontri, C., & Duangsaeng, W. (2022). What goes on beyond the closed doors: Voices from LGBTQ EFL students. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 15(2), 351-376. Retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/LEARN/article/view/259933>

- King, B. W. (2008). "Being gay guy, that is the advantage": queer Korean language learning and identity construction. *Journal of Language, Identity, and Education*, 7(3-4), 230-252. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/15348450802237855>
- Kosciw, J. G., Greytak, E. A., Zongrone, A. D., Clark, C. M., & Truong, N. L. (2018). *The 2017 national school climate survey: The experiences of lesbian, gay, bisexual, transgender, and queer youth in our nation's schools*. New York: GLSEN. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED590243.pdf>
- Kosciw, J. G., Palmer, N. A., Kull, R. M., & Greytak, E. A. (2012). The effect of negative school climate on academic outcomes for LGBT youth and the role of in-school supports. *Journal of School Violence*, 12(1), 45-63. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/15388220.2012.732546>
- Krashen, S. D. (1985). *The input hypothesis: Issues and implications*. New York: Longman.
- Liddicoat, A. J. (2009). Sexual identity as linguistic failure: Trajectories of interaction in the heteronormative language classroom. *Journal of Language, Identity, and Education*, 8(2-3), 191-202. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/15348450902848825>
- Lochmiller, C. R. (2021). Conducting thematic analysis with qualitative data. *The Qualitative Report*, 26(6), 2029-2044. Retrieved from <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2021.5008>
- Martín, L. M. (2020). The merits of queer-inclusive education in EFL classrooms. *Journal of Languages, Texts, and Society*, 6, 1-14. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/367655112>
- Mathew, P., Job, L. M., Al Damen, T., & Islam, M. R. (2013). An Arab EFL context: Does variance in anxiety and motivation across gender impact language attainment? *Studies in Literature and Language*, 6(3), 14-22. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.3968/j.sll.1923156320130603.2551>
- Mawdsley, A., & Willis, S. C. (2023). Hetero- and cisnormativity—UK pharmacy education as a queer opponent. *Medical Education*, 57(6), 574-586. Retrieved from <https://doi.org/10.1111/medu.15018>
- Ni, H. (2012). The effects of affective factors in SLA and pedagogical implications. *Theory & Practice in Language Studies*, 2(7), 1508-1513. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.4304/tpls.2.7.1508-1513>

- Page, M. L. (2016). LGBTQ inclusion as an outcome of critical pedagogy. *International Journal of Critical Pedagogy*, 7(1), 115-142. Retrieved from <https://janeway.uncpress.org/ijcp/article/id/739/>
- Page, M. L. (2017). From awareness to action: Teacher attitude and implementation of LGBT-inclusive curriculum in the English language arts classroom. *Sage Open*, 7(4), 1-15. Retrieved from <https://doi.org/10.1177/2158244017739949>
- Pavlenko, A. (2001). "How am I to become a woman in an American vein?": Transformations of gender performance in second language learning. In A. Pavlenko, A. Blackledge, I. Piller & M. Teutsch-Dwyer (Eds.), *Multilingualism, second language learning, and gender* (pp. 133-174). Berlin: De Gruyter Mouton.
- Pawelczyk, J., Pakuła, Ł., & Sunderland, J. (2014). Issues of power in relation to gender and sexuality in the EFL classroom-An overview. *Journal of Gender and Power*, 1(1), 49-66. Retrieved from <https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-18c3f38b-be70-41eb-b550-896d2186bcd4>
- Ramage, K. (1990). Motivational factors and persistence in foreign language study. *Language Learning*, 40(2), 189-219. Retrieved from <https://doi.org/10.1111/j.1467-1770.1990.tb01333.x>
- Ratminingsih, N. M., Ana, I. K. T. A., Fatmawan, A. R., Artini, L. P., & Padmadewi, N. N. (2022). WhatsApp implementation on pedagogical content courses during COVID-19 pandemic: Students' learning activities and perception. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 43(1), 238-244. Retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/kjss/article/view/257021>
- Rawls, A. W. (2002), "Editor's introduction", in Rawls, A. W. (Ed.), *Ethnomethodology's program: working out Durkheim's aphorism* (pp. 1-64). Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers.
- Røthing, Å. (2008). Homotolerance and heteronormativity in Norwegian classrooms. *Gender and Education*, 20(3), 253-266. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/09540250802000405>
- Rubio, F. (2007). *Self-esteem and foreign language learning*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.
- Rugutt, J., & Chemosit, C. C. (2009). What motivates students to learn? Contribution of student-to-student relations, student-faculty interaction and critical thinking skills. *Educational*

- Research Quarterly*, 32(3), 16-28. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/266471548>
- Saraç, L., & McCullick, B. (2015). The life of a gay student in a university physical education and sports department: a case study in Turkey. *Sport, Education and Society*, 22(3), 338-354. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/13573322.2015.1036232>
- Sheikh, A., & Mahmood, N. (2014). Effect of different teaching styles on students' motivation towards English language learning at secondary level. *Sci. Int (Lahore)*, 26(2), 825-830. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/334626377>
- Świerszcz, J. (2012). *Lekcja równości: postawy i potrzeby kadry szkolnej i młodzieży wobec homofobii w szkole* [Lesson of equality: The attitudes and needs of teachers and students towards homophobia in school]. Warsaw: Campaign Against Homophobia.
- Szalacha, L. A. (2008). Educating teachers on LGBTQ issues: A review of research and program evaluations. *Journal of Gay & Lesbian Issues in Education*, 1(4), 67-79. Retrieved from https://doi.org/10.1300/J367v01n04_07
- Tanveer, M. A., Shabbir, M. F., Ammar, M., Dolla, S. I., & Aslam, H. D. (2012). Influence of teacher on students' learning motivation in management sciences studies. *American Journal of Scientific Research*, 67, 76-87. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/320016551>
- Taylor, C. G., Meyer, E. J., Peter, T., Ristock, J., Short, D., & Campbell, C. (2016). Gaps between beliefs, perceptions, and practices: The every teacher project on LGBTQ-inclusive education in Canadian schools. *Journal of LGBT Youth*, 13(1-2), 112-140. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/19361653.2015.1087929>
- UNESCO. (2018). *School-related violence and bullying on the basis of sexual orientation and gender identity or expression (SOGIE): Synthesis report on China, the Philippines, Thailand and Vietnam*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366434?posInSet=23&queryId=4e8b8f77-f3a3-4063-95ef-403360cabbf9>
- Van der Slik, F. W., van Hout, R. W., & Schepens, J. J. (2015). The gender gap in second language acquisition: Gender differences in the acquisition of Dutch among immigrants from 88 countries with 49 mother tongues. *PloS One*, 10(11), e0142056. Retrieved from <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0142056>

- Yunus, M. M., Osman, W. S. W., & Ishak, N. M. (2011). Teacher-student relationship factor affecting motivation and academic achievement in ESL classroom. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 2637-2641. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.04.161>
- Zepke, N., & Leach, L. (2010). Beyond hard outcomes: 'Soft' outcomes and engagement as studentsuccess. *Teaching in Higher Education*, 15(6), 661-673. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/13562517.2010.522084>

Appendix

Semi-structured interview questions schedule

Theme 1.	Experience in learning English as a foreign language in a high school classroom
Planned questions	1. How was your experience in learning English in a high school classroom? 2. What activities did you like and dislike the most? Why?
Unplanned questions	3. Did you feel authentic and true to yourself during the experience? 4. Were there any instances where you felt restricted or constrained? 5. Did the support you received contribute to your confidence in expressing yourself verbally? 6. Are there specific activities or content that cater to particular groups, such as boys, girls, or other specific demographics? Or is the content more universally appealing? 7. Does this factor influence your confidence in speaking, or does it simply make you less inclined to participate in a foreign teacher's class? 8. Does the classroom environment strike you as open and diverse? 9. Did the fact that the teacher identifies as LGBT have an impact on your experience?
Theme 2.	Experience in learning English as a foreign language in a university classroom
Planned questions	1. Do you think those activities implemented in class yielded impacts on your experience in learning English? 2. Was learning English in a high school classroom similar to or different from a university classroom?
Unplanned questions	3. Have you encountered any topics that discourage your interest in learning English, or do you generally find the learning experience positive? 4. In your opinion, what factors contributed to the perceived dullness in the teaching style? 5. How inclusive do you think the university classroom environment is in terms of addressing diverse perspectives, backgrounds, and other factors beyond the interests of a specific group? 6. To what extent do you believe a limited interaction between teachers and students impacts your confidence, especially when it comes to participating in class activities or speaking up?

การแปลคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาตามเส้นทางท่องเที่ยว 8 พระธาตุ ประจำวันเกิดในจังหวัดนครพนม ภายใต้ทฤษฎีการแปลของโมนา เบเคอร์

Buddhist Terminology Translation Regarding the Tourist Route of 8 Birthday Relic Pagodas in Nakhon Phanom Province Under Mona Baker's Translation Theory

ปรียากร บุญธรรม¹ และ ปวีณา แพงสอน²

Preeyakorn Boontham³ and Paweena Pangson⁴

(Received: 30 March 2023; Revised: 16 February 2024; Accepted: 1 March 2024)

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) รวบรวมคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาตามเส้นทางท่องเที่ยว 8 พระธาตุประจำวันเกิดในจังหวัดนครพนม 2) ศึกษาทฤษฎีการแปลคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาภายใต้ทฤษฎีการแปลของโมนา เบเคอร์ (Mona Baker) จากการลงพื้นที่ 8 พระธาตุประจำวันเกิด รวบรวมคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาได้ 156 คำ และผลการวิจัยพบว่า ภายใต้ทฤษฎีการแปลของโมนา เบเคอร์ ทฤษฎีที่ถูกนำมาแก้ปัญหาคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ 1) การแปลคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ 1 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์ 2) การแปลคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ 2 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์ และ 3) การแปลคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ 3 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์ จากการวิจัยพบว่า รูปแบบที่ 1 เป็นการแปลที่ผู้รับสารเข้าใจความหมายภาษาต้นฉบับกับภาษาฉบับแปลได้ชัดเจนและตรงกันมากที่สุด ส่วนรูปแบบที่ 2 และ 3 เป็นการแก้ปัญหาคำศัพท์ที่ระดับคำของภาษาต้นฉบับกับภาษาฉบับแปลไม่เท่ากัน ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่มีหลายพยางค์ วิธีการแก้ปัญหาคือ การผนวก 2 กลวิธีการแปลเข้าด้วยกันเพื่อถ่ายทอดความหมายให้ชัดเจน หรือผนวก 3 กลวิธีการแปลเข้าด้วยกัน โดยผู้แปลเริ่มจากรูปแบบที่ 1 ไปสู่รูปแบบที่ 2 และนำไปสู่รูปแบบที่ 3 เพื่อถ่ายทอดความหมายของคำศัพท์ในภาษาต้นฉบับกับภาษาฉบับแปลให้ตรงกันมากที่สุด

คำสำคัญ: การแปล, คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา, เส้นทางท่องเที่ยว, 8 พระธาตุประจำวันเกิด

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

³ Lecturer, Chinese Major, Faculty of Arts and Sciences, Nakhon Phanom University

⁴ Lecturer, Chinese Major, Faculty of Arts and Sciences, Nakhon Phanom University

Abstract

The research aims to: 1) compile a vocabulary list of Buddhist terminology regarding the tourist route of the 8 birthday relic pagodas in Nakhon Phanom province; and 2) investigate the translation techniques of Buddhist terminology under the translation theory of Mona Baker. According to the field research, 156 Buddhist terms were collected. The research found that the translation techniques based on the translation theory that were used to translate Buddhist terms could be categorized into three forms: 1) the Buddhist terminology translation by using one translation technique per term; 2) the translation by using two techniques per term; and 3) the translation by using three techniques per term. The research found that the first form of translation is one in which the recipient can precisely and clearly understand both the original and translated language's meaning. The second and third forms are used to solve the problem of terms where the word level of the original language and the translated language are not equal and have multiple syllables. The suggested solution is to combine two translation techniques to convey the meaning clearly, or to combine three translation techniques. The translator starts with the first form, then the second form, and finally the third form to convey the meaning of the terms in the original language and the translated language as accurately as possible.

Keywords: Translation, Buddhist terminology, Tourist route, 8 birthday relic pagodas

บทนำ

ประเทศไทยก่อนเกิดวิกฤตโรคอุบัติใหม่โควิด-19 (COVID-19) รายได้หลักของประเทศมาจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ทำให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวเพิ่มมากขึ้น โดยในปี 2562 จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวประเทศไทยมีมากถึง 40 ล้านคน และเป็นนักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศจีนมากเป็นอันดับหนึ่งรองลงมาได้แก่ มาเลเซีย อินเดีย เกาหลี และลาว จึงกล่าวได้ว่านักท่องเที่ยวชาวจีนมีบทบาทต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยเป็นอย่างมาก จากพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของชาวจีน พบว่าส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวแบบ GIT (Group Individual Travellers) คือ นักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มและไม่ชอบเที่ยวคนเดียว เป็นการมาท่องเที่ยวกับคู่รัก ครอบครัวและเพื่อน ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีมากถึงร้อยละ 70 และอีกร้อยละ 30 คือ การท่องเที่ยวแบบ FIT (Foreign Individual Tourism) คือ การเดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเอง โดยไม่ผ่านกรุ๊ปทัวร์ นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีรายได้เฉลี่ยสูง และเป็นกลุ่มคนที่กล้าตัดสินใจ ซึ่งมีกำลังในการจับจ่ายใช้สอย (อิทธิชัย อรรถกระวีสุนทร, 2563) และแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวจีน คือ แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี วัดวาอาราม โบราณสถานที่มีชื่อเสียง มีความสวยงามอลังการ มีความวิจิตรตระการตา จากสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น และนอกจากความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวแล้ว นักท่องเที่ยวชาวจีนยังมีความเชื่อเรื่องการขอพรและการกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในประเทศไทย

โดยหวังว่าการได้มากราบไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะทำให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต (คณะกรรมการท่องเที่ยวอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2564)

จังหวัดนครพนมได้ชื่อว่าเป็นประตูสู่นิคมอินโดจีนมีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 3 ที่เปรียบเสมือนเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาส่งเสริมระบบเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในแถบภาคอีสาน ซึ่งในอดีตจังหวัดนครพนมเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรศรีโคตรบูรอันรุ่งเรืองและเป็นเมืองชายแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีความสวยงามของวิวทิวทัศน์เป็นแหล่งหลอมรวมชาติพันธุ์และอารยธรรมอันหลากหลายของผู้คนสองฝั่งโขง อีกทั้งยังเป็นที่ประดิษฐานขององค์พระธาตุพนมที่ได้รับการรับรองจากยูเนสโก (Unesco) ให้เป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม (World Heritage) และยังเป็นที่ยังพระอุรังคธาตุของพระพุทธเจ้า เป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนสองฝั่งโขงทั้งชาวไทยและชาวลาว นอกจากองค์พระธาตุพนมที่เป็นพระธาตุหลักและเป็นพระธาตุประจำวันเกิดวันอาทิตย์แล้ว จังหวัดนครพนมยังมีพระธาตุประจำวันเกิดอีกเจ็ดแห่งกระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดนครพนม สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นภาพแห่งความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาที่มีมาแต่อดีตกาล โดยเฉพาะความเชื่อของชาวอีสานที่เชื่อว่าที่แห่งใดที่ประดิษฐานพระบรมธาตุองค์หลัก บริเวณใกล้เคียงมักจะมีพระธาตุบริวารเกิดขึ้นรายล้อมพระบรมธาตุองค์หลัก โดยเชื่อกันว่าพระธาตุบริวารนั้นคือ ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระอรหันต์และพระสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จากความเชื่อเหล่านี้ทำให้จังหวัดนครพนมมีผู้คนเดินทางเพื่อมาสักการะพระธาตุประจำวันเกิดเป็นจำนวนมาก และนอกเหนือจากการสักการะพระธาตุประจำวันเกิดแล้ว จังหวัดนครพนมที่เป็นพื้นที่ติดกับแม่น้ำโขงได้กลายเป็นพื้นที่ทางความเชื่อเรื่องพญานาค ทำให้เกิดเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพญานาค และจากความเชื่อสู่แรงศรัทธา ทำให้จังหวัดนครพนมเป็นจุดหมายแรกของผู้ที่ต้องการเดินทางท่องเที่ยวและทำบุญ หรือที่เรียกกันว่า “การท่องเที่ยวสายบุญ” (“นาคีนครพนม ท่องเที่ยวสายบุญ ดันรายได้จังหวัดพุ่งกว่าพันล้าน,” 2566)

จากแนวโน้มของการท่องเที่ยวที่ประเทศไทยได้เปิดรับนักท่องเที่ยวอีกครั้งและการกลับมาของนักท่องเที่ยวชาวจีน ทำให้จังหวัดนครพนมมีแผนตั้งรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งหนึ่งในนักท่องเที่ยวที่ทางจังหวัดนครพนมได้เล็งเห็นความสำคัญคือ นักท่องเที่ยวชาวจีน และในปี พ.ศ. 2564 ประเทศจีนได้เปิดใช้รถไฟความเร็วสูงจากประเทศจีนสู่สาธารณรัฐประชาชนลาว (คุนหมิง-เวียงจันทน์) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการแผนริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง BRI (Belt and Road Initiative) ส่งผลให้จังหวัดนครพนมที่เป็นเขตการค้าชายแดน จึงต้องเตรียมพร้อมในการรองรับชาวต่างชาติที่จะเดินทางผ่านเส้นทางดังกล่าว (ผู้จัดการออนไลน์, 2554) และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เลือกใช้เส้นทางนี้ในการเดินทาง จึงเห็นควรว่าการมีสื่อหรือแหล่งข้อมูลความรู้ทางด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดนครพนมเป็นภาษาจีนเป็นสิ่งจำเป็น ด้วยเหตุนี้ทางผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครพนม โดยได้เลือกเส้นทางท่องเที่ยวตามเส้นทางพระธาตุประจำวันเกิดทั้ง 8 แห่ง ซึ่งได้นำแนวคิดทฤษฎีของโมนา เบเกอร์ (Mona Baker, 1992) มาใช้ในงานวิจัยเพื่อจัดการปัญหาการแปลคำศัพท์จากภาษาต้นฉบับให้สามารถแปล

เป็นภาษาฉบับแปลที่ความหมายชัดเจนและภาษาที่สละสลวย และนำผลจากการศึกษาวิจัยมาต่อยอดเพื่อสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ตามเส้นทางการท่องเที่ยว 8 พระธาตุประจำวันเกิดในจังหวัดนครพนม สำหรับนักท่องเที่ยวชาวจีน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. รวบรวมคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาตามเส้นทางการท่องเที่ยว 8 พระธาตุประจำวันเกิด จังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษารูปแบบการแปลคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา จากภาษาไทยเป็นภาษาจีนภายใต้ทฤษฎีการแปลของโมนา เบเคอร์ (Mona baker)

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้ได้ศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยว 8 พระธาตุประจำวันเกิดในจังหวัดนครพนม ซึ่งแต่ละพระธาตุกระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดนครพนม ทางผู้วิจัยได้ลงพื้นที่วิจัยเพื่อสำรวจเส้นทางคำนวณระยะทาง และเก็บข้อมูลงานวิจัยจากป้ายเรียกชื่อในบริเวณโดยรอบขององค์พระธาตุทั้ง 8 แห่ง โดยสามารถรวบรวมคำศัพท์ได้ทั้งสิ้น 156 คำ หากแบ่งคำศัพท์ตามพระธาตุทั้ง 8 แห่ง ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ขอบเขตการศึกษาวิจัยตามเส้นทางการท่องเที่ยว 8 พระธาตุประจำวันเกิดในจังหวัดนครพนม

ลำดับ	วันเกิด	พระธาตุประจำวันเกิด	ที่ตั้ง	คำศัพท์
1	วันอาทิตย์	พระธาตุพนม	อำเภอธาตุพนม	35 คำ
2	วันจันทร์	พระธาตุเรณู	อำเภอเรณูนคร	3 คำ
3	วันอังคาร	พระธาตุศรีคูณ	อำเภอนาแก	3 คำ
4	วันพุธ กลางวัน	พระธาตุมหาชัย	อำเภอปลาปาก	3 คำ
5	วันพุธ กลางคืน	พระธาตุมรุกขนคร	อำเภอธาตุพนม	27 คำ
6	วันพฤหัสบดี	พระธาตุประสิทธิ์	อำเภอนาหว้า	52 คำ
7	วันศุกร์	พระธาตุท่าอุเทน	อำเภอท่าอุเทน	29 คำ
8	วันเสาร์	พระธาตุนคร	อำเภอเมือง	4 คำ

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ ชื่อรูปหล่อองค์พระประธาน ชื่อพระพุทธรูป ชื่อพระอัครสาวก ชื่อรูปปั้นพระเกจิอาจารย์ดัง รวมถึงชื่อองค์เทพต่าง ๆ ที่ประดิษฐานอยู่ภายในวัดพระธาตุทั้ง 8 แห่ง เพื่อเก็บรวบรวมคำศัพท์ นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) สำหรับผู้ดูแลวัดหรือมัคทายกถึงประวัติและความเป็นมาของชื่อเรียกของ

องค์พระพุทธรูปบางองค์ที่มีการนับถือในบริเวณนั้น โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงเพื่อช่วยเก็บรายละเอียดข้อมูลเสียงสัมภาษณ์ได้อย่างครบถ้วน

ทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาระดับกลุ่มคำ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีของโมนา เบเคอร์ (Mona Baker, 1992) นักภาษาศาสตร์การแปลที่มุ่งเน้นการแปลแบบเทียบเคียง (Equivalence) เพื่อจัดการปัญหาความต่างของคำศัพท์จากภาษาต้นฉบับให้สามารถแปลเป็นภาษาฉบับแปลที่เข้าใจชัดเจนและได้ภาษาที่สละสลวย ความหมายถูกต้องครบถ้วน แต่ปัญหาที่พบจากการแปลระดับกลุ่มคำ คือ การหาคำที่สามารถเทียบเคียงและมีความหมายตรงกันทุกนัยเป็นเรื่องที่ยาก โดยเฉพาะคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาที่มีความยากในการแปลให้ผู้รับสารเข้าใจตรงกันระหว่างภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล โดยทฤษฎีของโมนา เบเคอร์สามารถอธิบายกลวิธีการแปลระดับคำได้ละเอียดและมีความยืดหยุ่น แต่ยังคงให้ความครบถ้วนในเชิงความหมายในการนี้ทางผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาทฤษฎีของโมนา เบเคอร์ เพื่อใช้ในการแปลคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาตามเส้นทางท่องเที่ยว 8 พระธาตุประจำวันเกิดในจังหวัดนครพนม

โมนา เบเคอร์ (Mona Baker, 1992 อ้างถึงใน พุทธมนต์ ภัฏจนนุศย์, 2559) ได้แบ่งหมวดหมู่การแปลแบบเทียบเคียงออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) ความไม่เท่าเทียมในระดับคำ (Non-equivalence at word level) 2) ความไม่เท่าเทียมในระดับคำที่สูงกว่า (Non-equivalence above word level) 3) ความไม่เท่าเทียมในด้านไวยากรณ์ (Grammatical non-equivalence) 4) ความไม่เท่าเทียมในระดับข้อความหรือวาทกรรม (Textual non equivalence) และ 5) ความไม่เท่าเทียมในระดับวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatic non-equivalence) โดยทั้ง 5 หมวดหมู่นี้ ทางผู้วิจัยได้เลือกใช้กลวิธีการแปลข้อที่ 1) ความไม่เท่าเทียมในระดับคำ (Non-equivalence at word level) เท่านั้น เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างคำศัพท์ที่รวบรวมได้เป็นกลุ่มคำศัพท์ระดับจึงเลือกใช้กลวิธีการแปลแบบความไม่เท่าเทียมในระดับคำ (Non-equivalence at word level) เท่านั้น

1) ความไม่เท่าเทียมในระดับคำ (Non-equivalence at word level) คือ การแปลระดับคำศัพท์ที่ไม่เท่าเทียมกันของภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล โดยปัญหาที่พบคือ คำศัพท์ในภาษาต้นฉบับ ไม่มีคำศัพท์ที่มีความหมายตรงกันกับภาษาฉบับแปล หากแต่วิธีการแก้ปัญหาก็แตกต่างกันออกไป โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านความหมาย คือ ผู้แปลต้องเข้าใจความหมายภาษาต้นฉบับอย่างถ่องแท้ เพื่อถ่ายทอดเป็นภาษาฉบับแปลได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน ซึ่งวิธีการแปลคือคงความหมายไว้และมีการอธิบายเพิ่มเติม เช่น ฝนไล่ช้าง แปลว่า heavy brief and abrupt rain

จากตารางภาษาต้นฉบับมีความซับซ้อนไม่สามารถเทียบเคียงกับภาษาฉบับแปลได้โดยตรง จึงมีการอธิบายและขยายความในภาษาฉบับแปลเพื่อให้ได้ความหมายที่ครบถ้วน

1.2 ด้านรูปแบบ คือ ผู้แปลต้องมีความรู้เพื่อที่จะได้เข้าใจภาษาต้นฉบับและสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาฉบับแปลได้อย่างถูกต้องชัดเจนและเป็นธรรมชาติ โดยด้านรูปแบบแบ่งออกเป็น 8 กลวิธีการแปล ดังนี้

(1) การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับ คือ การใช้คำความหมายกว้าง ๆ (คำจากกลุ่ม) เพื่ออธิบายคำศัพท์โดยรวม เช่น ฝอยทอง แปลว่า Dessert

(2) การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกลาง ๆ คือ การใช้คำที่มีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าภาษาต้นฉบับ เช่น ครึกครื้น แปลว่า Very Enjoyable (ความไม่เท่ากันทางความรู้สึก)

(3) การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม คือ การใช้วิธีการแปลโดยอ้างคำศัพท์ที่ภาษาฉบับแปลคุ้นเคย เช่น เกวียน แปลว่า Cart (รถม้า)

(4) การแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย (คำยืม) คือ เมื่อมีคำศัพท์ที่ไม่มีในภาษาฉบับแปล จึงใช้วิธีการแทนเสียงที่ตรงหรือใกล้เคียงกับเสียงของภาษาต้นฉบับ เช่น หัวหิน แปลว่า Hua-Hin

(5) การแปลโดยการละ คือ กลวิธีการแปลที่คงความหมายที่ต้องใช้ โดยคำบางคำไม่จำเป็นต้องแปลทุกคำ เช่น น้ำตาแห้งไปพลัน กลับคืนสู่แหล่งเดิม แปลว่า In foolish tears, back to your native spring

(6) การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่สัมพันธ์กับภาษาต้นฉบับ คือ ภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลมีความหมายที่สามารถเทียบเคียงได้ตรงกัน แต่รูปแบบทางไวยากรณ์ต่างกันเช่น ด้วยท่าทางตื่นเต้น (บุพบทวลี) แปลว่า excitedly (คำกริยาวิเศษณ์)

(7) การแปลโดยการถอดความโดยการใช้คำที่ไม่สัมพันธ์กับภาษาต้นฉบับ คือ คำในภาษาต้นฉบับไม่สามารถเทียบเคียงกับภาษาฉบับแปลได้ จึงมีการขยายคำในภาษาฉบับแปลเพื่อให้ความหมายครอบคลุม เช่น เรืออีแป๊ะ แปลว่า Little flat-bottomed boat

(8) การแปลโดยการใช้ภาพประกอบ คือ คำในภาษาต้นฉบับมีความหมายทางกายภาพที่ไม่สามารถอธิบายเป็นภาษาฉบับแปลได้ จึงใช้ภาพประกอบเพื่อบ่งบอกความหมายของคำศัพท์ เช่น การแปลคู่มือสินค้า

จากแนวคิดและทฤษฎีของโมนา เบเคอร์ การแปลคำศัพท์ที่มีความไม่เท่าเทียมในระดับคำ (Non-equivalence at word level) เห็นได้ว่า เป็นการแก้ปัญหาการแปลที่ครอบคลุม และสามารถแก้ปัญหาทางานแปลได้ครบทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิวมาร์ค (Newmark, 1988) ที่กล่าวไว้ว่า การแปลเป็นความพยายามที่จะแทนที่สารหรือข้อความที่เขียนด้วยข้อความในอีกภาษาหนึ่ง และยังให้คำจำกัดความเพิ่มเติมว่า การแปลเป็นการถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งให้ตรงตามความหมายของผู้เขียนหรือต้นฉบับ แม้ว่าโดยธรรมชาติแล้วการแปลควรจะเป็นสิ่งที่กระทำได้โดยเรียบง่ายธรรมดา เช่นเดียวกับผู้พูดใน

ภาษาหนึ่งพูดอีกภาษาหนึ่งให้มีความหมายอย่างเดียวกัน อย่างไรก็ตามการแปลก็อาจจะเป็นเรื่องยุ่งยาก ซับซ้อน ไม่เป็นธรรมชาติ ในเมื่อการใช้ภาษาอื่นนั้นเราต้องเสแสร้งทำตัวเป็นบุคคลอื่นที่มีใช้ตัวของตัวเอง ในการแปลเนื้อหาหลากหลายประเภท (เช่น กฎหมาย การบริหาร ภาษาถิ่น ท้องถิ่น วัฒนธรรม) เรามักมีแนวโน้มที่จะ ถ่ายทอดคำในภาษาต้นฉบับไปสู่คำในภาษาแปลให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ผลงานของฮันส์ (Hans, 1996) ที่กล่าวว่า การแปลเป็นการผละออกจากวัฒนธรรมในวัฒนธรรมต้นฉบับมาสู่ วัฒนธรรมปลายทาง เป็นการสร้างตัวบทใหม่ของ “สาร” ที่ต้องการส่ง เป็นการนำเสนอข้อมูลในอีกวัฒนธรรม หนึ่งตามความต้องการของสังคมใหม่ และยังมีงานวิจัยของชาติกร เมืองโคตร (2552) ที่ใช้กรอบทฤษฎีการ แปลของนิวมาร์ค (Newmark, 1988) ในการศึกษาการแปลคำศัพท์เฉพาะวัฒนธรรมในภาพยนตร์จาก ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย โดยพบว่าผู้แปลใช้วิธีการแปลตรงตัว (Literal translation) ในการถ่ายทอด ประโยคความเดียวหรือประโยคความรวมและความซ้อน ซึ่งประกอบด้วยคำที่ความหมายไม่ซับซ้อน หรือ ประโยคคำสั่งที่ตรงไปตรงมา นอกจากนี้การถ่ายทอดความหมายในการแปล ชื่อคน ชื่อทางภูมิศาสตร์ บริษัท องค์กร หรือสถาบัน การใช้คำเทียบเคียงทางวัฒนธรรมในการแปลจำนวนที่อ้างอิงถึงเฉพาะในวัฒนธรรม ภาษาต้นทาง สแลง สำนวน และคำหรือวลีสุทธาน การตัดคำในการแปลประธาน กรรม และส่วนขยายใน ประโยค และการปรับประโยค ส่วนวิธีการแปลแบบเอาความ (free translation) เป็นวิธีที่ทำให้ผู้แปลสามารถ ถ่ายทอดความหมายจากภาษาต้นทางเป็นภาษาปลายทางได้เป็นธรรมชาติที่สุด

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของโมนา เบเคอร์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่างานวิจัยการแปล คำศัพท์จากภาษาต้นฉบับสู่ภาษาฉบับแปลนั้น มีกลวิธีที่คล้ายกันคือ เน้นการแปลแบบเทียบเคียงที่คง ความหมายให้ตรงกับภาษาต้นฉบับให้ได้มากที่สุด แต่หากพบปัญหาความไม่เท่ากันในระดับคำ ผู้แปลจะ เลือกใช้กลวิธีในการขยายความเพื่อให้ความหมายของคำครบถ้วน หากแต่ยังพบปัญหาว่าคำใน ภาษาต้นฉบับไม่มีในภาษาฉบับแปลผู้แปลจะเลือกใช้คำในภาษาฉบับแปลที่มีความคล้ายคลึงกันที่สื่อถึงสิ่ง ที่ใกล้เคียงกัน เพื่อใช้อธิบายคำศัพท์ต้นฉบับ และพบว่าการแปลแบบละคำเป็นวิธีการแปลที่นักแปลพยายาม เลี่ยงมากที่สุด แต่ในบางบริบทถ้าหากกลวิธีนี้ทำให้ภาษาฉบับแปลยังคงมีความหมายที่ถูกต้องก็มีความ จำเป็นเพียงพออย่างเลี่ยงไม่ได้ และการศึกษาคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาวัฒนธรรมเป็นการศึกษาในระดับ กลุ่มคำ ซึ่งแนวคิดทฤษฎีของโมนา เบเคอร์ เป็นการแปลที่เน้นวิธีการเทียบเคียง (Equivalence) ที่สามารถ จัดการปัญหาความต่างของคำในภาษาต้นฉบับ ให้สามารถแปลเป็นภาษาฉบับแปล ได้เข้าใจง่ายและชัดเจน ที่สุด และเพื่อให้งานวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกันจึงเลือกใช้ทฤษฎีของโมนา เบเคอร์ (Mona Baker) ทฤษฎี เดียวในการวิเคราะห์งานวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยลงพื้นที่สำรวจคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาตามเส้นทางท่องเที่ยว 8 พระธาตุประจำวันเกิดในจังหวัดนครพนม และรวบรวมคำศัพท์เหล่านี้เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามแนวคิดและทฤษฎีของโมนา เบเคอร์ (Mona Baker) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. สำรวจและคำนวณเส้นทางเพื่อสร้างแผนที่ในการเดินทางตามเส้นทางท่องเที่ยว 8 พระธาตุประจำวันเกิดในจังหวัดนครพนม

2. ลงพื้นที่ตามแผนที่ที่กำหนดเพื่อเช็คระยะทางและเวลาในการเดินทาง

3. เก็บและรวบรวมคำศัพท์จากป้ายชื่อที่อยู่ในเขตบริเวณองค์พระธาตุ ทั้ง 8 พระธาตุ

3.1 ป้ายเรียกชื่อของพระพุทธรูป เช่น พระมิ่งมงคล พระธาตุมิ่งเมืองมรุกขนคร

3.2 ป้ายเรียกชื่อพระอริยสงฆ์ เช่น หลวงปู่มั่นภูริทัตโต หลวงปู่ทวด (เหยียบน้ำทะเลจืด)

3.3 ป้ายเรียกชื่อพระอัครสาวก เช่น พระโมคคัลลานะเถระ พระอานนท์เถระ

3.4 ป้ายเรียกชื่อขุมประตู่ทางเข้าพระธาตุทั้ง 4 ทิศ เช่น ประตู่ สังฆนุรักษ์ (ทิศเหนือ)

ประตูธรรมานุรักษ์ (ทิศตะวันตก)

4. แปลและวิเคราะห์คำศัพท์ตามแนวคิดและทฤษฎีของโมนา เบเคอร์ โดยนำคำศัพท์ที่ได้จากการลงพื้นที่มาแปลและวิเคราะห์คำศัพท์ที่แปลว่าตรงกับรูปแบบการแปลใดในทฤษฎีของโมนา เบเคอร์

5. ตรวจสอบความถูกต้องของคำศัพท์ที่แปลจากเจ้าของภาษาที่มีความเชี่ยวชาญ

ผลการศึกษาวิจัย

จากการลงพื้นที่สำรวจคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาตามเส้นทางท่องเที่ยว 8 พระธาตุประจำวันเกิดในจังหวัดนครพนม พบว่ามีคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาทั้งหมด 156 คำ และจากการศึกษาวิจัยสามารถแบ่งกลุ่มข้อมูลออกเป็น 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การแปล 1 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์ มีจำนวน 126 คำ รูปแบบที่ 2 การแปล 2 กลวิธี ต่อ 1 คำศัพท์ มีจำนวน 28 คำ และ รูปแบบที่ 3 การแปล 3 กลวิธี ต่อ 1 คำศัพท์ มีจำนวน 2 คำ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ผลการศึกษาคำศัพท์ได้ดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1: การแปล 1 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์

ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า รูปแบบการแปลที่ 1 การแปลที่ใช้ 1 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์ มี 2 กลวิธี คือ อันดับ 1 การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่สัมพันธ์กับภาษาต้นฉบับ มีคำศัพท์จำนวน 74 คำ คิดเป็นร้อยละ 47.44 และ อันดับ 2 การใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย มีคำศัพท์จำนวน 52 คำ คิดเป็นร้อยละ 33.33 โดยแสดงการวิเคราะห์ไว้ในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงตัวอย่างการวิเคราะห์คำศัพท์รูปแบบที่ 1

ตัวอย่าง ที่	กลุ่มคำศัพท์ ภาษาไทย – ภาษาจีน	การวิเคราะห์คำศัพท์
กลวิธีการแปล การถอดความโดยใช้คำที่สัมพันธ์กับภาษาต้นฉบับ		
1	พระมหากษัตริย์เจ้าผู้อัญเชิญพระอรุณคราตุ 摩诃迦叶尊取胸骨舍利	摩诃 หมายถึง ใหญ่ มาก ชัยชนะ 迦叶 หมายถึง เต่า ผู้ดูแลสว่าง 尊者 หมายถึง พระเถระ 取 หมายถึง รับ รับเอา อัญเชิญ 胸骨 หมายถึง กระดูกส่วนหน้าอก 舍利 หมายถึง พระบรมสารีริกธาตุ
2	พระพุทธเจ้าทรงชนะมารด้วยธรรมวิธี มีทานบารมี 世尊以布施法降伏魔	世尊 หมายถึง ชื่อเรียกพระพุทธเจ้า 以 หมายถึง ด้วย... 布施 หมายถึง ให้ทาน 法 หมายถึง วิธีการ 降伏 หมายถึง ยอม ศิโรราบ 魔 หมายถึง ภูติผีปีศาจ จอมมาร
กลวิธีการแปล การใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย		
3	ท้าวเวสสุวรรณ 陶威素湾	陶 แทนเสียง ท้าว 威 แทนเสียง เวส 素 แทนเสียง สุ 湾 แทนเสียง วรณ

จากตารางวิเคราะห์คำศัพท์ การแปล 1 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์ พบว่ากลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่สัมพันธ์กับภาษาต้นฉบับพบมากเป็นอันดับหนึ่ง สาเหตุเกิดจากคำศัพท์ของภาษาต้นฉบับสามารถเทียบเคียงกับภาษาฉบับแปลได้ จึงทำให้ความหมายของคำศัพท์ที่แปลออกมานั้นสามารถสื่อความหมายได้ตรงกันทั้งภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล และอีกหนึ่งกลวิธีการแปลที่พบคือ การใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย กลวิธีนี้พบไม่มาก แต่เป็นกลวิธีที่ใช้แก้ปัญหาคำศัพท์ที่มีในภาษาต้นฉบับแต่ไม่มีคำศัพท์ในภาษาฉบับแปล ทำให้จำเป็นต้องยืมคำจากภาษาต้นฉบับและมาแทนเสียงในภาษาฉบับแปล

รูปแบบที่ 2: การแปล 2 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์

ผลจากการศึกษาวิจัย รูปแบบการแปลที่ 2 การแปล 2 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์ พบว่ามี 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบายและการถอดความโดยการใช้คำที่สัมพันธ์กับภาษาต้นฉบับ มีจำนวนคำศัพท์ 24 คำ คิดเป็นร้อยละ 15.39 รูปแบบที่ 2 การแปลโดยการละและ

การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่สัมพันธ์กับภาษาต้นฉบับ มีจำนวนคำศัพท์ 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.28 และ รูปแบบที่ 3 การแปลโดยการละและการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย มีจำนวนคำศัพท์ 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.28

ตารางที่ 3 แสดงตัวอย่างการวิเคราะห์คำศัพท์รูปแบบที่ 2 - 1

ตัวอย่าง ที่	กลุ่มคำศัพท์ ภาษาไทย – ภาษาจีน	การวิเคราะห์คำศัพท์	2 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์	
			กลวิธีที่ 1 การใช้คำยืมหรือการใช้คำ ยืมกับคำอธิบาย	กลวิธีที่ 2 การถอดความโดยการใช้ คำที่สัมพันธ์กับภาษา ต้นฉบับ
4	หลวงปู่ทวด (เหยียบน้ำทะเลจืด) 龙普托 (脚踏海水化淡水)	龙普 แทนเสียง หลวงปู่ 托 แทนเสียง ทวด 脚 หมายถึง เท้า 踏 หมายถึง เหยียบ 海水 หมายถึง น้ำทะเล 化 หมายถึง กลายเป็น 淡水 หมายถึง น้ำจืด	龙普 แทนเสียง หลวงปู่ 托 แทนเสียง ทวด	脚 หมายถึง เท้า 踏 หมายถึง เหยียบ 海水 หมายถึง น้ำทะเล 化 หมายถึง กลายเป็น 淡水 หมายถึง น้ำจืด

จากตารางวิเคราะห์คำศัพท์ การแปล 2 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์ พบว่ากลวิธีการแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย และการถอดความโดยการใช้คำที่สัมพันธ์กับภาษาต้นฉบับ พบมากเป็นอันดับหนึ่ง สาเหตุเกิดจากในหนึ่งคำศัพท์มีทั้งคำศัพท์ที่สามารถเทียบเคียงคำศัพท์จากภาษาต้นฉบับกับภาษาฉบับแปลได้ และมีบางคำศัพท์ที่มีคำศัพท์จากภาษาต้นฉบับแต่ไม่มีคำศัพท์ในภาษาฉบับแปล ดังนั้นกลวิธีนี้จึงสามารถแก้ปัญหาคำศัพท์กลุ่มนี้ได้ เช่น ตัวอย่างที่ 5 คำว่า “หลวงปู่ทวด” หรือ “龙普托” พบว่า ใช้กลวิธีการแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย ส่วนคำ “เหยียบน้ำทะเลจืด” แปลเป็นภาษาจีน “脚踏海水化淡水” ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่สามารถเทียบเคียงกันได้ทั้งภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล

ตารางที่ 4 แสดงตัวอย่างการวิเคราะห์คำศัพท์ รูปแบบที่ 2-2

ตัวอย่าง ที่	กลุ่มคำศัพท์ ภาษาไทย – ภาษาจีน	การวิเคราะห์คำศัพท์	2 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์	
			กลวิธีที่ 1 การละ(คำ)	กลวิธีที่ 2 การถอดความโดยใช้คำที่สัมพันธ์กับ ภาษาต้นฉบับ
5	ลานพญานาค 3 ตน 三龙广场	三 หมายถึง สาม 龙 หมายถึง มังกร 广场 หมายถึง ลาน	ละคำว่า “ตน”	三 หมายถึง สาม 龙 หมายถึง มังกร 广场 หมายถึง ลาน

จากตารางวิเคราะห์คำศัพท์ การแปล 2 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์ พบว่ากลวิธีการการแปลโดยการละ และการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่สัมพันธ์กับภาษาต้นฉบับ มีสาเหตุเกิดจากในหนึ่งคำศัพท์มีทั้ง คำศัพท์ที่สามารถเทียบเคียงคำศัพท์จากภาษาต้นฉบับกับภาษาฉบับแปลได้ และมีบางคำศัพท์ที่มีคำศัพท์ จากภาษาต้นฉบับแต่ไม่มีคำศัพท์ในภาษาฉบับแปล ดังนั้นกลวิธีนี้จึงสามารถแก้ปัญหาคำศัพท์กลุ่มนี้ได้ เช่น ตัวอย่างที่ 6 คำว่า ลานพญานาค 3 ตน แปลเป็นภาษาจีนได้ว่า 三龙广场 ใช้การแปลโดยการถอดความ โดยใช้คำที่สัมพันธ์กับภาษาต้นฉบับ มีการละคำว่า ตน ที่ทำหน้าที่เป็นลักษณนาม แต่ในภาษาจีนโครงสร้าง คำลักษณนามคือ “ตัวเลข+ลักษณนาม+นาม” แต่คำศัพท์บางคำสามารถใช้โครงสร้าง “ตัวเลข+นาม” โดย ไม่ผิดโครงสร้างไวยากรณ์ของจีน (Wang, 1980)

ตารางที่ 5 แสดงตัวอย่างการวิเคราะห์คำศัพท์รูปแบบที่ 2 -3

ตัวอย่าง ที่	กลุ่มคำศัพท์ ภาษาไทย – ภาษาจีน	การวิเคราะห์คำศัพท์	2 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์	
			กลวิธีที่ 1 การละ(คำ)	กลวิธีที่ 2 การใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับ คำอธิบาย
6	พระครูบาเจ้าศรีวิชัย 帕古巴斯威猜	帕 แทนเสียง พระ 古巴 แทนเสียง ครูบา 斯威猜 แทนเสียง ศรีวิชัย	ละคำว่า “เจ้า”	帕 แทนเสียง พระ 古巴 แทนเสียง ครูบา 斯威猜 แทนเสียง ศรีวิชัย

จากตารางวิเคราะห์คำศัพท์ การแปล 2 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์ พบว่ากลวิธีการการแปลโดยการละ และ การใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย มีสาเหตุเกิดจากในหนึ่งคำศัพท์มีคำศัพท์ที่มีในภาษาต้นฉบับแต่ ไม่มีในภาษาฉบับแปล จึงใช้กลวิธีการแปลแบบการใช้คำยืมในการแทนที่เสียงในคำศัพท์นั้น และมีการละคำ บางคำเนื่องจากความหมายไปซ้ำซ้อนกับคำอื่นที่กล่าวมาแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องแปลซ้ำ เช่น ตัวอย่าง ที่ 7 คำว่า “พระครูบาเจ้าศรีวิชัย” ที่แปลเป็นภาษาจีนว่า “帕古巴斯威猜” ซึ่งได้มีการละ คำว่า “เจ้า” ไว้

รูปแบบที่ 3: การแปล 3 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์

ผลจากการศึกษาวิจัย รูปแบบการแปลที่ 3 การแปล 3 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์ พบว่ามี 1 รูปแบบ คือ การแปลโดยการละ การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่สัมพันธ์กับภาษาต้นฉบับ และการแปลโดยการใช้นำคำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย มีจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.28

ตารางที่ 6 แสดงตัวอย่างการวิเคราะห์คำศัพท์รูปแบบที่ 3

ตัวอย่าง ที่	กลุ่มคำศัพท์ ภาษาไทย – ภาษาจีน	การวิเคราะห์คำศัพท์	3 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์		
			กลวิธีที่ 1 การใช้คำยืมหรือ การใช้คำยืมกับ คำอธิบาย	กลวิธีที่ 2 การละ (คำ)	กลวิธีที่ 3 การแปลโดยการ ถอดความโดยใช้ คำที่สัมพันธ์กับ ภาษาต้นฉบับ
7	พระพุทธรัตนมงคล ทศพลญาณเรณู นคราภิบาล 黎努那空十力三 宝佛陀政体	黎努 แทนเสียง เรณู 那空 แทนเสียง นครา 十 หมายถึง สิบ 力 หมายถึง แรง กำลัง 三宝 หมายถึง พระรัตนตรัย 佛陀 หมายถึง พระพุทธเจ้า 政体 หมายถึง ปกครอง	黎努 แทนเสียง เรณู 那空 แทนเสียง นครา	ละคำว่า “มงคล” และ “ญาณ”	十 หมายถึง สิบ 力 หมายถึง พลัง 三宝 หมายถึง พระรัตนตรัย 佛陀 หมายถึง พระพุทธเจ้า 政体 หมายถึง ปกครอง

จากตารางวิเคราะห์คำศัพท์ การแปล 3 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์ พบว่าการแปลโดยการละ การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่สัมพันธ์กับภาษาต้นฉบับ และการแปลโดยการใช้นำคำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย มีสาเหตุเกิดจากการคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาเป็นการสร้างคำที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต จึงทำให้คำเรียกชื่อพระพุทธรูปเป็นชื่อที่ยาวเพื่อเน้นความหมายอันเป็นมงคล เช่น ตัวอย่างที่ 8 คำว่า “พระพุทธรัตนมงคลทศพลญาณเรณูนคราภิบาล” ที่ใช้กลวิธีที่ 1 การใช้การละ โดยละคำว่า “มงคล” ที่มีความหมายว่า เหตุที่นำมาซึ่งความเจริญ และละคำว่า “ญาณ” มีความหมายว่า ญาณ ที่หมายถึง ความรู้หรือความหยั่งรู้หรือปัญญา ส่วนคำว่า “เรณูนครา” สามารถแปลเป็นภาษาจีนได้ว่า “黎努那空” ซึ่งใช้ กลวิธีการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย และกลวิธีที่ 3 คือคำว่า “พระพุทธรัตนทศพลภิบาล” ที่แปลเป็นภาษาจีนได้ว่า “十力三宝佛陀政体” ซึ่งใช้กลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่สัมพันธ์กับภาษาต้นฉบับ

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย กลวิธีการแปลคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาตามเส้นทางท่องเที่ยว 8 พระธาตุประจำวันเกิดในจังหวัดนครพนมภายใต้ทฤษฎีการแปลของโมนา เบเคอร์ (Mona baker) พบว่าทั้ง 3 กลวิธีการแปลมุ่งเน้นการถ่ายทอดความหมายที่ชัดเจนจากภาษาต้นฉบับสู่ภาษาฉบับแปล โดยใช้ทฤษฎีการแปลของโมนา เบเคอร์ มาใช้แก้ปัญหาคำศัพท์ที่ไม่สามารถเทียบเคียงกันได้ของภาษาต้นฉบับกับภาษาฉบับแปล โดยผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 3 ส่วน ตามรูปแบบกลวิธีการแปลที่พบในงานวิจัย โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การแปล 1 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์ : กลวิธีการแปลรูปแบบที่ 1 เป็นกลวิธีการแปลที่พบเป็นอันดับ 1 ในงานวิจัยและพบว่ามี 2 กลวิธี คือ การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่สัมพันธ์กับภาษาต้นฉบับ และการแปลแบบการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย ซึ่งกลวิธีที่ 1 การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่สัมพันธ์กับภาษาต้นฉบับ คือ คำศัพท์ที่มีความหมายสัมพันธ์กัน สอดคล้องกัน มีความหมายไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้คำศัพท์ที่แปลออกมาสามารถสื่อความหมายได้ตรงกันทั้งภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล และไม่ต้องอาศัยการอธิบายเพิ่มเติม โดยคำศัพท์ที่พบได้แก่ ชื่อเรียกศาสนสถาน ชื่อเรียกพระพุทธรูป และกลวิธีที่ 2 การแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย คือ คำศัพท์ที่มีในภาษาต้นฉบับแต่ไม่มีในภาษาฉบับแปล จึงต้องอาศัยการแทนเสียงจากภาษาต้นฉบับเป็นเสียงของภาษาฉบับแปล โดยงานวิจัยนี้ภาษาฉบับแปลคือ ภาษาจีน จึงอ้างการแทนเสียงตามระบบสัทอักษรจีนและเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายที่ถูกต้อง จึงต้องมีการอธิบายเพิ่มเติม โดยคำศัพท์ที่พบได้แก่ ชื่อพระอริยสงฆ์ ชื่อพระอัครสาวก พระเถระหรือบุคคลสำคัญทางพระพุทธศาสนา

รูปแบบที่ 2 การแปล 2 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์ : กลวิธีการแปลรูปแบบที่ 2 เป็นกลวิธีที่พบมากเป็นอันดับ 2 ในงานวิจัยและพบว่ามี 3 กลวิธี คือ กลวิธีที่ 1 การผนวกการแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบายและการถอดความโดยการใช้คำที่สัมพันธ์กับภาษาต้นฉบับ โดยคำศัพท์ที่ใช้การแปลด้วยกลวิธีนี้คือ คำศัพท์หนึ่งคำที่มีมากกว่าสองพยางค์ขึ้นไป ซึ่งมีบางคำที่สามารถเทียบเคียงคำศัพท์จากภาษาต้นฉบับกับภาษาฉบับแปลได้ แต่มีบางคำที่คำศัพท์จากภาษาต้นฉบับแต่ไม่มีคำศัพท์ในภาษาฉบับแปล จึงมีความจำเป็นต้องเลือกใช้การผนวก 2 กลวิธีในหนึ่งคำศัพท์ โดยคำศัพท์ที่พบได้แก่ ชื่อพระเกจิอาจารย์ ส่วนกลวิธีที่ 2 การผนวกการแปลโดยการละและการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่สัมพันธ์กับภาษาต้นฉบับ โดยคำศัพท์ที่ใช้การแปลด้วยกลวิธีนี้ คือ คำศัพท์ที่สามารถเทียบเคียงภาษาต้นฉบับกับภาษาฉบับแปลได้ แต่มีบางคำที่มีในภาษาต้นฉบับแต่ไม่มีในภาษาฉบับแปล โดยปัญหาการไม่เท่ากันในระดับคำนี้จะแก้ปัญหโดยการดูความหมายโดยรวม หากความหมายของคำครบถ้วนและชัดเจนแล้ว คำใดที่ยังไม่แปลจะละการแปลคำนั้นไว้ โดยคำที่ใช้กลวิธีนี้จะต้องไม่ผิดหลักไวยากรณ์ของภาษาฉบับแปลด้วย และกลวิธีที่ 3 การผนวกการแปลโดยการละและการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย โดยคำศัพท์ที่ใช้การแปลด้วยกลวิธีนี้ คือ

คำศัพท์ที่มีในภาษาต้นฉบับแต่ไม่มีในภาษาฉบับแปล จึงใช้กลวิธีการแปลแบบการใช้คำยืมในการแทนที่เสียงในคำศัพท์นั้น และมีการละคำบางคำเนื่องจากความหมายไปซ้ำซ้อนกับคำอื่นที่กล่าวมาแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องแปลซ้ำ โดยคำศัพท์ที่พบได้แก่ ชื่อพระเกจิอาจารย์

รูปแบบที่ 3 การแปล 3 กลวิธีต่อ 1 คำศัพท์ : กลวิธีการแปลรูปแบบที่ 3 เป็นกลวิธีที่พบมากเป็นอันดับ 3 ในงานวิจัยและพบว่า มี 1 กลวิธี คือ การผนวกการแปลโดยการละ การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่สัมพันธ์กับภาษาต้นฉบับ และการแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย โดยคำศัพท์ที่ใช้การแปลด้วยกลวิธีนี้ คือ คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาที่สร้างมาจากภาษาบาลีและสันสกฤต ทำให้คำเรียกชื่อพระพุทธรูปหรือประติมากรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นชื่อเรียกที่ยาวเพื่อเน้นความหมายอันเป็นมงคล โดยคำศัพท์ที่เลือกใช้กลวิธีการแปลนี้เป็นคำศัพท์ที่มีในภาษาต้นฉบับและสามารถเทียบเคียงกับภาษาฉบับแปลได้แต่ไม่ทุกคำ ซึ่งบางคำสามารถตัดทอนหรือละทิ้งได้และบางคำต้องใช้การแทนเสียง แต่เมื่อนำมาแปลรวมกันความหมายของภาษาต้นฉบับกับภาษาฉบับแปลสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนและตรงกัน

จากรูปแบบการแปลทั้ง 3 รูปแบบ พบว่าการแปลคำศัพท์แบบที่ 1 เป็นการแปลที่ผู้รับสารเข้าใจความหมายของคำศัพท์ภาษาต้นฉบับกับภาษาฉบับแปลได้ชัดเจนและตรงกัน ส่วนการแปลรูปแบบที่ 2 และ 3 เป็นการแก้ปัญหาของคำศัพท์ที่ระดับคำของภาษาต้นฉบับกับภาษาฉบับแปลไม่เท่ากันและเป็นคำศัพท์ที่มีหลายพยางค์ ซึ่งวิธีการแก้ปัญหาคือ การผนวก 2 กลวิธีการแปลเข้าด้วยกันเพื่อถ่ายทอดความหมายให้ชัดเจนหรือการผนวก 3 กลวิธีการแปลเข้าด้วยกัน โดยผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้แปลเริ่มได้เรียงจากกลวิธีที่ 1 ไปสู่กลวิธีที่ 2 และนำไปสู่กลวิธีที่ 3 คือกลวิธีที่รวมทุกรูปแบบการแปลไว้ด้วยกัน เพื่อที่จะถ่ายทอดความหมายของคำศัพท์ในภาษาต้นฉบับกับภาษาฉบับแปลตรงกันมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สามารถนำไปพัฒนาเป็นหนังสือแนะนำเที่ยวตามเส้นทาง 8 พระธาตุประจำวันเกิดในจังหวัดนครพนมสำหรับนักท่องเที่ยวจีน

1.2 สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางจัดการเรียนการสอนสำหรับรายวิชาภาษาจีนเพื่อการท่องเที่ยว โดยการนำผลการศึกษาวิจัยมาพัฒนาเป็นตำราและเพิ่มบทสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อยกระดับนักศึกษาให้สามารถรับบทบาทเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวในจังหวัดนครพนมสำหรับนักท่องเที่ยวจีน

1.3 สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางจัดการเรียนการสอนสำหรับรายวิชาการแปลไทย-จีน โดยเฉพาะหลักการแปลคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาวิจัยเส้นทางการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมในจังหวัดนครพนม เพื่อนำมาศึกษากลวิธีในการแปลเป็นภาษาจีน อาทิ เส้นทางการท่องเที่ยวตามรอยพญานาค ถ้ำนาคี-นาคา

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการท่องเที่ยวอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. (2564). **ตลาดนักท่องเที่ยวจีน**. สืบค้น 4 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://shorturl.asia/jjp6K>.
- ชาติกร เมืองโคตร. (2552). การศึกษาเชิงวิเคราะห์กลวิธีการแปลที่ใช้ในการแปลบทบรรยายไทยของภาพยนตร์ตลก. ใน **การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 47: สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์** (น. 63-71). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ถ้ำนาคี นครพนม ท่องเที่ยวสายมู ดันรายได้จังหวัดพุ่งกว่าพันล้าน. (2566, 6 มกราคม). **ประชาชาติธุรกิจ**. สืบค้น 20 มีนาคม 2566, จาก <https://www.prachachat.net/local-economy/news-1168640>
- พุทธมนต์ ภัฏจนบุศย์. (2558). **การแปลหนังสือและวิเคราะห์การแก้ปัญหาการแปลตามกลวิธีของโมนา เบเคอร์: กรณีศึกษาจากหนังสือ “ทำอะไรจะปราศจากโรคและชะลอความชรา” ของ สนพ. เจก ธนะสิริ** (สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อิทธิชัย อรรถกระวีสุนทร. (2563, 7 กุมภาพันธ์). นักท่องเที่ยวจีนกลุ่ม 'FIT' ทำไมถึงสำคัญกับการท่องเที่ยวไทย. **กรุงเทพธุรกิจ**. สืบค้น 4 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/865242>
- Baker, M. (1992). *In other words: A coursebook on translation*. London: Routledge.
- Hans, V. (1996). *A skopos theory of translation*. Heidelberg: TextCon Text.
- Newmark, P. (1988). *A textbook of translation* (Vol. 66). New York: Prentice Hall.
- Wang, L. (1980). *Studies of the history of the Chinese language* (Vol. 2). Beijing: Zhong Hua Book Company.

ชื่อธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72: การศึกษาตามแนวภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์

Business Names in Hua Hin 72 Alley: A Linguistic Landscape Study

รุ่งทิวา สุพานันท์¹ จัตรแก้ว ยุวพรม²

อนุสรา ศรีวิระ³ และ ศิระวัสน์ กาวิละนันท์⁴

Rungtiva Supanunt⁵, Chartkaew Yuwaprom⁶,

Anoodsara Sreewira⁷, and Siravast Kavilanan⁸

(Received: 24 May 2023; Revised: 19 February 2024; Accepted: 1 March 2024)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของป้ายชื่อธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 ตามแนวภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 34 ร้านค้า จากการศึกษาประเภทธุรกิจการค้าพบว่า ธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 แบ่งเป็น 11 ประเภท ธุรกิจการค้าที่พบมากที่สุดคือธุรกิจการค้าเกี่ยวกับอาหารพบจำนวน 13 ร้าน ธุรกิจที่พบรองลงมาคือร้านนวด จำนวน 6 ร้าน ร้านเครื่องแต่งกาย จำนวน 5 ร้าน ร้านขายน้ำ จำนวน 2 ร้าน ที่พัก จำนวน 2 ร้าน ในขณะที่ธุรกิจการค้าประเภทร้านของฝาก ร้านกาแฟ ร้านขายอาหารสัตว์ โรงน้ำแข็ง ร้านทอง และร้านขายยาพบน้อยที่สุดประเภทละ 1 ร้านค้า ด้านการวิเคราะห์องค์ประกอบของป้ายธุรกิจการค้าตามกรอบ SPEAKING หรือภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ฉาก (Setting) หรือพื้นที่ที่ปรากฏคือซอยหัวหิน 72 เป็นซอยที่ประกอบธุรกิจการค้าหลากหลายประเภท มีผู้ใช้บริการหลายเชื้อชาติ ทำให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีภาวะพหุภาษา (Multilingualism)

คำสำคัญ: ชื่อธุรกิจการค้าป้าย, ซอยหัวหิน 72, ภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

² อาจารย์ประจำกองวิชาอักษรศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

⁵ Lecturer, Department of Thai Language Teaching, Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

⁶ Lecturer, The Department of Languages, Academic Division, Chulachomklao Royal Military Academy

⁷ Lecturer, Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Dhonburi Rajabhat University

⁸ Assistant Professor Dr., Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University

Abstract

This research article explores the components of commercial business labels in Hua Hin 72 Alley, focusing on the linguistic landscape of the area, which includes 34 trade businesses. These businesses are categorized into 11 types. The most common type is food-related businesses, accounting for 13 shops, followed by 6 massage shops, 5 clothing shops, 2 beverage shops, 2 accommodations, and 1 shop each for souvenirs, cafes, pet food, icehouses, gold, and pharmacies. The analysis, conducted using the SPEAKING framework, reveals that Hua Hin 72 Alley hosts a diverse range of commercial enterprises. The area attracts people of various nationalities, contributing to its multilingual nature.

Keywords: Business names, Hua Hin 72 alley, Linguistic landscape

บทนำ

“หัวหิน” เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญสำหรับชาวไทยและชาวต่างชาติ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญและมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีสถานที่ที่น่าสนใจ คือ ซอยหัวหิน 72 ซึ่งเป็นที่ตั้งของย่านธุรกิจการค้าทั้งช่วงกลางวัน และมีตลาดโต้รุ่งหัวหินช่วงกลางคืน จึงเป็นสถานที่ที่สะท้อนวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในย่านนี้ได้อย่างชัดเจน เนื่องจากลักษณะพื้นที่ดังกล่าวเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวจำนวนมาก ซอยหัวหิน 72 ประกอบด้วยร้านขายสินค้าต่าง ๆ มากมาย ได้แก่ ร้านขายอาหาร ร้านขายเครื่องดื่ม ร้านนวด ร้านอาหารทะเล ร้านอาหารตามสั่ง ร้านขายของที่ระลึก และร้านเสื้อผ้า โดยร้านค้าแต่ละร้านจะมีพื้นที่ตั้งอยู่ติดกัน และในเวลากลางวันซอยหัวหิน 72 จะเปิดเป็นถนนคนเดิน เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาพักผ่อน ซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ จึงกล่าวได้ว่าซอยหัวหิน 72 เป็นซอยที่ประกอบธุรกิจการค้าเพื่อขายสินค้าและบริการแก่นักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งประเภทของร้านค้า และผู้ใช้บริการ สถานที่แห่งนี้จึงมีเอกลักษณ์ด้านภูมิทัศน์ทางภาษาที่สะท้อนอัตลักษณ์ของสถานที่อย่างชัดเจน ภาษาที่ปรากฏบนป้ายชื่อธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 เป็นส่วนสำคัญที่สร้างความโดดเด่นให้แก่พื้นที่ โดยมีลักษณะที่น่าสนใจหลายประการ เช่น การเลือกใช้ภาษาหลายภาษา การใช้รูปแบบตัวอักษรตามชนบและแบบสมัยใหม่ การใช้ขนาดของตัวอักษรที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้องค์ประกอบของป้าย เช่น การใช้สัญลักษณ์ประกอบป้ายและรูปร่าง (shape) ของป้ายก็มีความน่าสนใจ ป้ายมีลักษณะเด่นที่น่าสนใจหลายประการ เช่น การใช้ป้ายแบบสองภาษา อังกฤษ - ไทย ที่สะท้อนให้เห็นกลุ่มเป้าหมายหลักของร้านค้าที่เป็นชาวต่างชาติ การใช้รูปแบบตัวอักษรแบบสมัยใหม่ การใช้สัญลักษณ์พริกชี้หนูลึ่ดถึงชื่อร้าน และรูปร่างของป้ายธุรกิจการค้าที่ไม่ใช้กรอบแต่ใช้ตัวอักษรติดบนผนังร้าน ลักษณะตัวอย่างที่กล่าวถึงข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความน่าสนใจของป้ายธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 ที่ควรศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษาที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่พื้นที่ของความหลากหลายเชิงภาษาและวัฒนธรรมเป็นประโยชน์ต่อ

การพัฒนาพื้นที่ และแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนอัตลักษณ์ชุมชนได้อย่างเข้าใจ โดยผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าซอยหัวหิน 72 เป็นพื้นที่ท่องเที่ยว ที่มีเอกลักษณ์ย่านชุมชนแบบดั้งเดิมทำการค้าขายอยู่ และมีการเปลี่ยนแปลงเป็นชุมชนพหุภาษาเพราะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาหลากหลาย

ดังนั้นการศึกษานวภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์จึงเป็นแนวทางสำคัญ งานวิจัยเกี่ยวกับภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์พบว่ามีผู้สนใจศึกษานวภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ เช่น กฤตพล วังภูสิต (2555) *ศึกษาธุรกิจการค้าในย่านสยามสแควร์: การศึกษาตามแนวภูมิทัศน์เชิงภาษาศาสตร์* กิตตินาถ เรขาลิลิต (2563) *ศึกษาการเลือกภาษาของป้ายสาธารณะในมหาวิทยาลัยของไทย กรณีศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พิษณุ แก้วบุตร และนพวรรณ เมืองแก้ว* (2563) *ศึกษาป้ายและชื่อธุรกิจการค้าในท่าอากาศยานนานาชาติสุราษฎร์ธานี: การศึกษาตามแนวภูมิทัศน์เชิงภาษาศาสตร์* (2563) เป็นต้น จากการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่ามีผู้สนใจศึกษานวภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์จำนวนมาก แต่ยังไม่มีการศึกษานวภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ในซอยหัวหิน 72 ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดทฤษฎีทางด้านภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ (Linguistic Landscape) หรือ (LL) กรอบแนวคิดของ Dell Hymes (Hymes, 1974) ที่ ทอม เฮอเบิร์นเนอร์ (Huebner, 2009) นำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษานวภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ โดยศึกษาองค์ประกอบของป้ายชื่อธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 เพื่อตอบคำถามการวิจัยว่าลักษณะองค์ประกอบของป้ายชื่อธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 มีลักษณะอย่างไร และสื่ออัตลักษณ์ความเป็นซอยหัวหิน 72 อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาองค์ประกอบของป้ายชื่อธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 ตามแนวภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากร

ธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72

กลุ่มตัวอย่าง

ร้านที่มีป้ายธุรกิจการค้าปรากฏอยู่หน้าร้าน จำนวน 34 ร้านค้าในซอยหัวหิน 72 โดยจัดประเภทของธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 จำนวน 11 ประเภท ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงจำนวนประเภทธุรกิจร้านค้าในซอยหัวหิน 72

ประเภทร้าน (จำนวน)	ชื่อธุรกิจการค้า
1. ร้านอาหาร (13)	ร้าน Bird Chilli พริกชี้หนู, ร้านครัวลุงจำ, ร้านรสเด็ดซีฟู้ด, ร้านไข่มุก, ร้านสุขสมบุญ, ร้าน Check in Hua-Hin Seafood, ร้าน Snack Jack Restaurant, ร้าน Hua Hin Seafood, ร้านรถไฟซีฟู้ด, ร้าน Ko Seafood, ร้านเฮียชัยเปิดอย่าง, ร้านก๊วยเฮียของ, ร้าน Railway Restaurant, ร้านท่านขุนข้าวเหนียวมะม่วง
2. ร้านนวด (6)	ร้าน Day & Night Thai Massage, ร้านบ้านชบาแก้วโกลด์ นวดเพื่อสุขภาพ, ร้าน Massage Garden Massage & Fish Spa, ร้านณิชา นวดเพื่อสุขภาพ, ร้านกาแล็คซี่ นวดเพื่อสุขภาพ, ร้าน Chanok Massage
3. ร้านเครื่องแต่งกาย (ชาย/ตัด/ปัก) (5)	ร้านไชยาเทป, ร้าน New Boss Night Market, ร้านแข่งฮง, ร้านอุดมโชค, ร้านเวียงฮง
4. ร้านขายน้ำ (2)	ร้านก๊วยคุณแข่ง, ร้านรสโบราณ
5. ที่พัก (2)	Hua Hin Night Market Hostel, บ้านเพิ่มจันทร์ เกสท์เฮ้าส์
6. ร้านของฝาก (เครื่องหอม/ของฝากหัวหิน) (1)	ร้าน Smell Lemongrass
7. ร้านกาแฟ (1)	ร้าน Mellow House
8. ร้านอาหารสัตว์ (1)	ร้าน My Pet
9. โรงน้ำแข็ง (1)	ร้านโรงน้ำแข็งต้น้อย
10. ร้านทอง (1)	ร้านทองสุวรรณหิวดิ
11. ร้านขายยา (1)	ร้านจันตัง
รวม 34 ร้าน	

เครื่องมือ

การศึกษครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ (Linguistic Landscape) ของทอม เฮอ์บเนอร์ (Huebner, 2009) คือ กรอบแนวคิด “ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร” (SPEAKING) โดยทอม เฮอ์บเนอร์ (Huebner, 2009) ประยุกต์มาจากกรอบแนวคิดของ Dell Hymes (Hymes, 1974)

วิธีการเก็บข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยถ่ายรูปและจดบันทึกข้อมูลชื่อธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 จากป้ายหลัก ที่มีป้ายธุรกิจการค้าปรากฏอยู่หน้าร้าน จำนวน 34 ร้านค้า เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2566 เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป

2. จัดประเภทของธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 จำนวน 11 ประเภท ได้แก่ 1) ร้านอาหาร 2) ร้านนวด 3) ร้านเครื่องแต่งกาย (ชาย/ตัด/ปัก) 4) ร้านของฝาก (เครื่องหอม/ของฝากหัวหิน) 5) ร้านกาแฟ 6) ร้านขายน้ำ (ขายหน้าร้านที่บ้าน) 7) ที่พัก 8) ร้านอาหารสัตว์ 9) โรงน้ำแข็ง 10) ร้านทอง 11) ร้านขายยา

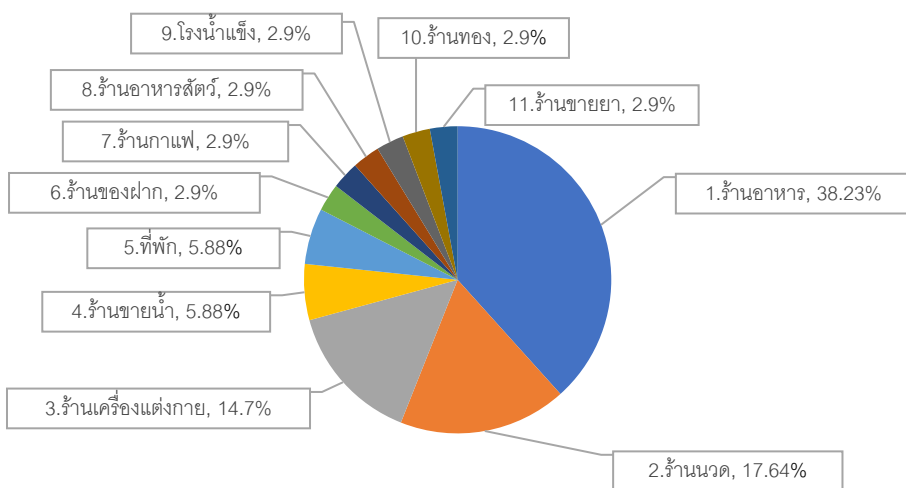
3. วิเคราะห์องค์ประกอบของป้ายธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 ตามแนวคิดภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ (Linguistic Landscape) หรือ (LL) ของ ทอม เฮอ์บเนอร์ (Huebner, 2009) ด้วยกรอบแนวคิด “ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร” (SPEAKING)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยชื่อธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 : การศึกษาตามแนวคิดภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การจัดประเภทของธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 และ 2) องค์ประกอบของป้ายชื่อธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาตามวิธีการศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ของ ทอม เฮอ์บเนอร์ (Huebner, 2009) ที่นำกรอบแนวคิด SPEAKING ของ Dell Hymes มาประยุกต์ใช้ในการศึกษา รายละเอียดดังนี้

1. การจัดประเภทของธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72

ธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 จำนวน 34 ร้าน สามารถแบ่งประเภทร้านค้าได้ 11 ประเภท ได้แก่ 1) ร้านอาหาร จำนวน 13 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 38.23 2) ร้านนวด จำนวน 6 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 17.64 3) ร้านเครื่องแต่งกาย จำนวน 5 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 14.70 4) ร้านขายน้ำ จำนวน 2 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 5.88 5) ที่พัก จำนวน 2 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 5.88 6) ร้านของฝาก (เครื่องหอม/ของฝากหัวหิน) จำนวน 1 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 2.9 7) ร้านกาแฟ จำนวน 1 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 2.9 8) ร้านอาหารสัตว์ จำนวน 1 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 2.9 9) โรงน้ำแข็งจำนวน 1 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 2.9 10) ร้านทอง จำนวน 1 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 2.9 และ 11) ร้านขายยา จำนวน 1 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 2.9 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงความถี่ของประเภทธุรกิจร้านค้าในซอยหัวหิน 72

จากภาพที่ 1 สรุปผลการศึกษาประเภทธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าซอยหัวหิน 72 มีประเภทของร้านค้าที่หลากหลาย สามารถแบ่งประเภทได้ถึง 11 ประเภท โดยธุรกิจการค้าที่ปรากฏค่าความถี่สูงสุดคือ ประเภทร้านอาหาร สอดคล้องกับพื้นที่ดังกล่าวที่ในเวลากลางวันจะเปลี่ยนเป็นตลาดโต้รุ่งที่มีกลุ่มลูกค้าเป็นนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ดังนั้นจึงมีธุรกิจร้านอาหารมากที่สุด รองลงมาคือร้านนวด ซึ่งธุรกิจการนวดของไทยเป็นธุรกิจที่มีชื่อเสียงลำดับต้น ๆ ในปีหนึ่ง ๆ นั้นมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวนมากเมื่อได้เดินทางมาเที่ยวที่ประเทศไทยแล้วก็นิยมพากันมานวดแผนไทยตามสถานที่ต่าง ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่า ตลาดนวดแผนไทยในปัจจุบันได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของประเทศไทยไปแล้ว (บัญชา จันทราช และคณะ, 2561)

2. องค์ประกอบของป้ายชื่อธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 ตามแนวคิดภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์

การศึกษาองค์ประกอบของป้ายชื่อธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 ใช้กรอบแนวคิดในการศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ ด้วยกรอบแนวคิด “ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร” (SPEAKING) ของทอม เฮอริบเนอร์ (Huebner, 2009) ผลการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 S - Setting (ฉาก) คือ สถานที่หรือพื้นที่ที่ป้ายปรากฏอยู่ ในการวิเคราะห์มุ่งพิจารณาปัจจัยแวดล้อมทางกายภาพว่าป้ายนั้นตั้งขึ้นบริเวณใด พื้นที่และลักษณะร้านค้าอาคาร การประกอบธุรกิจการค้าและสภาพสังคมโดยรอบบริเวณร้านค้าเป็นอย่างไร มีผลกับการเลือกใช้ภาษาในป้ายชื่อธุรกิจการค้าหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่าซอยหัวหิน 72 ตั้งอยู่บนถนนเดชาขุสิต ทิศตะวันตกติดกับถนนพระปกเกล้า (ถนนเลียบทางรถไฟ) ทิศตะวันออกติดกับถนนเพชรเกษม บริเวณสองฝั่งของซอยหัวหิน 72 ประกอบไปด้วยอาคารและร้านค้า 2 ฝั่งหันหน้าเข้าหากัน โดยมีถนนเดชาขุสิตคั่นกลาง อาคารสูงประมาณ 2-3 ชั้น ธุรกิจการค้าส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในอาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจหลากหลายประเภท เช่น ร้านอาหาร ร้านทอง ร้านขายยา ที่พักเป็นต้น นอกจากนี้ยังมีร้านค้าแผงลอยและรถเข็นตั้งขายของอยู่บริเวณริมทางเท้า และถนน ดังนั้นซอยหัวหิน 72 ตอนกลางวันมีลักษณะเป็นตลาดค้าขายเหมือนกับตลาดอื่นทั่วไป แต่ในเวลากลางวันจะเปลี่ยนเป็นตลาดโต้รุ่งที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาตินิยมเที่ยวเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติ เมื่อมาเที่ยวหัวหินแล้วนิยมเดินทางมาซอยหัวหิน 72 เพื่อรับประทานอาหาร และซื้อสินค้า เนื่องจากซอยหัวหิน 72 เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ลักษณะภาษาที่ปรากฏในป้ายชื่อธุรกิจการค้าซอยหัวหิน 72 มีลักษณะที่แตกต่างกับป้ายตลาดทั่ว ๆ ไป กล่าวคือป้ายชื่อธุรกิจการค้าซอยหัวหิน 72 แสดงให้เห็นว่าพื้นที่แห่งนี้มีภาวะหลายภาษา มีการเลือกใช้ภาษา (Language choice) บนแผ่นป้ายหลายภาษาทั้งภาษาไทย ภาษาภาษาจีน และภาษาอังกฤษ ดังตัวอย่างภาพป้าย ภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ป้ายร้านรถไฟซีฟู้ด

2.2 P - Participants (ผู้ร่วมเหตุการณ์) คือ บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับป้ายธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 รวมถึงผู้ที่อยู่ร่วมในเหตุการณ์การสื่อสาร ได้แก่ 1) ผู้ส่งสาร ประกอบด้วย เจ้าของธุรกิจการค้า และผู้ที่ได้รับมอบหมายให้บริหารจัดการการค้า 2) ผู้รับสาร คือ กลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 3) ผู้อยู่ในเหตุการณ์การบริการ ประกอบด้วย บุคคลที่ทำงานเป็นลูกจ้างในซอยหัวหิน 72 และผู้ที่ใช้เส้นทางดังกล่าวสัญจร 4) รัฐบาล ผู้ที่มีบทบาทต่อการใช้ภาษาประจำชาติ ผลการวิเคราะห์ผู้ร่วมเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับป้าย ดังนี้

2.2.1 ผู้ส่งสาร ผู้วิจัยสังเกตจากการใช้ภาษาในการตั้งชื่อป้ายโดยใช้ภาษาไทยเป็นภาษาเดียวในการตั้งชื่อ จำนวน 9 ป้าย เช่น “ร้านทองสุวรรณโชติ” “รสโบราณ” “บ้านเพ็ญจันทร์ เกสท์เฮาส์” “โรงน้ำแข็งตีน้อย สาขาหัวหิน” “ท่านขุน ข้าวเหนียวมะม่วงหัวหิน” จากการวิเคราะห์พบว่าเจ้าของร้าน “เลือกใช้ภาษาไทย” บนป้ายร้านค้าเพื่อต้องการสื่อไปถึงกลุ่มลูกค้าคนไทยเป็นหลัก อีกทั้งสินค้าที่จำหน่ายมีลักษณะดั้งเดิมและเจ้าของธุรกิจพบว่าเป็นผู้สูงวัย เช่น ร้านน้ำ “รสโบราณ” ที่ขายน้ำตักจากโหลแก้ว สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและระยะเวลาที่อยู่คู่กับซอยหัวหิน 72 มายาวนาน นอกจากนี้การที่เจ้าของร้านค้าเลือกใช้ภาษาบนป้ายเป็นภาษาไทย อาจมาจากอัตราภาษีป้ายซึ่งการใช้ภาษาไทยภาษาเดียวทำให้เสียภาษีน้อยกว่าภาษาอื่น (กฎกระทรวงกำหนดอัตราภาษีป้าย พ.ศ. 2563, 2563) นอกจากนี้ผู้วิจัยพบป้ายชื่อร้านภาษาอังกฤษภาษาเดียว จำนวน 4 ป้าย แสดงให้เห็นว่าเจ้าของธุรกิจการค้า “ต้องการเลือกใช้ภาษาอังกฤษ” เพื่อสื่อธุรกิจไปถึงกลุ่มลูกค้าที่เป็นคนต่างชาติที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก หรือหากเป็นกลุ่มลูกค้าคนไทยต้องมีพื้นฐานการใช้ภาษาอังกฤษระดับหนึ่ง ผู้วิจัยพบร้านค้าที่ติดป้ายสองภาษา จำนวน 19 ป้าย เช่น ป้ายร้านค้าชื่อภาษาไทยปนกับภาษาอังกฤษ ตัวอย่างร้าน “Bird Chilli พริกชี้หนู” แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของภาษาอังกฤษที่เข้ามามีบทบาทในการเลือกใช้ภาษาของเจ้าของร้านซึ่งนิยมใช้ภาษาอังกฤษปนภาษาไทยมากกว่าภาษาอื่น ในขณะที่ผู้วิจัยพบป้ายชื่อภาษาอังกฤษปนภาษาจีน จำนวน 1 ป้าย ได้แก่ ร้าน “CHECK IN HUA-HIN SEAFOOD” เป็นข้อสังเกตที่แสดงให้เห็นว่าเจ้าของธุรกิจการค้าเลือกใช้ภาษาอื่น และไม่ได้เลือกใช้ภาษาไทย เพื่อต้องการสื่อไปถึงกลุ่มลูกค้าที่เป็นกลุ่มคนที่ใช้ภาษาอังกฤษและภาษาจีนเป็นหลัก สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลทางภาษาของภาษาอื่นที่มีอิทธิพลมากกว่าภาษาไทย ส่วนร้านค้าที่ติดป้ายหลายภาษา พบจำนวน 2 ป้าย โดยเป็นป้ายภาษาไทย ภาษาจีน และภาษาอังกฤษ เช่น ร้าน “รถไฟซีฟู้ด” ผู้วิจัย

พบว่าส่วนใหญ่วางชื่อภาษาไทยอยู่บนภาษาอื่นเป็นลำดับแรก ซึ่งอนุมานได้ว่าเจ้าของธุรกิจเป็นคนไทยที่รู้ภาษาหลายภาษาและต้องการสื่อสารกิจการค้าไปถึงกลุ่มลูกค้าหลากหลายเชื้อชาติ อีกทั้งอาจมาจากอัตราภาษีป้ายธุรกิจร้านค้าซึ่งการใช้ป้ายที่มีอักษรไทยปนกับอักษรต่างประเทศและอยู่บนภาษาอื่น อัตราการเสียภาษีจะลดค่าใช้จ่ายรองจากป้ายภาษาไทยภาษาเดียว (กฎกระทรวงกำหนดอัตราภาษีป้าย พ.ศ. 2563, 2563)

2.2.2 ผู้รับสาร คือ กลุ่มลูกค้าที่มาใช้บริการธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 จากการวิเคราะห์กลุ่มลูกค้าที่มาใช้บริการส่วนใหญ่ค่อนข้างหลากหลาย เนื่องจากพื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ธุรกิจการค้าหลายประเภท ทั้งธุรกิจขายอาหาร ธุรกิจร้านนวด ธุรกิจร้านทอง เป็นต้น ซึ่งกลุ่มลูกค้าที่มาใช้บริการร้านค้ากล่าวได้ว่ามีภาวะการใช้ภาษาหลายระดับ ตั้งแต่ภาษาเดียว สองภาษา และหลายภาษา ซึ่งสัมพันธ์กับธุรกิจการค้าที่แสดงความต้องการกลุ่มเป้าหมาย

2.2.3 ผู้อยู่ในเหตุการณ์การบริการ คือ บุคคลที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ซอยหัวหิน 72 ซึ่งไม่ได้เป็นเจ้าของกิจการและลูกค้าผู้มาใช้บริการ รวมถึงผู้ที่เดินทางโดยใช้เส้นทางดังกล่าว ซึ่งมีผลต่อการใช้ภาษาเช่นเดียวกัน เนื่องจากผู้ที่สัญจรบริเวณดังกล่าวมีหลากหลายเชื้อชาติ และบางครั้งก็จะเปลี่ยนสถานะเป็นผู้ใช้บริการอีกด้วย

2.2.4 รัฐบาล คือ ผู้ที่มีบทบาทต่อการใช้ภาษาประจำชาติ ซึ่งปัจจุบันรัฐบาลได้ส่งเสริมการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาประจำชาติโดยรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญของภาษาไทย รวมถึงพัฒนาการใช้ “ภาษาไทย” ให้กับคนทุกกลุ่มสังคมอย่างมีมาตรฐานและทั่วถึงเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการอยู่ร่วมกันและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน (กฎกระทรวงกำหนดอัตราภาษีป้าย พ.ศ. 2563, 2563) อีกทั้งเห็นความสำคัญของภาษาถิ่น โดยให้รักษาและสืบทอดการใช้ภาษาท้องถิ่น หรือภาษาแม่ทั้งในชีวิตประจำวันและในระบบการศึกษา นอกจากนี้ได้เปิดกว้างให้ประชาชนพัฒนาความรู้และทักษะภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่น ๆ แต่ทั้งนี้ยังคงให้รักษาและเห็นความสำคัญของภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติเป็นลำดับแรก ตาม (ร่าง)แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561-2564, 2561 (ราชบัณฑิตยสภา, 2561) ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะส่งเสริมการใช้ภาษาอื่นเพิ่มเติม นอกเหนือจากภาษาไทยแต่ผู้วิจัยมองว่านโยบายดังกล่าวขัดกับกฎกระทรวงกำหนดอัตราภาษีป้าย พ.ศ. 2563 (2563) ที่กำหนดอัตราภาษีป้ายที่มีอักษรไทยล้วน อักษรไทยปนกับอักษรต่างประเทศ และป้ายที่ไม่มีอักษรไทยอย่างชัดเจนซึ่งแสดงให้เห็นถึงเจตนาในการเลือกใช้ภาษาต่างประเทศปนกับภาษาไทยของเจ้าของธุรกิจที่ถึงแม้จะมีนโยบายการใช้ภาษาและอัตราการเสียภาษีมากกว่าแต่เจ้าของธุรกิจก็ยังนิยมเลือกใช้ภาษาต่างประเทศบนป้ายเพื่อแสดงความมีระดับของการค้า

2.3 E - Ends (จุดมุ่งหมาย) คือ วัตถุประสงค์ของการจัดทำป้ายชื่อธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 พบว่า มีวัตถุประสงค์การจัดทำป้ายเพื่อใช้ในเชิงพาณิชย์ คือ ป้ายชื่อธุรกิจการค้าสร้างอัตลักษณ์ด้านการ

ท่องเที่ยวให้กับร้านค้าได้ เช่น บ้ายร้านที่คล้ายกับสถานีรถไฟหัวหิน แสดงประเภทร้านและกลุ่มเป้าหมาย เช่น ร้านอาหารที่มีภาษาจีน ทำให้ผู้บริโภคจดจำร้านค้าได้ อีกทั้งป้ายร้านค้ายังช่วยประชาสัมพันธ์โฆษณาสินค้าและบริการ และสามารถดึงดูดใจผู้บริโภคให้สนใจซื้อสินค้าและบริการ

2.4 A - Act sequence (การลำดับวัจนกรรม) คือ การลำดับการสื่อสารและการให้ข้อมูลของป้าย ซึ่งมี 2 องค์ประกอบ ดังนี้

2.4.1 การลำดับทิศทางของการอ่านป้ายชื่อธุรกิจการค้า ผลการวิจัยพบการจัดวางชื่อร้านค้าด้วยกลวิธีการเรียงทิศทางจากซ้ายไปขวา หรือจากขวาไปซ้าย และการลำดับการอ่านจากบนลงล่าง ดังตัวอย่างภาพที่ 3 บ้ายร้านก๊วยคุนเซ่ง และภาพที่ 4 บ้ายร้านท่านขุนข้าวเหนียวมะม่วง

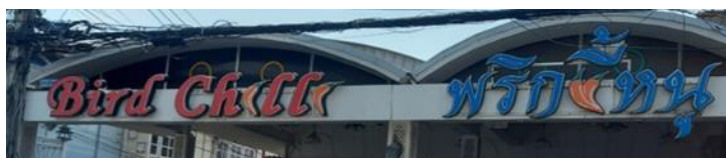
ภาพที่ 3 บ้ายร้านก๊วยคุนเซ่ง

ภาพที่ 4 บ้ายร้านท่านขุนข้าวเหนียวมะม่วง

จากภาพที่ 3 และ ภาพที่ 4 แสดงการลำดับทิศทางการอ่านของป้ายชื่อธุรกิจการค้า 2 ลักษณะ คือ ภาพที่ 3 เป็นการเรียงการอ่านจากซ้ายไปขวาหรือจากขวาไปซ้าย แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมการอ่านขึ้นอยู่กับเจ้าของภาษาหากเป็นคนไทยจะอ่านจากซ้ายไปขวา แต่หากเป็นคนจีนจะอ่านจากขวาไปซ้าย ในขณะที่ภาพที่ 4 เป็นการอ่านจากบนลงล่าง แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมการอ่านที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกที่ต้องการเน้นชื่อร้านให้สะดุดตา และพื้นที่ป้ายมีจำกัดจึงไม่สามารถเรียงข้อความจากซ้ายไปขวาได้

2.4.2 การวางตำแหน่งภาษาบนป้าย ผลการวิจัยพบ 2 ลักษณะ ดังนี้ 1) การใช้ภาษาไทย นำหน้าภาษาต่างประเทศ คือ การจัดวางภาษาไทยก่อนภาษาภาษาจีน และภาษาอังกฤษ พบจำนวน 18 บ้าย ดังภาพที่ 3 บ้ายร้านก๊วยคุนเซ่ง แสดงให้เห็นว่าถึงแม้จะใช้การทับศัพท์ภาษาจีน แต่เจ้าของธุรกิจการค้าได้ใช้ตัวอักษรภาษานำหน้าภาษาจีน อันเนื่องมาจากนโยบายภาษาและอัตราภาษีป้าย นอกจากนี้ผู้วิจัยสังเกตว่าแม้จะใช้ภาษาไทยนำหน้าภาษาต่างประเทศ แต่จะมีขนาดเล็กกว่ามาก 2) การใช้ภาษาต่างประเทศ นำหน้าภาษาไทย พบ 2 บ้าย คือ การจัดวางภาษาต่างประเทศก่อนภาษาไทย ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 5 บ้ายร้าน Bird Chilli ฟริกซี่หนู

จากตัวอย่างภาพที่ 5 ป้ายร้าน Bird Chilli พริกขี้หนู แสดงตำแหน่งภาษาบนป้ายโดยการให้ภาษาต่างประเทศนำหน้าภาษาไทย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเลือกใช้ภาษาของเจ้าของธุรกิจการค้าที่ต้องการเน้นภาษาต่างประเทศมากกว่าภาษาไทย จากการวิเคราะห์ตำแหน่งบนป้าย แสดงให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของภาษาได้อย่างชัดเจน หรือความโดดเด่นของการเลือกใช้ภาษา อีกทั้งศักดิ์ศรีของภาษายังแสดงให้เห็นจากการใช้ภาษาไทยนำหน้าภาษาต่างประเทศ แต่จะมีขนาดเล็กกว่าภาษาต่างประเทศอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ป้ายใช้ภาษาต่างประเทศโดยไม่มีภาษาไทย พบการใช้ภาษาอังกฤษนำหน้าภาษาจีน แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของภาษาอังกฤษที่มากกว่าภาษาจีน

2.5 K - Key (น้ำเสียง) คือ ลักษณะการใช้ภาษาที่โดดเด่นในป้ายเพื่อใช้สื่อสารกับผู้อ่านป้าย จำแนกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.5.1 การตั้งชื่อร้านเพื่อบ่งบอกถึงธุรกิจการค้าที่ทำการค้าโดยตรง คือ ป้ายชื่อร้านที่มีความหมายสื่อถึงประเภทของการประกอบธุรกิจการค้าเพื่อให้ผู้ใช้บริการตัดสินใจได้สะดวกรวดเร็ว ได้แก่ ร้านครัวลุงจ๋า, ร้านรสเด็ดซีฟู้ด, ร้าน Check in Hua-Hin Seafood, ร้าน Snack Jack Restaurant, ร้าน Hua Hin Seafood, ร้านรถไฟซีฟู้ด, ร้าน Ko Seafood, ร้าน เฮียชัยเปิดย่าง, ร้าน Railway Restaurant, ร้านท่านขุน ข้าวเหนียวมะม่วง, ร้าน Day & Night Thai Massage, ร้านบ้านชบาแก้วโกลด์ นวดเพื่อสุขภาพ, ร้าน Massage Garden Massage & Fish Spa, ร้าน ธิชา นวดเพื่อสุขภาพ, ร้าน กาแล็คซี่ นวดเพื่อสุขภาพ, ร้าน Chanok Massage, ร้าน Smell Lemongrass, ร้าน Hua Hin Night Market Hostel, บ้านเพิ่มจันทร์ เกสท์เฮ้าส์, ร้าน My Pet, ร้านทองสุวรรณโชติ และร้านโรงน้ำแข็งตีน้อย

2.5.2 การตั้งชื่อแบบที่ไม่ได้สื่อถึงธุรกิจการค้าโดยตรง คือ ป้ายร้านค้าที่ไม่ได้สื่อถึงประเภทของธุรกิจการค้าให้ลูกค้าทราบโดยตรง เพื่อสร้างความน่าสนใจให้แก่ผู้ใช้บริการ ได้แก่ ร้าน Bird Chilli พริกขี้หนู, ร้านไข่มุก, ร้านสุขสมบุญ, ร้านก๊วยเฮียของ, ร้านไชยาเทป, ร้าน New Boss Night Market, ร้านแข่งฮง, ร้านอุดมโชค, ร้านเวียงฮง, ร้าน Mellow House, ร้านก๊วยคุณเซ้ง, และร้านรสโบราณ จากผลการวิจัยพบการตั้งชื่อร้านค้าที่บ่งบอกถึงชื่อร้านค้าโดยตรงมากกว่าร้านค้าที่ไม่ได้สื่อถึงธุรกิจการค้าโดยตรง ซึ่งร้านค้าที่บ่งบอกถึงชื่อร้านค้าโดยตรงพบว่าเป็นชื่อร้านภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่อนุมานได้จากความหมายของชื่อที่สื่อ ในขณะที่ร้านที่ไม่ได้สื่อถึงธุรกิจร้านค้าโดยตรงเป็นร้านที่ทับศัพท์ภาษาจีนซึ่งผู้ที่ไม่ทราบภาษาจีนจะไม่เข้าใจความหมาย

2.6 I - Instrumentalities (เครื่องมือในการสื่อสาร) คือ วัจนภาษา และอวัจนภาษาที่ปรากฏในป้าย ส่วนที่เป็นวัจนภาษาพิจารณาจากการเลือกใช้ภาษา การปนภาษา ส่วนการใช้วัจนภาษาพิจารณาจากตัวอักษร ขนาด และลักษณะรูปร่างตัวอักษร เช่น สี่เหลี่ยม กลม รีหรืออิสระ เป็นต้น รวมถึงการใช้สีของป้าย สัญลักษณ์ และรูปภาพประกอบ ดังนี้

2.6.1 วจนภาษา หมายถึง การใช้ภาษาบนป้ายธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 โดยพิจารณาจากการเลือกใช้ภาษา ผลการวิจัยพบ 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) ป้ายธุรกิจร้านค้าที่ใช้ภาษาเดียว (monolingual sign) คือ ป้ายร้านค้าที่ใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งบนป้าย ผลการวิจัยพบจำนวน 13 ป้าย แบ่งเป็นป้ายภาษาไทยจำนวน 9 ป้าย และป้ายภาษาอังกฤษจำนวน 4 ป้าย ดังภาพที่ 6 และ ภาพที่ 7

ภาพที่ 6 ป้ายร้านอาหารไทยภาษาเดียว

ภาพที่ 7 ป้ายร้านอาหารอังกฤษภาษาเดียว

จากตัวอย่างภาพที่ 5 และภาพที่ 6 พบป้ายร้านค้าที่ปรากฏชื่อภาษาไทยภาษาเดียว และภาษาอังกฤษภาษาเดียว ภาพที่ 6 แสดงให้เห็นถึงธุรกิจขายน้ำที่มีมาแต่ดั้งเดิม และสื่อถึงกลุ่มลูกค้าที่เป็นคนไทย การอนุรักษ์ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ ในขณะที่ภาพที่ 7 เป็นป้ายร้านอาหารอังกฤษภาษาเดียว แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลและคึกคักของภาษาต่างประเทศที่เจ้าของธุรกิจการค้านิยมมากกว่าภาษาไทย และสื่อถึงกลุ่มลูกค้าที่เป็นชาวต่างชาติ 2) ป้ายธุรกิจร้านค้าที่ใช้ทวิภาษา หรือสองภาษา (bilingual sign) คือ ป้ายร้านค้าที่ใช้ภาษาบนป้ายมากกว่าหนึ่งภาษา ผลการวิจัยพบจำนวน 19 ป้าย แบ่งเป็นป้ายที่ใช้ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ จำนวน 12 ป้าย ป้ายภาษาไทย-ภาษาจีน จำนวน 6 ป้าย และป้ายภาษาอังกฤษ-ภาษาจีนพบน้อยที่สุดจำนวน 1 ป้าย ดังภาพที่ 8 ภาพที่ 9 และภาพที่ 10

ภาพที่ 8 ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ

ภาพที่ 9 ป้ายภาษาไทย-ภาษาจีน

ภาพที่ 10 ป้ายภาษาไทย-ภาษาจีน

จากตัวอย่างภาพที่ 8 และ ภาพที่ 9 แสดงให้เห็นถึงการเลือกใช้ภาษาของเจ้าของธุรกิจการค้าที่ให้คึกคักป้ายร้านค้าที่เป็นภาษาไทยมากกว่าและสื่อถึงเป้าหมายคนไทยและคนต่างชาติ ในขณะที่

ภาพที่ 9 ใช้ภาษาไทยนำหน้าภาษาจีน แต่ต้องเป็นผู้ที่ทราบภาษาจีนจึงจะเข้าใจความหมายทั้งสองภาษา สื่อกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนจีน และภาพที่ 10 ปรากฏการใช้ภาษาอังกฤษ-ภาษาจีน แสดงให้เห็นถึงการนิยมภาษาต่างประเทศที่มีความเป็นสากลสื่อถึงความมีระดับมากกว่าภาษาไทย และสื่อถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนต่างชาติ 3) ป้ายธุรกิจร้านค้าที่ใช้พหุภาษา หรือหลายภาษา (multilingual sign) คือ ป้ายร้านค้าที่ใช้ภาษาบนป้ายมากกว่าสองภาษา ผลการวิจัยพบจำนวน 2 ป้าย โดยเป็นป้ายที่ใช้ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ-ภาษาจีนเพื่อสื่อถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ดังภาพที่ 11 ป้ายร้านที่ปรากฏชื่อสามภาษา

ภาพที่ 11 ป้ายร้านที่ปรากฏชื่อภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ-ภาษาจีน

นอกจากนี้ผู้วิจัยสังเกตว่าป้ายร้านค้าที่ใช้ภาษาตั้งแต่สองภาษาขึ้นไป ปรากฏป้ายที่ใช้การทับศัพท์จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษและภาษาจีน เช่น ร้าน “รถไฟฟู้ด” ดังภาพที่ 11

2.6.2 อวัจนภาษา หมายถึง ข้อความที่ไม่ใช้ถ้อยคำ องค์ประกอบอวัจนภาษาในแผ่นป้ายธุรกิจการค้าชอยห้วหิน 72 มีลักษณะน่าสนใจ ดังจะอธิบายต่อไปนี้ 1) รูปร่าง (Shape) คือสิ่งที่ปรากฏเด่นชัดของป้ายธุรกิจการค้า พบว่าป้ายส่วนใหญ่มีลักษณะรูปร่างเป็นป้ายแบบสี่เหลี่ยมมากที่สุด และบางป้ายมีการใช้กรอบแผ่นป้ายแบบป้ายสถานีรถไฟหัวหิน เช่น ร้านท่านขุนข้าวเหนียวมะม่วงหัวหิน ร้านรถไฟฟู้ด 2) สี (Color) สีเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ป้ายโดดเด่นและสังเกตได้โดยง่าย ป้ายธุรกิจการค้าใช้สีตามลักษณะของกิจการ อาทิ สีสีเขียว ๆ หรือสีสดขนาด สีเดียว หรือหลายสีขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของเจ้าของกิจการ ป้ายธุรกิจการค้าชอยห้วหิน 72 ส่วนใหญ่ใช้สีแดง สีดำ สีฟ้า ร้านที่ใช้สีแดงส่วนใหญ่เป็นกิจการร้านค้าของคนไทยเชื้อสายจีน 3) ตัวอักษร (Font) ตัวอักษรในแผ่นป้ายมักมีขนาดของตัวอักษรที่ใหญ่กว่าองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อแสดงข้อมูลแผ่นป้ายได้ชัดเจน และสะดุดสายตาผู้บริโภค ผลการศึกษาพบว่าตัวอักษรในป้ายธุรกิจการค้าที่ใช้ภาษาไทยเพียงภาษาเดียวนิยมใช้ตัวอักษรไทยแบบโบราณรักษามรดกนิยมแบบดั้งเดิม เช่น ร้านทองสุวรรณโชติ ร้านอุดมโชค ร้านรสโบราณ และร้านสุขสมบูรณ์ ส่วนถ้าเป็นร้านที่ใช้สองภาษาคือภาษาไทยร่วมกับภาษาจีน ตัวอักษรไทยจะใช้ตัวอักษรตามชนบ แต่ถ้าภาษาไทยร่วมกับภาษาอังกฤษจะมีการใช้ตัวอักษรสมัยใหม่ ร้านที่ใช้สองภาษาจะใช้ตัวอักษรสมัยใหม่ส่วนใหญ่ไม่มีหัว เช่น ร้านหัวหินไนท์ มาร์เก็ต โฮสเทล ร้านกาแล็คซี่ นวดเพื่อสุขภาพ ดังภาพ

ภาพที่ 12 ป้ายร้านทองสุวรรณโชติ

ภาพที่ 13 ป้ายร้านหัวหินไนท์ มาร์เก็ต โฮสเทล

ภาพที่ 14 ป้ายร้านกาแล็กซี่ นวดเพื่อสุขภาพ

4) วัสดุ (Material) คือ สิ่งที่มีชื่อธุรกิจการค้าและองค์ประกอบอื่น ๆ ปรากฏอยู่ พบว่าหากเป็นป้ายที่ติดนอกตัวอาคาร วัสดุที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นเหล็กซึ่งมีความคงทนถาวร ทนแดด ทนลม ทนฝน เพราะเป็นป้ายที่ติดอยู่ภายนอกตัวอาคาร มีโอกาสชำรุดได้ง่าย เช่น ร้าน Mellow House ร้านโรงน้ำแข็งตีน้อย ส่วนป้ายที่ติดในตัวอาคารมักเป็นป้ายพลาสติกและไม้ซึ่งมีน้ำหนักเบา เช่น ร้านกาแล็กซี่ นวดเพื่อสุขภาพ ร้านสุขสมบูรณ์

5) เครื่องหมายและสัญลักษณ์ (Sign and Symbol) เป็นสัญลักษณ์และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ปรากฏบนแผ่นป้ายธุรกิจการค้าเพื่อสร้างความโดดเด่นและดึงดูดใจผู้บริโภค เช่น ร้าน Bird Chilli พริกขี้หนู คือ ใช้สัญลักษณ์รูปพริกมาใส่ในแผ่นป้ายเพื่อสื่อความหมายตามชื่อร้าน และร้านรถไฟฟู้ดเป็นการใช้เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ในป้ายธุรกิจการค้าที่สัมพันธ์กับชื่อร้านและสัมพันธ์กับสัญลักษณ์ประจำเมืองหัวหิน คือ ป้ายสถานีรถไฟหัวหินซึ่งเป็นสัญลักษณ์ประจำเมืองหัวหิน เพื่อสร้างความโดดเด่น และดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค

2.7 N - Norms of Interaction and Interpretation (บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์และการตีความ)

คือ ข้อตกลงเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของผู้ร่วมเหตุการณ์ระหว่างการใช้สื่อสาร ซึ่งอาจมีลักษณะการสื่อสารที่ต่างกันไปตามสังคมและวัฒนธรรม จากการศึกษาแผ่นป้ายของธุรกิจการค้าชายหัวหิน 72 ดำเนินการจัดทำป้ายตามพระราชบัญญัติภาษาป้ายและนโยบายภาษา ดังนี้ 1) พระราชบัญญัติการเก็บภาษาป้ายในประเทศไทย มีข้อกำหนดว่าป้ายที่มีอักษรไทยจะเสียภาษีน้อยกว่าป้ายที่มีอักษรต่างประเทศ และป้ายที่มีตัวอักษรไทยปรากฏอยู่ร่วมกับภาษาต่างประเทศก็จะเสียภาษีน้อยกว่าป้ายที่เป็นตัวอักษรภาษาต่างประเทศเพียงอย่างเดียว ข้อมูลการเก็บภาษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยรณรงค์การใช้ภาษาไทยในป้ายธุรกิจการค้า

2) นโยบายภาษาของประเทศไทย คือนโยบายที่ส่งเสริมภาษาเดียว (monolingual policy) ซึ่งก็คือภาษาไทย โดยใช้มาตรการเข้มงวดในการเร่งรัดกระบวนการลดขนาดของกลุ่มผู้พูดภาษาใดกลุ่มหนึ่งที่ไม่ใช่ภาษาทางการของประเทศให้เล็กลงหรือเหลือจำนวนน้อยลง อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะมีนโยบายภาษาที่สนับสนุนการใช้ภาษาไทยเพียงภาษาเดียวเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพและความเป็นชาติ แต่ป้ายธุรกิจ

การค้าในซอยหัวหิน 72 พบว่ามีสภาวะพหุภาษาหรือหลายภาษา กล่าวคือ มีการใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีนในป้าย ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะเด่นทางด้านภูมิทัศน์การใช้ภาษาของธุรกิจร้านค้าในย่านนี้ แสดงให้เห็นว่าธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 มีความเป็นสากลและเปิดรับวัฒนธรรมต่างชาติ เนื่องจากเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต่างประเภทยินยอมเดินทางมาเที่ยว นอกจากนี้ในสังคมไทยมองว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลและมีศักดิ์ศรีของภาษาสูง ดังนั้นแม้จะมีนโยบายภาษาซึ่งรณรงค์ให้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร แต่เจ้าของกิจการส่วนหนึ่งก็เลือกใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาจีนเพื่อใช้สื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ดังนั้นการทำป้ายโดยใช้หลายภาษาจึงสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ซอยหัวหิน 72 ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของหัวหิน

2.8 G - Genre (ประเภท) คือ ประเภทป้ายธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 ซึ่งเป็นป้ายเชิงพาณิชย์ มีกลวิธีการจัดทำป้ายต่าง ๆ เช่น การใช้ภาษาต่างประเทศบนป้าย การจัดวางองค์ประกอบของป้าย การใช้สัญลักษณ์อื่นบนป้าย นอกจากนี้การจัดทำป้ายผู้วิจัยพบการใช้ป้ายที่ใช้กรอบป้ายเป็นพื้นหลังตัวอักษรจำนวน 23 ป้าย แบ่งเป็นกรอบป้ายสี่เหลี่ยมจำนวน 22 ป้าย และป้ายวงกลมจำนวน 1 ป้าย ส่วนป้ายที่ไม่ใช้กรอบป้ายเป็นพื้นหลังพบจำนวน 11 ป้าย ซึ่งนับว่าเป็นจุดเด่นของป้ายร้านค้าที่ผู้วิจัยสังเกตพบ

การอภิปรายผล

จากการศึกษาแผ่นป้ายธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72 ในด้านการเลือกใช้ภาษาของป้ายธุรกิจการค้าแต่ละร้าน พบว่าสามารถแบ่งได้ 3 ประการ ดังนี้

1) แสดงการเลือกใช้ภาษาบนป้ายแตกต่างกันแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ ป้ายภาษาเดียว ป้ายทวิภาษาหรือสองภาษา และป้ายพหุภาษาหรือหลายภาษา การเลือกใช้ภาษาที่แตกต่างกันนี้สะท้อนให้เห็นว่าแต่ละร้านมีกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มลูกค้าที่ต้องการสื่อสารแตกต่างกัน กล่าวคือ ธุรกิจการค้าบางร้านเลือกใช้ภาษาเดียว เช่น การใช้ภาษาไทยภาษาเดียวของโรงน้ำแข็งตีน้อย และร้านทองสุวรรณโชติ ทั้งนี้เพราะลูกค้าที่มาซื้อน้ำแข็งและซื้อทองส่วนใหญ่คือคนไทย จึงใช้ภาษาไทยบนแผ่นป้ายเพื่อสื่อสารกับคนไทย ส่วนร้านค้าที่ใช้ป้ายสองภาษา และป้ายหลายภาษาเพราะธุรกิจร้านค้ามีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารทั้งลูกค้าคนไทยและชาวต่างชาติ เนื่องจากพื้นที่บริเวณหัวหินซอย 72 เป็นแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางมาซื้อสินค้าและใช้บริการเป็นจำนวนมาก ธุรกิจร้านค้าหลายร้านจึงเลือกใช้ภาษามากกว่าหนึ่งภาษาบนป้ายเพื่อสื่อสารกับกลุ่มลูกค้า โดยเฉพาะร้านอาหาร และร้านนวด เช่น ร้าน Bird Chilli พริกขี้หนู การใช้ภาษามากกว่าหนึ่งภาษายังสะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวให้เข้ากับโลก และสังคมในปัจจุบันที่มีการเลือกใช้ภาษาอื่นนอกจากภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติมาใช้ในการสื่อสาร

2) แสดงให้เห็นถึงสภาวะสังคมพหุภาษา (multilingual society) คือ แสดงถึงสังคมของคนหัวหินที่มีความรู้ความสามารถสามารถสื่อสารได้หลายภาษา ในด้านของรูปลักษณะของป้าย พบว่าป้ายของธุรกิจ

การค้าชอยหัวหิน 72 บางร้านมีการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ มาใช้ประกอบแผ่นป้ายเพื่อดึงดูดความสนใจของร้านค้า เช่น ร้าน Bird Chilli พริกชี้หนู มีการใช้รูปพริกชี้หนูบนแผ่นป้าย ซึ่งรูปพริกมีความสัมพันธ์กับชื่อร้านร้านรถไฟชีฟู๊ดใช้ป้ายแบบสถานีรถไฟหัวหิน เป็นต้น ส่วนการจัดวางภาษา พบว่าป้ายสองภาษาและป้ายหลายภาษาบางป้ายมีการจัดวางภาษาไทยไว้ด้านล่างภาษาต่างประเทศซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ แสดงให้เห็นว่าภาษาอังกฤษมีศักดิ์ศรีมากกว่าภาษาไทย และการใช้ภาษาต่างประเทศเป็นอันดับแรกแสดงให้เห็นว่าร้านค้าตั้งใจเน้นการสื่อสารกับชาวต่างชาติมากกว่าชาวไทย ทั้งนี้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า มีบางร้านที่มีการใช้ภาษาไทยวางไว้ด้านบนก่อนภาษาต่างประเทศแต่ก็มีขนาดตัวอักษรเล็กเป็นอย่างมาก หากไม่สังเกตอาจมองไม่เห็น สาเหตุที่ร้านค้าในชอยหัวหิน 72 นิยมใช้ตัวอักษรภาษาต่างประเทศในป้ายนั้นเพื่อใช้สื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่หัวหินจำนวนมาก นอกจากนี้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าด้วยข้อกำหนดดังกล่าวจึงทำให้เจ้าของกิจการใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศควบคู่กัน แต่จะใช้ตัวอักษรภาษาไทยตัวเล็ก ๆ เขียนไว้ในแผ่นป้าย หากเป็นเพราะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติภาษาป้ายคือ การมีภาษาไทยอยู่ในแผ่นป้ายควบคู่กับภาษาต่างประเทศจะเสียภาษีถูกกว่าการใช้ภาษาต่างประเทศเขียนในแผ่นป้ายเพียงอย่างเดียว

3) แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ทางด้านภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ของชอยหัวหิน 72 แม้ว่ารัฐไทยมีนโยบายส่งเสริมให้ใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติในการสื่อสารเป็นหลัก อย่างไรก็ตามพบว่าธุรกิจร้านค้าหลายร้านเลือกใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร ทั้งนี้เป็นเพราะพื้นที่ของหัวหินชอย 72 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาเที่ยวเป็นจำนวนมากจึงต้องมีการใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะมีการใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีนในป้าย ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะเด่นทางด้านภูมิทัศน์การใช้ภาษาของธุรกิจร้านค้าในย่านนี้ แสดงให้เห็นว่าธุรกิจการค้าชอยหัวหิน 72 จึงสะท้อนกลุ่มเป้าหมายหรือลูกค้าได้

บทสรุป

ผลการวิจัยชื่อธุรกิจการค้าในชอยหัวหิน 72: การศึกษาตามแนวภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การจัดประเภทของธุรกิจการค้าในชอยหัวหิน 72 และ 2) วิเคราะห์องค์ประกอบของป้ายชื่อธุรกิจการค้าในชอยหัวหิน 72 ตามแนวคิดภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ (Linguistic Landscape) รายละเอียดดังนี้ การจัดประเภทของธุรกิจการค้าในชอยหัวหิน 72 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าชอยหัวหิน 72 มีประเภทของร้านค้าที่หลากหลาย สามารถแบ่งประเภทได้ถึง 11 ประเภท โดยธุรกิจการค้าที่ปรากฏค่าความถี่สูงสุดคือ ประเภทร้านอาหาร จำนวน 13 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 38.23 รองลงมาคือร้านนวดจำนวน 6 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 17.64 ส่วนองค์ประกอบของป้ายชื่อธุรกิจการค้าตามแนวภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ การศึกษาองค์ประกอบของป้ายชื่อธุรกิจการค้าในชอยหัวหิน 72 การศึกษาร้านค้านี้ใช้กรอบ

แนวคิดภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์ (Linguistic Landscape) ของ ทอม เฮอ์บเนอร์ (Huebner, 2009) ด้วยกรอบแนวคิด “ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร” (SPEAKING) ผลการวิจัยมีรายละเอียด ดังตารางต่อไปนี้ ตารางที่ 2 ผลการวิจัยตามกรอบแนวคิด “ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร” (SPEAKING)

SPEAKING	ผลการวิจัย
ฉาก (Setting)	พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีภาวะหลายภาษา (Multilingualism)
ผู้ที่เกี่ยวข้องกับป้าย (Participant)	พบทั้งเจ้าของธุรกิจร้านค้า ผู้ใช้บริการ ผู้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ และรัฐบาลที่เป็นเจ้าของนโยบายภาษาและภาษาป้าย ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดทำป้าย
การจัดทำป้ายร้านค้าในเชิงพาณิชย์ (End)	เพื่อการค้าขายเป็นหลัก
การลำดับวัจนกรรมการสื่อสาร (Act sequence)	ทั้งการลำดับข้อความบนป้ายตามทิศทางการอ่านจากซ้ายไปขวาหรือจากขวาไปซ้าย และการการอ่านข้อความจากบนลงล่าง ส่วนการจัดวางตำแหน่งภาษาบนป้ายพบการใช้ภาษาไทยนำหน้าภาษาอังกฤษมากที่สุด การใช้ภาษาต่างประเทศพบรองลงมา ส่วนการใช้ภาษาอังกฤษนำหน้าภาษาจีนพบจำนวน 1 ป้าย
น้ำเสียง (Key)	พบป้ายธุรกิจการค้าที่สื่อถึงประเภทของร้านค้ามากที่สุด ในขณะที่ป้ายธุรกิจการค้าที่ไม่ได้สื่อถึงธุรกิจพบเช่นเดียวกัน
เครื่องมือที่ใช้สื่อสารบนป้าย (Instrumentalities)	พบการใช้วัจนภาษาและการใช้วัจนภาษา ทางด้านอวัจนภาษา พบการใช้ป้ายแบบสี่เหลี่ยมมากที่สุด ประกอบกับสีที่ใช้มีความโดดเด่น ด้านตัวอักษรมีขนาดใหญ่กว่าองค์ประกอบอื่น
บรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์ (Norms of Interaction and Interpretation)	ถึงแม้จะเน้นภาษาไทยเป็นหลักแต่ธุรกิจการค้าบางส่วนใช้ป้ายภาษาต่างประเทศร่วมด้วย ซึ่งขัดกับนโยบายภาษาและอัตราการเก็บภาษาป้าย
ป้าย (Genre)	เป็นป้ายที่จัดทำขึ้นในเชิงพาณิชย์ จึงต้องประกอบสร้างป้ายให้มีลักษณะโดดเด่นมากที่สุด เพื่อดึงดูดกลุ่มเป้าหมายของธุรกิจการค้า ทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีการใช้ป้ายที่หลากหลาย แสดงถึงภาวะพื้นที่หลายภาษา (Multilingualism) ในชอยหัวหิน 72

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวงกำหนดอัตราภาษีป้าย พ.ศ. 2563. (2563, 3 ธันวาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 137 ตอนที่ 98 ก. หน้า 18-19. สืบค้นจาก https://www.huatapan.go.th/datacenter/doc_download/a_050221_160936.PDF
- กฤตพล วังภูสิต. (2555). **ชื่อธุรกิจการค้าในย่านสยามสแควร์: การศึกษาตามแนวภูมิทัศน์เชิงภาษาศาสตร์** (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตตินาถ เรขาลิลา. (2563). การเลือกภาษาของป้ายสาธารณะในมหาวิทยาลัยของไทย กรณีศึกษาจาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. **วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ**, 27(2), 310-341.
- บัญชา จันทราช, ปรีชา ปาโนรัมย์, ธนกร เพชรสินจรรยา, และชุมพล รอดแจ่ม. (2561). ธุรกิจนวดแผนไทยและความสำเร็จในการช่วงชิงความได้เปรียบด้านความโดดเด่นทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวในเมืองนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์. **วารสารสหวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์**, 1(2), 65-73.
- พิชัย แก้วบุตร, และนพวรรณ เมืองแก้ว. (2563). ป้ายและชื่อธุรกิจการค้าในท่าอากาศยานนานาชาติสุราษฎร์ธานี: การศึกษาตามแนวภูมิทัศน์เชิงภาษาศาสตร์. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**, 11(2), 225-253.
- พิชัย แก้วบุตร. (2563). ความพร้อมด้านภาษาจีนของท่าอากาศยานนานาชาติจังหวัดสุราษฎร์ธานีกับ MICE CITY : การศึกษาตามแนวภูมิทัศน์เชิงภาษาศาสตร์. **วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 17(1), 89-102.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2561). (ร่าง) **แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561-2564**. สืบค้นจาก <http://legacy.orst.go.th/wp-content/uploads/2018/11/ร่าง-แผนยุทธศาสตร์นโยบายภาษาชาติ-ส่วน1.pdf>
- Huebner, T. (2009). A framework for the linguistic analysis of linguistic landscapes. In E. Shohamy & D. Gorter (Eds.). *Linguistic landscape: Expanding the scenery* (pp. 70-87) New York: Routledge.
- Hymes, D. (1974). *Foundation in sociolinguistic: An ethnographic approach*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

บทบาทหน้าที่ทางคติชนจากเรื่องเล่าผ่านสื่อออนไลน์ ในรั้วมหาวิทยาลัยนเรศวร

Role and Duties of Folklore from Online Narrative in Naresuan University

ภาควิชา สุนทรียวิทยา¹ และสุวรรณี ทองรอด²

Pakpoom Sookcharoen³ and Suwannee Thongrot⁴

(Received: 24 May 2023; Revised: 16 February 2024; Accepted: 1 March 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประเภทของความเชื่อและวิเคราะห์บทบาทหน้าที่จากเรื่องเล่าของมหาวิทยาลัยนเรศวรจากสื่อออนไลน์ ที่ส่งต่อผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตต่าง ๆ ปรากฏเรื่องเล่า (ไม่ซ้ำหรือคล้ายคลึงกัน) จำนวน 19 เรื่อง ผลการศึกษพบว่า ปรากฏความเชื่อจำนวน 5 ประเภท ได้แก่ 1) ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม นิมิต ความฝัน การประกอบพิธีต่าง ๆ เพื่อเป็นสิริมงคล 2) ความเชื่ออันเนื่องมาแต่ศาสนา 3) ความเชื่อเรื่องเคล็ดและการแก้เคล็ด 4) ความเชื่อเกี่ยวกับบารมี สวรรค์ ชาติ ภพ 5) ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ และภูตผี และบทบาทหน้าที่ที่ปรากฏในเรื่องเล่า ปรากฏ 4 บทบาทหน้าที่หลัก ได้แก่ 1) บทบาทหน้าที่ให้ความบันเทิงแก่ผู้สนใจ 2) บทบาทหน้าที่กำหนดพฤติกรรมทางกาย 3) บทบาทหน้าที่กำหนดพฤติกรรมทางใจ และ 4) บทบาทหน้าที่บันทึกสถานที่ เรื่องราวและเหตุการณ์ โดยบทบาทหน้าที่กำหนดพฤติกรรมมีความสอดคล้องสัมพันธ์และส่งผลซึ่งกันและกัน กล่าวคือเมื่อกำหนดพฤติกรรมทางกายในรูปแบบข้อปฏิบัติ การตัดสินใจแล้ว ส่งผลต่อจิตใจในการอยู่ร่วมกันอีกด้วย

คำสำคัญ: บทบาทหน้าที่, คติชน, เรื่องเล่า, มหาวิทยาลัยนเรศวร, ออนไลน์

Abstract

This research study aims at investigating types of beliefs and analyzing roles and functions of Naresuan University online narratives transmitting over Internet-based media. Narrative compositions revealed (not repeatedly or similarly) 19 stories. The result of the study reveals that the selected narratives were classified into five types including: 1) beliefs connected to auspicious moment, vision, dream, and sacred rituals; 2) beliefs associated with the religion; 3) beliefs related to maintaining good fortune and dispelling ill fortune; 4) beliefs interconnected with hell, heaven, lifetimes, and incarnation; and 5) beliefs associated with superstition and wraith. Roles and functions of narratives were put into four categories

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

² ดร. ประจักษ์ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

³ Assistant Professor Dr., Department of Thai, Faculty of Humanities, Naresuan University

⁴ Dr., Department of Thai, Faculty of Humanities, Naresuan University

including: 1) audience involvement and entertainment 2) regulation of physical behaviors 3) regulation of mental behaviors, and 4) records of places, stories, and events. The roles and functions that regulate the behaviors are compatible and interrelated; in other words, the study suggests that regulating physical behaviors through social practices and warning can affect the mental state to live in harmony with others.

Keywords: Role and duties, Folklore, Narrative, Naresuan University, Online

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานที่ทุกแห่งล้วนมีเรื่องเล่าที่สืบทอดกันมาทั้งแบบมุขปาฐะและแบบลายลักษณ์ ซึ่งเรื่องเล่าเหล่านั้นส่งผลต่อความเชื่อของกลุ่มคนที่อาศัยหรือมีความเกี่ยวข้องกับสถานที่นั้น ๆ อย่างน่าสนใจ เพราะหากหลังอันได้แก่ ระยะเวลา ช่วงเวลา ยุคสมัย ล้วนเต็มไปด้วยการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับเรื่องเล่านั้นสามารถเป็นข้อมูลทางสังคมที่ช่วยอธิบายให้เห็นภาพชีวิตผ่านความเชื่อซึ่งส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้เราทราบถึงความคิด ความเชื่อ กรอบการปฏิบัติของสังคมนั้น ๆ อย่างน่าสนใจ

ในชีวิตของมนุษย์ที่มีทั้งสิ่งที่มองเห็นและมองไม่เห็น หรืออาจจะเรียกได้ว่าสิ่งเหนือธรรมชาตินั้นส่งผลให้เกิดความเชื่อ เพราะก่อนที่มนุษย์จะลงมือทำอะไรสักอย่างความเชื่อให้เกิดความมั่นใจ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับอนาคต ทำให้เกิดความมั่นใจที่จะมีชีวิตอยู่อย่างสบายใจ (เดียน คำดี, 2541, หน้า 14) ซึ่งความเชื่อที่ทำให้เกิดความสบายใจนี้ ย่อมเป็นพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ที่อาศัยรวมกันเป็นกลุ่ม ชุมชน และสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยเฉพาะในสถานที่ที่ก่อตั้งขึ้นและดำรงอยู่จนระยะเวลาหนึ่งย่อมมีเรื่องเล่าการส่งต่อความเชื่อจากคนในอดีตมาสู่คนในปัจจุบัน ผ่านสื่อที่ทันสมัยในยุคสังคมดิจิทัลที่เข้ามาทดแทนการบันทึกด้วยการเขียนลงในแผ่นกระดาษดังที่คุ้นเคย

มหาวิทยาลัยนเรศวรนับเป็นสถาบันการศึกษาหนึ่งที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2533 จนถึงปัจจุบันรวมระยะเวลายาวนานถึง 33 ปี มีเรื่องเล่าผ่านกาลเวลาจำนวนมาก ทั้งเรื่องเล่าแบบมุขปาฐะดั้งเดิม เรื่องเล่าที่ผ่านการบันทึก มหาวิทยาลัยแห่งนี้นับเป็นสถาบันการศึกษานขนาดใหญ่และเป็นศูนย์กลางสถาบันระดับอุดมศึกษาสำคัญแห่งหนึ่งของภาคเหนือตอนล่างที่เต็มไปด้วยเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อ ข้อปฏิบัติต่าง ๆ ผ่านมาอย่างยาวนานซึ่งแต่เดิมเป็นการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นผ่านข้อมูลแบบมุขปาฐะ และได้บันทึกเป็นลายลักษณ์บ้าง แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป ความทันสมัย สะดวกสบาย และพื้นที่ในการถ่ายทอด จัดเก็บข้อมูล ประกอบกับการส่งต่อข้อมูลที่เข้าถึงและส่งต่อได้ง่ายผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ซึ่งเป็นที่นิยมกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ในการค้นหาข้อมูลในสื่อออนไลน์ด้านการศึกษาในแต่ละสถาบัน การส่งต่อข้อมูล โดยเฉพาะจากรุ่นสู่รุ่น จากรุ่นพี่สู่รุ่นน้องใหม่ หรือบุคคลที่เตรียมพร้อมจะเข้าศึกษาต่อยังคงปรากฏให้พบเห็นในสื่อออนไลน์อยู่เสมอ จึงนับเป็นข้อมูลของกลุ่มคนที่มีความสนใจร่วมกัน อันนับเป็นข้อมูลทางศาสตร์ด้านคติชนวิทยาที่แสดงวิถีชีวิตเฉพาะกลุ่มได้อย่างน่าสนใจ

คติชนวิทยาเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมต่าง ๆ อันส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น คติชนวิทยาจึงเป็นการศึกษาถึงมรดกทางวัฒนธรรมที่จะทำให้ผู้ศึกษาได้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมนั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน และสามารถเข้าใจอดีตเพื่อจะได้เข้าใจปัจจุบัน ตลอดจนรู้จักวางแผนในอนาคตได้อย่างถูกต้อง (เสาวลักษณ์ อนันตศาสน์, 2552) ความเชื่อจากรุ่นสู่รุ่นที่ส่งผ่านมานั้นจะสามารถอธิบายถึงการใช้ชีวิต กรอบการปฏิบัติ ค่านิยม ผ่านเรื่องเล่าต่าง ๆ จากอดีต ลงไว้ในสื่อออนไลน์อันเป็นช่องทางที่นิยมเลือกส่งต่อในยุคปัจจุบัน และสามารถเข้าถึงได้สะดวก ส่งผลให้ผู้สนใจทราบถึงสภาพชีวิตในอดีต ความเชื่อที่นำมาสู่การปฏิบัติ ส่งผลต่อมิติทางสังคมวัฒนธรรมในปัจจุบันที่ได้รับการกล่าวถึง และปฏิบัติกันสืบมา

เมื่อโลกแห่งการสื่อสาร ส่งต่อข้อมูลยุคปัจจุบันขับเคลื่อนตามเทคโนโลยีที่ทันสมัย สื่อออนไลน์ต่าง ๆ เข้ามาเป็นช่องทางหนึ่งในการส่งต่อข้อมูล ช่วยให้ผู้บริโภคสื่อออนไลน์เข้าถึงข้อมูลได้สะดวกรวดเร็วแพร่หลาย ประหยัด ดังเช่น การศึกษาการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการใช้บริการเว็บไซต์ชุมชนออนไลน์ www.facebook.com ของผู้สื่อข่าวออนไลน์ ระหว่างโต๊ะข่าวบันเทิงกับโต๊ะข่าวไอที (เมธิณี ไชยพียงยาง, 2555) มีลักษณะการใช้ประโยชน์ในด้านการงานไปพร้อมกับประโยชน์ส่วนตัว คือใช้เป็นช่องทางการเชื่อมต่อเครือข่ายระหว่างแหล่งข่าว และเพื่อนเก่า ๆ จากการสร้างกลุ่ม (Group) หน้าแฟนเพจ (Fanpage) ที่ให้ความสะดวกรวดเร็ว ก็ให้มีปฏิสัมพันธ์ตอบกลับมา รวมทั้งมีข้อดีในการอัปเดต (Update) สถานการณ์ข่าวสารปัจจุบัน เป็นการรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่น่าสนใจไว้เพียงหน้าเดียว และแสดงความคิดเห็นต่อลิงก์ (Link) ข่าวผ่านการแสดงความคิดเห็น (Comment) หรือทางข้อความ (Message) แทนการใช้โทรศัพท์ ประหยัดค่าใช้จ่าย และช่วยผ่อนคลายความเครียด ซึ่งงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นอิทธิพลของการเข้ามาของสื่อออนไลน์ในการบันทึก ส่งต่อและคามนิยมเลือกใช้ในบริบทปัจจุบัน ซึ่งเมื่อมีข้อมูลที่ปรากฏในสื่อออนไลน์ย่อมจะก่อให้เกิดอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมร่วมกันนับเป็นบทบาทหน้าที่ต่อสังคมที่ปรากฏไว้ในเรื่องเล่าซึ่งส่งต่อในสื่อออนไลน์อย่างน่าสนใจ ดังเช่น ณัฐพร ไช้มุกข์ (2566) ใช้ข้อมูลที่น่าสนใจมาศึกษาจากข้อมูลสนามออนไลน์เกี่ยวกับการบูรณาการภูมิปัญญาพื้นบ้านไทยเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะคนไทยในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และเพื่อวิเคราะห์บทบาทและความสำคัญของการใช้องค์ความรู้พื้นบ้านไทยเพื่อส่งเสริมสุขภาพ และเลือกใช้ทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยมของวิลเลียม บาสคอม ผลการศึกษาเรื่องบทบาทหน้าที่นั้นแสดงให้เห็นการปรากฏ 3 บทบาทหลักได้แก่ 1) บทบาทสำคัญที่มีต่อการป้องกันโรค 2) บทบาทการส่งเสริมสุขภาพร่างกาย และ 3) บทบาทในการช่วยรักษามิคุ้มกันทางจิตใจในช่วงเวลาที่เกิดโรคระบาด นับเป็นการศึกษาที่แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ของสังคมยุคใหม่ที่ผ่านข้อมูลภาคสนามออนไลน์ กำหนดทิศทาง บทบาทต่อคนในสังคมที่น่าสนใจในบริบทปัจจุบัน

การศึกษาความเชื่อผ่านเรื่องเล่าจากสื่อออนไลน์เป็นข้อมูลทางคติชนที่มีความน่าสนใจ ทำให้ทราบถึงวัฒนธรรมที่ส่งผ่านสืบมาเป็นเรื่องเล่า ข้อปฏิบัติ ความเชื่อ ค่านิยมของสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมเดียวกัน ทั้งอดีตและปัจจุบัน แสดงให้เห็นรูปแบบ ความเชื่อ ที่ส่งต่อการปฏิบัติจนได้รับการกล่าวถึง ส่งต่อผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ที่ทันสมัย ดังที่ ภัทรรณณ์ แส่นพินิจ และสมพรนุช ต้นศรีสุข (2565) ได้ศึกษาการสร้างสรรคเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่และบทบาทในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทย ทั้งหมด 51 เรื่อง ระหว่างปี พ.ศ. 2546 - 2565 ทั้งจากสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อดิจิทัล ได้แก่ เว็บไซต์, เฟซบุ๊กและยูทูบ ผลการศึกษาพบว่าเรื่องเล่าราหูในสื่อดิจิทัลมีพื้นที่จำกัดจึงมีเฉพาะตอนสำคัญ เมื่อมีเรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่จึงทำให้ตำนานราหูจากวรรณคดีศาสนาและวรรณกรรมไทยเป็นที่รู้จักในสังคมไทยปัจจุบัน ช่วยสร้างเสริมความมั่นใจของผู้บูชา รับรองหรือสนับสนุนการบูชาราหู และช่วยอธิบายรูปแบบและเครื่องรางที่ถูกสร้างขึ้น รวมถึงพิธีทรงเจ้าราหูทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นบทบาทของตำนานเทพปกรณัมในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งเป็นพื้นฐานของตำนานเทวดาในพุทธศาสนาในการสร้างเรื่องเล่ารองรับความเชื่อและพิธีกรรมในพุทธศาสนาปัจจุบัน

เรื่องเล่าจากความเชื่อที่ส่งต่อจากอดีตถึงปัจจุบันในช่องทางออนไลน์จึงนับเป็นข้อมูลที่น่าสนใจที่แสดงให้เห็นบทบาทหน้าที่ในการกำหนดพฤติกรรมทั้งทางร่างกายและจิตใจของคนในสังคมที่เรื่องเล่านั้นกล่าวถึง ซึ่งมหาวิทยาลัยนเรศวรเป็นสถาบันการศึกษานานาชาติที่ยังมีเรื่องเล่าที่เต็มไปด้วยความเชื่อที่ส่งผ่านช่องทางออนไลน์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประเภทของความเชื่อและบทบาทหน้าที่ทางคติชนจากเรื่องเล่าในรั้วมหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อให้ทราบถึงเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ อันมีผลในการดำเนินชีวิตของผู้ที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยจากสื่อออนไลน์ที่สามารถสืบค้นได้ และมีเรื่องเล่าที่ไม่ซ้ำซ้อนกัน ซึ่งเป็นพื้นที่จัดเก็บข้อมูลออนไลน์ที่ส่งต่อมาถึงในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประเภทของความเชื่อและวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ที่ปรากฏในเรื่องเล่าของมหาวิทยาลัยนเรศวรจากสื่อออนไลน์

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาเรื่องเล่าในงานวิจัยนี้จะใช้เรื่องเล่าที่มีการบันทึกไว้ในสื่อออนไลน์ที่ค้นหาได้จากเว็บไซต์พันทิป เฟซบุ๊ก และทวิตเตอร์ (X) อันเป็นช่องทางออนไลน์ในปัจจุบันที่นิยมและส่งต่อการบันทึกเรื่องราวในอดีตไว้อย่างทันสมัย ปรากฏทั้งสิ้น 19 เรื่อง (เรื่องเล่าที่ซ้ำซ้อนกันจะนับเป็นจำนวน 1 เรื่อง) โดยการสืบค้นข้อมูลออนไลน์ในครั้งนี้ผู้วิจัยเข้าถึงเว็บไซต์ที่ต้องการค้นหาโดยการกรอกคำค้นหา (Keywords) ลงไปในช่องคำค้นหาและคลิกค้นหา โปรแกรมช่วยในการสืบค้นข้อมูลจะนำเสนอสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับคำค้นหานั้น ๆ จากนั้นผู้วิจัยจะเลือกอ่านหัวข้อหรือคำอธิบายที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ต้องการเกี่ยวกับความเชื่อ เรื่องเล่าที่

สัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ และคลิกเข้าสู่ช่องทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อค้นหารายละเอียดของข้อมูลต่อไป โดยคำค้นหาที่ใช้ประกอบด้วย ความเชื่อในมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ เรื่องเล่าในมหาวิทยาลัยนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้ทั้งการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สืบค้นได้

การศึกษาวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยจะรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ ในเรื่องความเชื่อเรื่องเล่าในมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ตั้งแต่สถาปนาเป็นมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ และนำมาจัดประเภท รวมทั้งวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยม และการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้

ขั้นแรก ผู้วิจัยจะสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเล่าในมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ในฐานข้อมูลออนไลน์จากเว็บไซต์พันทิป เฟซบุ๊ก และทวิตเตอร์ (X)

ขั้นที่สอง ผู้วิจัยจะจัดประเภทของความเชื่อที่ปรากฏจากข้อมูลเรื่องเล่าที่สืบค้นได้อย่างเป็นระบบโดยใช้กรอบการแบ่งประเภทของความเชื่อของ จิราภรณ์ ภัทรภาณุภัทร (2528)

ขั้นที่สาม ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องเล่า ให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของความเชื่อที่ส่งผลต่อการกำหนดพฤติกรรมทางกายและใจ ของกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ โดยเลือกใช้กรอบแนวคิด Four Functions of Folklore ของวิลเลียม อาร์ แบสคอม รวบรวมและแปลโดย เสาวลักษณ์ อนันตสานต์ (2552) เป็นแนวการศึกษาหลัก

ขั้นที่สี่ เขียนบทความวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อเผยแพร่ในแหล่งข้อมูลวารสารระดับชาติ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อในมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ซึ่งรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ ทั้งเว็บไซต์ทวิตเตอร์ (X) จำนวน 19 เรื่องเล่า (เรื่องซ้ำซ้อนกันจะนับเป็น 1 เรื่อง) พบประเภทของความเชื่อหลักทั้งหมด 5 ประเภท (จิราภรณ์ ภัทรภาณุภัทร, 2528) ได้แก่

1. ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม นิมิต ผัน การประกอบพิธีต่าง ๆ เพื่อเป็นสิริมงคล

ความเชื่อที่พบจากเรื่องเล่าเหล่านั้นจะเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการประกอบพิธีกรรม การบวงสรวง และในรูปแบบของความฝันอันเป็นลางบอกเหตุ พบความเชื่อจากเรื่องเล่าจำนวน 2 เรื่อง ดังตัวอย่างว่า

“...ในวันบวงสรวงรับน้องใหม่ในปีหนึ่ง มีน้องที่คณะพยาบาลเป็นลม เพราะเห็นกองทัพอพระนครสวรรค์เดินทัพลอยมาจากบนฟ้า...”

(Natchaphon B., 2563)

2. ความเชื่ออันเนื่องมาแต่ศาสนา

ความเชื่อจากเรื่องเล่าที่ปรากฏในประเพณีนี้จะมีส่วนสัมพันธ์กับศาสนาเป็นสำคัญซึ่งถือเป็นวิถีชีวิตของคนไทยอย่างชัดเจน พบความเชื่อจากเรื่องเล่าจำนวน 2 เรื่อง ดังตัวอย่างว่า

“...ที่เค้าโดนดีเรื่องนี้ ต้องลากพี่เขาไปทำบุญให้ได้นะ ต่อให้ต้องบังคับก็ต้องทำ
(วันรุ่งขึ้นที่ภาควิชาผมจะมีทำบุญประจำปีพอดี นิมนต์พระมา 9 รูป) ...”

(Loychine, 2557)

3. ความเชื่อเรื่องเคล็ดและการแก้เคล็ด

ความเชื่อลักษณะนี้เป็นความเชื่อสำหรับบุคคลที่ต้องการจะสมหวังหรือมีความสำเร็จแต่มีบางสิ่งบางอย่างที่กั้นขวางไว้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติบางอย่างเพื่อก้าวผ่านอุปสรรคที่มองไม่เห็นนั้นไปได้ พบความเชื่อจากเรื่องเล่าจำนวน 6 เรื่อง ดังตัวอย่างว่า

“...เข้านอนก่อน 4 หุ่มน ประมานนี้ แล้วก็หลังจากนั้น ให้ติดไว้ที่ประตูห้องว่า
มีคนอยู่ครบ 4 คนแล้ว เขียนชื่อติด ตู๋ โต๊ะ แก้วอี๋ เตียง ประมานว่า มีคนจองแล้ว ผีห้าม
นอน...”

(Natchaphon B., 2563)

“...ไปไหว้ต้นไม้โพธิ์หน้าภาค 7 ดอก ละเห็นเอาดอกเดียวไปปักกลางแจ้งตรงที่เป็น
ดิน ๆ ก็จะได้...”

“...ก่อนขึ้นรถมันถามพี่ ๆ ว่ามีอะไรที่เป็นสมเด็จกันมั๊ย ปรากฏว่าโชคดีที่พี่ ๆ
ทุกคนมีหมัดเป็นเหรียญสมเด็จที่เป็นสีดำทั้งอัน...”

“...ติดเข็มสมเด็จไว้ดี ๆ ผมทั้งติดทั้งกำไว้เลยครับ...”

(Loychine, 2557)

4. ความเชื่อเกี่ยวกับนรก สวรรค์ ซาติ ภพ

ความเชื่อประเพณีนี้นับเป็นความเชื่อที่สัมพันธ์กับศาสนาพุทธซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติของไทย เชื่อเรื่องผลของการกระทำและมีการสอนไว้ในวรรณกรรมหลากหลายเรื่องเกี่ยวกับนรก สวรรค์ พบความเชื่อจากเรื่องเล่าจำนวน 4 เรื่อง ดังตัวอย่างว่า

“...ก็มีการจับภาพวิญญาณไว้ได้ในกล่องวงจรปิดของคณะ โดยที่ยามคนนี้ยัง
แหวะไปเยี่ยมเยียนนิสิตบางส่วนที่ชอบอยู่ดึก ๆ ในตึกอีกด้วย...”

(เรื่อง ผี ผี, 2557)

“...ตึก QS ว่ามีลูกสาวของแม่บ้านทำความสะอาดถูกไฟฟ้าช็อตตาย มีคนเห็น
วิญญาณ”

(หมิงในพงหญ้า, 2552)

5. ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ และภูตผี

ความเชื่อประเภทนี้นับเป็นความเชื่อที่วิทยาศาสตร์ยังพิสูจน์อย่างลึกซึ้งไม่ได้ และเป็นความเชื่อที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนานกับเรื่องเร้นลับ พบความเชื่อจากเรื่องเล่าจำนวน 17 เรื่อง ดังตัวอย่างว่า

“...ในห้องนอนโดนผีอำ เห็นคนมานั่งที่โต๊ะ เห็นคนนั่งอยู่บนตู้เสื้อผ้าแล้ว
กระโดดลงมาทับ เสียงเด็กวิ่งเล่น เสียงเด็กร้องไห้...”

(Natchaphon B., 2563)

“...หอหญิง 7 (หอเก่า) ชั้น 2 ห้องติดบันได เจ้าของห้องตอนนั้นเจอผีหัวขาด
และขอย้ายออกทันที”

(Admin, 2559)

“...กลางค่ำกลางคืนมีคนเคยโดนกระโดดซ้อนท้ายกลางทาง โดนคนวิ่งไล่แถว
หน้าคณะแพทย์ พอขับพ้นบริเวณนั้นคนที่วิ่งไล่ก็หายไป...”

(Verawat, 2553)

“...หอใน ตึก 14 ชั้น 3 ไม่ค่อยมีคนอยู่ แต่มีอย่างอื่นอยู่...”

(Admin, 2559)

“...ราวปี 45 มีเด็กปี 1 ซีมอเตอร์ไซด์ย้อนเข็มนาฬิกาวนรอบตึกแพทย์ครบ 3
รอบโดยไม่ตั้งใจเพราะลืมหอง พอครบรอบที่ 3 เจอกกลุ่มคนชุดขาวออกกันเต็มถนนไป
หมด และหายไปคือ ๆ เดียวนี้เลยบังคับรถวิ่งทางเดียว (ตามเข็มนาฬิกา) ไปแล้ว...”

(Admin, 2559)

“...มีคนเคยอ้างว่าเคยพบเห็นชายชุดขาวบริเวณศาลแถวอ่างเก็บน้ำบางที่เจอ
นั่งอยู่บนศาล แต่บางคนเจอวิ่งตีคู่กับรถเลยคะ เหอะ ๆ ...”

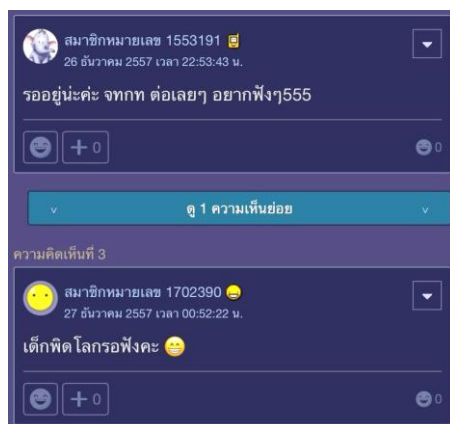
(หมิงในพงหญ้า, 2552)

เรื่องเล่าต่าง ๆ จากสื่อออนไลน์ที่รวบรวมได้จำนวน 19 เรื่องนั้น ย่อมแสดงให้เห็นบทบาทหน้าที่ที่แทรกไว้อย่างน่าสนใจ และสามารถจัดเป็นประเด็นหลัก ๆ ตามหน้าที่ที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนอันได้แก่ บุคลากรในมหาวิทยาลัยเรศวร และบุคคลอื่นที่มีความเชื่อถือนำเรื่องเล่ามาเป็นข้อปฏิบัติ สามารถ

จัดได้ 4 บทบาทหน้าที่ ตามแนวคิด Four Functions of Folklore ของวิลเลียม อาร์ แบลคอม รวบรวมและแปลไว้โดย เสาวลักษณ์ อนันตศานต์ (2552) ได้แก่

1. บทบาทหน้าที่ให้ความบันเทิงแก่ผู้สนใจ

บทบาทหน้าที่นี้จะสนองตอบตั้งแต่บุคคลที่เลือกที่จะเข้ามารับรู้ข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อต้องการค้นหาสิ่งที่ตนสนใจ สนองตอบต่อความต้องการของความคิดและจิตใจ จึงเป็นหน้าที่หลักที่ปรากฏในทุก ๆ เรื่องเล่าทั้ง 19 เรื่อง โดยการแสดงความคิดเห็นแสดงให้เห็นถึงความต้องการรับรู้ ติดตามเรื่องราวของผู้สนใจ ดังปรากฏตามตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นตอบสนองตนเองเพื่อความบันเทิง ความต้องการ (สมาชิกหมายเลข 1773181, 2557)

ภาพที่ 1 ภาพการแสดงความคิดเห็นจากสื่อออนไลน์ Pantip.com

2. บทบาทหน้าที่กำหนดพฤติกรรมทางกาย

เรื่องเล่าที่แสดงบทบาทหน้าที่นี้จะสัมพันธ์กับการตอบสนองเมื่อรับรู้ มีลักษณะรูปแบบเรื่องเล่าที่มีการตกแต่งผ่านเหตุการณ์ที่สร้างความกลัว สัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ส่งผลเมื่อปฏิบัติแล้วจะรู้สึกปลอดภัย ปรากฏบทบาทหน้าที่นี้ในเรื่องเล่าจำนวน 14 เรื่อง ตัวอย่าง เช่น

“...ขึ้นรถไปกับเด็กคณะแพทย์ เขายกมือไหว้ตักหลังคาสีแดง ๆ ตั้งอยู่ใกล้ประตู

3 สอบถามมาได้ความว่าเป็นตึกที่ใช้เก็บอาจารย์ใหญ่ของพวกเขาเค้าแหละ ถ้าผ่านไปยกมือไหว้กันก็ดี...”

(Admin, 2559)

บทบาทหน้าที่ที่ปรากฏจากเรื่องเล่าข้างต้นคือ เพื่อดักเตือนหรือแจ้งให้ทราบไว้ว่าสถานที่ดังกล่าวเป็นสถานที่ที่ไม่ควรเข้าใกล้หรือหากไม่จำเป็น ไม่มีกิจธุระก็ไม่ควรเข้าใกล้ เนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีสารเคมีที่เป็นอันตรายกับคนทั่วไป รวมถึงเป็นสถานที่ที่ไม่อนุญาตให้บุคคลทั่วไปเข้าไปได้ นับเป็นอุบายผ่านเรื่องเล่าที่

แทรกคำเตือนไว้อย่างน่าสนใจ นอกจากนั้นเรื่องเล่านี้ยังทำหน้าที่บันทึกสถานที่และบอกให้ทราบถึงการศึกษาของนิสิตสายวิทยาศาสตร์สุขภาพ ซึ่งก่อนที่จะได้ศึกษาร่างของอาจารย์ใหญ่ ต้องผ่านการจัดเตรียมร่าง ณ สถานที่แห่งนี้นัก่อน และยังสอดแทรกการสอนให้รู้จักความกตัญญูต่อร่างอาจารย์ใหญ่ที่เปรียบเสมือนครูผู้สอนในวิชาชีพอีกประการหนึ่ง

“...หอพักนิสิตหลังใหม่ฝั่งอ่างเก็บน้ำสร้างทับบริเวณที่เคยมีต้นไทรเก่าแก่
ประจำมหาวิทยาลัย...”

(หมิงในพงศาวดาร, 2552)

บทบาทหน้าที่ที่ปรากฏคือ การใช้เรื่องเล่าสื่อเพื่อการควบคุมพฤติกรรมของผู้อาศัยหรือเกี่ยวข้องกับสถานที่ ให้ปฏิบัติตามให้ถูกต้องเหมาะสม โดยใช้เรื่องราวความเร้นลับเหนือธรรมชาติซึ่งเป็นความเชื่อหนึ่งที่คนไทยส่วนใหญ่เชื่อถือ

“...หากผ่านคณะเภสัชตอนกลางคืน อย่ามองขึ้นไปบนตึก 4...”

(หมิงในพงศาวดาร, 2552)

บทบาทหน้าที่ที่ปรากฏจากเรื่องเล่าข้างต้นเป็นการตักเตือนให้ผู้สัญจรผ่านไปมายังคณะเภสัชศาสตร์ ควรมีความระมัดระวังในการขับขี่ยานพาหนะ (นิสิตของมหาวิทยาลัยเลือกใช้รถจักรยานยนต์จำนวนมาก) เพื่อไม่ให้เกิดอุบัติเหตุได้ โดยสอดแทรกเหตุผลไว้ในเรื่องเล่าดังกล่าว

“...ก็มีการจับภาพวิญญาณไว้ได้ในกล้องวงจรปิดของคณะ โดยที่ยามคนนี้ยัง
แวะไปเยี่ยมเยียนนิสิตบางส่วนที่ชอบอยู่ตึก ๆ ในตึกอีกด้วย...”

(เรื่อง ผี ผี, 2557)

บทบาทหน้าที่ที่ปรากฏจากเรื่องเล่าข้างต้นทำหน้าที่ช่วยกำหนดพฤติกรรมโดยการตักเตือนไม่ให้มาয়สถานทีนี้ในยามวิกาล เนื่องด้วยช่วงเวลากลางคืนเป็นช่วงเวลาที่สามารถก่อให้เกิดอันตรายต่าง ๆ ได้ด้วยความมืด

“...ตึก QS ว่ามีลูกสาวของแม่บ้านทำความสะอาดถูกไฟฟ้าช็อตตาย มีคนเห็น
วิญญาณ”

(หมิงในพงศาวดาร, 2552)

บทบาทหน้าที่ที่ปรากฏเป็นการตักเตือนให้ระมัดระวังภัยจากไฟฟ้าในตึกเรียน ซึ่งมีตัวอย่างเกิดขึ้นเป็นอุทาหรณ์แล้ว และใช้เรื่องเร้นลับเป็นเรื่องเล่าสร้างความกลัวเพื่อกำหนดพฤติกรรมการใช้สถานที่นั้น

อีกประการหนึ่ง ยังสัมพันธ์กับความเชื่อเกี่ยวข้องกับภูตผี เพราะมีการปรากฏเรื่องของวิญญาณในเรื่องเล่าอย่างชัดเจน

“...ในห้องนอนโดนผีอำ เห็นคนมานั่งที่โต๊ะ เห็นคนนั่งอยู่บนตู้เสื้อผ้าแล้ว
กระโดดลงมาทับ เสียงเด็กวิ่งเล่น เสียงเด็กร้องไห้...”

(Natchaphon B., 2563)

บทบาทหน้าที่ที่ปรากฏจากเรื่องเล่าข้างต้นทำหน้าที่ตกเตือนให้ใช้สติในการอาศัย ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ จัดเก็บที่พักให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เพราะการจัดวางข้าวของที่เกะกะเมื่อยามค่ำคืนอาจเป็นจินตนาการของผู้พบเห็นได้ว่าเป็นวิญญาณตามความเชื่อของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงบางส่วนของปัจจุบัน

“...หอหญิง 7 (หอเก่า) ชั้น 2 ห้องติดบันได เจ้าของห้องตอนนั้นเจอผีหัวขาด
และขอย้ายออกทันที”

(Admin, 2559)

บทบาทหน้าที่ที่ปรากฏจากเรื่องเล่าข้างต้นทำหน้าที่เป็นการตกเตือนการเดินขึ้นลงบันได ซึ่งห้องพักที่อยู่ใกล้บันไดย่อมได้ยินเสียงชัดเจนกว่าห้องอื่น ๆ ต้องมีความเกรงใจและระมัดระวังเมื่อถึงสถานที่ที่กล่าวถึง ระวังจะพลาดพลั้งได้รับบาดเจ็บจากการขึ้นลงได้ เรื่องเล่าจึงอาจจะเป็นอุบายส่วนหนึ่งที่สร้างความยำเกรงในการใช้บันไดขึ้นลงบริเวณดังกล่าว

“...กลางคํากลางคืนมีคนเคยโดนกระโดดซ้อนท้ายกลางทาง โดนคนวิ่งไล่แถว
หน้าคณะแพทย์ พอขับพ้นบริเวณนั้นคนที่วิ่งไล่ก็หายไป...”

(Verawat, 2553)

บทบาทหน้าที่ที่ปรากฏจากเรื่องเล่าข้างต้นทำหน้าที่เตือนสติในการขับขีรถจักรยานยนต์ในช่วงกลางคืนหากจำเป็นต้องมาบริเวณนั้น โดยเฉพาะบริเวณคณะแพทยศาสตร์ (ปัจจุบันเป็นคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์) หากเป็นไปได้ไม่ควรสัญจรไปมาในช่วงกลางคืน การขับขีในช่วงกลางคืนซึ่งความสว่างน้อยนั้นอาจจะก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย จึงไม่ควรสัญจรไปมา

“...หอใน ตึก 14 ชั้น 3 ไม่ค่อยมีคนอยู่ แต่มีอย่างอื่นอยู่...”

(Admin, 2559)

บทบาทหน้าที่ที่ปรากฏจากเรื่องเล่าข้างต้นทำหน้าที่ตกเตือนให้นิสัยที่อยู่หอพักมีความระมัดระวังเกรงใจคนอื่น ๆ ที่อยู่หอรวมกัน ซึ่งผ่านเรื่องเล่าที่สร้างความเกรงกลัว ไม่กล้าที่จะปฏิบัติสิ่งไม่ดี ณ สถานที่หอใน ทั้งการขึ้นลงบันได การส่งเสียงดัง รวมถึงการแสดงกิริยาจากที่ไม่เหมาะสม

“...ราวปี 45 มีเด็กปี 1 ซีมอเตอร์ไซค์ย้อนเข็มนาฬิกาจนรอบดึกแพทย์ครบ 3 รอบโดยไม่ได้ตั้งใจเพราะลืมนั่ง พอดรอบที่ 3 เจอกลุ่มคนชุดขาวออกกันเต็มถนนไปหมด และหายไปดื้อ ๆ เดียวนี้เลยบังคับรถวิ่งทางเดียว (ตามเข็มนาฬิกา) ไปแล้ว...”

(Admin, 2559)

บทบาบทหน้าที่ที่ปรากฏจากเรื่องเล่าข้างต้นทำหน้าที่เตือนสติให้เกิดความระมัดระวังเมื่อต้องขับขี่รถจักรยานยนต์ไม่ประมาทกับสิ่งรอบข้าง รอบตัว ต้องมีสมาธิ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นได้ และเมื่อมีเรื่องเล่านี้เกิดขึ้นจึงมีการกำหนดให้มีช่องทางการขับขี่ที่ปลอดภัยขึ้น โดยให้เดินรถทางเดียว เนื่องจากบริเวณตึกคณะแพทย์ (ปัจจุบันคือตึกคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์) มีปริมาณรถจักรยานยนต์ที่สัญจรไปมาจำนวนมากเพราะติดกับอาคารเรียนรวมซึ่งเป็นอาคารศูนย์กลางที่นิสิตจะต้องมาเรียนจำนวนมาก จึงต้องระมัดระวังในการขับขี่ยานพาหนะ

“...มีคนเคยอ้างว่าเคยพบเห็นชายชุดขาวบริเวณศาลแถวอ่างเก็บน้ำบางที่เจอนั่งอยู่บนศาล แต่บางคนเจอวังดีคู่กับรถเลยคะ หะอะ ๆ ...”

(หมิงในพวงหรีด, 2552)

บทบาบทหน้าที่ที่ปรากฏจากเรื่องเล่าข้างต้นทำหน้าที่ตักเตือนถึงการเข้าไปยังสถานที่ที่อาจจะเกิดอันตรายได้ อ่างเก็บน้ำบริเวณหลังมหาวิทยาลัยมีพื้นที่กว้างและยังมีถนนที่เป็นลูกรังอยู่ การขับขี่ยานพาหนะจึงต้องมีสติ ระมัดระวัง ประกอบกับบริเวณศาลที่เรื่องเล่ากล่าวถึงมีความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ หากพิจารณาลักษณะของสถานที่แล้วเป็นหุบผาคอนข้างรกมีต้นไม้ขนาดใหญ่ที่อาจจะก่อให้เกิดอันตรายจากกิ่งก้านที่หักโค่นและสัตว์ร้ายที่มีอันตรายได้ ในบริเวณนั้นจึงต้องระมัดระวังเมื่อผ่านไปมา ซึ่งบทบาบทการเตือนนี้เป็นเหตุผลหลักที่ปรากฏเป็นเรื่องเล่าสืบมา

3. บทบาบทหน้าที่กำหนดพฤติกรรมทางใจ

เรื่องเล่าที่แสดงบทบาบทหน้าที่ประเภทนี้จะส่งผลต่อความสบายใจ เป็นที่พึงทางจิตใจ เมื่อจิตใจเชื่อถือแล้วในบางเรื่องเล่าจะส่งผลต่อการปฏิบัติตาม ปรากฏบทบาบทหน้าที่นี้ในเรื่องเล่าจำนวน 5 เรื่อง ตัวอย่างเช่น

“...ในวันบวชสงฆ์รับน้องใหม่ในปีหนึ่ง มีน้องที่คณะพยาบาลเป็นลม เพราะเห็นกองทัพพระนเรศวรเดินทัพลอยมาจากบนฟ้า...”

(Natchaphon B., 2563)

บทบาบทหน้าที่ที่ปรากฏจากเรื่องเล่าข้างต้นคือ การกำหนดพฤติกรรมด้านจิตใจของผู้ที่มีความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยนเรศวร รวมถึงบุคคลที่ศรัทธาในสมเด็จพระนเรศวรมหาราชให้มีความยำเกรง ศรัทธา

อันสามารถกำหนดพฤติกรรมทางกายที่จะไม่ปฏิบัติเรื่องไม่ดี ไม่เหมาะสมในสถานที่ การดำเนินชีวิต โดยเฉพาะในพื้นที่มหาวิทยาลัยหรือพื้นที่ที่สัมพันธ์กับพระองค์

“...ใครเคยเรียนอยู่ที่นี่ทุกคนต้องมีโอกาสได้มากราบไหว้ มาขอพร มาบน มาขออะไรต่าง ๆ นานา”

(Loychine, 2557)

บทบาทหน้าที่ที่ปรากฏผ่านเรื่องเล่าข้างต้นคือ การสร้างขวัญ กำลังใจ ส่งผลให้จิตใจของนิสิตและผู้เกี่ยวข้องมีความสบายใจ จากการจากที่อยู่อาศัยมาศึกษาต่อหรือมาทำภารกิจ ณ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยมีพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช สัญลักษณ์สำคัญประจำมหาวิทยาลัยเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สร้างความเชื่อศรัทธาและเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวมหาวิทยาลัยนเรศวรเป็นสำคัญ

“...ที่เค้าโดนดีเรื่องนี้ ต้องลากพี่เขาไปทำบุญให้ได้นะ ต่อให้ต้องบังคับก็ต้องทำ (วันรุ่งขึ้นที่ภาควิชาผมจะมีทำบุญประจำปีพอดี นิมนต์พระมา 9 รูป) ...”

(Loychine, 2557)

บทบาทหน้าที่ที่ปรากฏผ่านเรื่องเล่าข้างต้นทำหน้าที่แสดงให้เห็นสังคมไทยที่มีศาสนาพุทธ เป็นที่ยึดเหนี่ยวและมีความเชื่อศรัทธาในการประกอบกิจกรรม คือ การทำบุญ นับเป็นที่พึ่งทางจิตใจสำหรับบุคคลที่มีความทุกข์ ความคับข้องใจให้บรรเทาลงได้ นับเป็นผลต่อพฤติกรรมทางด้านจิตใจเป็นสำคัญ

“...ไปไหว้ต้นไม้โพธิ์หน้าภาค 7 ดอก ละเห็นเอาดอกเดียวไปปักกลางแจ้งตรงที่เป็นดิน ๆ ก็จะได้...”

“...ก่อนขึ้นรถมันถามพี่ ๆ ว่ามีอะไรที่เป็นสมเด็จกันมั๊ย ปรากฏว่าโชคดีที่พี่ ๆ ทุกคนมีหมัดเป็นเหรียญสมเด็จที่เป็นสีดำทั้งอัน...”

“...ติดเข็มสมเด็จไว้ดี ๆ ผมทั้งติดทั้งกำไว้เลยครับ...”

(Loychine, 2557)

บทบาทหน้าที่ที่ปรากฏแสดงให้เห็นเรื่องที่พึ่งทางจิตใจ หากมีเรื่องทุกข์ร้อน หรือมีความกังวล สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ในรูปแบบของวัตถุมงคล หรือความเชื่อส่วนตัวที่สัมพันธ์กับศาสนา คือการใช้ดอกบัว ฐูป จะช่วยกำหนดจิตใจให้เกิดความสบายใจ คลายกังวลได้

“...ถ้าเราไปลูปเกียร์หน้าคณะวิศวะ หลังเที่ยงคืน (โดยที่ห้ามให้ใครเห็น) จะได้แฟนอยู่คณะนี้ เช่น ถ้าเราไปกับเพื่อนก็ต้องให้เพื่อนหันหลังห้ามแอบมองเด็ดขาด...”

(NU Smart boy, 2564)

บทบาทหน้าที่ที่ปรากฏจากเรื่องเล่านี้ แสดงให้เห็นการตอบสนองของความต้องการด้านความคิด จิตใจ และเป็นไปตามกฎธรรมชาติของวัยเจริญพันธุ์ที่ต้องการมีคู่รัก จะเห็นว่ามหาวิทยาลัยเรศวรมีจำนวนนิสิตเพศหญิงเพิ่มมากขึ้นและมีจำนวนมากกว่าเพศชาย ประกอบกับนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์มีผู้เรียนเป็นเพศชายจำนวนมาก นิสิตหญิงจึงมีค่านิยมที่จะเลือกนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์เป็นคู่รักมากที่สุด ซึ่งน้อยเดียวกัน นิสิตคณะเภสัชศาสตร์ ก็เป็นคณะที่ได้รับความนิยมเลือกเป็นคู่รักด้วยเช่นกัน โดยเลือกเฉพาะเจาะจงสัญลักษณ์และสถานที่ของคณะนั้น ๆ เป็นพื้นที่ที่ประกอบกิจกรรมความเชื่อนั้น ๆ

4. บทบาทหน้าที่บันทึกสถานที่ เรื่องราวและเหตุการณ์

เรื่องเล่าหลายเรื่องจะมีส่วนพูดถึงที่ตั้งของสถานที่นั้น ๆ รวมทั้งเรื่องราว เหตุการณ์จริงในมหาวิทยาลัยเรศวร ปรากฏบทบาทหน้าที่นี้ในเรื่องเล่าจำนวน 14 เรื่อง ตัวอย่างเช่น

“...ราวปี 45 มีเด็กปี 1 ซีมอเตอร์ไซด์ย่อนเข้มนาฬิกาวนรอบตึกแพทย์ครบ 3 รอบโดยไม่ได้ตั้งใจเพราะลืมหอง พอดรรอบที่ 3 เจอกลุ่มคนชุดขาวออกกันเต็มถนนไปหมด และหายไปดื้อ ๆ เดียวนี้เลยบังคับรถวิ่งทางเดียว (ตามเข็มนาฬิกา) ไปแล้ว...”

(Admin, 2559)

ภาพที่ 2 ทางสัญจรรอบคณะแพทยศาสตร์เก่า (ปัจจุบันคือคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์)

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

“...มีคนเคยอ้างว่าเคยพบเห็นชายชุดขาวบริเวณศาลแถวอ่างเก็บน้ำบางที่เจอนั่งอยู่บนศาล แต่บางคนเจอวิ่งตีคู่กับรถเลยคะ หะอะ ๆ ...”

(หมิงในพวงหรีด, 2552)

ภาพที่ 3 ศาลเคารพเจ้าพ่อบุญคุ้มบริเวณหลังอ่างเก็บน้ำดิน

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

สำหรับใครที่อยากให้หนุ่ม-สาวคณะวิศวะเป็นแฟนพังทางนี้ มีเรื่องเล่าสืบทอดกันมาว่า ถ้าเราไปลูปเกียร์หน้าคณะวิศวะ หลังเที่ยงคืน (โดยที่ห้ามให้ใครเห็น) จะได้แฟนอยู่คณะนี้ เช่น ถ้าเราไปกับเพื่อนก็ต้องให้เพื่อนหันหลังห้ามแอบมองเด็ดขาด

(NU Smart boy, 2564)

ภาพที่ 4 ป้ายคณะวิศวกรรมศาสตร์เป็นสัญลักษณ์ฟันเฟืองหรือเกียร์

ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

“...ขึ้นรถไปกับเด็กคณะแพทย เขายกมือไหว้ตึกหลังคาสีแดง ๆ ตั้งอยู่ใกล้ประตู 3 สอบถามมาได้ความว่าเป็นตึกที่ใช้เก็บอาจารย์ใหญ่ของพวกเขาเค้าแหละ ถ้าผ่านไปก็ยกมือไหว้กันก็ดี...”

(Admin, 2559)

ภาพที่ 5 อาคารเตรียมร่างอาจารย์ใหญ่ สำหรับนิสิตสายวิทยาศาสตร์สุขภาพและที่เกี่ยวข้อง
ที่มา: ผู้วิจัย (2566)

บทบาทหน้าที่จากเรื่องเล่าข้างต้นแสดงให้เห็นการบันทึกเรื่องราว สถานที่ต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์สำคัญ ที่ตั้งของสถานที่ต่าง ๆ ให้กับบุคคลที่สนใจเข้ามา รับทราบข้อมูลทางสื่อออนไลน์ อันเป็นประโยชน์ในการรับรู้เพื่อใช้ชีวิตเมื่อศึกษา ปฏิบัติงาน หรืออาจจะเดินทางเข้ามายังมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ด้วยภารกิจใด ๆ โดยข้อมูลนี้จะคงอยู่ได้อย่างยาวนานเมื่อมีการกล่าวถึง และเผยแพร่ต่อไป

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

“ความเชื่อคือการยอมรับในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดีหรือผลร้าย ต่อมนุษย์ในสังคม แม้อำนาจเหนือพลังธรรมชาติเหล่านี้ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคมหนึ่งยอมรับและให้ความเคารพยำเกรง” เป็นคำกล่าวถึงความเชื่อของ ธวัช ปุณณโกต (2525) ที่ให้เหตุผลไว้และอธิบายได้ตรงกับการศึกษาความเชื่อและบทบาทหน้าที่ในการวิจัยนี้

การศึกษารวบรวมบทบาทหน้าที่ทางคติชนผ่านเรื่องเล่าในรั้วมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ซึ่งศึกษาจากเรื่องเล่าที่รวบรวมไว้ในสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางการจัดเก็บและส่งต่อในยุคเทคโนโลยีในปัจจุบันนี้ ผลที่ได้รับจากการศึกษานั้น ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบและเข้าใจถึงเรื่องราวของความเชื่อในประเภทต่าง ๆ ที่ปรากฏจากการบันทึกไว้และส่งต่อมายังคนรุ่นหลัง ซึ่งยังคงกล่าวถึงและมีการสื่อสารแลกเปลี่ยนกันอยู่ในปัจจุบัน ส่งผลต่อการกำหนดพฤติกรรมทั้งทางกายและจิตใจของนิสิต บุคลากรและผู้ที่มีความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยนครสวรรค์อย่างมีนัยสำคัญ ตีกรอบในการปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกันในสังคมของมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ได้อย่างสงบเรียบร้อย ดังคำกล่าวของจิราภรณ์ ภัทรภาณุภัทร (2528) ไว้ว่า “เมื่อคนเรามีความเชื่ออย่างหนึ่งย่อมส่งผลให้เกิดการกระทำตอบสนองของความเชื่อนั้น ถ้าเปลี่ยนความเชื่อพฤติกรรมก็จะเปลี่ยนไปด้วย คติความเชื่อของคนในสังคมใดสังคมหนึ่งจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในสังคมนั้น ๆ พฤติกรรมเหล่านั้นอาจจะสะท้อนให้เห็นได้ในรูปของข้อห้าม ข้อปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม”

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยนเรศวรในพื้นที่ปัจจุบันซึ่งส่งต่อเป็นลายลักษณ์อักษรในช่องทางสื่อออนไลน์มีประเภทของความเชื่อปรากฏให้เห็น 5 ประเภทหลัก ๆ ได้แก่ 1) ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม นิมิต ความฝัน การประกอบพิธีต่าง ๆ เพื่อเป็นสิริมงคล 2) ความเชื่ออันเนื่องมาแต่ศาสนา 3) ความเชื่อเรื่องเคล็ดและการแก้เคล็ด 4) ความเชื่อเกี่ยวกับนรก สวรรค์ ชาติ ภพ และ 5) ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ และภูติ ผี แต่ละเรื่องเล่าอาจจะจัดอยู่ได้หลายประเภทโดยมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เช่น ความเชื่อที่เกี่ยวกับภูติ ผี สัมพันธ์กับความเชื่อที่เกี่ยวกับศาสนา มีการกล่าวถึงการทำบุญซึ่งเป็นศาสนกิจที่ชาวพุทธปฏิบัติเพื่อความสบายใจ เป็นต้น

ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ภูติ ผี เป็นความเชื่อที่มีเรื่องเล่าปรากฏมากที่สุด และผู้วิจัยยังสังเกตจากการจัดเก็บข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ของสถาบันการศึกษาอื่น ๆ จะมีเรื่องเล่าในลักษณะนี้ปรากฏและได้รับความนิยมจากผู้สนใจจำนวนมาก เรื่องเล่าที่เกี่ยวกับสิ่งเร้นลับที่เราเรียกว่า ไสยศาสตร์ ภูติ ผี นี้ในมหาวิทยาลัยนเรศวรปรากฏเรื่องเล่าส่งต่อกันเรื่อยมา การตีความจากผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ การพบเห็นจากจินตนาการหรือสรุปผลจากที่ประสบมา ล้วนใช้ความเชื่อลักษณะนี้ในการตอบคำถาม และยังเป็นเรื่องเล่าที่แฝงการตักเตือนในการใช้ชีวิตที่มีอิทธิพลกับนิสิต บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเรื่อยมา โดยสิ่งเหนือธรรมชาติที่ยังพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ไม่ชัดเจน ส่งผลต่อความกลัวเกรงกับผู้รับสารและมีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นที่นั้น ๆ ในเรื่องเล่าจะแสดงสถานที่ที่มีอยู่จริง บุคคลที่ประสบพบเหตุการณ์ต่าง ๆ และได้รับผลกระทบต่อนตนเองในทิศทางที่ไม่ดี ซึ่งจะเป็นแบบอย่างให้กับคนรุ่นหลังที่จะมีความสัมพันธ์กับพื้นที่มหาวิทยาลัยนเรศวรแห่งนี้

ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม นิมิต ฝัน การประกอบพิธีต่าง ๆ เพื่อเป็นสิริมงคล เป็นความเชื่อที่ปรากฏอย่างชัดเจนผ่านเรื่องเล่าเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญของมหาวิทยาลัย เช่น วันสถาปนา วันรับน้องที่จะต้องดำเนินพิธีที่ลานพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ยากจะพิสูจน์ ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติจึงถูกดึงเข้ามาในผลของความเชื่อนั้น ๆ ส่งผลต่อการประกอบกิจกรรม การปฏิบัติตนเมื่อต้องสัมพันธ์กับสถาบันแห่งนี้ นับเป็นกรอบในการกำหนดพฤติกรรมที่ส่งผลให้นิสิต บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติร่วมกันในทิศทางที่เหมาะสม

ความเชื่ออันเนื่องมาแต่ศาสนาเป็นอีกประเภทหนึ่งที่พบสัมพันธ์กับเรื่องเล่า ซึ่งปรากฏในลักษณะการจัดกิจกรรมการบรรเทาความทุกข์ ความไม่สบายใจจากการทำบุญ อุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ล่วงลับไปแล้ว หรือสิ่งเหนือธรรมชาติที่สร้างความกลัวเกรงกับผู้อาศัย กิจวัตรทางศาสนาของศาสนาพุทธนั้น กิจกรรมหนึ่งที่ปัจจุบันอย่างสืบทอดให้เห็นอยู่เสมออันคือการทำบุญ ซึ่งอาจจะมีพิธีกรรม ขั้นตอนต่าง ๆ สิ่งของประกอบพิธีแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค แต่กิจกรรมนี้ยังคงเป็นกิจกรรมหลักของชาวพุทธซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ก็ปรากฏในเรื่องเล่าที่ส่งต่อกันมา

ความเชื่อเรื่องเคล็ดและการแก้เคล็ดเป็นความเชื่อที่คนไทยส่วนใหญ่เชื่อถือเมื่อพบเจอสิ่งที่ไม่ดีจะกลับกลายเป็นดีได้เมื่อแก้เคล็ด โดยการแก้เคล็ดตามเรื่องเล่าที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ ปรากฏในรูปแบบของสื่อสัญลักษณ์ อันได้แก่การใช้สัญลักษณ์ตัวแทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นั่นคือวัตถุมงคลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ในการปกป้องคุ้มครอง ส่งผลทางจิตใจ และสัญลักษณ์ของคนะต่าง ๆ ทั้งพื้นเพหรือเกียรติประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ ต้นไม้ของคนะเภสัชศาสตร์ โดยความเชื่อนี้เป็นความเชื่อที่ปัจจุบันยังส่งอิทธิพลต่อนิสิตปัจจุบันยังคงมีการกล่าวถึงและหลายคนก็ยังพิสูจน์ความจริงกันตามความเชื่อและสนใจ

ความเชื่อเกี่ยวกับนรก สวรรค์ ชาติ ภพ ปรากฏรูปแบบความเชื่อลักษณะวิญญาณของผู้ที่เสียชีวิต ยังคงวนเวียนหรือปรากฏให้พบเห็นกันอยู่ในเรื่องเล่า ซึ่งความเชื่อลักษณะนี้จะสัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องภูติผี เพราะการรับรู้และแปลความหมายของคนไทยจำนวนไม่น้อย ตีความวิญญาณคือผีซึ่งเป็นสิ่งเร้นลับเหนือธรรมชาติที่ส่งอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมในปัจจุบัน

จากเรื่องเล่าที่จัดประเภทของความเชื่อนับเป็นข้อมูลด้านคติชนของกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน ณ สถานที่เดียวกันหรือมีความสัมพันธ์กับสถานที่นั้น ๆ ยังสามารถกำหนดการดำเนินชีวิตที่เป็นแบบเฉพาะของกลุ่มบุคคลในสังคมเดียวกันได้ แสดงให้เห็นความเชื่อและพฤติกรรมที่นับเป็นบทบาทหน้าที่ทางสังคมต่อกลุ่มบุคคลโดยศึกษาผ่านเรื่องเล่าจากการจัดเก็บจากสื่อออนไลน์ในงานวิจัยนี้ พบบทบาทหน้าที่หลักที่สามารถนำมาอธิบายให้เกิดความชัดเจนและเข้าใจได้ง่ายขึ้น จำนวน 4 บทบาท ได้แก่ 1) บทบาทหน้าที่ให้ความบันเทิงแก่ผู้สนใจ 2) บทบาทหน้าที่กำหนดพฤติกรรมทางกาย 3) บทบาทหน้าที่กำหนดพฤติกรรมทางใจ และ 4) บทบาทหน้าที่บันทึกสถานที่ เรื่องราวและเหตุการณ์ สอดคล้องกับการศึกษาบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ของคติชน จากบทความเรื่อง “Four Functions of Folklore” ของวิลเลียม อาร์ แบสคอม นักคติชนวิทยา โดยกล่าวถึงบทบาทหน้าที่ 4 ประการของคติชน ซึ่งเสาวลักษณ์ อนันตศาสน์ ได้รวบรวมและกล่าวถึงไว้ในหนังสือทฤษฎีคติชนวิทยาร่วมสมัย (เสาวลักษณ์ อนันตศาสน์, 2552, หน้า 305) ว่า 1) คติชนทำหน้าที่ให้ความบันเทิง 2) คติชนทำให้แก่งคิดต่าง ๆ ในวัฒนธรรมมีเหตุผล 3) คติชนเป็นวิถีทางของการศึกษา และ 4) คติชนรักษาความเป็นแนวร่วมในการยอมรับแบบแผนพฤติกรรมของคนในสังคม

บทบาทหน้าที่ให้ความบันเทิงเป็นประการสำคัญและพบในทุก ๆ เรื่อง โดยตอบสนองสำหรับผู้บริโภคข้อมูลด้วยความสนใจ สร้างความสนุก ตื่นเต้น และจินตนาการเพราะการที่จะเข้าถึงเรื่องเล่าทางสื่อออนไลน์ได้นั้น แสดงให้เห็นถึงความสนใจ ต้องการรับรู้ ซึ่งส่งผลตอบสนองความบันเทิงทางใจเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญต่อการส่งต่อข้อมูลจากรุ่นสู่รุ่น

นอกจากนั้นเหตุผลสำคัญที่แทรกเอาไว้ในเรื่องเล่าต่าง ๆ ล้วนมีหน้าที่ต่อสังคมของคนที่อยู่อาศัยและผู้สนใจทั่วไปด้วยอีกประการหนึ่ง หากจะต้องพิจารณาถึงเหตุผลสำคัญถึงความต้องการของกลุ่มคนที่เล่าสืบทอดกันมานอกเหนือจากการตอบสนองด้านความบันเทิงใจแล้วนั้น บทบาทหน้าที่ที่ปรากฏอย่างเด่นชัด

จากเรื่องเล่าล้วนเป็นส่วนกำหนดพฤติกรรมทั้งด้านร่างกาย การอยู่ร่วมกัน การปฏิบัติ และพฤติกรรมด้านจิตใจ ส่งผลต่อความสบายใจ คลายความทุกข์ ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างผาสุก

บทบาทหน้าที่ในการกำหนดพฤติกรรมทางกายของกลุ่มคนที่เชื่อในเรื่องเล่า ออกมาในลักษณะการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตร่วมกันของคนในชุมชนมหาวิทยาลัยนเรศวร ทั้งเรื่องการระมัดระวังในการใช้ยานพาหนะ การมีสติ การเตือนเมื่อต้องเข้าไปยังสถานที่ที่ไม่ควรจะไป โดยเฉพาะในช่วงกลางคืนซึ่งมีอันตรายจากความมืด และสถานที่ที่อาจจะเกิดอันตรายจากต้นไม้ใหญ่ สัตว์อันตราย การเสี่ยงภัยต่าง ๆ ช่วยปกป้องทั้งชีวิตและทรัพย์สินให้ปลอดภัย รวมไปถึงการดูแลความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อยในการอยู่อาศัยร่วมกันในหอพัก ซึ่งเรื่องเล่าที่ปรากฏล้วนสอดแทรกการตัดสินใจในลักษณะที่กล่าวอย่างชัดเจน และจะใช้เรื่องราวสิ่งเหนือธรรมชาติที่ยังพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ไม่ชัดเจนเป็นสิ่งเร้าให้เกิดความกลัว ยำเกรงแสดงผลให้เห็นจากบุคคลที่เคยมีประสบการณ์กับเรื่องต่าง ๆ ที่ปรากฏไว้ในเรื่องเล่าที่บทบาทหน้าที่นี้

บทบาทหน้าที่ในการกำหนดพฤติกรรมทางจิตใจ นับเป็นอีกหนึ่งบทบาทที่เกิดขึ้นเพื่อความสบายใจ สร้างขวัญ กำลังใจและคลายกังวล จากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำมหาวิทยาลัยที่นับถือศรัทธาแล้ว ยังสัมพันธ์กับการกำหนดพฤติกรรมทางกายของผู้อาศัยให้อยู่ร่วมกันได้ ทั้งการสอนให้รู้จักมารยาทการอยู่ร่วมกัน การใช้เสียงด้วยความเกรงใจในหอพัก การแสดงกิริยามารยาทที่เหมาะสมเมื่อต้องมาอาศัยร่วมกันกับผู้อื่น รวมถึงที่พึ่งทางจิตใจที่ใช้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เป็นทางออกของความคับข้องใจประการหนึ่ง

นอกจากบทบาทหลักทั้งสามบทบาทที่พบเรื่องเล่าที่นำมาศึกษานี้ยังมีบทบาทในการบันทึกสถานที่ต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยนเรศวรอันเป็นสถานที่ที่มีเหตุการณ์สำคัญเคยเกิดขึ้นจริง บอกเล่าวิถีชีวิตของนิสิต บุคลากรภายในมหาวิทยาลัยนเรศวร ส่งผลให้ผู้สนใจหรือได้รับการส่งต่อเรื่องเล่าเหล่านี้ เข้าใจ เข้าถึง ทราบสถานที่ การดำเนินชีวิตของชาวมหาวิทยาลัยนเรศวรผ่านเรื่องเล่าที่ส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นในสื่อออนไลน์มาอย่างยาวนาน

การคงอยู่ของเรื่องเล่าของสถาบันแห่งนี้แสดงให้เห็นการให้ความสำคัญ ความนิยมที่ต้องการจะรับรู้ข้อมูลอันเกี่ยวพันกับพื้นที่ที่สัมพันธ์กับกลุ่มของผู้เรียน ปฏิบัติงาน และบุคคลอื่น ๆ ที่จะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นที่ การส่งต่อเรื่องเล่าต่าง ๆ ย่อมต้องใช้ช่องทางที่สอดคล้องกับช่องทางการสื่อสารในยุคสื่อออนไลน์ที่เข้าถึงได้อย่างสะดวก รวดเร็ว อันส่งผลให้ข้อมูลเรื่องเล่ายังคงอยู่ได้ และทำหน้าที่เป็นกรอบ ในการดำเนินชีวิตร่วมกันได้อย่างสงบสุขจนถึงปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ศึกษาเรื่องเล่าของสถาบันอื่น ๆ และเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์รายบุคคลกับผู้เกี่ยวข้องในปัจจุบัน เพื่อทราบอิทธิพลด้านความเชื่อจากเรื่องเล่าที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ ภัทรภาณุภัทร. (2528). **สถานภาพคติความเชื่อของไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพร ไช่มุกข์. (2566). การบูรณาการภูมิปัญญาพื้นบ้านไทยเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะในสถานการณ์การเกิดโรคอุบัติใหม่ (โควิด-19). **วารสารอารยธรรมศึกษา ไขง-สาละวิน**, 14(1), 14-42.
- เดือน คำดี. (2541). **ศาสนศาสตร์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธวัช ปุณโณทก. (2525). **วรรณกรรมท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ภัทรธรณ์ แสงพินิจ, และสมพรนุช ตันศรีสุข. (2565). การสร้างสรรค์เรื่องเล่าราหูในสื่อสมัยใหม่และบทบาทในบริบทสังคมพุทธศาสนาไทย. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**, 48(2), 153-166.
- เมธิณี ไชยพังยาง. (2555). **พฤติกรรมการใช้บริการเว็บไซต์ชุมชนออนไลน์ www.facebook.com/กรณศึกษา ผู้สื่อข่าวออนไลน์** (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เรื่อง ผี ผี. (2557, 20 กุมภาพันธ์). **ตำนานผีในมหาวิทยาลัย**. สืบค้น 10 กันยายน 2565, จาก <https://www.facebook.com/ReuxngPhiPhi/posts/428938960520925/>
- สมาชิกหมายเลข 1773181. (2557, 26 ธันวาคม). **เรื่องเล่าจากหอใน**. สืบค้น 4 กันยายน 2565, จาก https://pantip.com/topic/33030951?fbclid=IwAR3_q8kkUAal5bAoxXbwAuG8RP8Agu9kEAQShx6F7yFEy15Ik-hnvbosCfE
- เสาวลักษณ์ อนันตศานต์. (2552). **ทฤษฎีคติชนวิทยาร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- หมิงโนงหงั่ว. [นามแฝง]. (2552, 25 ธันวาคม). **เรื่องเล่าในรั้วมหาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร**. สืบค้น 14 กันยายน 2565, จาก [http://www.sookjai.com/index.php?topic=371.0;wap2\(1/1\)](http://www.sookjai.com/index.php?topic=371.0;wap2(1/1))
- Admin. (2559, 9 มิถุนายน). **นากลัว อ่านแล้วหลอน! ตำนานที่ถูกเล่าขาน ม.นเรศวร**. สืบค้น 14 กันยายน 2565, จาก <https://campus.campus-star.com/actale/14402.html/amp>
- Loychine. (2557, 26 ธันวาคม). **อีกเรื่องเล่า...จากลูกพระนเรศ**. สืบค้น 26 สิงหาคม 2565, จาก <https://pantip.com/topic/33024231>
- Natchaphon B. (2563, 7 กรกฎาคม). **"ห้องนี้เต็มแล้ว" เปิดความหมายป้ายหน้าห้องหลอนๆ ความเชื่อหอพักนักศึกษาไทย**. สืบค้น 1 กันยายน 2565, จาก <https://www.sanook.com/campus/1395997/>

NU Smart boy. (2564, 25 มิถุนายน). *NU SMART fun fact: ดูบเกียร์หน้าคณะวิศวกรรม*. สืบค้น 2 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.facebook.com/NUsmartboys/posts/nu-smart-fun-fact-ดูบเกียร์หน้าคณะวิศวกรรม-%EF%B8%8Fสำหรับใครที่อยากให้เห็นมุม-สาวคณะวิศวกรรมเป้/337345944645170/>

Verawat. (2553, 13 สิงหาคม). *ผี ม.นเรศวร*. สืบค้น 24 สิงหาคม 2565, จาก <https://verawat.wordpress.com/2010/08/13/ผี-ม-นเรศวร/>

การแปรทางศัพท์ในภาษาไทยวนถิ่นเชียงรายตามกลุ่มอายุ¹

Lexical Variation of Tai Yuan Dialect in Chiang Rai Province by Age Group

กรชนก นันทกนก² และ ชมนาด อินทจามรรักษ์³Kornchanok Nanthakanok⁴ and Chommanad Intajamornrak⁵

(Received: 24 February 2023; Revised: 25 April 2024; Accepted: 1 May 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแปรทางศัพท์ในภาษาไทยวนถิ่นเชียงรายตามกลุ่มอายุ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้หน่วยอรรถจำนวน 80 หน่วยอรรถในการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา ผู้บอกภาษาแบ่งเป็น 3 กลุ่มอายุ คือ กลุ่มอายุที่ 1 อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป กลุ่มอายุที่ 2 อายุ 35-50 ปี กลุ่มอายุที่ 3 อายุ 15-25 ปี ผลการวิจัยพบว่าการแปรทางการใช้ศัพท์พบ 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ 1. ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาทุกกลุ่มอายุใช้เหมือนกัน 2. ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาสองกลุ่มอายุใช้เหมือนกัน โดยผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 ใช้ศัพท์ไทยวนมากที่สุด ในขณะที่ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 ใช้ศัพท์ไทยวนร่วมกับศัพท์อื่นมากที่สุด ส่วนการแปรด้านรูปศัพท์ พบว่ามีการแปรเสียงพยัญชนะและเสียงสระ การยืมศัพท์ การสร้างศัพท์ใหม่ การแปรรูปหน่วยคำ การแปรทางความหมายและการสูญเสียศัพท์

คำสำคัญ: การแปรทางศัพท์, ภาษาไทยวน, จังหวัดเชียงราย

Abstract

This research aimed to study lexical variation of the Tai Yuan dialect in Chiang Rai Province by age group. The researcher collected the data using 80 semantic units, by interviewing the informants who were divided into three age groups: the first group was 60 years old or older, the second group was 35-50 years old, and the third group was 15-25 years old. The results showed that lexical usage variations could be divided into 2 groups: 1. the same lexicon was used across three generations and 2. the lexicon was only used by two generations. The informants in the first group used the most Tai Yuan lexical items, while those in the third group used a mix of Tai Yuan lexical items and vocabulary from other sources. Regarding morphological variation, it was found that there were variations in consonant and vowel sounds, lexical borrowing, creation of new words, morphological modification, semantic variation and lexical loss.

Keywords: Lexical variation, Tai Yuan dialect, Chiang Rai province

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การแปรทางศัพท์และวรรณยุกต์ภาษาไทยวนถิ่นเชียงรายตามกลุ่มอายุ” ในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2566

² นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คติชนวิทยา ปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

⁴ Ph.D. student, Doctor of Philosophy Program in Linguistics, Faculty of Humanities, Naresuan University

⁵ Asst.Prof.Dr., Department of Linguistics, Folklore, Philosophy, and Religion, Faculty of Humanities, Naresuan University

บทนำ

ภาษาไทยถิ่นถิ่นเชียงรายได้หรือภาษาไทยถิ่นเหนือที่พูดในพื้นที่จังหวัดเชียงรายจัดอยู่ในตระกูลภาษาไทย สาขาตะวันตกเฉียงใต้ โดยเรียกชื่อภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนล้านนาหรือทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ภาษาไทยวนจึงเป็นภาษาถิ่นที่ผู้คนใช้สื่อสารระหว่างกันเป็นหลักในบริเวณ 8 จังหวัดภาคเหนือ⁶ ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน เชียงรายเป็นจังหวัดที่มีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างหลากหลายและมีประวัติศาสตร์อันยาวนานที่สัมพันธ์กับความเป็นมาของอาณาจักรล้านนา หลังพ้นการปกครองของพม่า ทำให้เมืองเชียงรายและเชียงแสนตกเป็นเมืองร้าง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2386 มีการฟื้นฟูเมืองโดยเกณฑ์ผู้คนจากเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน รวมถึงชนเผ่าไทใหญ่ ไตลื้อ ไตยอง ไตเชินเชียงตุงและสิบสองปันนา คนลาวจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมาตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนรอบเมืองเชียงรายในสมัยรัชกาลที่ 5 โปรดให้รวมหัวเมืองต่าง ๆ เข้ากับอาณาจักรไทย ทำให้เมืองเชียงรายมีฐานะเป็นจังหวัดตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2566; สวัสดิ์ อ่องสกุล, 2557; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย, 2564; อภิชาติ ศิริชัย, 2559)

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในพื้นที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและผสมผสานทางวัฒนธรรมอันส่งผลไปยังการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจนถึงระดับการใช้ภาษา กรรณิการ์ วิมลเกษม (2555) ได้กล่าวถึง ผู้พูดภาษาไทยวนว่าได้รับอิทธิพลทางภาษาจากการศึกษาภาคบังคับที่ใช้ภาษาไทยมาตรฐาน ทำให้เกิดการรับคำศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานมาใช้ แต่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ให้เป็นเสียงในภาษาไทยวน เช่น คำว่า “กางเกง” ในภาษาไทยมาตรฐานออกเสียงด้วยวรรณยุกต์เสียงกลางระดับ /33/ เมื่อยืมมาใช้ในภาษาไทยวน มีการปรับเปลี่ยนเสียงเป็นเสียงกลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้น /24/ ซึ่งเป็นวรรณยุกต์ที่ 1 ในภาษาไทยวน⁷ โดยในภาษาไทยวนใช้ คำว่า “เตี๋ยว” ในขณะที่กลุ่มคนรุ่นใหม่ออกเสียงเป็น /ka:ŋ¹-ke:ŋ¹/ เป็นต้น ปัจจุบันลักษณะการใช้คำศัพท์เช่นนี้ยังคงปรากฏอยู่ ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลการใช้คำศัพท์ภาษาไทยวนเบื้องต้นในกลุ่มผู้พูดภาษาไทยวนถิ่นเชียงรายได้พบว่าผู้พูดภาษาไทยวนที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี มีการนำคำศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานมาใช้เรียกสิ่งของแทนคำศัพท์ภาษาไทยวนและเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์คำศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานให้มีลักษณะเหมือนภาษาไทยวน เช่น คำว่า “ผ้าห่ม” ในภาษาไทยมาตรฐานออกเสียงด้วยวรรณยุกต์เสียงกลางค่อนข้างสูง-ตก /41/ และเสียงกลางค่อนข้างต่ำ-ตก /21/ ในพยางค์ที่ 1 และ 2 ตามลำดับ เมื่อยืมมาใช้ในภาษาไทยวนผู้พูดที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นมีการปรับเปลี่ยนเสียงเป็น /pha:⁵-hom³/ ซึ่งพยางค์ที่ 1 เป็นวรรณยุกต์ที่ 5 เสียง

⁶ ในที่นี้หมายถึง จังหวัดในภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัดเท่านั้น ไม่รวมถึงจังหวัดในภาคเหนือตอนล่าง เช่น ตาก พิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ เนื่องจากผู้คนในจังหวัดภาคเหนือตอนล่างอาจไม่ได้ใช้ภาษาไทยวนเป็นหลักในการสื่อสาร

⁷ ตัวเลข 1-6 หมายถึง วรรณยุกต์ที่ 1-6 ได้แก่ 1.1 เสียงกลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้น /24/ 1.2 เสียงกลาง-ขึ้น /34/ 1.3 เสียงกลาง-ตก /32/ 1.4 เสียงกลาง-ตก /31/ 1.5 เสียงกลางค่อนข้างสูง-ตก /43/ 1.6 เสียงกลางค่อนข้างสูง-ตก /41/

กลางค่อนข้างสูง-ตก /43/ และพยางค์ที่ 2 เป็นวรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลาง-ตก /32/ ในขณะที่ภาษาไทยวนใช้คำว่า “ผั่วตั่วบ” /pha:⁵-tuap⁴/ เป็นต้น จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าการใช้คำศัพท์ภาษาไทยวนของผู้พูดที่อายุน้อยมีแนวโน้มที่ต่างจากเดิมซึ่งเป็นการแปรของภาษาที่มีความสัมพันธ์กับอายุของผู้พูด

การศึกษาค้นคว้าวิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการแปรทางศัพท์ในภาษาไทยวนถิ่นเชียงรายได้โดยพิจารณาปัจจัยด้านอายุตามแนวคิดการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษา ดังที่ ลาบอฟ (Labov, 1972, p. 163) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่กำลังดำเนินอยู่ว่า อายุของผู้พูดเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับช่วงเวลา ภาษาพูดของคนที่มีอายุต่างกันก็เปรียบได้กับภาษาที่ต่างสมัยกัน ภาษาของผู้พูดอายุน้อยเทียบได้กับภาษานาคต นอกจากนี้ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2550, หน้า 38) ยังได้กล่าวว่า การแปรในภาษาของคนต่างวัยสามารถใช้เป็นเครื่องบ่งชี้ความเปลี่ยนแปลงของภาษาได้โดยเฉพาะคนรุ่นอายุมากที่สุดกับคนรุ่นอายุน้อยที่สุด กล่าวคือ หากคนรุ่นอายุมากมีการใช้คำเพื่อเรียกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่คำนั้นถูกแทนที่ด้วยการใช้คำอื่น หรือไม่ถูกใช้แล้วในกลุ่มคนรุ่นอายุน้อย แสดงให้เห็นว่าคำที่คนอายุมาก ซึ่งเป็นตัวแทนของภาษาในอดีตกำลังเปลี่ยนแปลงไปโดยสะท้อนผ่านการใช้คำของกลุ่มคนอายุน้อย จากแนวคิดดังกล่าวทำให้เห็นว่าอายุของผู้พูดเป็นตัวแปรสำคัญที่สัมพันธ์กับการแปรและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภาษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์การแปรทางศัพท์ในภาษาไทยวนถิ่นเชียงรายได้โดยพิจารณาตามกลุ่มอายุด้านการใช้ศัพท์และด้านรูปศัพท์

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้บอกภาษาเป็นผู้ที่กำเนิดและเติบโตในพื้นที่ที่เก็บข้อมูล ใช้ภาษาไทยวนเป็นภาษาแม่ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน มีอวัยวะในการออกเสียงสมบูรณ์ ยินดีและเต็มใจในการให้ข้อมูลภาษาและมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลใน 6 อำเภอ คือ อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอเวียงชัย และอำเภอกันทรวิชัย เป็นตัวแทนของพื้นที่ดั้งเดิมที่มีการใช้ภาษาไทยวนตามบันทึกทางประวัติศาสตร์ล้านนา อีกทั้งกลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนา สำนักงานจังหวัดเชียงราย (2563) ได้ให้ข้อมูลว่าสำเนียงการพูดของคนในจังหวัดเชียงรายมีความหลากหลายตามพื้นที่และภาษาหลักที่ใช้ในการสื่อสารของเชียงรายอยู่บริเวณ 6 อำเภอ ซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมของชาวไทยวน ดังนี้

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงจุดเก็บข้อมูลจังหวัดเชียงราย
ที่มา: สำนักงานจังหวัดเชียงราย (2563)

ผู้บอกภาษาแต่ละจุดเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 3 กลุ่มอายุ จำนวนทั้งหมด 54 คน งานวิจัยนี้ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดเพศของผู้บอกภาษา เนื่องจากในช่วงเก็บข้อมูลเป็นช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตรและเริ่มต้นการแพร่กระจายของโรคโควิด-19 อีกทั้งผู้บอกภาษาในวัยกลางคนและกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในช่วงอายุที่กำหนดในบางจุดเก็บข้อมูลเดินทางออกไปทำงานหรือศึกษาต่อที่ต่างจังหวัด ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลกับผู้บอกภาษาที่ยังคงอาศัยในพื้นที่ ดังนี้

- 1) กลุ่มอายุที่ 1 อายุ 60 ปีขึ้นไป แทนกลุ่มวัยผู้สูงอายุ อำเภอละ 3 คน 6 อำเภอ รวม 18 คน เป็นเพศชาย 4 คน เพศหญิง 14 คน
- 2) กลุ่มอายุที่ 2 อายุ 35-50 ปี แทนกลุ่มวัยกลางคน อำเภอละ 3 คน 6 อำเภอ รวม 18 คน เป็นเพศชาย 4 คน เพศหญิง 14 คน
- 3) กลุ่มอายุที่ 3 อายุ 15-25 ปี แทนกลุ่มวัยรุ่น อำเภอละ 3 คน 6 อำเภอ รวม 18 คน เป็นเพศชาย 5 คน เพศหญิง 13 คน

เครื่องมือ

ในงานวิจัยนี้ใช้รายการหน่วยอรรถภาษาไทยวน 80 หน่วยอรรถ เพื่อเก็บข้อมูลการใช้คำของผู้บอกภาษาแต่ละกลุ่มอายุ รวมทั้งใช้เครื่องบันทึกเสียง Sony Digital Voice Recorder รุ่น ICD-PX470 เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยรายการหน่วยอรรถได้จากการรวบรวมและคัดเลือกหน่วยอรรถของงานวิจัยทางคำศัพท์ที่ผ่านมา ได้แก่ งานวิจัยของวันทนี พันธ์ชาติ (2526) ที่ศึกษาภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยวนใน 8 จังหวัดภาคเหนือ จำนวน 63 หน่วยอรรถ งานวิจัยของจำลอง คำบุญชู (2528) ที่ศึกษาคำศัพท์ภาษาไทยวนถิ่นลำปาง จำนวน 64 หน่วยอรรถ งานวิจัยของเยาวลักษณ์ อยู่เจริญสุข (2534) ศึกษาคำศัพท์

ภาษาไทยถิ่นถิ่นแพร่ จำนวน 8 หน่วยอรรถ และจากงานวิจัยของปฐมา ปรมศิริ (2536) ที่ศึกษาคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเชียงใหม่ จำนวน 3 หน่วยอรรถ รวมหน่วยอรรถทั้งหมด จำนวน 138 หน่วยอรรถ จากนั้นจึงนำไปทดลองเก็บข้อมูลกับตัวแทนผู้บอกภาษาทั้ง 3 กลุ่มอายุ

ผู้วิจัยจะคัดเลือกหน่วยอรรถที่ผู้บอกภาษาเข้าใจทุกกลุ่มอายุและยังคงใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน ส่วนหน่วยอรรถที่มีปัญหาจะถูกคัดออก เนื่องจากบางหน่วยอรรถผู้บอกภาษากลุ่มวัยรุ่นไม่รู้จักรเพราะไม่ได้ใช้หรือไม่ได้เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น หน่วยอรรถ *กระบุง* ซึ่งภาษาไทยวนเรียกว่า *เบียด* หรือหน่วยอรรถ *บิณฑบาต* ที่ภาษาไทยวนเรียกว่า *กุมบาตร* หรือ *กุ่มข้าว* แต่ผู้บอกภาษากลุ่มวัยกลางคนไม่รู้ว่าจะใช้คำว่าอะไรแทนหน่วยอรรถเพราะว่าเป็นคำที่ใช้ในศาสนาพุทธ ซึ่งมีใช้ศาสนาของผู้บอกภาษา เป็นต้น จากการคัดเลือกหน่วยอรรถจากการทดลองเก็บข้อมูล คงเหลือหน่วยอรรถ จำนวน 80 หน่วยอรรถที่ใช้ในงานวิจัยนี้

วิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ผ่านการพิจารณารับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากล ตามหนังสือรับรองเลขที่ 326/2021 จากนั้นผู้วิจัยจึงลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง ดังนี้

1. ผู้วิจัยนัดหมายกับผู้บอกภาษาและอธิบายข้อมูลชี้แจงเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ให้ผู้บอกภาษารับทราบและแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับผู้บอกภาษา ซึ่งในแบบสอบถามได้สอบถามเกี่ยวกับภาษาอื่น ๆ ที่ผู้บอกภาษาสามารถพูดได้คล่องนอกเหนือจากภาษาไทยวนเนื่องจากบริเวณที่เก็บข้อมูลมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง จากนั้นบันทึกข้อมูลโดยไม่ระบุชื่อ-สกุลของผู้บอกภาษาลงในแบบบันทึก แต่จะใช้เป็นรหัสแทนผู้บอกภาษาแต่ละคน

2. รวบรวมข้อมูลด้วยการบันทึกเสียง โดยนำรายการหน่วยอรรถ จำนวน 80 หน่วยอรรถไปสอบถามผู้บอกภาษาพร้อมกับการใช้รูปภาพประกอบ เพื่อให้ผู้บอกภาษาได้รับข้อมูลที่เป็นสิ่งเดียวกัน โดยผู้วิจัยแสดงรูปภาพ เช่น ภาพ “มะอึก” แล้วถามว่า “สิ่งที่อยู่ในภาพนี้ในภาษาของท่าน เรียกว่าอย่างไร” หากผู้บอกภาษายังไม่แน่ใจ ผู้วิจัยจะอธิบายลักษณะของสิ่งที่อยู่ในภาพเพิ่มเติม เช่น “มีลักษณะเป็นลูกกลมที่มีขน สุกแล้วผลเป็นสีเหลือง รับประทานได้ มีรสเปรี้ยวใส่น้ำพริก” ขณะอธิบายผู้วิจัยจะไม่ชี้หน้าหรือมีการออกเสียงคำนั้นให้ผู้บอกภาษาได้ยินก่อน

ระหว่างการเก็บข้อมูลผู้วิจัยมีแบบบันทึกการเก็บข้อมูลที่ได้เตรียมไว้ เมื่อผู้บอกภาษาใช้คำที่มีอยู่ในแบบบันทึก ผู้วิจัยได้ทำเครื่องหมายไว้ที่คำในแบบบันทึก เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูลอย่างรวดเร็ว หากผู้บอกภาษาใช้คำ หรือเสียงพยัญชนะ เสียงสระที่ต่างจากแบบบันทึก ผู้วิจัยจดบันทึกคำนั้นเพิ่มเติม เพื่อเป็นข้อมูลการใช้คำของผู้บอกภาษาในพื้นที่ซึ่งขยายเพิ่มเติมจากรายการหน่วยอรรถที่ได้รวบรวมมาจากการวิจัยอื่น หากผู้บอกภาษาออกเสียงเบา หรือไม่ชัดเจน ผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำนั้นอีกครั้ง จากนั้นทบทวนข้อมูลในแบบบันทึกกับเสียงที่ได้บันทึกและถ่ายถอดเสียงคำด้วยสัทอักษรสากล (IPA) จากการฟังเสียงที่ได้

บันทึกไว้ ด้วยข้อจำกัดของระยะเวลาในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยจึงไม่ได้ถ่ายทอดเสียงคำด้วยสัทอักษรทั้งหมดต่อหน้าผู้บอกภาษาทันที แม้ว่าจะมีการจดบันทึกเสียงที่ในขณะที่เก็บข้อมูลก็อาจทำให้การถ่ายทอดเสียงบางคำคลาดเคลื่อนได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์รูปแบบการใช้คำแต่ละหน่วยอรรถ ผู้วิจัยนำข้อมูลการออกเสียงคำที่ปรากฏใน 1 หน่วยอรรถของผู้บอกภาษามาวิเคราะห์รูปแบบการใช้คำตามกลุ่มอายุ แล้วจัดประเภทของคำตามลักษณะที่ปรากฏ โดยเปรียบเทียบข้อมูลคำกับพจนานุกรม รวมถึงเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่มีมาก่อน เนื่องจากบางคำอาจเป็นความแตกต่างระหว่างถิ่น ซึ่งไม่ปรากฏคำในพจนานุกรมที่เคยมีผู้รวบรวมไว้

จากนั้นนำมาจัดประเภทของคำตามลักษณะที่ปรากฏ ได้แก่ คำไทยวน (ทย) เป็นคำที่มาจากภาษาไทยวนเท่านั้น คำกลาย (กล) เป็นคำไทยวนที่เกิดการแปรทางเสียง คำอื่น (อ) คือ คำไทยวนที่มีความหมายอื่น แต่ผู้บอกภาษาได้ให้ข้อมูลและยืนยันว่าใช้รูปแปรนั้น คำยืม (ย) คือ คำที่เกิดจากการยืมภาษาอื่น และคำใหม่ (ม) คือ คำสร้างใหม่ที่เกิดจากการประสมบางส่วนของคำในภาษา เมื่อได้รูปแบบการใช้คำแต่ละหน่วยอรรถตามกลุ่มอายุของผู้บอกภาษาแล้ว จึงหาความถี่และร้อยละของรูปแบบการใช้คำ

2. การวิเคราะห์รูปแบบการใช้ศัพท์แต่ละกลุ่มอายุ ผู้วิจัยนำข้อมูลคำที่ใช้แทนหน่วยอรรถทั้งหมดมาวิเคราะห์หาคำใดเป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน หรือคนละศัพท์ตามเกณฑ์ ดังนี้

2.1 เกณฑ์พิจารณาว่าเป็นคนละศัพท์⁸ ในงานวิจัยนี้ใช้ทั้งความความต่างของพยางค์และลักษณะทางเสียงประกอบกัน ดังนี้

2.1.1 คำที่แทนหน่วยอรรถเดียวกัน แตกต่างกันทุกพยางค์และไม่สามารถอธิบายได้ด้วยเกณฑ์ทางเสียงจะจัดให้เป็นคนละศัพท์ เช่น หน่วยอรรถ ‘คอกวัวคอกควาย’ มีการใช้ คอก /*kho:kʰ*/, ปาง /*pa:ŋ*/

2.1.2 คำที่แทนหน่วยอรรถเดียวกัน แตกต่างกันบางพยางค์ และไม่สามารถอธิบายได้ด้วยเกณฑ์ทางเสียงจะจัดให้เป็นคนละศัพท์ เช่น หน่วยอรรถ ‘ฝรั่ง’ มีการใช้ บะหมั่น /*baʰ-manʰ*/, บะก้วย /*baʰ-kuafʰ*/, บะก้วยกา /*baʰ-kuafʰ-kaʰ*/ จากข้อมูลสามารถจัดได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ รูปแปรศัพท์เดียวกัน บะก้วย /*baʰ-kuafʰ*/, บะก้วยกา /*baʰ-kuafʰ-kaʰ*/ และคนละศัพท์ คือ บะหมั่น /*baʰ-manʰ*/

2.1.3 คำที่แทนหน่วยอรรถเดียวกัน มีแก่นชื่อเดียวกัน แต่มีรูปส่วนขยายต่างกันและไม่สามารถอธิบายได้ด้วยเกณฑ์ทางเสียงจะจัดให้เป็นคนละศัพท์ เช่น หน่วยอรรถ ‘มะเขือเปราะ’ มีการใช้ บะเขือผ่อย /*baʰ-khwaʰ-phoʰjʰ*/ กับ บะเขือกอบ /*baʰ-khwaʰ-kɔ:pʰ*/ ซึ่งมีแก่นชื่อเดียวกัน คือ บะเขือ /*baʰ-khwaʰ*/ แต่มีรูปส่วนขยายต่างกัน ได้แก่ /*phoʰjʰ*/ กับ /*kɔ:pʰ*/ จึงจัดเป็นคนละศัพท์

⁸ ศัพท์ คือ กลุ่มเสียงหรือคำที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาที่ผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์แล้วว่าเป็นสมาชิกของหน่วยอรรถแต่ละศัพท์อาจจะมีการแปรหรือไม่มีรูปแปรก็ได้

2.2 เกณฑ์พิจารณาว่าเป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน คำที่แทนหน่วยอรรถเดียวกันมีความแตกต่างทางเสียงในพยางค์ใดพยางค์หนึ่ง หากสามารถอธิบายได้ด้วยเกณฑ์ทางเสียงจะจัดให้คำเหล่านั้นเป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกันตามเกณฑ์ต่อไปนี้

2.2.1 คำที่แทนหน่วยอรรถเดียวกัน มีเสียงพยัญชนะคล้ายคลึงกัน แต่มีลักษณะทางเสียงอื่น ๆ ต่างกันไม่เกิน 2 ลักษณะ โดยพิจารณาจากฐานกรณในการออกเสียง ลักษณะการออกเสียงและ การทำงานของเส้นเสียง เช่น หน่วยอรรถ ‘กะเพรา’ มีการใช้ กะเพา /ka³-phaw²/ ตะเพา /ta³-phaw²/ กอมก้อดำ /kom¹-ko⁴-dam²/ จากข้อมูลรูปแปรของศัพท์เดียวกัน มีเพียง 2 คำ คือ กะเพา /ka³-phaw²/ กับ ตะเพา /ta³-phaw²/ ส่วนคำว่า กอมก้อดำ /kom¹-ko⁴-dam²/ จัดเป็นคนละศัพท์เนื่องจากมีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงทั้งในแง่ของเสียงพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์

2.2.2 คำที่แทนหน่วยอรรถเดียวกัน มีเสียงสระคล้ายคลึงกัน หากเป็นเสียงสระเดี่ยวมีลักษณะทางเสียงต่างกันเพียง 1 ลักษณะและในสระประสมมีลักษณะทางเสียงต่างกันไม่เกิน 2 ลักษณะ โดยพิจารณาจากเกณฑ์ความสั้นยาวของเสียงสระ ส่วนของลิ้น ระดับของลิ้นและลักษณะของริมฝีปาก เช่น หน่วยอรรถ ‘บวบเหลี่ยม’ มีการใช้ บวบ /buap³/, บะบวบ /ba³-buap³/, บะโบบ /ba³-bo:p³/ เมื่อพิจารณาด้วยเกณฑ์ทางเสียงพบว่า ความแตกต่างของรูปแปรอยู่ที่สระอว /ba³-buap³/ และสระโอ /ba³-bo:p³/ ซึ่งมีสัทลักษณะต่างกันไม่เกินที่เกณฑ์กำหนดและสามารถอธิบายได้ด้วยเกณฑ์ทางเสียงเรื่องการละพยางค์ที่ 1 ในคำว่า บวบ /buap³/ หรือการเพิ่มพยางค์ในคำว่า บะบวบ /ba³-buap³/ จึงจัดเป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน

2.2.3 คำที่แทนหน่วยอรรถเดียวกัน มีแก่นชื่อเดียวกัน แต่มีการใช้คำบ่งกลุ่มพืช คำบ่งกลุ่มสัตว์ หรือคำบ่งลักษณะจะจัดเป็นหน่วยศัพท์เดียวกัน เช่น หน่วยอรรถ ‘แตงโม’ มีการใช้ บะเต้า /ba³-taw³/ กับ หมะเต้า /ma³-taw³/ จากข้อมูลมีการใช้ บะ /ba³/ หมะ /ba³/ นำหน้าแก่นชื่อเดียวกัน เพื่อบ่งกลุ่มพืช หรือบ่งลักษณะของหน่วยอรรถ จึงจัดเป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน

3. เมื่อพิจารณาคำในแต่ละหน่วยอรรถตามเกณฑ์แล้ว จึงสรุปว่าแต่ละหน่วยอรรถมีสมาชิกทั้งหมดกี่ศัพท์ จากนั้นวิเคราะห์รูปแบบการใช้ศัพท์ตามกลุ่มอายุว่ามีการแปรอย่างไรบ้าง จากนั้นจึงนำผลการแปรของผู้บอกภาษาแต่ละกลุ่มอายุมาเปรียบเทียบกันและหาค่าความถี่การแปร เพื่อสรุปว่าปัจจัยด้านอายุของผู้บอกภาษามีผลอย่างไรต่อการใช้ศัพท์ภาษาไทยวนถิ่นเชียงรายได้

ผลการวิจัย

จากการนำรายการหน่วยอรรถภาษาไทยวน 80 หน่วยอรรถไปสอบถามผู้บอกภาษาพบคำที่ใช้แทนหน่วยอรรถภาษาไทยวนถิ่นเชียงรายได้ทั้งหมด 444 คำ อีกทั้งยังพบการใช้คำแทนหน่วยอรรถหลายแบบ ได้แก่ 1) คำไทยวน (ทย) คือ คำที่มาจากภาษาไทยวนเท่านั้น 2) คำกลาย (กล) คือ คำไทยวนที่เกิดการแปรทางเสียง 3) คำยืม (ย) คือ คำที่เกิดจากการยืมภาษาอื่น 4) คำใหม่ (ม) คือ คำสร้างใหม่ที่เกิดจากการประสม

บางส่วนของคำในภาษา 5) คำอื่น (อ) คือ คำไทยวนที่มีความหมายอื่นแต่ผู้บอกภาษาได้ให้ข้อมูลและยืนยันว่าใช้รูปแปรนั้น โดยผู้บอกภาษาแต่ละกลุ่มอายุมีรูปแบบการใช้แต่ละหน่วยอรรถต่างกันออกไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตัวอย่างการใช้คำแทนหน่วยอรรถ

หน่วยอรรถ	กลุ่มอายุที่ 1 (60 ปีขึ้นไป)	กลุ่มอายุที่ 2 (35-50 ปี)	กลุ่มอายุที่ 3 (15-25 ปี)
14. สระแห่น	hɔ:m ¹ -duan ³ (ทย)	hɔ:m ¹ -duan ³ (ทย)	hɔ:m ¹ -duan ³ (ทย)
	-	sa ³ -la ³ -ne: ³ (ย)	sa ³ -la ³ -ne: ³ (ย)

ในตัวอย่างหน่วยอรรถที่ 14 ‘สระแห่น’ แสดงให้เห็นว่ามีการใช้คำ 2 แบบ คือ แบบที่ 1 “คำไทยวน” คือ ใน 1 หน่วยอรรถพบเฉพาะคำไทยวนเท่านั้น โดยใช้เฉพาะผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 ส่วนแบบที่ 2 “คำไทยวน คำยืม” คือ ใน 1 หน่วยอรรถพบคำไทยวนกับคำยืม ซึ่งมีการใช้เฉพาะผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 2 และกลุ่มอายุที่ 3

ผลการวิเคราะห์หน่วยอรรถทั้ง 80 หน่วยอรรถ ซึ่งพบคำแทนหน่วยอรรถจำนวน 444 คำนั้น เมื่อพิจารณารูปแบบการใช้คำพบว่า ผู้บอกภาษาไทยวนมีการใช้คำทั้ง 5 ประเภท ได้แก่ คำไทยวน คำกลาย คำยืม คำใหม่ และคำอื่น รวมทั้งสิ้น 20 รูปแบบ ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ความถี่และร้อยละของรูปแบบการใช้คำ

รูปแบบการใช้คำ	กลุ่มอายุที่ 1 (จำนวนหน่วย อรรถ)	กลุ่มอายุที่ 2 (จำนวนหน่วย อรรถ)	กลุ่มอายุที่ 3 (จำนวนหน่วย อรรถ)	รวม	เฉลี่ย 3 กลุ่มอายุ (ร้อยละ)
1. คำไทยวน	17	12	5	34	14.17
2. คำไทยวน คำกลาย	24	9	6	39	16.25
3. คำไทยวน คำยืม	15	21	21	57	23.75
4. คำไทยวน คำใหม่	1	1	0	2	0.83
5. คำไทยวน คำอื่น	5	3	4	12	5.00
6. คำไทยวน คำกลาย คำยืม	6	12	12	30	12.50
7. คำไทยวน คำกลาย คำใหม่	1	4	1	6	2.50
8. คำไทยวน คำกลาย คำอื่น	0	0	3	3	1.25
9. คำไทยวน คำยืม คำอื่น	2	2	3	7	2.92
10. คำไทยวน คำยืม คำใหม่	2	1	9	12	5.00
11. คำไทยวน คำใหม่ คำอื่น	0	1	0	1	0.40
12. คำไทยวน คำกลาย คำยืม คำใหม่	2	4	5	11	4.58

รูปแบบการใช้คำ	กลุ่มอายุที่ 1 (จำนวนหน่วย อรรถ)	กลุ่มอายุที่ 2 (จำนวนหน่วย อรรถ)	กลุ่มอายุที่ 3 (จำนวนหน่วย อรรถ)	รวม	เฉลี่ย 3 กลุ่มอายุ (ร้อยละ)
13. คำไทยวน คำกลาย คำยืม คำอื่น	0	3	2	5	2.08
14. คำไทยวน คำกลาย คำใหม่ คำอื่น	2	0	0	2	0.83
15. คำไทยวน คำใหม่ คำยืม คำอื่น	0	1	3	4	1.67
16. คำไทยวน คำกลาย คำยืม คำใหม่ คำอื่น	0	0	4	4	1.67
17. คำยืม คำใหม่	2	2	0	4	1.67
18. คำยืม คำอื่น	0	2	0	2	0.83
19. คำยืม คำใหม่ คำอื่น	1	1	2	4	1.67
20. คำอื่น	0	1	0	1	0.40
รวม	80	80	80	240	100

ตารางที่ 2 ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า โดยเฉลี่ยแล้วมีการใช้แบบที่ 3 คือ “คำไทยวน คำยืม” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.75 รองลงมา คือ แบบที่ 2 คือ “คำไทยวน คำกลาย” คิดเป็นร้อยละ 16.25 และแบบที่ 1 คือ “คำไทยวน” คิดเป็นร้อยละ 14.17 ตามลำดับ ส่วนการใช้รูปแบบอื่นๆ พบจำนวนไม่มาก

เมื่อวิเคราะห์การใช้คำแทนหน่วยอรรถ จำนวน 444 คำ ได้รูปแบบการใช้คำ จำนวน 20 รูปแบบ เพื่อให้เห็นรูปแบบการใช้คำของผู้บอกภาษาในภาพรวม ผู้วิจัยจึงนำคำแทนหน่วยอรรถทุกคำมาจัดกลุ่มว่าเป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกันหรือคนละศัพท์ตามเกณฑ์ โดยสามารถจัดเป็นศัพท์ได้ทั้งหมด จำนวน 311 ศัพท์ จากนั้นวิเคราะห์รูปแบบการใช้ศัพท์ตามกลุ่มอายุ ผลการศึกษาพบการแปรทางศัพท์ 2 ด้าน ได้แก่ การแปรด้านการใช้ศัพท์และการแปรด้านรูปศัพท์ ดังนี้

การแปรด้านการใช้ศัพท์

การใช้ศัพท์ภาษาไทยวนถิ่นเชียงรายของผู้บอกภาษาทุกกลุ่มอายุ สามารถจัดกลุ่มการใช้ศัพท์แต่ละหน่วยอรรถ ได้จำนวน 6 รูปแบบ ในแต่ละรูปแบบมีการกำหนดสัญลักษณ์แทนการใช้ศัพท์ ได้แก่ แบบ A หมายถึง การใช้ศัพท์ที่มาจากคำไทยวน หรือคำกลาย หรือคำอื่น แบบ B หมายถึง การใช้ศัพท์ที่มาจากคำยืมหรือคำใหม่ และแบบ AB หมายถึง การใช้ศัพท์ที่มาจากคำไทยวน หรือคำกลาย หรือคำอื่นร่วมกับคำยืมหรือคำใหม่ จากการจัดกลุ่มการใช้ศัพท์ พบ 2 แบบใหญ่ ๆ คือ ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาทุกกลุ่มอายุใช้เหมือนกันและศัพท์ที่ผู้บอกภาษาสองกลุ่มอายุใช้เหมือนกัน ดังนี้

1. ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาทุกกลุ่มอายุใช้เหมือนกัน การใช้ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาทุกกลุ่มอายุใช้เหมือนกันมีทั้งหมด 2 แบบ ได้แก่ แบบ A A A และแบบ AB AB AB ดังนี้

1.1 รูปแบบการใช้ศัพท์แบบ A A A ผู้บอกภาษาทุกกลุ่มอายุมีการใช้ศัพท์ที่มาจากคำไทยวน หรือคำกลายหรือคำอื่น ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ A แสดงการใช้รูปแบบคำไทยวน หรือคำกลาย หรือคำอื่น พบทั้งหมด 15 หน่วยอรรถ แสดงตัวอย่างดังนี้

ตารางที่ 3 ตัวอย่างรูปแบบการใช้ศัพท์แบบ A A A

หน่วยอรรถ	รูปแบบการใช้ศัพท์		
	กลุ่มอายุที่ 1 (A)	กลุ่มอายุที่ 2 (A)	กลุ่มอายุที่ 3 (A)
3. คอกวัวคอกควาย	khɔ:kʰ (ทย)	khɔ:kʰ (ทย)	khɔ:kʰ (ทย)
	lɛ:ŋ³ (ทย)	lɛ:ŋ³ (ทย)	-
	pa:ŋ¹ (อ)	-	pa:ŋ¹ (อ)
	-	lawʰ (อ)	-
	-	pha:m¹ (อ)	-
52. แดงกวา	ba³-te:ŋ¹ (ทย)	ba³-te:ŋ¹ (ทย)	ba³-te:ŋ¹ (ทย)
	ma³-te:ŋ¹ (ทย)	ma³-te:ŋ¹ (ทย)	-
	-	ma³-te:ŋ¹-saŋʰ (ทย)	-
69. ชะอม	phak²-la⁵ (ทย)	phak²-la⁵ (ทย)	phak²-la⁵ (ทย)

1.2 รูปแบบการใช้ศัพท์แบบ AB AB AB ผู้บอกภาษาใช้ศัพท์ที่มาจากคำไทยวน หรือคำกลายหรือคำอื่น ร่วมกับคำยืม หรือคำใหม่ ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์เป็น AB แสดงรูปแบบการใช้ศัพท์ พบจำนวน 32 หน่วยอรรถ แสดงตัวอย่างดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงตัวอย่างรูปแบบการใช้ศัพท์แบบ AB AB AB

หน่วยอรรถ	รูปแบบการใช้ศัพท์		
	กลุ่มอายุที่ 1 (AB)	กลุ่มอายุที่ 2 (AB)	กลุ่มอายุที่ 3 (AB)
9. ผ้าขาวม้า	pha:⁵-to:ŋ³ (ทย)	pha:⁵-to:ŋ³ (ทย)	pha:⁵-to:ŋ³ (ทย)
	pha:⁵-kha:w¹-ma:⁶ (ย)	pha:⁵-kha:w¹-ma:⁶ (ย)	pha:⁵-kha:w¹-ma:⁶ (ย)
	pha:⁵-kha¹-ma:⁶ (ย)	pha:⁵-kha¹-ma:⁶ (ย)	pha:⁵-kha¹-ma:⁶ (ย)
	pha:⁵-hua¹ (ทย)	pha:⁵-hua¹ (ทย)	pha:⁵-hua¹ (ทย)
	-	pha:⁵-pa:t⁴ (อ)	pha:⁵-pa:t⁴ (อ)
	-	-	pha:⁵-mat¹-ʔe:wʰ (ม)
36. หอมแดง	hɔ:m¹-bua³ (ทย)	hɔ:m¹-bua³ (ทย)	hɔ:m¹-bua³ (ทย)
	hɔ:m¹-de:ŋ⁰ (ย)	hɔ:m¹-de:ŋ⁰ (ย)	hɔ:m¹-de:ŋ⁰ (ย)

2. ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาสองกลุ่มอายุใช้เหมือนกัน การใช้ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาสองกลุ่มอายุใช้เหมือนกันมีทั้งหมด 4 แบบ ได้แก่ แบบ A A AB, แบบ B B AB, แบบ A AB AB และแบบ A AB A ดังนี้

2.1 รูปแบบการใช้ศัพท์แบบ A A AB ผู้บอกภาษาสองกลุ่มอายุที่ 1 และกลุ่มอายุที่ 2 ใช้คำไทยวน หรือคำกลาย หรือคำอื่น ส่วนผู้บอกภาษาสองกลุ่มอายุที่ 3 ใช้คำไทยวน หรือคำกลาย หรือคำอื่นร่วมกับคำยืมหรือคำใหม่ พบจำนวน 12 หน่วยย่อย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ตัวอย่างรูปแบบการใช้ศัพท์แบบ A A AB

หน่วยย่อย	รูปแบบการใช้ศัพท์		
	กลุ่มอายุที่ 1 (A)	กลุ่มอายุที่ 2 (A)	กลุ่มอายุที่ 3 (AB)
1. กรรไกร	mi:tʰ-napʰ (ทย)	mi:tʰ-napʰ (ทย)	mi:tʰ-napʰ (ทย)
	mi:tʰ-japʰ (กล)	mi:tʰ-japʰ (กล)	mi:tʰ-japʰ (กล)
	mi:tʰ-se:m ^o (ทย)	mi:tʰ-se:m ^o (ทย)	mi:tʰ-se:m ^o (ทย)
	majʰ-se:m ^o (ทย)	majʰ-se:m ^o (ทย)	-
	-	-	kan ⁵ -kaj ² (ย)
6. ที่นอน	sa ³ -li: ² (ทย)	sa ³ -li: ² (ทย)	sa ³ -li: ² (ทย)
	-	-	fu: ^r (ย)
	-	-	ti: ³ -no:n ^o (ทย)

2.2 รูปแบบการใช้ศัพท์แบบ B B AB ผู้บอกภาษาสองกลุ่มอายุที่ 1 และกลุ่มอายุที่ 2 ใช้คำยืมหรือคำใหม่ ส่วนผู้บอกภาษาสองกลุ่มอายุที่ 3 ใช้คำไทยวน หรือคำกลาย หรือคำอื่นร่วมกับคำยืมหรือคำใหม่ ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ B แสดงการใช้รูปแบบคำยืมหรือคำใหม่ พบการใช้ 2 หน่วยย่อย ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 6 ตัวอย่างรูปแบบการใช้ศัพท์แบบ B B AB

หน่วยย่อย	รูปแบบการใช้ศัพท์		
	กลุ่มอายุที่ 1 (B)	กลุ่มอายุที่ 2 (B)	กลุ่มอายุที่ 3 (AB)
51. ข้าวโพด (ผักใหญ่)	-	-	khaw ⁵ -sa: ¹ -li: ² (ทย)
	khaw ⁵ -po:t ³ (ย)	khaw ⁵ -po:t ³ (ย)	khaw ⁵ -po:t ³ (ย)
	khaw ⁵ -pho:t ³ (ย)	khaw ⁵ -pho:t ³ (ย)	khaw ⁵ -pho:t ³ (ย)
	khaw ⁵ -po:t ³ -luan ⁱ (ม)	khaw ⁵ -po:t ³ -luan ⁱ (ม)	-
	khaw ⁵ -pho:t ³ -wa:n ⁱ (ย)	khaw ⁵ -pho:t ³ -wa:n ⁱ (ย)	khaw ⁵ -pho:t ³ -wa:n ⁱ (ย)

2.3 รูปแบบการใช้ศัพท์แบบ A AB AB ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 2 และกลุ่มอายุที่ 3 ใช้คำไทยวน หรือคำกลาย หรือคำอื่นร่วมกับคำยืมหรือคำใหม่ ส่วนผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 ใช้คำไทยวน หรือคำกลาย หรือคำอื่น พบจำนวน 18 หน่วยย่อย ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 7 ตัวอย่างรูปแบบการใช้ศัพท์แบบ A AB AB

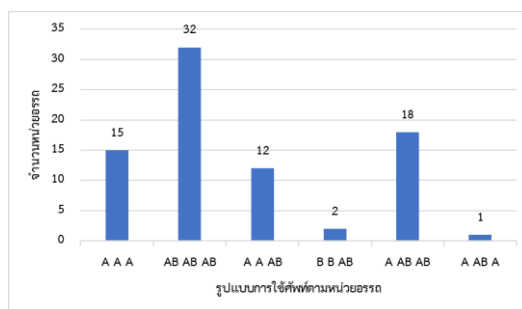
หน่วยย่อย	รูปแบบการใช้ศัพท์		
	กลุ่มอายุที่ 1 (A)	กลุ่มอายุที่ 2 (AB)	กลุ่มอายุที่ 3 (AB)
14. สะระแห่	hɔ:m ¹ -duan ³ (ทย)	hɔ:m ¹ -duan ³ (ทย)	hɔ:m ¹ -duan ³ (ทย)
	-	sa ³ -la ³ -ne: ³ (ย)	sa ³ -la ³ -ne: ³ (ย)
22. สาก	kɛ:n ¹ -khok ⁵ (ทย)	kɛ:n ¹ -khok ⁵ (ทย)	kɛ:n ¹ -khok ⁵ (ทย)
	-	sa:k ³ (ย)	sa:k ³ (ย)

2.4 รูปแบบการใช้ศัพท์แบบ A AB A ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 และ 3 ใช้คำไทยวน หรือคำกลาย คำอื่น ส่วนผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 2 ใช้คำไทยวน หรือคำกลาย หรือคำอื่นร่วมกับคำยืม หรือคำใหม่ พบจำนวน 1 หน่วยย่อย ดังนี้

ตารางที่ 8 ตัวอย่างรูปแบบการใช้ศัพท์แบบ A AB A

หน่วยย่อย	รูปแบบการใช้ศัพท์		
	กลุ่มอายุที่ 1 (A)	กลุ่มอายุที่ 2 (AB)	กลุ่มอายุที่ 3 (A)
32. มะเขือพวง	ma ³ -khwe:ŋ ⁶ (ทย)	ma ³ -khwe:ŋ ⁶ (ทย)	ma ³ -khwe:ŋ ⁶ (ทย)
	-	ba ³ -khwe:ŋ ⁶ -khom ⁱ (ม)	-

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการใช้ศัพท์ตามหน่วยย่อยของผู้บอกภาษาไทยวนถิ่นเชียงรายได้เรียงรายตามกลุ่มอายุ จำนวน 6 รูปแบบ พบว่าผู้บอกภาษาทุกกลุ่มอายุใช้ศัพท์รูปแบบ AB AB AB ร่วมกันมากที่สุด คือ รูปแบบการใช้ศัพท์ที่มาจากคำไทยวนร่วมกับคำยืมหรือคำใหม่ จำนวน 32 หน่วยย่อย รองลงมาเป็นการใช้ศัพท์รูปแบบ A AB AB คือ รูปแบบการใช้ศัพท์ที่ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 2 และ 3 ใช้คำไทยวนร่วมกับคำยืมหรือคำใหม่ ส่วนผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 ใช้คำไทยวนหรือรูปแปรของศัพท์เดียวกัน จำนวน 18 หน่วยย่อย ลำดับถัดมา คือ รูปแบบ A A A คือ รูปแบบการใช้ศัพท์ที่มาจากคำไทยวน คำกลาย จำนวน 15 หน่วยย่อย สามารถแสดงความถี่ของการใช้ศัพท์ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงความถี่รูปแบบการใช้ศัพท์ตามหน่วยยอรรดของผู้บอกภาษา

เมื่อพิจารณาการใช้ศัพท์รูปแบบต่าง ๆ ของผู้บอกภาษาแต่ละกลุ่มอายุ สามารถสรุปความถี่และร้อยละของรูปแบบการใช้ศัพท์ทั้ง 3 รูปแบบ คือ A B และ AB ได้ดังนี้

ตารางที่ 9 ความถี่และร้อยละของการใช้ศัพท์

การใช้ศัพท์	กลุ่มอายุที่ 1		กลุ่มอายุที่ 2		กลุ่มอายุที่ 3	
	จำนวนหน่วยยอรรด	ร้อยละ	จำนวนหน่วยยอรรด	ร้อยละ	จำนวนหน่วยยอรรด	ร้อยละ
A	46	57.50	27	33.75	16	20.00
B	2	2.50	2	2.50	0	0
AB	32	40.00	51	63.75	64	80.00
รวม	80	100	80	100	80	100

ตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 มีการใช้ศัพท์แบบ A คือ ใช้ศัพท์ที่มาจากคำไทยวน หรือคำกลาย หรือคำอื่นมากที่สุด (46 หน่วยยอรรด, 57.50 %) รองลงมา คือ ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 2 (27 หน่วยยอรรด, 33.75 %) และผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 ใช้น้อยที่สุด (16 หน่วยยอรรด, 20.00 %) ในทางตรงกันข้าม ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 มีการใช้ศัพท์แบบ AB คือ การใช้ศัพท์ที่มาจากคำไทยวนร่วมกับคำยืมหรือคำใหม่มากที่สุด (64 หน่วยยอรรด, 80.00%) รองลงมา คือ ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 2 (51 หน่วยยอรรด, 63.75%) ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 ใช้น้อยที่สุด (32 หน่วยยอรรด, 40.00%)

จากรูปแบบการใช้ศัพท์ภาษาไทยวนถิ่นเชียงรายได้แสดงให้เห็นว่า อายุของผู้บอกภาษามีความสัมพันธ์กับการแปรผันการใช้ โดยเกิดการแปรผันมากที่สุดในกลุ่มผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 นอกจากนี้ยังพบว่าการใช้ศัพท์ของผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 มีการปนหรือการสัมผัสภาษาเกิดขึ้นด้วย แสดงให้เห็นว่าภาษาไทยวนถิ่นเชียงรายได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นตั้งแต่อดีตและเริ่มมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน

การแปรด้านรูปศัพท์

ผลการวิเคราะห์การแปรทางศัพท์ในภาษาไทยถิ่นถิ่นเขียนรายพบการแปรด้านรูปศัพท์ 2 กลุ่ม ได้แก่

1) การแปรรูปศัพท์ของศัพท์เดียวกัน และ 2) การแปรรูปศัพท์ของศัพท์ที่ต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การแปรรูปศัพท์ของศัพท์เดียวกัน ผลการวิจัยพบการใช้รูปศัพท์ที่มีการแปรเสียงพยัญชนะและเสียงสระ การละเสียงหรือลดพยางค์ การเพิ่มเสียง โดยความหมายหลักตามหน่วยอรรถคงเดิม ดังตัวอย่างในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 10 ตัวอย่างการแปรรูปศัพท์ของศัพท์เดียวกัน⁹

หน่วยอรรถ	ลำดับที่ของศัพท์	กลุ่มอายุที่ 1	กลุ่มอายุที่ 2	กลุ่มอายุที่ 3	ลักษณะการแปรศัพท์
1. กรรไกร	15	mi:tʰ-nap ¹	mi:tʰ-nap ¹	mi:tʰ-nap ¹	แปรเสียงพยัญชนะ
		mi:tʰ-jap ¹	mi:tʰ-jap ¹	mi:tʰ-jap ¹	
21. ไม่ขีดไฟ	75	kap ⁵ -faj ²	kap ⁵ -faj ²	kap ⁵ -faj ²	-
	76	kap ⁵ -faj ² -so: ³	kap ⁵ -faj ² -so: ³	-	แปรเสียงพยัญชนะ
		kap ⁵ -phaj ² -so: ³	kap ⁵ -phaj ² -so: ³	-	
70. เห็นหนู	262	het ¹ -hu: ¹ -lua ⁵	het ¹ -hu: ¹ -lua ⁵	het ¹ -hu: ¹ -lua ⁵	แปรเสียงสระ
		het ¹ -hu: ¹ -la ⁵	het ¹ -hu: ¹ -la ⁵	het ¹ -hu: ¹ -la ⁵	
79. นั่งพับเพียบ	307	mo: ⁵ -me: ⁵	mo: ⁵ -me: ⁵	mo: ⁵ -me: ⁵	แปรเสียงพยัญชนะ
		-	mo: ⁵ -me: ⁵	mo: ⁵ -me: ⁵	
		mo:p ⁵ -me:p ⁵	mo:p ⁵ -me:p ⁵	mo:p ⁵ -me:p ⁵	

จากตัวอย่าง หน่วยอรรถที่ 1 ‘กรรไกร’ จะเห็นว่าผู้ออกภาษาทุกกลุ่มอายุใช้ศัพท์ /mi:tʰ-nap⁵/ และ /mi:tʰ-jap¹/ พบการแปรเสียงพยัญชนะ [n-] กับ [j-] ตามลักษณะการเกิดเสียง คือ [n-] เป็นเสียงพยัญชนะนาสิก ซึ่งเป็นพยัญชนะเสียงดั้งเดิมในภาษาไทยถิ่นเมื่อพิจารณาตามรูปเขียนอักษรธรรมล้านนาที่ได้บันทึกไว้ในพจนานุกรมภาษาล้านนา (ยุพิน เข็มมุกด์ และคณะ, 2550, หน้า 386) ส่วนพยัญชนะแบบกึ่งสระ [j-] เป็นเสียงแปรที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐาน ส่วนตัวอย่างในหน่วยอรรถที่ 21 ‘ไม่ขีดไฟ’ พบการแปรเสียงพยัญชนะตามการเกิดเสียงและฐานกรณ์ คือ [f-] กับ [ph-] โดย [f-] เป็นพยัญชนะเสียดแทรก ริมฝีปากล่าง-ฟันบน ส่วน [ph-] เป็นเสียงพยัญชนะกัก ไม่ก้อง มีลม ริมฝีปากทั้งสอง ในหน่วยอรรถที่ 70 ‘เห็นหนู’ พบการแปรเสียงสระโดยการทำให้สระประสม [ua] มีรูปอ่อนลงเป็นสระเดี่ยว [a] ในพยางค์สุดท้าย ส่วนหน่วยอรรถที่ 79 ‘นั่งพับเพียบ’ พบลักษณะการแปรของเสียงสระสั้นยาวและการเพิ่มเสียงพยัญชนะท้าย [-p] ทั้งสองพยางค์

⁹ ในตารางที่ 10-15 ศัพท์ใดที่มีการแปรรูปแบบต่าง ๆ ในแต่ละตารางได้พิมพ์จุดที่มีการแปรด้วยตัวหนา

2. การแปรรูปศัพท์ของศัพท์ที่ต่างกัน งานวิจัยนี้พบการใช้รูปศัพท์ที่เกิดจากการยืมศัพท์ การสร้างศัพท์ใหม่ การแปรรูปหน่วยคำ การแปรทางความหมายและการสูญเสียศัพท์โดยรูปแปรยังคงแสดงความหมายหลักตามหน่วยอรรถคงเดิม

2.1 การยืมศัพท์ เป็นการแปรศัพท์ที่มาจากการยืมทั้งรูปศัพท์จากภาษาอื่นมาใช้ โดยมีการปรับลักษณะทางเสียงให้เข้ากับภาษาไทยวน เพื่อนำมาใช้เรียกแทนหน่วยอรรถ ตัวอย่างรูปศัพท์ที่มาจากการยืมแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 11 ตัวอย่างการแปรรูปศัพท์จากการยืม

หน่วยอรรถ	ลำดับที่ของศัพท์	กลุ่มอายุที่ 1	กลุ่มอายุที่ 2	กลุ่มอายุที่ 3	ลักษณะการแปรศัพท์
18. ตำลึง	66	phak ¹ -khe:p ⁴	phak ¹ -khe:p ⁴	phak ¹ -khe:p ⁴	-
	67	-	-	phak ¹ -tam ¹ -luŋ ^๑	การยืมภาษาไทยมาตรฐาน
73. ต้นก้ามปู	268	cham ¹ -cha: ¹	cham ¹ -cha: ¹	cham ¹ -cha: ¹	การแปรเสียงพยัญชนะ
		sam ¹ -sa: ¹	sam ¹ -sa: ¹	sam ¹ -sa: ¹	
		sam ¹ -cha: ¹	-	-	
	269	ton ⁵ -ko: ³	ton ⁵ -ko: ³	-	การยืมภาษาพม่า
		kok ⁵ -ko: ³	kok ⁵ -ko: ³	-	
		kaw ⁵ -ko: ³	kaw ⁵ -ko: ³	-	
	270	kaw ⁵ -kok ⁵ -ko: ³	kaw ⁵ -kok ⁵ -ko: ³	-	
	271	kaw ⁵ -maj ⁶ -ko: ³	-	-	
	272	-	-	ka:m ⁵ -pu: ¹	

ตัวอย่างในตารางที่ 11 หน่วยอรรถที่ 18 ‘ตำลึง’ จะเห็นว่าผู้บอกภาษาทุกกลุ่มอายุใช้ศัพท์ไทยวนว่า /phak¹-khe:p⁴/ แต่มีการใช้คำยืมภาษาไทยมาตรฐาน /phak¹-tam¹-luŋ^๑/ ในผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 นอกจากนี้ยังพบการยืมคำจากภาษาไทย คำว่า /ka:m⁵-pu:¹/ ของผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 และยืมภาษาพม่า /ton⁵-ko:³/ ในหน่วยอรรถที่ 72 ‘ต้นก้ามปู’ ซึ่งในภาษาพม่า คือ โกะอิกโก่ [ko³-ko] (อรนุช นิยมธรรม และคณะ, 2537, หน้า 66) จากข้อมูลพบการใช้เฉพาะผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 และกลุ่มอายุที่ 2

2.2 การสร้างศัพท์ใหม่ เป็นการนำหน่วยคำในภาษาไทยวนหรือภาษาอื่น ๆ ตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไปมาประสมกันได้คำใหม่ที่ใช้แทนหน่วยอรรถ หรืออาจเกิดจากการไม่รู้จักศัพท์ที่ใช้เรียกแทนหน่วยอรรถ จึงมีการสร้างคำใหม่ขึ้นมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 12 ตัวอย่างการแปรรูปศัพท์จากการสร้างศัพท์ใหม่

หน่วยอรรถ	ลำดับที่ ของศัพท์	กลุ่มอายุที่ 1	กลุ่มอายุที่ 2	กลุ่มอายุที่ 3	ลักษณะการ แปรศัพท์
12. บอระเพ็ด	44	cum ³ -ca ³ -lin ²	cum ³ -ca ³ -lin ²	cum ³ -ca ³ -lin ²	การแปรเสียง พยัญชนะ
		cum ³ -ca ³ -lin ²	cum ³ -ca ³ -lin ²	-	
		cun ³ -ca ³ -lin ²	-	-	
	45	bo: ² -la ² -phet ⁵	bo: ² -la ² -phet ⁵	bo: ² -la ² -phet ⁵	การแปรเสียง พยัญชนะ
		-	-	co: ² -la ² -phet ⁵	
	46	-	-	ba ³ -khom ¹	การสร้างศัพท์ ใหม่
62. แมงป่อง	236	me:ŋ ² -poŋ ³	me:ŋ ² -poŋ ³	me:ŋ ² -poŋ ³	-
	237	me:ŋ ² -waw ²	me:ŋ ² -waw ²	me:ŋ ² -waw ²	-
	238	-	-	me:ŋ ² -duat ³	การสร้างศัพท์ ใหม่

ในหน่วยอรรถที่ 12 ‘บอระเพ็ด’ มีการใช้คำไทยวน /cum³-ca³-lin²/ ทุกกลุ่มอายุและพบการสร้างคำในผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 คือ /ba³-khom¹/ โดยใช้หน่วยคำบังกลุ่มพืช /ba³/ ของภาษาไทยวนกับ คำยืม ‘ขม’ /khom¹/ ที่เป็นรสชาติของบอระเพ็ด ส่วนในหน่วยอรรถที่ 62 ‘แมงป่อง’ ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 ใช้คำไทยวนร่วมกับคำใหม่ /me:ŋ²-duat³/ อาจจะมาจากคำไทยวน /duat³/ หมายถึง สงเสียดัง หรือ โกรธ (ยุพิน เข็มมุกด์ และคณะ, 2550, หน้า 166) ซึ่งเป็นการสร้างศัพท์จากลักษณะพฤติกรรมของแมงป่อง เมื่อถูกรบกวนจะยกหางเพื่อขู่ หรืออาจจะมาจากคำไทยวน [diat³] หมายถึง ทำร้ายอย่างอาการที่ฝังหรือแต่น้อย (ยุพิน เข็มมุกด์ และคณะ, 2550, หน้า 165) ซึ่งเป็นการสร้างศัพท์จากลักษณะพฤติกรรม

2.3 การแปรรูปหน่วยคำ เป็นการนำหน่วยคำที่ใช้แทนกันได้และความหมายหลักของหน่วยอรรถไม่เปลี่ยนแปลงไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 13 ตัวอย่างการแปรรูปหน่วยคำ

หน่วยอรรถ	ลำดับที่ ของศัพท์	กลุ่มอายุที่ 1	กลุ่มอายุที่ 2	กลุ่มอายุที่ 3	ลักษณะการ แปรศัพท์
11. บวบ	41	ma ³ -no:j ²	ma ³ -no:j ²	ma ³ -no:j ²	การแปรรูป หน่วยคำ
		ba ³ -no:j ²	ba ³ -no:j ²	ba ³ -no:j ²	
73. ต้นก้ามปู	268	cham ¹ -cha: ¹	cham ¹ -cha: ¹	cham ¹ -cha: ¹	การแปรเสียง พยัญชนะ
		sam ¹ -sa: ¹	sam ¹ -sa: ¹	sam ¹ -sa: ¹	
		sam ¹ -cha: ¹	-	-	
	269	ton ⁵ -ko: ³	ton ⁵ -ko: ³	-	การแปรรูป หน่วยคำ
		kok ⁵ -ko: ³	kok ⁵ -ko: ³	-	

หน่วยอรรถ	ลำดับที่ ของศัพท์	กลุ่มอายุที่ 1	กลุ่มอายุที่ 2	กลุ่มอายุที่ 3	ลักษณะการ แปรศัพท์
		kaw⁵-ko:³	kaw⁵-ko:³	-	
	270	kaw⁵-kok⁵-ko:³	kaw⁵-kok⁵-ko:³	-	
	271	kaw⁵-maj⁶-ko:³	-	-	
	272	-	-	ka:m⁵-pu:¹	การยืม ภาษาไทย มาตรฐาน

หน่วยอรรถที่ 11 ‘บวบ’ แสดงให้เห็นว่ามีการแปรรูปหน่วยคำแบ่งกลุ่มพืช 2 รูปแปรในการใช้คำ แทนหน่วยอรรถของผู้บอกภาษาทุกกลุ่มอายุ คือ /ma:³/ หมายถึง คำน่าเรียกผลไม้ต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งที่มีลักษณะกลมป้อมที่พอจะถือในกำมือได้ (ยุพิน เข้มมุกด์ และคณะ, 2550, หน้า 551) กับ /ba:³/ หมายถึง คำน่าหน้าชื่อต้นไม้ ผลไม้หรือวัตถุที่เป็นก้อน คำนี้อาจออกเสียงเป็น หมะ /ma:³/, หมาก /ma:k:³/, บะ /ba:³/, หรือ บ่า /ba:³/ ก็ได้ (ยุพิน เข้มมุกด์ และคณะ, 2550, หน้า 264) ส่วนหน่วยอรรถที่ 72 ‘ต้นก้ามปู’ ศัพท์ที่ 269 พบการใช้หน่วยคำแบ่งกลุ่มพืช 3 รูปแปร คือ /ton:⁵/ หมายถึง ต้นไม้ ใช้เรียกพืชทุกชนิด (ยุพิน เข้มมุกด์ และคณะ, 2550, หน้า 175) /kok:⁵/ หมายถึง โคนต้นไม้ (ยุพิน เข้มมุกด์ และคณะ, 2550, หน้า 1) และ /kaw:⁵/ หมายถึง โคนต้นไม้ (ยุพิน เข้มมุกด์ และคณะ, 2550, หน้า 91) พบการใช้เฉพาะผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 และ 2

2.4 การแปรทางความหมาย เป็นการนำศัพท์อื่นที่มีความหมายใกล้เคียงหรือศัพท์ที่มีความหมายแตกต่างกันมาใช้แทนหน่วยอรรถ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 14 ตัวอย่างการแปรทางความหมาย

หน่วยอรรถ	ลำดับที่ ของศัพท์	กลุ่มอายุที่ 1	กลุ่มอายุที่ 2	กลุ่มอายุที่ 3	ลักษณะการ แปรศัพท์
10. ผ่าห่ม	36	pha:⁵-tuap⁴	pha:⁵-tuap⁴	pha:⁵-tuap⁴	-
	37	pha:⁵-tum⁵	pha:⁵-tum⁵	pha:⁵-tum⁵	ความหมาย ย้ายที่
	38	-	pha:⁵-nuam²	pha:⁵-nuam²	-
	40	-	-	pha:⁵-lop¹	ความหมาย ย้ายที่

จากตัวอย่าง หน่วยอรรถที่ 10 ‘ผ่าห่ม’ พบผู้บอกภาษาทุกกลุ่มอายุใช้คำไทยวน /pha:⁵-tuap⁴/ หมายถึง ผ่าห่ม (ยุพิน เข้มมุกด์ และคณะ, 2550, หน้า 325) นอกจากนี้ยังพบการใช้คำไทยวน /pha:⁵-tum⁵/ หมายถึง ผ่าคลุมไหล่ (ยุพิน เข้มมุกด์ และคณะ, 2550, หน้า 325) และใช้คำไทยวน /pha:⁵-lop¹/ หมายถึง

ผ้าปูที่นอน (ยุพิน เข็มมุกด์ และคณะ, 2550, หน้า 326) จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าหน่วยอรรถนี้มีคำที่เกิดความหมายย่ำยที่ โดยผู้บอกภาษาได้นำคำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้องกันกับไทยวนที่ใช้อยู่แต่เดิมมาใช้แทนหน่วยอรรถด้วยการกำหนดให้ความหมายใหม่ โดยนำคำว่า /pha:⁵-tum⁵/ ที่หมายถึง ผ้าคลุมไหล่ กับ คำว่า /pha:⁵-lop¹/ ที่หมายถึง ผ้าปูที่นอน มาใช้แทนคำที่หมายถึง ผ้าห่ม

2.5 การสูญเสียศัพท์ หมายถึง การที่ศัพท์จำนวนหนึ่งไม่ปรากฏใช้แล้ว ไม่ค่อยมีผู้ใช้แล้ว หรือมีการใช้ศัพท์ใหม่แทนที่ ซึ่งอาจเกิดจากการยืมศัพท์ การสร้างคำ การใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน หรือการนำคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาใช้แทน ดังตัวอย่างในตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 15 ตัวอย่างการแปรรูปศัพท์จากการสูญเสียศัพท์

หน่วยอรรถ	ลำดับที่ของศัพท์	กลุ่มอายุที่ 1	กลุ่มอายุที่ 2	กลุ่มอายุที่ 3	ลักษณะการแปรรูปศัพท์
29. ผู้ใหญ่บ้าน	119	po: ⁴ -luan ¹	po: ⁴ -luan ¹	po: ⁴ -luan ¹	-
	120	ke: ³ -ba:n ⁵	ke: ³ -ba:n ⁵	-	การสูญเสียศัพท์
	121	po: ⁴ -ke: ³ -ba:n ⁵	po: ⁴ -ke: ³ -ba:n ⁵	-	การสูญเสียศัพท์
	122	-	-	po: ⁴ -luan ¹ -ba:n ⁵	-
30. เจ้าอาวาส	123	tu ⁵ -caw ⁵ -hua ¹ -wat ⁵	tu ⁵ -caw ⁵ -hua ¹ -wat ⁵	-	การสูญเสียศัพท์
		caw ⁵ -hua ¹ -wat ⁵	-	-	
	124	tu ⁵ -caw ⁵ -ʔa: ² -wat ⁴	tu ⁵ -caw ⁵ -ʔa: ² -wat ⁴	-	การสร้างคำใหม่
	125	-	-	caw ⁵ -ʔa: ² -wat ⁴	การยืมภาษาไทยมาตรฐาน

ในหน่วยอรรถที่ 29 'ผู้ใหญ่บ้าน' พบ การใช้คำไทยวน /po:⁴-luan¹/ ในผู้บอกภาษาทุกกลุ่มอายุ และมีการใช้ศัพท์ /ke:³-ba:n⁵/ และ /po:⁴-ke:³-ba:n⁵/ เฉพาะผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 และ 2 แต่ไม่พบการใช้ในกลุ่มอายุที่ 3 ซึ่งมีการใช้เพียงคำว่า /po:⁴-luan¹/ และ /po:⁴-luan¹-ba:n⁵/ เท่านั้น (ยุพิน เข็มมุกด์ และคณะ, 2550, หน้า 351) ส่วนตัวอย่างหน่วยอรรถที่ 30 'เจ้าอาวาส' พบการใช้คำว่า /tu⁵-caw⁵-hua¹-wat⁵/ เฉพาะในผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 และ 2 และมีการลดพยางค์แรกเป็น /caw⁵-hua¹-wat⁵/ ในผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 ส่วนผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 ไม่พบการใช้คำนี้ แต่มีการใช้คำจากการยืมภาษาไทยมาตรฐาน คือ /caw⁵-ʔa:²-wat⁴/ การไม่พบการใช้ศัพท์ไทยวนในผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 ซึ่งเป็นตัวแทนของภาษาในปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าภาษาไทยวนถิ่นเชียงรายได้มีแนวโน้มที่จะเกิดการสูญเสียศัพท์ เนื่องจากศัพท์บางคำถูกเลิกใช้ในผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 แล้ว

บทสรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาศึกษาการแปรทางศัพท์ภาษาไทยถิ่นเชียงรายได้ตามกลุ่มอายุ พบว่าใน 1 หน่วยอรรถมีการใช้คำแทนหน่วยอรรถที่หลากหลาย ลักษณะการใช้คำตามหน่วยอรรถ จัดกลุ่มได้ 20 แบบ โดยมีการใช้แบบที่ 3 คือ “คำไทยวน คำยืม” มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.75 รองลงมา คือ แบบที่ 2 คือ “คำไทยวน คำกลาย” คิดเป็นร้อยละ 16.25 และแบบที่ 1 คือ “คำไทยวน” คิดเป็นร้อยละ 14.17 ตามลำดับ น่าสังเกตว่าผู้บอกภาษาทุกกลุ่มอายุมีการใช้ศัพท์แบบไม่ปรากฏคำไทยวน แต่นำคำยืม หรือคำใหม่ หรือคำอื่น มาใช้แทนหน่วยอรรถ ได้แก่ แบบที่ 17 “คำยืม คำใหม่” แบบที่ 18 “คำยืม คำอื่น” แบบที่ 19 “คำยืม คำใหม่ คำอื่น” และแบบที่ 20 “คำอื่น” โดยการใช้คำทั้ง 4 แบบนี้พบการใช้มากที่สุด (จำนวน 6 หน่วยอรรถ) ในผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 2 ซึ่งเป็นตัวแทนการใช้ภาษาในปัจจุบัน แม้จะมีจำนวนไม่มาก แต่ลักษณะดังกล่าวก็แสดงให้เห็นว่าแสดงให้เห็นว่าเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงด้านการใช้คำในภาษาไทยถิ่นเชียงรายได้ชัดเจน

1. การแปรด้านการใช้ศัพท์ พบรูปแบบการใช้ศัพท์ของผู้บอกภาษา 6 รูปแบบ รูปแบบที่ใช้มากที่สุด คือ รูปแบบ AB AB AB เป็นลักษณะการใช้คำไทยวนร่วมกับคำประเภทอื่น แสดงให้เห็นว่าการใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นเชียงรายได้เปลี่ยนแปลงในผู้บอกภาษาทุกกลุ่มอายุ รองลงมา คือ รูปแบบ A AB AB และรูปแบบ A A A ตามลำดับ การใช้ศัพท์ทั้ง 2 รูปแบบนี้ แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป กล่าวคือ ผู้บอกภาษาทุกกลุ่มอายุยังคงมีการใช้คำไทยวน (A A A) และเริ่มมีการใช้คำไทยวนที่ปนกับคำประเภทอื่น (A AB AB) ในกลุ่มอายุที่ 2 และ 3

เมื่อพิจารณาการใช้ศัพท์ของผู้บอกภาษาแต่ละกลุ่มอายุ พบว่ากลุ่มอายุที่ 3 ซึ่งตัวแทนการใช้ภาษาในโอกาสใช้ศัพท์ AB มากที่สุด ในขณะที่การใช้ศัพท์ไทยวน (หรือแบบ A) พบมากที่สุดในกลุ่มอายุที่ 1 ซึ่งเป็นตัวแทนการใช้ภาษาในอดีต นอกจากนี้ยังพบว่า รูปแบบ B B AB เป็นรูปแบบเดียวที่ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 และ 2 ไม่มีการใช้คำไทยวน แต่นำคำยืม คำใหม่ มาใช้แทน เช่นหน่วยอรรถที่ 51 ‘ข้าวโพด(ฝักใหญ่)’ ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 กลุ่มอายุที่ 2 และกลุ่มอายุที่ 3 ใช้คำยืม /khaw⁵-po:t³/ หรือ /khaw⁵-pho:t³/ และ /khaw⁵-pho:t³-wa:n¹/ คำใหม่ที่ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 และ 2 ใช้ คือ /khaw⁵-po:t³-luan¹/ ในขณะที่ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 กลับเป็นกลุ่มเดียวที่มีการใช้คำไทยวนร่วมด้วย คือ คำว่า /khaw⁵-sa¹-li:²/ (ยุพิน เข้มมุกด์ และคณะ, 2550, หน้า 60) ให้ความหมายว่า “ข้าวโพด” ซึ่งเป็นความหมายที่ไม่เฉพาะเจาะจง ผู้วิจัยจึงสอบถามเพิ่มเติมกับผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 ในอำเภอแม่จัน เกี่ยวกับการใช้คำแทนหน่วยอรรถ ‘ข้าวโพด(ฝักใหญ่)’ ผู้บอกภาษาได้อธิบายว่า ข้าวโพดฝักใหญ่แต่เดิมใช้เป็นอาหารเลี้ยงสัตว์ เรียกว่า /khaw⁵-po:t³/ หรือ /khaw⁵-pho:t³/ ส่วนข้าวโพดฝักใหญ่ที่นำมารับประทานและมีรสชาติหวานจะเรียกว่า /khaw⁵-pho:t³-wa:n¹/ สำหรับคำว่า /khaw⁵-sa¹-li:²/ นั้น จะใช้เรียกข้าวโพดฝักเล็ก ข้าวโพดข้าวเหนียว หรือข้าวโพดพันธุ์พื้นเมือง (สัมภาษณ์ผู้บอกภาษา เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2563) การที่กลุ่มอายุที่ 3 ใช้คำแทนหน่วยอรรถแตกต่างจากกลุ่มอื่น อาจเนื่องจากไม่ทราบบริบทการใช้คำจึงมีการนำคำภาษาไทยวน คือ คำว่า /khaw⁵-sa¹-li:²/

ที่มีความหมายว่า “ข้าวโพด” มาใช้ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 ใช้คำว่า /khaw⁵-sa¹-li:²/ แทนหน่วยอรรถที่ 39 “ข้าวโพดอ่อน” ในลักษณะเดียวกันด้วย รูปแบบการใช้ศัพท์แสดงให้เห็นว่าอายุของผู้บอกภาษามีความสัมพันธ์กับการแปรผันการใช้ศัพท์ภาษาไทยบนถิ่นเชียงราย ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานและงานวิจัยเกี่ยวกับการแปรทางศัพท์ในภาษาถิ่นอื่นตามปัจจัยอายุ อาทิ การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยวน ตำบลดอนแร่และตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี (วนิดา สารพร, 2531) การศึกษาเรื่องการแปรและการเปลี่ยนแปลงทางศัพท์และเสียงในภาษาไทยถิ่นที่พูดในจังหวัดน่าน (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2555) การศึกษาเรื่องการแปรการใช้ศัพท์ในภาษาไทยคำของคนสามระดับอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี และจังหวัดเพชรบุรี (สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2560) ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงด้านการใช้ศัพท์สัมพันธ์กับกลุ่มอายุและพบมากที่สุดในกลุ่มอายุที่ 3

2. การแปรด้านรูปศัพท์ พบการแปร 2 กลุ่ม ได้แก่ การแปรรูปศัพท์ของศัพท์เดียวกันและการแปรรูปศัพท์ของศัพท์ที่ต่างกัน การแปรรูปศัพท์ของศัพท์เดียวกันเป็นการใช้รูปศัพท์ที่มีการแปรพยัญชนะ การแปรสระ การละเสียงหรือลดพยางค์ และการเพิ่มเสียง โดยมีรูปแปรเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยที่มีมาก่อนที่พบว่าภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้บางภาษามีการใช้พยัญชนะแทนกัน ดังเช่นที่พบในข้อมูลหน่วยอรรถที่ 21 ‘ไม้ขีดไฟ’ ศัพท์ที่ 76 ที่มีการใช้คำว่า /kap⁵-faj²-so:³/ และ /kap⁵-phaj²-so:³/ เฉพาะผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 และกลุ่มอายุที่ 2 นั้น พบการแปรของเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์ที่ 2 [f-] กับ [ph-] ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับงานของอัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา (2557, หน้า 159) ที่ได้ศึกษาคำเรียกชื่อพืชในภาษาชาติพันธุ์ไทเขตกภาคเหนือ 20 ถิ่น และพบว่ามีการแปรของเสียงพยัญชนะ [f-] กับ [ph-] ในคำเรียกชื่อพืชในภาษาไทยไทลื้อ ไทยอง และไทจีน ดังนั้น คู่เสียงแปร [f] กับ [ph] ในภาษาไทยวนถิ่นเชียงราย อาจเกิดจากการสัมผัสภาษากับภาษาไทยของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ หรือไทยองที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้จุดเก็บข้อมูล แต่ด้วยจำนวนคำที่มีพบมีเพียง 1 หน่วยอรรถ จึงยังไม่สามารถยืนยันชัดเจนได้

ส่วนการแปรรูปศัพท์ของศัพท์ที่ต่างกัน ได้แก่ การยืมศัพท์ที่ได้รับอิทธิพลจากการสัมผัสภาษา โดยเฉพาะภาษาไทยมาตรฐาน นอกจากนี้ยังพบว่ามีการยืมคำภาษาพม่า ในหน่วยอรรถ ‘ต้นก้ามปู’ ซึ่งรูปศัพท์นี้ตรงกันกับข้อมูลในงานวิจัยของยุทธพร นาคสุข และสมทรง บุรุษพัฒน์ (2561) ที่ศึกษาการแปรผันศัพท์ตามภูมิภาคของภาษาไทยวนในประเทศไทย ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยสันนิษฐานว่าคำยืมนี้มีมาจากภาษาพม่าที่ยืมมาใช้ตั้งแต่สมัยที่พม่าปกครองเชียงแสน

ส่วนการสร้างศัพท์ใหม่พบการสร้างโดยใช้ลักษณะเด่นของสิ่งนั้นเป็นคำเรียกแทนหน่วยอรรถ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการใช้งาน รสชาติ หรือพฤติกรรมของสัตว์ อาทิ การใช้คำว่า /ba³-khom¹/ แทนหน่วยอรรถ ‘บอระเพ็ด’ เป็นต้น ซึ่งพบจำนวนมากในผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบการแปรรูปหน่วยคำ

การแปรทางความหมายและการสัญลักษณ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าศัพท์ไทยวนเริ่มมีแนวโน้มจะสูญไป เนื่องจากไม่พบการใช้ในผู้ออกภาษากลุ่มอายุที่ 3 และมีการนำศัพท์จากภาษาไทยมาตรฐานมาใช้แทน

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ วิมลเกษม. (2555). **ภาษาไทยถิ่นเหนือ** (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: หจก.เซนบรินดิง.
- จำลอง คำบุญชู. (2528). **ภาษาถิ่นย่อยของคำเมืองในจังหวัดลำปาง : การศึกษาศัพท์** (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปฏิมา ปรมศิริ. (2536). **ความเข้มของการใช้ศัพท์คำเมืองในจังหวัดเชียงใหม่: การศึกษาการแปรตามถิ่นที่อยู่**. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2555). **การแปรและการเปลี่ยนแปลงทางศัพท์และเสียงในภาษาไทยถิ่นที่พูดในจังหวัดน่าน** (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ยุทธพร นาคสุข, และสมทรง บุรุษพัฒน์. (2561). การแปรด้านศัพท์ตามภูมิภาคของภาษาไทยวนในประเทศไทย ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา. **วารสารมนุษยศาสตร์**, 25(2), 258-290.
- ยุพิน เข้มมุกด์, ประสิทธิ์ เลี้ยวศิริพงศ์, และอุบลพรรณ วรณชัย (บ.ก.). (2550). **พจนานุกรมภาษาล้านนา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: สถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- เยาวลักษณ์ อยู่เจริญสุข. (2534). **ภาษาถิ่นย่อยของคำเมืองในจังหวัดแพร่: การศึกษาศัพท์** (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วนิดา สารพร. (2531). **วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยวนตำบลดอนแร่และตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี** (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วันतीय พันธชาติ. (2526). **ภาษาถิ่นย่อยของคำเมือง: การศึกษาศัพท์**. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2566, 17 มิถุนายน). ไทยวน. ใน **ฐานข้อมูลชาติพันธุ์**. สืบค้นจาก <https://ethnicity.sac.or.th/database-ethnic/180/>
- สมทรง บุรุษพัฒน์ (2556). **โครงการวิจัยย่อยการแปรและการเปลี่ยนแปลงเสียงในภาษาไทยโขง**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- สำนักงานจังหวัดเชียงราย. (ม.ป.ป.). **ประวัติของจังหวัดเชียงราย**. สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://123.242.164.131/cwpw/?page_id=60

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย. (2564). **กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงราย**. สืบค้นจาก

<https://anyflip.com/pwpje/oeeh/basic>

สรสวัสดิ์ อ่องสกุล. (2557). **ประวัติศาสตร์ล้านนา** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ. (2560). การแปรการใช้ศัพท์ในภาษาไทยดำของคนสามระดับอายุ. **วารสารศิลปศาสตร์**, 17(1), 55-83.

อภิชาติ ศิริชัย. (2559). **รู้เรื่องเมืองเชียงราย**. เชียงราย: สำนักพิมพ์ล้อล้านนา.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). **ภาษาศาสตร์สังคม** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรนุช นิยมธรรม, วิรัช นิยมธรรม, และพระอาจารย์อุโกณฑัญญะ. (2537). **พจนานุกรมพม่า-ไทย และ ไทย-พม่า**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดลและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา. (2557). **คำเรียกชื่อพืชแบบพื้นบ้านไทย: การศึกษาเชิงภาษาศาสตร์พหุศาสตร์ชาติพันธุ์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Labov, W. A. (1972). **Sociolinguistics Patterns**. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press.

การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านภาษาญี่ปุ่น สำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้น

Applying Online Learning Activity to Promote Basic Japanese Ability for Elementary Japanese Program Students

ศษภัช หลิมเจริญ¹ และ เปรมวดี ณ นครพนม²

Kachaphat Limjaroen³, and Premvadee Na Nakornpanom⁴

(Received: 24 February 2023; Revised: 25 April 2024; Accepted: 1 May 2024)

บทคัดย่อ

การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านภาษาญี่ปุ่นสำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางด้านภาษาญี่ปุ่น โดยใช้การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์กับการเรียนการสอนออนไลน์ปกติ ระหว่างก่อนและหลังเรียนของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมที่ประยุกต์ขึ้นในรูปแบบออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิชาเอกภาษาญี่ปุ่น จำนวน 112 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 56 คน กลุ่มทดลอง 56 คน เครื่องมือในการรวบรวมในครั้งนี้คือ แผนการจัดกิจกรรม การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์ แบบทดสอบวัดความสามารถภาษาญี่ปุ่นขั้นพื้นฐาน โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบก่อนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบแบบที (t-test independent Sample) และวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน แบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์และแผนการจัดกิจกรรมในรูปแบบออนไลน์ปกติ มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และเมื่อเปรียบเทียบความสามารถหลังเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และนักศึกษามีระดับความพึงพอใจต่อแผนการจัดกิจกรรมที่ใช้การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์ อยู่ในระดับสูง

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์, การจัดกิจกรรมในรูปแบบออนไลน์ปกติ, ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้น

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

³ Assistant Professor, Japanese Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University

⁴ Assistant Professor Dr., Japanese Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University

Abstract

The application of online teaching activities to develop Japanese language proficiency for elementary Japanese language learners aims to compare students' Japanese abilities before and after participating in these activities. It also examines their satisfaction with the online learning experience. The study involved 112 first-year Japanese language students, divided into two groups: a control group of 56 students and an experimental group of 56 students. The research tools included a lesson plan for online learning activities, a basic Japanese proficiency test, and a questionnaire to measure students' satisfaction with the activities. Data were analyzed using an independent sample t-test to compare pre-test and post-test scores, alongside calculations of mean values and standard deviations to evaluate satisfaction levels.

The results showed that students who participated in the online teaching activities achieved higher post-test scores compared to their pre-test scores and those of the control group, with statistically significant improvements at the 0.05 level. Additionally, students' satisfaction with the online teaching activities was rated as high.

Keywords: Application of online teaching, Online learning activities, Elementary Japanese language learners

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาในปัจจุบัน ปฏิเสธไม่ได้ว่าการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์เข้ามาเป็นหลักสำคัญในการจัดการเรียนการสอนทุกวันนี้ นับตั้งแต่ ปี พ.ศ.2562 การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอน จากการสอนในพื้นที่หรือในชั้นเรียน ถูกปรับให้เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เรียกว่า ออนไลน์นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาทำให้การจัดการเรียนการสอนออนไลน์เข้ามาอยู่ในการศึกษาในระดับอุดมจนถึงปัจจุบัน ทำให้ในแต่ละสถาบันในระดับอุดมศึกษามีนโยบายการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยดิจิทัล ที่มีการใช้สื่อออนไลน์ที่มากขึ้น

จากแบบประเมินการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาที่ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา สร้างขึ้นและการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักศึกษาในแต่ละชั้นเรียน ในปีการศึกษา 2560 ถึงปีการศึกษา 2565 เมื่อเปรียบเทียบกับจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน กับการเรียนการสอนด้วยรูปแบบออนไลน์ สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่าทักษะความสามารถของผู้เรียนด้วยรูปแบบออนไลน์ มีผลสัมฤทธิ์ที่ลดลง และความคิดเห็นในด้านการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ในด้านสภาพการเรียนการสอนออนไลน์ สัญญาณอินเทอร์เน็ตมีผลต่อการเรียนการสอน หากสัญญาณอินเทอร์เน็ตขาดในช่วงที่สำคัญทำให้ได้รับข้อมูลไม่ครบ อีกทั้งความสนใจในชั้นเรียนออนไลน์ลดลง ไม่มีแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ ไม่มีการปฏิบัติหรือมีการพูดคุยกันเท่ากับในชั้นเรียน การจัดการเรียนการสอนที่มีการปรับเปลี่ยนอย่างฉับพลัน ทำให้การจัดการเรียนการสอนผ่านทางออนไลน์

และความสนใจของผู้เรียนในการเรียนออนไลน์ การมีส่วนร่วมของผู้เรียนมีน้อยลง ธนพรรณ ทวีพัญญาด (2554) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนออนไลน์ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านอาจารย์ ปัจจัยด้านนักศึกษาและปัจจัยด้านสถานศึกษาส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนถึงจะเป็นในรูปแบบออนไลน์ ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงของตัวผู้สอนเป็นสิ่งสำคัญ แต่เดิมสื่อออนไลน์ไม่ได้ถูกพัฒนามาเพื่อสำหรับการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นการนำเอาคุณสมบัติของสื่อออนไลน์ที่หลากหลายไปปรับใช้ในการเรียนการสอนด้วยตนเองนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงถึง เช่น การใช้สื่อออนไลน์เพื่อการสร้างความน่าตื่นเต้น การนำเข้าสูบทเรียน การเปิด YouTube ผู้สอนสามารถให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้เรียน เมื่อมีการถามเข้ามาในสื่อสังคมออนไลน์ ผู้สอนสามารถติดตามงานที่ได้มอบหมายให้กับผู้เรียนและได้ตอบโต้ทันที ผู้สอนสามารถสร้างสื่อง่าย ๆ ด้วยการถ่ายคลิปวิดีโอการสอน แล้วนำมาโพสต์ในสื่อสังคมออนไลน์ได้ และผู้สอนสามารถจัดเตรียมไว้ในรูปของไฟล์ PDF ออนไลน์ให้ผู้เรียนเข้ามาดาวน์โหลดได้ ดังนั้นการเลือกหรือการนำสื่อออนไลน์ที่หลากหลายนำมาประยุกต์ใช้อย่างมีขั้นตอน จึงเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญ Rissso University (2020) ได้ทำการสำรวจความพึงพอใจในการใช้สื่อออนไลน์ หรือใช้สื่อออนไลน์ร่วมกันกับ OnDemand พบว่า ระดับความพึงพอใจสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ปี 2020 โดยเฉพาะการใช้สื่อออนไลน์ติดต่อสื่อสารร่วมกับผสมผสานการใช้สื่อในลักษณะศึกษาด้วยตนเองผ่านสื่อที่ผู้สอนจัดทำขึ้น สอดคล้องกับ ธนะวัฒน์ วรรณประภา (2560) กล่าวว่า สื่อสังคมออนไลน์กับการศึกษาเป็น เครื่องมือหนึ่ง ที่ทำงานในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่มีบทบาทกับการศึกษาทั้งทางด้านการเรียน การสอน และการบริหารจัดการ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งแนวโน้มในอนาคต สื่อสังคมออนไลน์ จะช่วยให้ผู้เรียนค้นหาคำถามต่าง ๆ ได้โดยไร้ขีดจำกัดในเรื่องของเวลา และสถานที่ การใช้สื่อสังคมออนไลน์กับการศึกษานั้น จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาดำเนินการวิจัยเพื่อหาข้อสรุปรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสม อีกทั้ง ปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาในด้านที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอน วราภรณ์ โตโพธิ์ไทย (2564) กล่าวถึง ผลกระทบการใช้สื่อออนไลน์ในเชิงลบ คือ ใช้เวลามากเกินไปในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ใช้เวลาไม่เหมาะสมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีการใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสม โพสต์ข้อมูลที่เป็นผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น ดังนั้นหากมีการควบคุม หรือการคัดเลือกเพื่อให้เหมาะสมกับการศึกษาจะทำให้การใช้สื่อออนไลน์มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนได้มาก

จากที่มาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ทราบถึงความสำคัญและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ตามการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ที่ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงเพียงเทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ที่เข้ามาอำนวยความสะดวกเท่านั้น แต่การเรียนรู้ของผู้เรียนและการใช้เทคโนโลยีสื่อออนไลน์ของตัวผู้เรียนนั้นเกิดประโยชน์แก่ตัวผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ทางด้านคุณธรรม และจริยธรรมของ

ตัวผู้เรียนมีประสิทธิภาพหรือไม่ และตัวผู้สอนสามารถเป็นผู้จัดกิจกรรมหรือแนะนำการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

จุดประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางด้านภาษาญี่ปุ่น โดยใช้การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์ กับการเรียนการสอนออนไลน์ปกติ ระหว่างก่อนและหลังเรียนของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมที่ประยุกต์ขึ้นในรูปแบบออนไลน์

คำสำคัญหรือคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานการนำโปรแกรมเกี่ยวกับสื่อออนไลน์ประยุกต์ใช้ในชั่วโมงเรียนจำนวน 3 ชั่วโมง โดยกำหนดเป็นแผนจัดกิจกรรมและกำหนดขั้นตอนการสอน ดังต่อไปนี้ ขั้นตอนที่ 1 ชั่วโมงที่ 1 การนำเข้าสูบทเรียน โดยใช้ Zoom โดยกำหนดให้นักศึกษาเข้ามาในโปรแกรมกำหนดหัวข้อที่จะให้เรียนในแผนที่ 1 ชี้แจงว่าจะใช้โปรแกรมอะไรบ้าง ให้ผู้เรียนเตรียมโปรแกรมให้พร้อม เช่น Gather town, Google Classroom, YouTube, Line, TikTok, และอื่น ๆ ผู้สอนให้หัวข้อในการสอนในสัปดาห์นั้นมอบหมายงานให้นักศึกษาไปหาข้อมูลจากแหล่งออนไลน์มาทั้งหมด และให้รายงานเป็นภาษาญี่ปุ่น เพื่อฝึกทักษะการพูด จากนั้นทำการแบ่งกลุ่มใน Zoom ให้เวลาในการค้นหา 30 นาที จากนั้นผู้สอนดำเนินการเข้าที่ละกลุ่ม เพื่อฟังการนำเสนอ และ ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนในกลุ่มเป็นภาษาญี่ปุ่น เพื่อเสริมทักษะการฟังโดยใช้เวลา 30 นาที ขั้นตอนที่ 2 ชั่วโมงที่ 2 กลับเข้าสู่กลุ่มใหญ่นำเสนอเนื้อหา โดยผู้สอนใช้โปรแกรม Gather town โปรแกรมที่สมมุติให้ผู้เรียนเป็นตัวการเดินเล่นในโลกเสมือนจริง ในการนำเสนอรวมไปถึงการมอบหมายงานให้ผู้เรียนใช้โปรแกรม TikTok นำเสนอเกี่ยวกับภาษาญี่ปุ่น และนำมานำเสนอในชั้นเรียนออนไลน์ ขั้นตอนที่ 3 ชั่วโมงที่ 3 การพัฒนาการอ่านและการเขียน รวมถึงการสรุป ผู้สอนให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด โดยใช้โปรแกรม Zoom และใช้อุปกรณ์ White board online หรือ Padlet ใน การช่วยกันอ่านและเขียนตอบคำถาม เป็นต้น

2. การเรียนการสอนออนไลน์ปกติ หมายถึงการจัดการเรียนรู้การสอนออนไลน์ โดยใช้โปรแกรมใดโปรแกรมหนึ่งในการสอนออนไลน์ โดยดำเนินการสอนโดยใช้การ Video call ในทางเดียว

3. ทักษะทางด้านภาษาญี่ปุ่น หมายถึง ทักษะพื้นฐานประกอบไปด้วย การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยในขั้นพื้นฐาน การฟัง คือ สามารถฟังคำศัพท์พื้นฐานเสียงของคำในประโยคที่ไม่ซับซ้อน การพูด คือ สามารถพูดออกเสียงภาษาญี่ปุ่นในขั้นพื้นฐานได้ การอ่าน คือ สามารถอ่านออกเสียงรูปประโยคและทำความเข้าใจในประโยคที่ไม่ซับซ้อน และการเขียน คือ สามารถเขียนและได้ถูกต้องตามไวยากรณ์ขั้นพื้นฐาน

4. แบบทดสอบวัดความสามารถภาษาญี่ปุ่น หมายถึง ชุดของข้อคำถามที่ใช้วัดความสามารถภาษาญี่ปุ่นใน 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เป็นรูปแบบชุดข้อสอบ การฟังให้นักศึกษาฟังและถ่ายทอดออกมาเป็นการพูดในรูปแบบอัตนัย 20 คะแนน และการอ่านและเขียนเป็นชุดข้อคำถามในรูปแบบออนไลน์ตัวเลือกตอบ 20 คะแนน โดยใช้ Google Form ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการประเมินคุณภาพ คะแนนเต็ม 40 คะแนน

5. แบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ชุดคำถามที่ให้นักเรียนแสดงความรู้สึกความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านสื่อการเรียนรู้และด้านการวัดและประเมินผลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการประเมินคุณภาพโดยใช้ Google Form

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การประยุกต์ใช้การเรียนการสอนแบบออนไลน์

วิทยา วาโย และคณะ (2563) กล่าวถึงการประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์ในการนำมาใช้ในการสอน ดังนี้ ระยะเวลาการสอนออนไลน์ 1. ออกแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ 2. ออกแบบสื่อการเรียนการสอนที่มีความทันสมัยหลากหลายและเข้าใจง่าย เช่น รูปภาพ วิดีโอ คลิป การ์ตูนแอนิเมชัน ข้อความ กราฟิก เสียงพูด ดนตรีประกอบ เพื่อกระตุ้นความสนใจ ระยะระหว่างการสอนออนไลน์ อีกทั้ง จตุพล ดวงจิตร (2564) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้การเรียนการสอนแบบออนไลน์ร่วมกับการจัดเรียนด้วยแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นการนำแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน หรือ Phenomena-based learning: PhenIBL ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการตั้งคำถามในสถานการณ์จริงให้ผู้เรียนได้มองภาพให้เห็นถึงสถานการณ์ที่เกิดปัญหา นำไปสู่การให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบจากการตั้งคำถามหรือปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งจะให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ และเป็นการพัฒนาตัวผู้เรียน ดังนั้น การประยุกต์การจัดการเรียนการสอนของผู้สอน โดยสอนรูปแบบออนไลน์ร่วมกับการจัดเรียนการสอนแบบเดิมเป็นสิ่งสำคัญ

การจัดเรียนการสอนแบบออนไลน์

เจริญ ภูวจิตร (2560) จักรกฤษณ์ โปตาพล (2563) และ Bawane & Spector (2009) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ว่า ปัจจุบันการเรียนรู้เริ่มมาให้ความสำคัญกับการเรียนผ่าน e-Learning หรือผ่านทางออนไลน์กันมากขึ้น เข้าถึงทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง รวมถึงไม่ต้องเสียเวลา หากมีธุระสำคัญเข้ามาแทรกในช่วงระหว่างที่เรียนเหมือนการเรียนในห้องเรียน ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ทางออนไลน์ คือ ผู้เรียนเป็นใครก็ได้ อยู่ที่ใดก็ได้ เรียนเวลาก็ได้ เอาตามความสะดวกของผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากโรงเรียนได้เปิดเว็บไซต์ ให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง มีสื่อทุกประเภทที่นำเสนอในเว็บไซต์ เอกสารบนเว็บไซต์ที่มี Links ต่อไปยังแหล่งความรู้อื่น ๆ ทำให้ขอบเขตการเรียนรู้กว้างออกไป การใช้สื่อออนไลน์ หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น Google Meet, Zoom, Skype, Slack และ Microsoft Teams เป็นต้น การสอนในรูปแบบออนไลน์ การแสดงบทบาท การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนออนไลน์ให้ผู้เรียนออนไลน์ จะทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำ การเรียนในรูปแบบออนไลน์ประสบความสำเร็จและใกล้เคียงกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยการกำหนดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในการทดลองในครั้งนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 รวม 112 คน และดำเนินการแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม โดยดำเนินการดังนี้ จับสลากเพื่อคัดเลือกเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม ซึ่งได้เป็น กลุ่มทดลอง จำนวน 56 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 56 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบวัดความสามารถภาษาญี่ปุ่นขั้นพื้นฐาน (แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน)
2. แบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบวัดความสามารถภาษาญี่ปุ่นขั้นพื้นฐาน (แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน)

1.1 กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ในการวัดความสามารถภาษาญี่ปุ่นขั้นพื้นฐาน โดยยึดพฤติกรรมตามนิยามเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาญี่ปุ่นเบื้องต้นที่กำหนดไว้

1.2 ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาญี่ปุ่น ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบทดสอบอัตนัย 10 ข้อ 20 คะแนน ตัวเลือกตอบ 20 ข้อ 20 คะแนน จำนวน 30 ข้อ

1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน ภาษาญี่ปุ่นระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. 1 ท่าน อาจารย์สอนภาษาญี่ปุ่นคนญี่ปุ่น 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาญี่ปุ่นในระดับหัวหน้าสาขาวิชา 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

1.4 นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยวิเคราะห์หาค่า IOC โดยกำหนดเกณฑ์การตัดสิน พบว่า มีค่าดัชนีความ สอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

1.5 นำแบบทดสอบที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองกับนักศึกษาเอก ภาษาอังกฤษที่เรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาโท ชั้นปีที่ 1 จำนวน 47 คน เป็นกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหา ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบแต่ละข้อ โดยนำผลคะแนนจากการทดสอบของนักเรียนมาวิเคราะห์หา ค่าอำนาจจำแนก (B) ซึ่งจากการหาคุณภาพของแบบทดสอบหาค่าอำนาจจำแนก พบว่า มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.37 ถึง 0.67

2. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามวัดความพึงพอใจตามแนวคิดวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) จากเอกสารและตำราเกี่ยวกับการวัดผลการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือวัดความ พึงพอใจ

2.2 กำหนดกรอบเนื้อหาการสร้างแบบสอบถามและกำหนดลักษณะของแบบสอบถาม ซึ่งได้ กรอบเนื้อหาในการสร้างแบบสอบถามจำนวน 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านสื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ คือ มีความพึงพอใจมากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยสุด จำนวน 14 ข้อ

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความ เหมาะสมของข้อคำถามและตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษาของข้อคำถาม

2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองกับนักศึกษาเอกภาษาอังกฤษที่ เรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาโท ชั้นปีที่ 1 จำนวน 47 คน เป็นกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าอำนาจ จำแนกของข้อสอบแต่ละข้อ และหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยนำผลคะแนนจากการสอบถาม วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ คัดเลือกข้อคำถามที่มี ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และนำไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งจาก การประเมินค่าอำนาจจำแนกได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22 ถึง 0.64 และแบบสอบถามมีค่าความ เชื่อมั่นเท่ากับ 0.81

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการทดลองในครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้สอนในกลุ่มทดลองด้วยตนเองในกลุ่มควบคุม ผู้ร่วมวิจัยเป็นผู้สอนในช่วงเวลาที่พร้อมกัน มีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

- ก่อนการทดลองดำเนินการทดสอบนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถภาษาญี่ปุ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

- ดำเนินการทดลองโดยใช้เวลาจำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ใช้เวลาเรียนพร้อมกันทุกชั่วโมงรวมดำเนินการทดลองสอนทั้งหมดจำนวน 18 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที ไม่รวมทดสอบก่อนและหลังเรียน

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวัดทักษะด้านภาษาญี่ปุ่น

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นโดยใช้การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์กับกลุ่มควบคุมโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมออนไลน์ในรูปแบบปกติ

คะแนนจากการทดสอบวัดความสามารถภาษาญี่ปุ่นก่อนเรียนมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้การทดสอบแบบที (t-test แบบ Independent) ซึ่งได้ผลปรากฏดังตาราง 1

ตารางที่ 1 แสดงผลค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นโดยใช้การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์กับกลุ่มควบคุมโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมออนไลน์ในรูปแบบปกติ

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	S.D.	T	P
กลุ่มทดลอง	56	15.61	2.10	0.44	0.66*
กลุ่มควบคุม	56	15.41	2.58		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถภาษาญี่ปุ่นก่อนเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่าค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นโดยใช้การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์กับกลุ่มควบคุมโดยใช้แผนจัดกิจกรรมออนไลน์ในรูปแบบปกติ

คะแนนจากการทดสอบวัดความสามารถภาษาญี่ปุ่นก่อนและหลังเรียนของทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างก่อนและ

หลังเรียนของทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้การทดสอบแบบที (t-test แบบdependent) ซึ่งได้ผลปรากฏดังตาราง 2

ตารางที่ 2 แสดงผลค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	ก่อนเรียน		หลังเรียน		T	P
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
กลุ่มทดลอง	56	15.61	2.10	23.91	4.15	-15.37	0.00
กลุ่มควบคุม	56	15.41	2.58	22.00	4.63	-9.43	0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียน คือค่าเฉลี่ยก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 15.61 ค่าเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 23.91 และค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียน คือค่าเฉลี่ยก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 15.41 ค่าเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 22.00 ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นโดยใช้การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์กับแผนการจัดกิจกรรมออนไลน์ในรูปแบบปกติ สามารถทำให้นักศึกษามีความสามารถในการพัฒนาภาษาญี่ปุ่นสูงขึ้นได้ทั้งสองวิธี

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นโดยใช้การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์กับกลุ่มควบคุมโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมออนไลน์ในรูปแบบปกติ

คะแนนจากการทดสอบวัดความสามารถภาษาญี่ปุ่นหลังเรียนมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test แบบ Independent) ซึ่งได้ผลปรากฏดังตาราง 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยหลังเรียนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มที่ใช้การทดสอบแบบที

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นโดยใช้การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์กับกลุ่มควบคุมโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมออนไลน์ในรูปแบบปกติ

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	S.D.	T	P
กลุ่มทดลอง	56	23.91	4.15	2.23*	0.02
กลุ่มควบคุม	56	22.00	4.63		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถภาษาญี่ปุ่นหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนของกลุ่มควบคุม คือค่าเฉลี่ยหลังเรียนของกลุ่มทดลองมีค่าเท่ากับ 23.91 และค่าเฉลี่ยหลังเรียนของกลุ่มควบคุมมีค่าเท่ากับ 22.00 เป็นสิ่งที่แสดงว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นโดยใช้การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์ สามารถทำให้นักเรียนมีความสามารถภาษาญี่ปุ่นสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้แผนการจัดกิจกรรมออนไลน์ในรูปแบบปกติ

ส่วนที่ 2 การวัดพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลความคะแนนความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้จำแนกเป็นรายด้านและโดยภาพรวม

ด้าน	ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1	ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้	3.48	0.87	มาก
2	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ประยุกต์	4.18	0.74	มาก
3	ด้านสื่อการเรียนรู้ที่ใช้	3.98	0.86	มาก
4	ด้านการวัดและประเมินผล	3.32	0.72	มาก
	โดยรวม	3.74	0.75	มาก

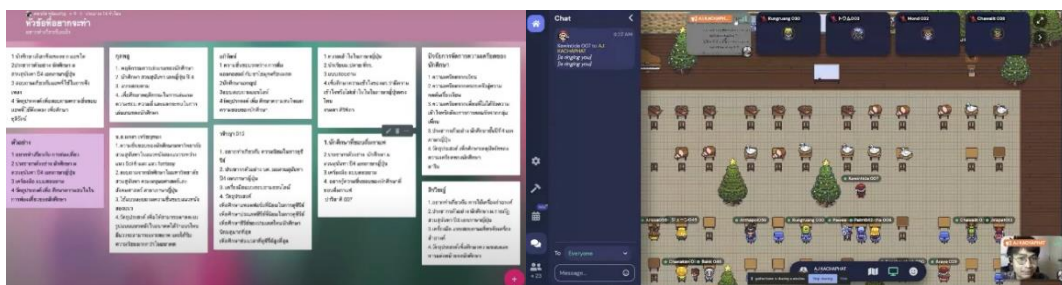
จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้กิจกรรมแผนการจัดกิจกรรมที่ใช้การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์ มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$), (S.D = 0.75) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ รองลงมา คือด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้และด้านการวัดและประเมินผล หากแยกรายละเอียดเป็นรายด้าน ในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ประยุกต์ หัวข้อกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีลักษณะเกมโชว์เสมือนจริง มีระดับความพึงพอใจในระดับ 4.20 แปลค่า มีระดับความพึงพอใจมาก และระดับน้อยที่สุด คือ หัวข้อช่วงเวลาที่มีความเพียงพอในการจัดกิจกรรมในระดับ 3.15 แปลค่า มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมาข้างต้นนี้ สามารถอภิปรายผลได้ โดยแบ่งเป็น 2 ประเด็นหลัก ๆ คือ ประเด็นเรื่องการพัฒนาภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียน และประเด็นเรื่องความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประเด็นเรื่องการพัฒนาภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียน

กลุ่มที่ใช้ทดลองแผนการจัดกิจกรรมที่ใช้การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์ และกลุ่มควบคุมมีประสิทธิภาพหลังใช้เครื่องมือทั้งสองรูปแบบ ในการสอนที่ประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์ทำให้ความสามารถภาษาญี่ปุ่นมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถภาษาญี่ปุ่นหลังเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มควบคุมพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถภาษาญี่ปุ่นหลังเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จากผลการศึกษาดังกล่าว ทำให้ทราบได้ว่า ทั้งแผนการจัดกิจกรรมที่ใช้การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์และการใช้รูปแบบออนไลน์ปกติ สามารถพัฒนาความสามารถภาษาญี่ปุ่นได้ทั้ง 2 วิธี โดยจะเห็นได้จากผลการวิเคราะห์ พบว่า คะแนนหลังเรียนของทั้ง 2 กลุ่มสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนซึ่งแสดงว่า เมื่อนำแผนการจัดกิจกรรมรูปแบบออนไลน์ทั้ง 2 รูปแบบ ไปใช้ในการพัฒนาความสามารถภาษาญี่ปุ่นเพื่อทำให้นักเรียนมีความสามารถภาษาญี่ปุ่นสูงขึ้นได้ ซึ่งผลการทดลองดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Bawane & Spector (2009) ที่เสนอว่า ผู้สอนในรูปแบบออนไลน์ควรแสดงบทบาทผู้สอน ทั้งก่อนและระหว่างการจัดการสอน การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ออนไลน์ให้ผู้เรียนออนไลน์ คือ การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนออนไลน์ และร่วมกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนการนำเข้าสู่บทเรียนมีความน่าสนใจ ช่วยให้นักศึกษารู้จุดประสงค์ของการเรียนได้ สอดคล้องกับ สุนันทา สุทธิ และ นิวัฒน์ ศรีสวัสดิ์ (2564) ได้ทำวิจัย การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สืบเสาะแบบเปิดผ่านการ์ดเกมดิจิทัล พบว่า สามารถสร้างเสริมแรงจูงใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาได้ดีกว่า ดังนั้นจึงสามารถเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดี ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบว่าก่อนเรียนผู้เรียนทั้งสองกลุ่มมีค่าเฉลี่ยความสามารถภาษาญี่ปุ่นแตกต่างกันหรือไม่ โดยก่อนเรียนให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มทำแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาญี่ปุ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) ซึ่งผลการทดสอบ พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถก่อนเรียนไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยหลังเรียนทั้งสองกลุ่มที่แตกต่างกันนั้นเกิดจากอิทธิพลของการจัดการเรียนรู้ที่ทดลองอย่างแท้จริง โดยผู้เรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม ซึ่งแสดงว่าการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ประยุกต์ที่ผู้วิจัยนำโปรแกรมที่หลากหลาย อาทิเช่น Gather town, Padlet (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 การนำโปรแกรม Gather town, Padlet สอนในชั้นเรียนออนไลน์ประยุกต์

การนำการ์ตูนและตัวละครมังงะสอดแทรกในขั้นตอนของการเรียนรู้ทำให้ผลการเรียนภาษาญี่ปุ่นได้ดีกว่าการเรียนรู้แบบออนไลน์ปกติ สอดคล้องกับ Tajima (2018) กล่าวว่า ความสนใจของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับอุดมศึกษาไม่ได้มีเพียงหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นและการ์ตูนภาพเคลื่อนไหวญี่ปุ่นเท่านั้น แต่ยังมีความสนใจด้านอื่น ๆ เพิ่มขึ้นอีกด้วย และยังพบว่าประโยชน์ที่มากที่สุดจากหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นและการ์ตูนภาพเคลื่อนไหวญี่ปุ่นทำให้ผู้ที่สนใจสามารถพัฒนาทักษะภาษาญี่ปุ่นและเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ซึ่งยังสอดคล้องกับการสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนในด้านการจัดกิจกรรมที่แปลค่าได้ว่าพึงพอใจในระดับมาก โดยเฉพาะในหัวข้อ กิจกรรมการเรียนออนไลน์ที่มีลักษณะเกมโชว์จำลองเสมือนจริง

2. ประเด็นเรื่องความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ ประยุกต์ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับ สุชนิษฐ์ สังขสูตร และจอมเดช ตริเมฆ (2564) ได้ศึกษาในเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ของมหาวิทยาลัยรังสิตพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ของมหาวิทยาลัยรังสิตในภาพรวมในระดับมาก และได้แนะนำถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคได้ว่า ไม่มีสมาธิในการเรียนมีการรบกวนของสภาพแวดล้อมรอบข้างขณะเรียน, รู้สึกเบื่อ, มีใบงาน/การบ้านเยอะเกินไป ดังนั้น ผู้สอนควรสอบถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นพร้อมทั้งวางแผนการเรียนการสอนร่วมกับนักศึกษาเพื่อจัดการปัญหา

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรมีการต่อยอดการพัฒนารูปแบบการสอนออนไลน์ในรายวิชาอื่น ๆ เนื่องจากในยุคสมัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว การวิจัยในด้านการค้นหาอุปกรณ์หรือสื่อออนไลน์อื่น ๆ เป็นสิ่งที่สำคัญ แต่สื่อไหนบ้างที่สามารถนำมาพัฒนาความสามารถของผู้เรียนได้นั้น จำเป็นต้องค้นคว้าต่อไป
2. ควรมีการวิจัยการใช้สื่อในรูปแบบอื่น ๆ ในการจัดการเรียนการสอน นำมาประยุกต์ให้เข้ากับรายวิชา หรือการจัดการเรียนการสอนต่อไป เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้จัดการเรียนการสอนในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- เจริญ ภูวจิตร. (2560). *การจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล*. สืบค้น 25 มกราคม 2565, จาก <https://www.nidtep.go.th/2017/publish/doc/20210827.pdf>
- จตุพล ดวงจิตร์ (2564). การประยุกต์ใช้การสอนแบบออนไลน์ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนผ่านแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 32(3), 1-10.
- จักรกฤษณ์ โพดาพล. (2563). *การจัดการเรียนรู้ออนไลน์:วิถีที่เป็นไปทางการศึกษา*. สืบค้น 25 มกราคม 2565, จาก <https://slc.mbu.ac.th/wp-content/uploads/2020/06/การจัดการเรียนรู้ออนไลน์-ดร.จักรกฤษณ์-โพด.pdf>
- ธนพรรณ ททรัพย์ธนาดล. (2554). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัย ราชภัฏนครราชสีมา. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 4(1), 652-666.
- ธนะวัฒน์ วรรณประภา. (2560). สื่อสังคมออนไลน์กับการศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 11(1), 14-15.
- วรางคณา โตโพธิ์ไทย. (2564). สื่อสังคมเพื่อการศึกษา. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*, 16(20), 1-15.
- วิทยา วาโย, อภิรดี เจริญบุญกุล, ฉัตรสุดา กานกายนต์, และจรรยา คนใหญ่. (2563). การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19: แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9*, 14(34), 285-298.
- สุนิษฐา สังขสูตร, และจอมเดช ตริเมฆ. (2564). การศึกษาความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ของมหาวิทยาลัยรังสิต. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2564 ครั้งที่ 11* (น. 1). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต.

- สุนันทา สุดใจ, และนิวัฒน์ ศรีสวัสดิ์. (2564). ผลของการจัดการเรียนรู้อิวิศวดวิชาแบบเปิดโดยใช้การดัดแปลงดิจิทัล เรื่อง การสังเคราะห์โปรตีน ที่มีต่อแรงจูงใจในการเรียนรู้ชีววิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 44(4), 68-83.
- Bawane, J., & Spector, M. J. (2009). Prioritization of online instructor roles: implications for competency-based teacher education programs. *Distance Education*, 30(3), 383-397.
- Rissho University. (2020). *Onrain jugyō ni ittei no kyōiku kōka ~ Taimen jugyō ji no sukoa to hikaku bunseki "Ondemando haishingata" wa ōhaba ni sukoa jōshō ~* [A certain educational effect of online classes - Comparative analysis with scores during face-to-face classes "On-demand delivery type" significantly increases scores -]. Retrieved August 11, 2023, จาก <https://www.u-presscenter.jp/article/post-44395.html>
- Tajima, K. (2018). The beneficial effects of manga and anime on Japanese teaching and learning: a study with interviews from Thai college students analyzed according to the SCAT. *STOU Education Journal*, 11(1), 61-78.

รูปแบบการสูญเสียความหมายในการแปลคำนามนับได้และนับไม่ได้ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยบูรพา¹

Semantic Loss in Translating English Count and Non-count Nouns into Thai
by English Majors at Burapha University

สมภพ ไชยโสมานัง²

Somphob Yaisoamanang³

(Received: 6 March 2024; Revised: 1 May 2024; Accepted: 14 May 2024)

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการสูญเสียความหมายในการแปลคำนามภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบทดสอบการแปลจากตัวอย่างจำนวน 230 คน ทั้งหมดเป็นนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการศึกษพบว่า ข้อผิดพลาดในการแปลคำนามซึ่งทำให้ความหมายของต้นฉบับสูญเสียไปมี 5 รูปแบบได้แก่ 1. การไม่ถ่ายทอดความหมายคำนาม 2. การถ่ายทอดความหมายคำนามด้วยกริยาลี 3. การถ่ายทอดความหมายคำนามที่แตกต่างจากข้อมูลทางไวยากรณ์ประจำคำ 4. การถ่ายทอดความหมายคำนามตรงตามข้อมูลทางไวยากรณ์ประจำคำ แต่ความหมายประจำคำไม่ตรงตามต้นฉบับ 5. การถ่ายทอดความหมายคำนามด้วยการทับศัพท์หรือการถ่ายเสียง ผลการวิจัยช่วยให้ผู้แปลตระหนักถึงการหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาดเหล่านี้ และเป็นแนวทางไปสู่การหาวิธีการแปลคำนามที่ถูกต้องเหมาะสมในบริบทอื่น ๆ ต่อไป

คำสำคัญ: การแปล, ข้อผิดพลาดในการแปล, การสูญเสียความหมาย, คำนามนับได้, คำนามนับไม่ได้

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “ข้อผิดพลาดในการแปลโครงสร้างและไวยากรณ์ภาษาอังกฤษในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยบูรพา” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

³ Assistant Professor Dr., Department of Western Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University

Abstract

This research explored the patterns of semantics lost in the translation of English nouns into Thai. This research employed a qualitative approach. The data were collected from the translation test among the sample group of 230 English majors at Burapha University. The result showed the semantics had been lost in five error patterns, namely 1) deletion or non-translation of nouns 2) translation of nouns into verb phrases 3) translation of nouns with other grammatical information 4) literal mistranslation of nouns with correct grammatical information 5) transliteration or transcription. The result may equip translators to avoid all the relevant translation errors and also provide them with keys to practical translation techniques in translating nouns in other contexts.

Keywords: Translation, Translation errors, Semantic loss, Count nouns, Non-count nouns

บทนำ

การแปลมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เพราะเป็นกระบวนการทางภาษาที่เป็นสื่อกลางประสานให้ผู้คนที่มีความหลากหลายทางด้านภาษาและวัฒนธรรมสามารถสื่อสารด้วยกันได้ แต่บทแปลที่มีคุณภาพและสามารถสื่อสารได้นั้นต้องเป็นงานแปลที่มีความถูกต้องตามหลักการแปล หลักเกณฑ์ในการพิจารณาความถูกต้องของการแปลนั้นคือ ความเทียบเคียงทางด้านความหมายของภาษาต้นฉบับและรูปแบบภาษาในฉบับแปล สิ่งนี้หมายความว่า บทแปลที่ดีจะต้องสามารถเก็บความหมายของภาษาต้นฉบับไว้ให้ครบถ้วนและควรจะต้องปรากฏอยู่ในรูปแบบของภาษาฉบับแปลที่ถูกต้องตามหลักภาษา กฎระเบียบ และความเป็นธรรมชาติของภาษาฉบับแปล

สุพรรณิ ปิ่นมณี (2555) กล่าวว่า การแปลที่ดีคือการถ่ายทอดสารหรือความหมายของต้นฉบับให้ถูกต้อง ครบถ้วน สารในที่นี้รวมความถึงสารที่ปรากฏตามลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน หรือแม้แต่สารอื่นใดที่ซ่อนไว้ด้วยบริบท โครงสร้างภาษา หลักกฎเกณฑ์การใช้ภาษา เป็นต้น คำกล่าวดังกล่าวบ่งเป็นนัยสำคัญว่า สารหรือความหมายของต้นฉบับไม่ว่าจะปรากฏในรูปแบบใดหรือสอดคล้องหรือไม่ ผู้แปลจำเป็นต้องสกัดและนำมาเผยแพร่ไว้ในฉบับแปลให้ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนในรูปแบบที่เป็นธรรมชาติของภาษาฉบับแปลเพื่อให้ได้งานแปลที่มีคุณภาพเพื่อการสื่อสารที่สัมฤทธิ์ผล

ข้อมูลทางด้านไวยากรณ์อันเป็นคุณลักษณะประจำคำก็สามารถให้ความหมายพิเศษใด ๆ แก่ถ้อยคำนั้นได้ เช่น ข้อมูลทางการนับได้หรือนับไม่ได้ (countability) ของคำนามภาษาอังกฤษ คุณลักษณะดังกล่าวนอกจากจะกำหนดหลักเกณฑ์ทางไวยากรณ์เมื่อประกอบกันหน่วยโครงสร้างอื่น ๆ แล้ว ยังให้ความหมายที่ต่างกันอีกด้วย ดังเช่น

- (1) There is not enough light in this room.

ห้องนี้สว่างไม่พอ

- (2) She wants a light to light up the fire.

เธออยากได้ไม้ขีดมาจุดไฟ

(วรรณถ วิมลเฉลา, 2543, หน้า 93)

จากตัวอย่าง แม้คำนามจะมีรูปเดียวกัน แต่เมื่อมีคุณลักษณะประจำคำในด้านความนับได้ต่างกัน ความหมายที่ได้ก็ย่อมแตกต่างกันด้วย เพื่อให้ถ่ายทอดความหมายได้อย่างถูกต้อง ผู้แปลจะต้องตระหนักรู้ใน กฎเกณฑ์ดังกล่าว หากผู้แปลไม่รู้และไม่เข้าใจแล้ว ก็อาจจะก่อให้เกิดปัญหาในการแปลได้ ดังที่ สมภพ ไชยโสมานัง (2563) ได้กล่าวว่า การแปลคำนามเป็นปัญหาการแปลประการหนึ่งที่พบในกลุ่มผู้แปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย และมีสถิติยืนยันปรากฏการณ์ของปัญหามีอยู่จริงซึ่งเป็นการศึกษาหาความถี่ของ ข้อผิดพลาดในการแปลด้านโครงสร้างและไวยากรณ์อันแสดงให้เห็นถึงระดับความเข้าใจของผู้แปล แต่ทั้งนี้ งานวิจัยดังกล่าวยังไม่ได้แสดงให้เห็นรูปแบบหรือลักษณะข้อผิดพลาดในการแปลคำนามแต่อย่างใด พร้อมทั้งในปัจจุบันงานวิจัยที่ศึกษารูปแบบการสูญเสียความหมายในการแปลคำนามนับได้และนับไม่ได้ใน ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยยังมีจำนวนจำกัด

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาหารูปแบบการสูญเสียความหมายซึ่งหมายถึง รูปแบบหรือ ลักษณะข้อผิดพลาดในการแปลคำนามที่ทำให้สารของต้นฉบับและฉบับแปลไม่ตรงกัน ด้วยเหตุผลว่า ความ เข้าใจและการอธิบายรูปแบบหรือลักษณะข้อผิดพลาดในการแปล รวมถึงรูปแบบการใช้ภาษาในฉบับแปลได้ นั้นย่อมเป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้แปลได้ตระหนักรู้ถึงรูปแบบการแปลที่ดีและเหมาะสม อันจะเป็นแนวทาง ทำให้ผู้แปลมีกลวิธีหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาดหรือความสูญเสียความหมายของต้นฉบับอันจะนำไปสู่การ วิเคราะห์หารูปแบบการแปลที่ถูกต้อง และทำให้งานแปลมีคุณภาพต่อไปได้ การศึกษารูปแบบการสูญเสีย ความหมายในการแปลคำนามภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย จึงมีความสำคัญในการสร้างแนวทางหรือกลไกที่ จะทำให้งานแปลมีคุณภาพต่อไป ผู้วิจัยจึงดำเนินการศึกษาในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ลักษณะหรือรูปแบบการสูญเสียความหมายอันเป็นข้อผิดพลาดในการแปลคำนาม ภาษาอังกฤษที่นับได้และนับไม่ได้เป็นภาษาไทย ของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยบูรพา

กรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะบทแปลที่ดี

นักวิชาการการแปลต่างให้แนวคิดเกี่ยวกับเกณฑ์การพิจารณางานแปลที่ดีสอดคล้องกัน ซึ่งต่างก็เกี่ยวกับการรักษาสาระและภาษาในฉบับแปล ดังเช่น

สัญญาวิ สายบัว (2540) กล่าวว่า ปัจจัยที่ใช้เป็นเกณฑ์กำหนดคุณภาพงานแปลคือ สาระหรือความหมายของต้นฉบับ หมายความว่า งานแปลที่ดีคืองานแปลที่สามารถเก็บสาระของต้นฉบับไว้ในฉบับแปลได้ และเป็นเป้าหมายหลักที่ผู้แปลพึงบรรลุ

วราณา วิมลเจลา (2543) กล่าวว่า งานแปลที่ดีจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 2 ประการ คือ ความชื่อและความสวຍ ความชื่อคือความตรงกันของสารต้นฉบับและสารที่ปรากฏในรูปภาษาฉบับแปล ส่วนความสวຍคือการให้ภาษาฉบับแปลที่ถูกต้องตามระเบียบวิธีการใช้ ซึ่งจะให้ความสละสลวยและความเป็นธรรมชาติในภาษา

สุพรรณิ ปิ่นมณี (2548) เพิ่มเติมว่า ลีลาภาษา วิธีสื่อสาร และพลังขับเคลื่อน (dynamics) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณางานแปลที่ดี บทแปลควรใช้ลีลาเหมือนต้นฉบับ เช่น ลีลาในการกล่าวสุนทรพจน์ของสารต้นฉบับควรปรากฏเช่นกันในฉบับแปล ในการสื่อสาร ผู้แปลต้องเก็บสาระของต้นฉบับไว้ในฉบับแปล คือให้ความหมายของทั้ง 2 ฉบับเท่าเทียมกัน และท้ายสุด ผู้แปลต้องรักษาพลังขับเคลื่อนอันเกิดจากการอ่านงานแปลให้ได้ งานแปลที่ดีย่อมต้องให้ผู้อ่านมีอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ได้เช่นเดียวกับผู้รับสารต้นฉบับ

จากแนวคิดข้างต้น งานแปลที่ดีนั้นต้องรักษาสาระให้เทียบเคียงกับต้นฉบับเป็นหลัก และต้องให้ภาษาที่ถูกต้องตามหลักภาษาฉบับแปล ลักษณะภาษาฉบับแปลที่ดีควรเป็นเช่นไร มีผู้ให้แนวคิดไว้ เช่น

ดวงตา สุพล (2545) ได้เสนอว่า ลักษณะภาษาที่ดีในงานแปลควรมีดังต่อไปนี้

1. ภาษาในฉบับแปลควรสื่อความหมายได้ชัดเจน ไม่กำกวม กระชับ สื่อความหมายได้ตรงประเด็น สาระหรือความหมายปรากฏภายใต้โครงสร้างภาษาที่ไม่ซับซ้อน
2. ภาษาในฉบับแปลมีลีลาการเขียนที่เหมาะสมกับสาระหรือความหมายที่จะถ่ายทอด
3. ภาษาในฉบับแปลมีรูปแบบภาษาที่เรียบง่ายและเหมาะสมกับความคิดที่ชัดเจน และเป็นไปตามต้นฉบับ
4. ภาษาในฉบับแปลมีความสมเหตุสมผล ผู้แปลต้องแสดงความสมเหตุสมผลของภาษาให้เท่ากับที่ภาษาต้นฉบับมี

จากแนวคิดเรื่องลักษณะบทแปลที่ดีข้างต้น ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวคิดในการประเมินคุณภาพงานแปล บทแปลใดที่ไม่มีคุณลักษณะดังกล่าวถือว่าเป็นบทแปลที่มีข้อผิดพลาดเพราะทำให้สาระของต้นฉบับสูญเสียความหมายไป

ปัญหาหรือข้อผิดพลาดในการแปล

นักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาหรือข้อผิดพลาดในการแปล เช่น

วรรณถ วิมลเฉลา (2543) กล่าวว่า ปัญหาหรือข้อผิดพลาดในการแปลมีสาเหตุมาจาก

1. ความไม่เข้าใจต้นฉบับซึ่งอาจเกิดจากการไม่เข้าใจคำศัพท์ สำนวน หรือไวยากรณ์และโครงสร้าง ความเชื่อมโยงระหว่างข้อความในประโยค รวมถึงการขาดความรู้ภูมิหลังอันเกี่ยวกับเรื่องที่จะแปล ผู้แปลไม่สามารถสกัดสารของต้นฉบับได้

2. ความสามารถในการถ่ายทอดความหมายหรือสารจากต้นฉบับ การไม่สามารถถ่ายทอดสารต้นฉบับให้เป็นสำนวนที่ดีในภาษาฉบับแปลได้

สุพรรณิ ปิ่นมณี (2548) ได้แสดงความคิดเห็นว่า การถ่ายทอดความหมายต้นฉบับผิด คือ ความหมายของต้นฉบับสูญเสียไปถือเป็นข้อผิดพลาดร้ายแรง ในขณะที่ข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาในฉบับแปล เช่น ภาษาในฉบับแปลไม่เป็นธรรมชาติหรือไม่สละสลวย ถือว่าเป็นข้อผิดพลาดที่รุนแรงน้อยกว่า และได้สรุปข้อผิดพลาดในการแปลในภาพรวมไว้ 4 ประเภทคือ

1. การถ่ายทอดความหมายผิด
2. การถ่ายทอดความหมายกำกวม
3. การถ่ายทอดผิดไวยากรณ์และโครงสร้าง
4. การถ่ายทอดแบบยึดติดกับภาษาต้นฉบับ

และเพื่อให้บทแปลสามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้อง เมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการแปล สุพรรณิ ปิ่นมณี (2548) แนะนำให้ผู้แปลนำบทแปลมาวิเคราะห์เพื่อทำการแก้ไขปรับปรุงบทแปลต่อไป ซึ่งสามารถกระทำได้ใน 2 ด้าน คือด้านไวยากรณ์และโครงสร้างประโยค และด้านสำนวนภาษาและการเลือกใช้

แนวคิด Count/ non-count nouns กับ การแปล

ดวงตา สุพล (2545) กล่าวว่า คำนามในภาษาอังกฤษแม้บางครั้งมีรูปเหมือนกันแต่ความหมายอาจไม่เหมือนกัน เพราะคำนามในภาษาอังกฤษแบ่งออกเป็นคำนามนับได้กับคำนามนับไม่ได้ คำนามนับได้อาจมีการเปลี่ยนแปลงรูปเพื่อแสดงความหมายทางไวยากรณ์เรื่องพจน์หรือจำนวน มีรูปเป็นเอกพจน์หรือพหูพจน์ ลักษณะเช่นนี้แตกต่างจากภาษาไทย ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปเพื่อสื่อความหมายเช่นนี้ การจะเข้าใจความหมายนี้ได้ จึงเกิดจากการวิเคราะห์บริบท หรือพิจารณาจากคำบอกจำนวนหรือคำลักษณะนามที่นำมาประกอบ เมื่อถ่ายทอดความหมายของคำนาม ผู้แปลควรระลึกถึงความแตกต่างนี้ซึ่งส่งผลต่อการแปล เช่น

(3) I want a double **room** with a view.

(4) There's **room** for 3 on the back seat.

ในตัวอย่าง (3) คำว่า room เป็นคำนามนับได้ เนื่องจากมีการเติมหน่วยคำ a จึงถ่ายทอดความหมายได้ว่า 'ห้อง' ในขณะที่ตัวอย่าง (4) room เป็นคำนามนับไม่ได้ ไม่มีหน่วยคำ a ปรากฏร่วม หรือไม่มีการเติมหน่วยคำ -s จึงหมายความว่า 'ที่ว่าง'

วรนาถ วิมลเฉลา (2543) ได้เสนอแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดข้างต้นว่า ความหมายของคำนามที่มีรูปเหมือนกันอาจแตกต่างกันได้ หากเป็นคำนามนับได้หรือนับไม่ได้ ปัญหาในการแปลคำนามในภาษาอังกฤษก็คือ ผู้แปลต้องหาวิธีสื่อความหมายของคำนามที่เป็นพหูพจน์ให้เทียบเคียงความหมายกับภาษาอังกฤษ เพราะภาษาไทยไม่มีการเปลี่ยนรูปคำนามเพื่อสื่อความหมายนี้ และหากผู้แปลต้องการเน้นความหมายพหูพจน์ อาจต้องใช้คำอื่นมาประกอบคำแปล นอกจากนี้การเติมหน่วยคำ -s ไม่ได้มีผลต่อความหมายพหูพจน์เท่านั้น แต่ความหมายอาจแตกต่างกันไปจากคำนามที่มีรูปเดียวกันแต่เป็นเอกพจน์ได้ พร้อมทั้งได้ยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย เช่น

- (5) The world still remembers that artist because of his **works**.

คนทั้งโลกยังคงจดจำศิลปินผู้นั้นได้อยู่ เพราะผลงานทั้งหลายของเขา

- (6) He couldn't finish his **work** in time.

เขาไม่สามารถทำงานได้เสร็จทันเวลา

(วรนาถ วิมลเฉลา, 2543, หน้า 93)

ในตัวอย่าง (5) คำว่า works เป็นคำนามนับได้ เป็นรูปพหูพจน์ มีการเติมหน่วยคำ -s หมายถึง 'ผลงาน' คือผลผลิตอันเกิดจากการลงมือปฏิบัติงาน ในขณะที่ตัวอย่าง (6) คำว่า work เป็นคำนามนับไม่ได้ ไม่มีการเติมหน่วยคำ a หรือ -s ความหมายจึงแตกต่างจากความหมายแรก ผู้แปลถ่ายทอดว่า 'งาน' นอกจากนี้ การปรากฏหรือไม่ปรากฏคำนำหน้าคำนามก็อาจทำให้ความหมายของคำนามแตกต่างกันได้ เช่น

- (7) He was in **office** for five years.

เขาอยู่ในตำแหน่งเป็นเวลา 5 ปี

- (8) He remained in **the office** all night.

เขาอยู่ในสำนักงานตลอดทั้งคืน

(วรนาถ วิมลเฉลา, 2543, หน้า 93)

จากตัวอย่าง (7) คำว่า office ปรากฏอยู่โดยไม่มีคำนำหน้าคำนามใด ๆ ปรากฏร่วมจึงถ่ายทอดความหมายได้ว่า 'ตำแหน่ง' ในขณะที่ตัวอย่าง (8) คำว่า office มีคำนำหน้าคำนาม the ปรากฏข้างหน้า ความหมายจึงแตกต่างจากตัวอย่าง (7) ผู้แปลให้ความหมายว่า 'สำนักงาน' จากตัวอย่างดังกล่าว การที่คำนามปรากฏร่วมกับคำนำหน้าคำนามหรือไม่ล้วนส่งผลต่อความหมายที่ผู้แปลพึงตระหนักรู้เพื่อให้สื่อความหมายได้ถูกต้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับข้อผิดพลาดในการแปล

มีงานวิจัยจำนวนหนึ่งที่ได้ศึกษาสาเหตุของการสูญเสียความหมายหรือข้อผิดพลาดเชิงความหมายในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย และให้ผลการวิเคราะห์ไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ดังเช่น

ธัญญรัตน์ ปาณะกุล (2562) และ สุพรรณิ อาศักราช และคณะ (2560) ให้ผลการศึกษาที่ตรงกันว่า การขาดความรู้ภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดปัญหาในการแปล งานวิจัยของ Chaiyo (2020) ก็พบว่า สาเหตุหลักของข้อผิดพลาดในการแปลนอกจากจะมาจากการขาดความรู้ทางไวยากรณ์แล้ว ยังเกิดจากการขาดความรู้ด้านกระบวนการแปลอีกด้วย ในงานวิจัยของณัฐมา พงศ์ไพโรจน์ และปริมา มัลลิกะมาส (2547) พบว่า ปัญหาในการแปลมาจากปัจจัยหลัก 2 ประการคือ ผู้แปลไม่เข้าใจโครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษ และผู้แปลยึดการแปลแบบตรงตัว ทำให้ภาษาในฉบับแปลไม่เป็นธรรมชาติ งานวิจัยของ Pojprasat (2007) ยืนยันเช่นกันว่า การไม่เข้าใจโครงสร้างและไวยากรณ์ส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดในการแปล

จากผลการศึกษาข้างต้น ข้อผิดพลาดในการแปลมักจะเกี่ยวข้องกับความสามารถเชิงภาษา สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่า ความรู้เชิงโครงสร้างและไวยากรณ์ของผู้แปลเป็นเรื่องสำคัญมาก แม้จะมีปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อการแปลสารต้นฉบับเช่นกัน เช่น ความรู้ในกระบวนการแปล รวมถึงการเลือกใช้เทคนิคการแปลที่ไม่เหมาะสม แต่งานวิจัยเหล่านี้ก็ยังไม่ได้ศึกษาถึงรูปแบบของข้อผิดพลาดอันเกี่ยวเนื่องจากข้อมูลทางไวยากรณ์ประจำคำ การวิจัยครั้งนี้จึงจะอธิบายข้อผิดพลาดในอีกมิติหนึ่งนอกเหนือจากที่พบในงานวิจัยข้างต้นได้

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างจำนวน 115 คน จากจำนวนประชากรจำนวน 160 คน จากโครงการวิจัยเรื่อง ‘ความเข้าใจโครงสร้างและไวยากรณ์ภาษาอังกฤษที่ส่งผลต่อการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยบูรพา’ (สมภพ ใหญ่โสมนัง, 2563) และตัวอย่างกลุ่มใหม่อีกจำนวน 115 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย ตัวอย่างทั้งหมดเป็นนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยบูรพา และผ่านเกณฑ์การคัดเลือกตัวอย่างคือ เคยลงทะเบียนเรียนและมีผลการเรียนผ่านหรือไม่มีผลการเรียนเท่ากับ F และ W ในรายวิชา 22218159 โครงสร้างภาษาอังกฤษเบื้องต้น และ 22218259 โครงสร้างไวยากรณ์เพื่อการใช้ และในขณะที่ทำการเก็บข้อมูลนั้น ตัวอย่างกำลังลงทะเบียนเรียนรายวิชา 22336159 การแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย หรือ 22436159 การแปลธุรกิจเบื้องต้น

เครื่องมือ

แบบทดสอบการแปลคำนามภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย จำนวน 3 ข้อ ได้แก่

1. Although there wasn't a double room available for us tonight, we still felt relieved to know that there was some room for our heavy luggage.

2. I believe someone must have stopped work to have a smoke due to smoke all around the toilet.

3. The girl was covered with beautiful cloth very fashionably, but that boy was dressed in more fashionable clothes.

วิธีการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง จำนวน 115 คน ในโครงการวิจัยเรื่อง 'ความเข้าใจโครงสร้างและไวยากรณ์ภาษาอังกฤษที่ส่งผลต่อการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษมหาวิทยาลัยบูรพา' (สมภพ ไหญ่ไธมานัง, 2563) ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561 และเก็บรวบรวมใหม่อีกครั้งในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ในตัวอย่าง จำนวน 115 คน โดยใช้แบบทดสอบการแปลในการเก็บข้อมูลซึ่งผ่านการหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และปรับปรุงแก้ไขจนแบบทดสอบทุกข้อได้ค่าความตรงของเนื้อหา เท่ากับ 0.8 – 1 และได้ตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability) ด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของเครื่องมือเท่ากับ 0.813

แบบทดสอบการแปลนี้วัดผลการแปลด้านโครงสร้างและไวยากรณ์ 10 ประเด็น จำนวน 30 ข้อ การแปลคำนามเป็นประเด็นหนึ่งในการรวบรวมข้อมูล ตัวอย่างใช้เวลาในการทดสอบทุกประเด็น 1 ชั่วโมง 15 นาที และไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้พจนานุกรมหรืออุปกรณ์อื่นใดช่วยในการแปลเพื่อวัดความเข้าใจด้านโครงสร้างและไวยากรณ์ที่ส่งผลต่อการแปลได้อย่างแท้จริง

หลังการทดสอบแล้วเสร็จ ผู้วิจัยได้รวบรวมบทแปลทั้งหมด แล้วแยกบทแปลคำนามออกจากบทแปลประเด็นอื่น ๆ เพื่อนำมาตรวจสอบความถูกต้องโดยใช้เกณฑ์ความเทียบเคียงด้านความหมายของต้นฉบับและฉบับแปล และภาษาฉบับแปลถูกต้องเหมาะสม ดังที่ได้ทบทวนแนวคิดที่เกี่ยวข้อง บทแปลใดที่มีลักษณะไม่เป็นตามเกณฑ์ดังกล่าวจะถือว่าเป็นบทแปลที่มีข้อผิดพลาด ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสามารถแยกบทแปลคำนามที่ถูกต้องออกจากบทแปลที่มีข้อผิดพลาดได้ แล้วจึงนำบทแปลที่มีข้อผิดพลาดมาวิเคราะห์หาลักษณะข้อผิดพลาดในการสื่อความหมายของคำนามต้นฉบับ การนำเสนอข้อมูลและอภิปรายผลจะมุ่งแสดงให้เห็นลักษณะหรือรูปแบบการสูญเสียความหมายตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย และเนื่องด้วยยังไม่มีงานวิจัยอื่นใดที่แยกประเภทของข้อผิดพลาดในการแปลคำนามในรูปแบบที่งานวิจัยนี้ดำเนินการ การนำเสนอข้อมูลและอภิปรายลักษณะการสูญเสียความหมายนี้จึงเป็นข้อค้นพบใหม่จากการศึกษาครั้งนี้ และไม่ได้ใช้การจัดหมวดหมู่จากงานวิจัยใด ๆ ทั้งสิ้น

ทั้งนี้การเก็บข้อมูลดำเนินการใน 2 ช่วงเวลาแต่ไม่มีผลต่อการทดสอบ เพราะใช้ระเบียบวิธีในการเก็บข้อมูลอันเดียวกัน และตัวอย่างทั้งหมดเป็นไปตามเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยอันเดียวกัน

ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์รูปแบบการสูญเสียความหมายของสารต้นฉบับที่ปรากฏในฉบับแปลนั้น ผู้วิจัยได้นำเอาข้อมูลทางไวยากรณ์ประจำคำของคำนามภาษาอังกฤษมาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ข้อมูลทางด้านไวยากรณ์ดังกล่าวแบ่งคำนามภาษาอังกฤษออกเป็นคำนามนับได้และคำนามนับไม่ได้ ซึ่งมีผลต่อการเลือกใช้หลักการไวยากรณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การสร้างความสอดคล้องระหว่างภาคประธานและคำกริยา (subject-verb agreement) เมื่อสร้างโครงสร้างภาษาระดับประโยค และยังมีผลต่อความหมายด้วย ประเด็นนี้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการแปลที่ผู้แปลต้องตระหนักรู้ คำนามบางคำมีรูปเหมือนกัน แต่หากมีข้อมูลทางไวยากรณ์ดังกล่าวแตกต่างกัน ความหมายประจำคำานั้นก็จะแตกต่างกันด้วย แม้อาจจะมีความหมายใกล้เคียงกันหรือมีความเกี่ยวข้องกันบางประการก็ตาม ดังนั้นข้อมูลทางไวยากรณ์นี้จึงส่งผลโดยตรงต่อความหมายและมีอิทธิพลต่อการแปล ผู้วิจัยจึงนำเอาข้อมูลทางไวยากรณ์ดังกล่าวมาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ เพื่อหาลักษณะหรือรูปแบบการสูญเสียความหมายของสารต้นฉบับซึ่งเป็นข้อผิดพลาดในการแปลคำนามในภาษาอังกฤษ และพบข้อผิดพลาดในการถ่ายทอดความหมายของคำนามนับได้และนับไม่ได้ในลักษณะดังต่อไปนี้

1. การไม่ถ่ายทอดความหมายคำนาม

ในบริบทนี้ผู้แปลไม่ได้ถ่ายทอดความหมายของคำนาม ทำให้ความหมายไม่เทียบเท่ากับต้นฉบับ คือความหมายของต้นฉบับสูญเสียไป จากข้อมูลการละ ไม่แปลคำนามจะพบในกรณีการแปลคำนามนับไม่ได้เท่านั้น ตัวอย่างต่อไปนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้แปลไม่ได้ถ่ายทอดความหมายของคำนามนับไม่ได้ คือ smoke และ cloth

(9) I believe someone must have stopped work to have a **smoke** due to **smoke** all around the toilet.

a. ฉันเชื่อว่าต้องมีใครสักคนที่หนึ่งงานเพื่อไปสูบบุหรี่แถว ๆ ห้องน้ำ []

b. ฉันเชื่อว่าบางคนจะต้องหยุดทำงานกลางคัน แล้วออกมาสูบบุหรี่แถว ๆ ห้องน้ำ []

(10) The girl was covered with beautiful **cloth** very fashionably, but that boy was dressed in more fashionable **clothes**.

- a. เด็กผู้หญิงคลุมตัว [] อย่างสวยงามตามนิยม แต่เด็กผู้ชายกลับแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าที่สวยงามกว่า
- b. ผู้หญิงจะแต่งกาย [] สวย ๆ ทันสมัยมาก ๆ แต่ผู้ชายคนนั้นแต่งตัวทันสมัยมากกว่าพวกผู้หญิงเสียอีก

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แปลไม่ได้ถ่ายทอดความหมายของ smoke และ cloth ซึ่งเป็นคำนามนับไม่ได้ ในขณะเดียวกัน ผู้แปลได้ถ่ายทอดความหมายของคำนามนับได้ที่มีรูปเดียวกันนี้ได้ถูกต้อง

2. การถ่ายทอดความหมายคำนามด้วยกริยาลี

(11) I believe someone must have stopped work to have a **smoke** due to **smoke** all around the toilet.

- a. ฉันเชื่อว่าบางคนต้องหยุดทำงานเพื่อสูบบุหรี่ และก็จะไปสูบบุหรี่แถวรอบ ๆ บริเวณห้องน้ำ
- b. ฉันเชื่อว่าบางคนต้องหยุดทำงานเพื่อสูบบุหรี่เนื่องจาก ต้องไปสูบบุหรี่ในห้องน้ำ

ข้อผิดพลาดในลักษณะนี้เกิดจากการที่รูปของคำว่า smoke เป็นได้ทั้งคำนามนับได้ ซึ่งแปลว่า 'การสูบบุหรี่' หรือ 'บุหรี่' คำนามนับไม่ได้ ซึ่งแปลว่า 'ควันบุหรี่' และคำกริยา ซึ่งแปลว่า 'สูบบุหรี่' ผู้แปลไม่สามารถวิเคราะห์บริบทที่จะช่วยพิจารณาประเภทของคำว่า smoke นี้ได้ และอาจไม่รู้ความหมายของหน่วย due to ดังนั้นเมื่อปรากฏคำว่า to ผู้แปลจึงพิจารณาว่า คำว่า smoke ทำหน้าที่เป็นคำกริยา โครงสร้างนี้จึงเป็นโครงสร้าง (to infinitive) verb phrases

3. การถ่ายทอดความหมายคำนามที่แตกต่างจากข้อมูลทางไวยากรณ์ประจำคำ

รูปแบบการสูญเสียความหมายของสารต้นฉบับนี้เป็นการแปลคำนามผิดประเภทตามคุณลักษณะการนับได้หรือนับไม่ได้ จากข้อมูลทั้งหมดผู้วิจัยพบเพียงลักษณะเดียวเท่านั้นคือ ผู้แปลถ่ายทอดความหมายของคำนามนับไม่ได้ด้วยความหมายของคำนามนับได้ ไม่พบในลักษณะตรงข้ามคือ ไม่มีการถ่ายทอดความหมายของคำนามนับได้ด้วยความหมายของคำนามนับไม่ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(12) Although there wasn't a double **room** available for us tonight, we still felt relieved to know that there was some **room** for our heavy luggage.

- a. ถึงแม้ว่าจะไม่มีห้องพักรู้อย่างสำหรับเราคืนนี้ แต่เราก็ตีใจดีที่รู้ว่ายังมีห้องว่างที่จะเก็บกระเป๋าเดินทางที่หนักของเรา

- b. แม้ห้องเตี้ยๆ จะไม่มีวางให้พวกเราคืบนี้ แต่พวกเราที่ใจชื้นที่มีห้องว่าง
เหลืออยู่บ้างสำหรับกระเป๋านาฬิกาใหญ่ของพวกเรา

(13) I believe someone must have stopped work to have a **smoke** due to **smoke**
all around the toilet.

- a. ฉันเชื่อว่าบางคนน่าจะไปสูบบุหรี่ เพราะบุหรี่มีอยู่ทั่วห้องน้ำเลย
b. ฉันว่าบางคนจะต้องหยุดงานไปสูบบุหรี่แน่เลย เพราะเห็นบุหรี่อยู่ที่ห้องน้ำ

(14) The girl was covered with beautiful **cloth** very fashionably, but that boy was
dressed in more fashionable **clothes**.

- a. เด็กผู้หญิงคนนั้นมีเสื้อผ้าสวยงามปกปิดตัวเธอแบบทันสมัยมาก แต่เด็กผู้ชาย
คนนั้นแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าที่ทันสมัยกว่า
b. เด็กผู้หญิงถูกปกคลุมไปด้วยเสื้อผ้าที่สวยงามที่มีแฟชั่นเป็นอย่างมาก แต่
เด็กผู้ชายถูกแต่งตัวไปด้วยเสื้อผ้าที่ทันสมัยกว่า

ผู้แปลจะให้ความหมายของ a room และ room ด้วยถ้อยคำเดียวกันว่า 'ห้อง' a smoke และ
smoke ด้วยถ้อยคำเดียวกันว่า 'บุหรี่' พร้อมทั้ง clothes และ cloth ด้วยถ้อยคำเดียวกันว่า 'เสื้อผ้า'

4. การถ่ายทอดความหมายค่านามตรงตามข้อมูลทางไวยากรณ์ประจำคำ แต่ความหมาย ประจำคำไม่ตรงตามต้นฉบับ

(15) The girl was covered with beautiful cloth very fashionably, but that boy was
dressed in more fashionable **clothes**.

- a. เด็กผู้หญิงใส่เสื้อผ้าสวยงามตามแฟชั่นมาก ๆ แต่เด็กผู้ชายก็ใส่เสื้อโค้ทที่เป็น
แฟชั่นมาก
b. เด็กผู้หญิงใส่เสื้อโค้ทที่สวยงามและทันสมัย แต่เด็กผู้ชายใส่ชุดเดรสที่ทันสมัย
กว่าเสียอีก
c. ผู้หญิงถูกคลุมไปด้วยเครื่องแต่งกายสวย ๆ และทันสมัย แต่ผู้ชายคนนั้นถูกสวม
ใส่อยู่ในชุดทำงานที่ทันสมัยกว่า

ในการสูญเสียความหมายรูปแบบนี้ ผู้แปลมักจะเข้าใจเรื่องความหมายของค่านามนับได้หรือนับ
ไม่ได้ที่แตกต่างกัน แต่การสูญเสียความหมายที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการเลือกใช้ถ้อยคำที่ให้ความหมายเจาะจง
เกินไปจากต้นฉบับ ดังตัวอย่างข้างต้น ความหมายหรือสารของต้นฉบับสูญหายไป แม้ clothes จะเป็น
ค่านามนับได้และแปลว่า 'เสื้อผ้า' แต่ผู้แปลกลับให้ข้อมูลประเภทเสื้อผ้า บทแปลเป็นการชี้เฉพาะเจาะจง

ประเภทของเสื้อผ้าว่าเป็น ‘เสื้อโค้ท ชุดเดรส ชุดทำงาน’ ซึ่งสื่อความหมายไม่ถูกต้องตามต้นฉบับ ลักษณะเช่นนี้จึงถือว่า ผู้แปลไม่ได้รักษาความหมายของต้นฉบับ เป็นการถ่ายทอดความหมายเกินต้นฉบับ

5. การถ่ายทอดความหมายคำนามด้วยการทับศัพท์หรือการถ่ายเสียง

ผู้วิจัยพบว่า ผู้แปลไม่ได้ถ่ายทอดความหมายของคำนามบางคำโดยวิธีการแทนที่คำนามต้นฉบับ ด้วยรูปคำนามที่อ้างอิงถึงสิ่งเดียวกันในฉบับแปล แต่ผู้แปลใช้วิธีการเก็บคำภาษาอังกฤษของต้นฉบับไว้ในฉบับแปล หรือผู้แปลได้ถ่ายเสียงคำนามในฉบับแปลให้ใกล้เคียงกับคำนามภาษาอังกฤษต้นฉบับ และไม่ได้ให้ความหมายอื่นใดประกอบ ลักษณะการแปลเช่นนี้อาจทำให้ผู้อ่านฉบับแปลไม่ได้รับสารต้นฉบับ เพราะคำศัพท์เหล่านี้อาจไม่ได้เป็นที่รู้จักในสังคมฉบับแปลมากพอที่ทุกคนจะรับรู้ร่วมกันได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(16) Although there wasn't a double room available for us tonight, we still felt relieved to know that there was some room for our heavy luggage.

- a. ถึงแม้ว่าจะไม่มี double room ว่างสำหรับพวกเราในคืนนี้ แต่พวกเราก็ยังคงที่จะอยากได้อินวอย่งพอมีสักห้องสำหรับกระเป๋าเดินทางที่หนักของพวกเรา
- b. แม้ double room จะไม่ว่างสำหรับเราคืนนี้ พวกเขายังดีใจที่รู้ว่ามึห้องว่างเก็บของสำหรับกระเป๋าใบหนักของเรา
- c. แม้ว่าที่นั้จะไม่มีดับเบิ้ลรูมว่างเพียงพอสำหรับพวกเราในคืนนี้ พวกเขายังคงอยู่เพื่อที่จะหว่าแล้วที่ไหนกันที่พอจะมีห้องว่างสำหรับพวกเราในคืนนี้

จากลักษณะดังกล่าวข้างต้น ถือว่าผู้แปลยังไม่ได้ทำหน้าที่ถ่ายทอดสารของต้นฉบับไว้ในฉบับแปลอย่างสมบูรณ์ เป็นเพียงการเก็บคำนามต้นฉบับไว้ในฉบับแปลในรูปแบบการถ่ายเสียง หรือการคัดลอกรูปคำนามต้นฉบับไว้ในฉบับแปลเท่านั้น ทำให้ฉบับแปลยังไม่อาจสื่อสารตามต้นฉบับได้

สรุปและอภิปรายผล

ลักษณะรูปแบบการสูญเสียความหมายของคำนามต้นฉบับมีทั้งหมด 5 รูปแบบ ซึ่งอาจจัดหมวดหมู่ได้คือ 1) ผู้แปลไม่ได้ถ่ายทอดความหมายของคำนาม คือผู้แปลละหรือไม่แปลน่านามในประโยค รวมถึงไม่ได้ใช้กลวิธีอื่นใดในการสื่อความหมาย แต่กลับถ่ายเสียงหรือให้การทับศัพท์ ผู้วิจัยพิจารณาว่า ผู้แปลยังไม่ได้ทำหน้าที่ในการแปล 2) ผู้แปลถ่ายทอดความหมายของคำนามไปเป็นหน่วยอื่นหรือด้วยถ้อยคำอื่น เช่น กริยาวลี คำแสดงข้อมูลทางไวยากรณ์ที่คลาดเคลื่อนจากต้นฉบับ และความหมายประจำคำของคำนามผิด ผู้แปลได้ทำหน้าที่ของตัวเองแต่ยังพบข้อบกพร่อง

จากข้อมูลการวิจัย สาเหตุหลักของการสูญเสียความหมายของสารต้นฉบับน่าจะเกิดจากความไม่เข้าใจไวยากรณ์ภาษาต้นฉบับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ัญญรัตน์ ปาณะกุล (2562) สุพรรณิ อาศัยราช

และคณะ (2560) ณัฐมา พงศ์ไพโรจน์ และปริมา มัลลิกะมาส (2547) และ Pojprasat (2007) ส่วนงานวิจัยของ Chaiyo (2020) ก็พบว่า สาเหตุหลักของข้อผิดพลาดในการแปลนอกจากจะมาจากการขาดความรู้ทางไวยากรณ์แล้ว ยังเกิดจากการขาดความรู้ทางด้านกระบวนการแปลอีกด้วย ผลการวิจัยในบทความนี้อาจมีประเด็นด้านการตีความสารเกินต้นฉบับและการละหรือไม่แปลที่เป็นกิจกรรมทางภาษาที่กระทำในกระบวนการแปลได้ แต่อย่างไรก็ดี งานวิจัยครั้งนี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาข้อผิดพลาดกับกระบวนการแปลของตัวอย่าง ดังนั้นจึงอาจไม่สามารถวิเคราะห์ข้อผิดพลาดอันเกิดจากกระบวนการแปลได้อย่างเหมาะสม ข้อมูลที่ปรากฏอาจไม่สามารถสรุปเช่นนั้นได้ จึงอาจมีการศึกษาเชิงลึกในประเด็นนี้ได้

นอกจากนี้แล้วข้อมูลการสูญเสียความหมายในงานวิจัยนี้มักจะเกิดขึ้นกับการแปลคำนามที่นับไม่ได้ สิ่งนี้ให้ข้อสันนิษฐานว่า การแปลคำนามนับได้นั้นอาจจะเป็นปัญหามากกว่าการแปลคำนามนับได้อาจเป็นเพราะเป็นคำศัพท์ที่คุ้นเคยมากกว่า หรือผู้แปลรับรู้ความหมายของคำนามนับได้มากกว่าคำนามนับไม่ได้เมื่อมีรูปคำนามพ้องกัน ทั้งนี้รูปแบบการสูญเสียความหมายที่ผู้แปลถ่ายทอดความหมายของคำนามด้วยข้อมูลทางไวยากรณ์ที่ผิดหรือแตกต่างจากข้อมูลประจำคำนามก็อาจช่วยสนับสนุนข้อสันนิษฐานดังกล่าว เพราะผู้วิจัยพบข้อมูลในลักษณะเดียวกันคือ ผู้แปลให้ความหมายของคำนามนับไม่ได้ด้วยความหมายของคำนามนับได้เท่านั้น ไม่พบลักษณะตรงข้าม ผู้แปลจะคุ้นเคยความหมายของคำนามนับได้มากกว่าความหมายของคำนามนับไม่ได้ เพื่อพิสูจน์ข้อสันนิษฐานดังกล่าว อาจทำการศึกษาในเชิงการรับรู้ภาษา (acquisition) ในกลุ่มคนไทยต่อไปได้

รูปแบบการสูญเสียความหมายของสารต้นฉบับโดยการถ่ายทอดคำนามด้วยโครงสร้างอื่น เช่น กริยาลีสามารถสะท้อนให้เห็นอิทธิพลเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการแปลได้เป็นอย่างดี ข้อผิดพลาดนี้เกิดจากการที่ผู้แปลไม่รู้ ไม่เข้าใจแนวคิดเรื่อง constituent ในบริบทนี้คำบุพบท to เป็นส่วนหนึ่งของ due ไม่ได้มีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างและความหมายอย่างใกล้ชิดกับคำว่า smoke ที่ทำหน้าที่เป็นคำนาม หมายความว่า to ไม่ได้เป็นส่วนประกอบของคำว่า smoke ด้วยเหตุนี้ คำว่า smoke จึงไม่ใช่คำกริยาที่ตามหลัง to คำบุพบท to เป็นส่วนประกอบของ due หน่วยคำทั้ง 2 หน่วยประกอบกันเป็นหนึ่งหน่วยว่า due to มีความหมายและโครงสร้างถูกต้องในภาษาอังกฤษ นั่นหมายความว่า to มีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างและความหมายอย่างใกล้ชิดกับคำว่า due คำว่า to ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องใด ๆ กับคำว่า smoke ดังนั้น to smoke ไม่ได้เป็นหน่วยที่เรียกว่า constituent ผู้แปลจึงไม่ควรพิจารณาได้ว่า คำว่า smoke ในบริบท due to smoke เป็นคำกริยา การถ่ายทอดความหมายของคำนามเป็นกริยาลีในบริบทนี้จึงสื่อความหมายผิด เกิดการสูญเสียความหมายของสารต้นฉบับ และสะท้อนให้เห็นว่า โครงสร้างมีผลต่อความหมาย และโครงสร้างก็จะช่วยในการวิเคราะห์ประเภทหรือชนิดของคำอันนำไปสู่การแปลที่ถูกต้องได้เช่นกัน การแปลที่มีประสิทธิภาพจึงเกิดจากความเข้าใจเชิงโครงสร้างและไวยากรณ์ของผู้แปลอย่างลึกซึ้ง

ความหมายของสารต้นฉบับอาจสูญเสียได้หากผู้แปลตีความสารเกินต้นฉบับ จากข้อมูลผู้แปลใช้ถ้อยคำที่เจาะจงหรือชี้เฉพาะทางด้านความหมายของสารต้นฉบับ ลักษณะเช่นนี้ถือเป็นการแปลเกิน (over translation) คือ การเพิ่มเติมความหมายอันเป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้แปลลงบนบทแปล ทำให้ความหมายบิดเบือน ไม่ตรงกันกับสารของต้นฉบับ (สุพรรณิ ปิ่นมณี, 2555, หน้า 262) ผู้แปลควรถ่ายทอดความหมายด้วยคำว่า 'เสื้อผ้า' จากคำแปล 'เสื้อโค้ท เสื้อโค้ด ชุดเดรส ชุดทำงาน' ผู้แปลได้ถ่ายทอดสารต้นฉบับด้วยความหมายของคำนามนับได้ แต่ไม่มีบริบทใดที่จะสนับสนุนการเลือกใช้ถ้อยคำที่ให้ความหมายชี้เฉพาะประเภทของเสื้อผ้างดคำแปล สิ่งนี้อาจแสดงให้เห็นว่า ผู้แปลเข้าใจในความต่างของความหมายอันเกิดจากข้อมูลทางไวยากรณ์ในเรื่องการนับได้หรือนับไม่ได้ระหว่างคำนามทั้ง 2 ประเภท แต่ไม่ได้ตระหนักถึงเรื่องการถ่ายทอดความหมายเกินต้นฉบับและอาจใช้ประสบการณ์ของตนเองในการตีความ

ลักษณะข้อผิดพลาดข้างต้นล้วนส่งผลต่อการสื่อสารของต้นฉบับ การถ่ายทอดสารให้เทียบเคียงกับต้นฉบับจึงเป็นหน้าที่รับผิดชอบหลักของผู้แปล เพื่อให้การแปลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการสร้างความเข้าใจระหว่างผู้คนที่มีความต่างทางด้านภาษาและวัฒนธรรม ผู้แปลต้องทำหน้าที่ตัวเองให้ครบถ้วน ผู้แปลควรคำนึงว่า ผู้รับสารในฉบับแปลจะเข้าใจสารที่ต้นฉบับสื่อหรือไม่ ในกรณีการสูญเสียความหมายอันเกิดจากการถ่ายเสียงหรือให้คำทับศัพท์ดังที่พบในงานวิจัยครั้งนี้ เกิดจากผู้แปลถ่ายทอดต้นฉบับด้วยการเก็บรูปของคำต้นฉบับหรือเสียงไว้ในฉบับแปล ไม่มีการปรับเปลี่ยนถ้อยคำให้ผู้รับสารเข้าใจสารนั้น ๆ ได้ เพราะเห็นว่าฉบับแปลนั้นอาจเป็นที่คุ้นเคยของผู้รับสารฉบับแปล เป็นการเลือกเก็บถ้อยคำหรือลักษณะโครงสร้างหรือไวยากรณ์ภาษาอังกฤษไว้ในฉบับแปลโดยไม่ได้สร้างวิธีการสื่อความหมายในรูปแบบอื่นใด เช่น การใช้เทคนิคการปรับบทแปล ผู้วิจัยจึงพิจารณาว่า เป็นข้อบกพร่องเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของผู้แปล เพราะเป็นไปได้ว่าผู้รับสารฉบับแปลบางส่วนอาจไม่คุ้นเคยกับคำทับศัพท์ภาษาต้นฉบับนั้นก็ว่าได้ ดังนั้นความหมายของต้นฉบับจึงอาจสูญหายไปอันเกิดจากการทำหน้าที่ของผู้แปลที่ยังไม่สมบูรณ์ ผู้แปลควรต้องหาคำทับศัพท์ที่มีความหมายเทียบเคียง หรือศึกษาวิธีการปรับบทแปลเพื่อให้ฉบับแปลสามารถสื่อสารหรือความหมายของต้นฉบับได้

การเข้าใจลักษณะหรือรูปแบบการสูญเสียความหมายซึ่งเป็นข้อผิดพลาดในการแปลคำนามจึงสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการแปลอันเกิดจากโครงสร้างหรือไวยากรณ์ได้ หากผู้แปลเรียนรู้กลไกหรือรูปแบบข้อผิดพลาดเหล่านี้และทำความเข้าใจก็ย่อมสามารถเลี่ยงความสูญเสียทางด้านความหมายของต้นฉบับในลักษณะเช่นนี้ได้ และนำไปสู่การวิเคราะห์หารูปแบบกลวิธีในการแปลเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ผลการวิจัยในครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ข้อมูลทางไวยากรณ์ของคำนามเป็นปัจจัยกำหนดความหมายที่แตกต่างกันในคำนามที่มีรูปคำพ้องกัน ผู้แปลต้องตระหนักข้อเท็จจริงนี้และมีความรู้ความชำนาญในภาษา

เพื่อการวิเคราะห์ ผู้แปลต้องใช้หลักไวยากรณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาข้อมูลทางไวยากรณ์ว่าคำนามนั้นนับได้หรือไม่ และเพื่อให้เข้าถึงกลวิธีการแปลที่เหมาะสมต่อไป ดังนั้นในโอกาสหน้าอาจมีการศึกษาถึงกลวิธีการหลักเลี่ยงข้อผิดพลาดหรือกลยุทธ์ในการแปลคำนามเพื่อให้สื่อความหมายได้ถูกต้องตามบริบทและการเลือกใช้ถ้อยคำ รวมถึงวิเคราะห์การการแปลคำนามในตัวบทภาษาอื่น ๆ เป็นต้น นอกจากนี้มีความเป็นไปได้ว่า นอกจากผู้แปลจะไม่ได้ตระหนักถึงเรื่องความนับได้หรือไม่ได้ของคำนามภาษาอังกฤษแล้วข้อผิดพลาดในการแปลคำนามก็อาจเกิดจากคลังคำศัพท์คำนามและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีอยู่อย่างจำกัดซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อการแปลคำนามให้ถูกต้องได้ ประเด็นนี้จึงอาจจะนำไปศึกษาต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐมา พงศ์ไพโรจน์, และปรีมา มัลลิกะมาส. (2547). อิทธิพลของภาษาอังกฤษในบทแปลภาษาไทย. *วารสารอักษรศาสตร์*, 33(1), 69-110.
- ดวงตา สุพล. (2545). *ทฤษฎีและกลวิธีการแปล* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญรัตน์ ปาณะกุล. (2562). การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแปลของผู้สอบคัดเลือกเข้าศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแปลภาษาอังกฤษ-ไทย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. *วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์*, 38(2), 39-56.
- วรรณ วิมลเฉลา. (2543). *คู่มือสอนแปล* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมภพ ใหญ่ไธมานัง. (2563). *ความเข้าใจโครงสร้างและไวยากรณ์ภาษาอังกฤษที่ส่งผลต่อการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยบูรพา* [รายงานการวิจัย]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สัญญา สายบัว. (2540). *หลักการแปล* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพรรณิ ปิ่นมณี. (2548). *การแปลขั้นสูง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพรรณิ ปิ่นมณี. (2555). *แปลผิด-แปลถูก คัมภีร์การแปลยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพรรณิ อาศัยราช, ทศนีย์ จันตียะ, และจิราภรณ์ กาแก้ว. (2560). ปัญหาและกลวิธีการแปลบทความทางการศึกษาจากภาษาอังกฤษเป็นไทยของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษศึกษา. *วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์*, 1(1), 71-85.

- Chaiyo, P. (2020) . Errors in translating articles from English into Thai: Translation process or grammatical knowledge. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 10(7), 725-731.
- Pojprasat, S. (2007) . *An analysis of translation errors made by Mattayomsuksa 6 students* (Unpublished Master's Thesis). Bangkok: Srinakharinwirot University.

การแบ่งวรรณะด้านวิถีชีวิตจากวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

Caste Division in Parts of Ways of Life from M.R. Kukrit Pramoj's Works

เจ็อง ถิ หั่ง¹Truong Thi Hang²

(Received: 20 February 2024; Revised: 10 May 2024; Accepted: 20 May 2024)

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้ศึกษาการแบ่งวรรณะด้านวิถีชีวิตจากการประมวลวรรณกรรมทั้งบันเทิงคดีและสารคดีของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จำนวน 10 เรื่อง การศึกษาทำให้ทราบว่า การประกอบอาชีพ ที่อยู่อาศัย ภาชนะ พาหนะ และการแต่งกาย ล้วนเป็นเครื่องแบ่งแยกกลุ่มชนต่าง ๆ ในสมัยโบราณ การประกอบอาชีพได้สะท้อนการแบ่งวรรณะในสังคมญี่ปุ่นช่วงก่อนจะมีการปฏิรูป ที่อยู่อาศัยช่วยบ่งบอกฐานะของบุคคลในยุโรปยุคกลาง ประเทศเคนยาสมัยที่ยังเป็นอาณานิคมของอังกฤษ รวมถึงสังคมจีน ไทย และขอมสมัยโบราณ ภาชนะที่ใช้ทำให้ทราบบรรดาศักดิ์และฐานะทางเศรษฐกิจของชาวไทยและขอม ส่วนการแต่งกายทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างเด็กชายในวรรณะพราหมณ์ กษัตริย์และไวยศะของอินเดีย สตรีชั้นสูงกับสามัญชนสมัยราชวงศ์ใต้แข็งของจีน ชาวยิวกับชาวตะวันตกในยุโรปยุคกลาง และกลุ่มใจรักกับคนทั่วไปในประเทศญี่ปุ่น

คำสำคัญ: วรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, การแบ่งวรรณะ, วิถีชีวิต

Abstract

This article explores caste divisions and ways of life through an analysis of 10 works, both fiction and non-fiction, by M.R. Kukrit Pramoj. The study highlights that caste divisions in ancient societies were reflected through various elements, including occupation, housing, utensils, clothing, and language. Occupations tied to caste systems were evident in pre-Reform Japan. Housing, as an indicator of social status, revealed patterns of segregated living among groups such as Jews and Westerners in medieval Europe, British colonists and Kenyans during the British colonial period, and people in Chinese, Thai, and Khmer societies. Utensils also served as markers of social and economic status, particularly in ancient Thai and Khmer communities. Clothing further underscored caste distinctions, as seen in the attire of boys belonging to the Brahmin, Kshatriya, and Vaishya castes, each with unique styles. Similarly, high-ranking women in the Chinese Taisheng dynasty wore attire that distinguished them from ordinary women. Other

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

² Associate Professor Dr., Program in Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University

examples include the separation of Jews and Westerners in medieval Europe, the Jori group in Japan, and various social groups across different cultures worldwide.

Keywords: M.R. Kukrit Pramoj's works, Caste divisions, Ways of life

บทนำ

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนักปราชญ์ที่มีบทบาทสำคัญต่อประเทศไทยทั้งในด้านการเมือง การปกครอง ด้านหนังสือพิมพ์ ด้านการศึกษา ด้านการประพันธ์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการธำรงรักษา ความเป็นไทย ประเวศ แดงดา (2554) กล่าวไว้ในส่วนคำนำของหนังสือ “คึกฤทธิ์ ที่สุดของความเป็นไทย” ว่า ความเป็นไทยของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช แสดงออกจากชีวิตจิตใจ ที่อยู่อาศัย และอาหารการกิน ซึ่งสัมผัส รับรู้ได้จากร่องรอยอันเป็นวัตถุที่ยังหลงเหลืออยู่และจากการอ่านงานประพันธ์จำนวนมากของเขา ในสมัยยังมีชีวิตอยู่ บ้านพักของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่ซอยสวนพลูและดอยขุนตานได้รับความสนใจจากผู้คน จำนวนมาก ไม่เพียงเพราะเจ้าของบ้านเป็นคนมีชื่อเสียงอย่างเดียว แต่ยังเนื่องด้วยคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ และโบราณคดีของเรือนทรงไทยทั้งสองหลัง “ความเป็นไทย” ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ยังแสดงออกจากอาหารการกิน ซึ่งนอกจากเขาจะมีความรู้อย่างกว้างขวางแล้ว ยังสามารถทำอาหารได้อย่างชำนาญ หลายประเภท ‘รงค์ วงษ์สวรรค์ (ม.ป.ป.) เขียนไว้ในส่วนต้นของหนังสือ “คึกฤทธิ์ แสบสันต์” ว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นคนมีรสนิยมสูงในการใช้ชีวิต ขณะเดียวกันผลงานของเขาก็ชี้ชัดว่า เขาชื่นชอบอาหารพื้นบ้าน ของไทยและรู้ประวัติความเป็นมาของอาหารแต่ละอย่างอย่างลึกซึ้ง

นอกจากความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมไทยอย่างถ่องแท้จนได้รับฉายาว่า “ที่สุดแห่งความเป็นไทย” แล้ว ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ยังเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียม ประเพณีของต่างประเทศชนิดที่ยากจะหาใครเสมอเหมือน ประจักษ์จากผลงานประเภทนวนิยายอิง ประวัติศาสตร์อย่าง “สุสีไทเฮา” และ “ฮวนัน” สารคดีระดับบรมครู อาทิ “เมืองมายา” “ยิว” “ฝรั่งศักดินา” “ถกเขมร” “ธรรมแห่งอริยะ” “พม่าเสียเมือง” และ “ฉากญี่ปุ่น” รวมถึงผลงานเชิงวิพากษ์วิจารณ์ เช่น “สามก๊ก ฉบับนายทุน ตอน ‘เบ้งเฮ็กผู้ถูกกลืนทั้งเป็น’” และ “สามก๊กฉบับนายทุน ตอน ‘โจโฉ นายกษ ตลอดกาล’” ฯลฯ ผลงานดังที่กล่าวมาไม่เพียงให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาและวิถีชีวิตของประชาชนในประเทศต่าง ๆ แต่ยัง ทำให้เห็นลักษณะที่หลากหลายของการแบ่งวรรณะภายในสังคมเดียวกันด้วย การศึกษาประเด็นการแบ่ง วรรณะด้านวิถีชีวิตจากการประมวลวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ครั้งนี้ จึงเป็นการขยายขอบเขต ของการศึกษาเรื่อง “วรรณะ” เนื่องจากในหลายกรณี การแบ่งวรรณะได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ปฏิบัติกันมายาวนาน ไม่ใช่กฎเกณฑ์ที่ถูกกำหนดไว้เป็นตัวบทกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี นี้เองที่ทำให้ร่องรอยของการแบ่งแยกระหว่างกลุ่มชนยังคงปรากฏเรื่อยมาจนกระทั่งทุกวันนี้ ถึงแม้กฎหมาย จะกำหนดให้พลเมืองในประเทศเดียวกันมีสิทธิและหน้าที่เท่าเทียมกันแล้วก็ตาม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556, หน้า 1100) ได้กำหนดความหมายของคำว่า “วรรณะ” ไว้ว่า “น. สี เช่น เบญจวรรณ แปลว่า ๕ สี มักใช้เข้าคู่กับคำ สีสน เป็น สีสนวรรณะ; ผิว เช่น ขอให้เจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ, มักใช้เข้าคู่กับคำ ผิวพรรณ เป็น ผิวพรรณวรรณะ; ชั้นชน, ในสังคมฮินดูแบ่งคนออกเป็น ๔ วรรณะ คือ พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ ศูทร” ตามข้อมูลทางประวัติศาสตร์ การแบ่งแยกระหว่างกลุ่มชนต่าง ๆ มีขึ้นประมาณ 1,500 ปีก่อนพุทธกาลเมื่อชนเผ่าอริยะจากยุโรปอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานในชมพูทวีป การแบ่งแยกระหว่างกลุ่มที่เป็นอริยะกับชาวพื้นเมืองผู้เป็นเจ้าของดินแดนแต่เดิมทำให้เกิดระบบจตุรวรรณะ ประกอบด้วย พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ และศูทร โดยคนที่อยู่ในสามวรรณะแรกล้วนสืบเชื้อสายมาจากชนเผ่าอริยะที่เป็นคนผิวขาว ขณะที่ศูทรเป็นชาวพื้นเมืองผิวดำต้องอยู่ในวรรณะต่ำสุดและมีหน้าที่รับใช้กลุ่มชนที่มีฐานะเหนือกว่าตน

การแบ่งวรรณะในสังคมฮินดูมีพลวัตอย่างต่อเนื่อง จากเดิมที่เพียงอาศัยสีแห่งผิวกายเป็นเกณฑ์ในการตัดสิน ก็มีการเพิ่มเติมเงื่อนไขอื่น ๆ เข้ามา เช่น การได้เข้าสู่พิธีอุปนัยจะทำให้คนในวรรณะพราหมณ์ กษัตริย์ และแพศย์ มีความบริสุทธิ์กว่าคนในวรรณะศูทร การรู้พระเวททำให้พราหมณ์อยู่ในระดับสูงสุดของสังคม สามารถประกอบพิธีกรรมและได้รับความเคารพอย่างสูงจากวรรณะอื่น ฯลฯ ความแตกต่างด้านวิถีชีวิตเป็นอีกประเด็นที่น่าสนใจ ธรรมเนียมด้านการแต่งกาย การแต่งงานในวรรณะเดียวกัน และการดำเนินกิจวัตรประจำวันอย่างการใช้บ่อน้ำ การแตะเนื้อต้องตัว ฯลฯ ล้วนสะท้อนฐานะของบุคคลในสังคมอริยะ ดังนั้น เมื่อมองโดยภาพรวมแล้ว การแบ่งวรรณะจึงเป็นการแบ่งแยกระหว่างกลุ่มชนโดยอาศัยความแตกต่างบางอย่างมาเป็นหลักยึด การที่วัฒนธรรมพราหมณ์-ฮินดูมีอิทธิพลทั่วโลก ทำให้แนวคิดเรื่องการแบ่งวรรณะไม่เพียงปรากฏในชมพูทวีปอย่างเดียว แต่ยังเป็นທີ່ประจักษ์ในพื้นที่ซึ่งวัฒนธรรมพราหมณ์-ฮินดูแผ่ไปถึง (คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2556ข)

สมหวัง แก้วสุฟอง (2561, หน้า 123-124) ให้ความเห็นว่า แนวคิดที่ตอบโต้การแบ่งวรรณะในสังคมฮินดูเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อพระพุทธเจ้าสถาปนาพระพุทธศาสนา โดยเปิดรับบุคคลที่มาจากทุกชนชั้นวรรณะตามหลักที่ว่ามนุษย์มีความเสมอภาคในการเข้าถึงความหลุดพ้น อย่างไรก็ตาม แม้จะเชื่อมั่นว่าทุกคนมีสิทธิ์ที่จะเข้าถึงความหลุดพ้นอย่างเท่าเทียมกัน แต่พระพุทธเจ้าก็ยอมรับในความแตกต่างด้านศักยภาพของแต่ละปัจเจกบุคคล อันช่วยอธิบายว่าเพราะเหตุใดมนุษย์จึงไม่อาจบรรลุธรรมอย่างพร้อมเพรียงกันได้ พระพุทธเจ้าจึงแบ่งมนุษย์ออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ คนเลวที่ยังคงเลวอยู่เช่นเดิม คนเลวที่กลายเป็นคนดี คนเลวที่ก้าวพ้นความดีเลว (และบรรลุนิพพาน) คนดีที่กลายเป็นคนเลว คนดีที่ยังคงดีอยู่เช่นเดิม และคนดีที่ก้าวพ้นความดีเลว (และบรรลุนิพพาน) (อนาคาริกะ เดวิส และปรกณีย์ สิงห์สุริยา, 2554, หน้า 71) แนวคิดที่ว่าด้วยความแตกต่างดังที่กล่าวมา ช่วยให้เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์มากขึ้น และทำให้ประเด็นการแบ่งวรรณะสามารถมองในมุมมองที่กว้างขวางกว่าเดิม แทนที่จะเป็นเพียงการสังเกตที่ผิวพรรณวรรณะ

ในประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากเผ่าพันธุ์เดียวกัน มีลักษณะทางกายภาพ เช่น รูปร่างหน้าตาและผิวพรรณที่คล้าย ๆ กันอย่างชาวอังกฤษ ชาวไทย ชาวเขมร ชาวญี่ปุ่น ฯลฯ สีแห่งผิวกาย ย่อมไม่อาจใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งแยกระหว่างประชาชน แต่ต้องอาศัยหลักการอื่น ๆ เป็นต้นว่า ในสังคม อังกฤษสมัยปกครองด้วยระบอบฟิวดัลนั้น น้ำหนักของคำสาบานต่อศาลได้สะท้อนทั้งศักดิ์และฐานะของ บุคคล โดยคำสาบานของขุนนางชั้นบารอนหนึ่งคนมีน้ำหนักเท่ากับคำสาบานของคนสามัญถึงหกคน (คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2548, หน้า 72-74) หรือการทำสงครามเคยเป็นเอกสิทธิ์ของชนชั้นอัศวินในยุโรปยุคกลาง โดยเฉพาะในช่วงก่อนจะเกิดสงครามครูเสด (คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2545ก, หน้า 134-136) ในสังคมที่ได้รับ อิทธิพลของลัทธิไศเลนทร์อย่างสังคมไทย มีข้อห้ามไม่ให้เลือดกษัตริย์ตกถึงแผ่นดินเพราะจะทำให้พื้นดิน แห้งแล้ง ปลูกพืชผลไม่ขึ้นและอาณาประชาราษฎร์จะพลอยเดือดร้อนตามไปด้วย คติความเชื่อที่ว่ำนน้ำไปสู่ แบบแผนในการสำเร็จโทษเจ้านายไทยในสมัยก่อนที่ต้องทาบด้วยท่อนจันทน์ (คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2557, หน้า 19) เช่นเดียวกับการสำเร็จโทษพระบรมวงศ์พม่าในรัชสมัยพระเจ้าสิปโปคือ ใช้ท่อนจันทน์ทาบที่พระศอกด้านหลัง ตรงคอต่อถ้าเป็นเจ้านายฝ่ายหน้า และทาบที่พระศอกทางด้านหน้าตรงที่เป็นลูกกระเดือกหากเป็นเจ้านายฝ่ายใน (คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2561ข, หน้า 113-117) ในสังคมญี่ปุ่นสมัยโบราณ นักรบซามูไรเป็นชนชั้นสูง ได้รับเกียรติ และอภิสิทธิ์เหนือสามัญชน การรักษาเกียรติและความบริสุทธิ์จึงมีความสำคัญและยึดถือกันอย่างเคร่งครัด เมื่อเกิดความผิดพลาดขึ้น ชนชั้นซามูไรจะทำฮาราคิรีเพื่อทอบทูกุเกียรติและทำให้ตัวเองกลับมาบริสุทธิ์ใหม่ อีกครั้ง การทำฮาราคิรีที่เป็นเอกสิทธิ์ของชนชั้นนักรบไม่เพียงเป็นเครื่องแบ่งแยกระหว่างซามูไรกับสามัญชน แต่ยังเป็นเครื่องแบ่งแยกระหว่างเพศชาย-หญิง เพราะตามธรรมเนียม สตรีญี่ปุ่นจะไม่คว้านท้อง แต่ใช้วิธี การเชือดคอแทน (คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2561ก, หน้า 72-75) วรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่ปรากฏ ความแตกต่างด้านวิถีชีวิตอันทำให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างกลุ่มชนต่าง ๆ ในสังคมนั้น มีความหลากหลาย กล่าวคือ ไม่เพียงกอบประจวบจรดวรรณะในชมพูทวีปอย่างเดียว ทว่ายังครอบคลุมไปถึงประชาชนในยุโรป ยุคกลางและในภูมิภาคตะวันออกอย่างญี่ปุ่น ไทย และเขมร ในหลายกรณีความแตกต่างดังกล่าวก็ไม่ได้ บ่งบอกถึงการลำดับขั้นในสังคม แต่เป็นเพียงการจำกัดขอบเขตระหว่างกลุ่มในลักษณะเดียวกับที่ พระพุทธเจ้าเคยแบ่งกลุ่มมนุษย์ ในบทความชิ้นนี้ผู้วิจัยจึงใช้คำว่า “วรรณะ” แทนคำว่า “ชนชั้น” และมอง “วรรณะ” ในแง่ที่เป็นการแบ่งกลุ่มโดยมีความแตกต่างด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่เป็นหลัก

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556, หน้า 1119) ได้กำหนดนิยามของคำว่า “วิถีชีวิต” ไว้กว้าง ๆ ว่า “แนวทางในการดำเนินชีวิต” ขณะที่คึกฤทธิ์ ขวละมัย (2550, หน้า 17) มีความเห็นว่า วิถีชีวิตหมายถึงแบบแผนหรือแนวทางที่คนกลุ่มหนึ่งใช้ร่วมกัน หรือยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อ ๆ กันมาในการดำรงชีพ ซึ่งแสดงถึงการประกอบกิจกรรมเพื่อการอยู่รอด การพักผ่อน และความสุขที่ตัวเอง ต้องการและเห็นคุณค่า ส่วนชิคาโกญญ์ เล่าซู (2558, หน้า 13) ให้รายละเอียดเกี่ยวกับวิถีชีวิตว่า เป็นวัฒนธรรมของคนในสังคมตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีในการแสดงอารมณ์ พฤติกรรม

อุปนิสัย เป็นต้น ในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของแต่ละบุคคล แนวทางในการแสดงวิถีชีวิตของคนบางคน อาจเกิดจากการที่มีบุคคลทำเป็นต้นแบบแล้วมีการปฏิบัติสืบทอดกันมา วิถีชีวิตย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ที่สามารถตอบสนองความต้องการมากกว่าเดิม บุคคลย่อมเกิดความนิยมและในที่สุดก็อาจเลิกใช้วิถีชีวิตแบบเดิมได้

การแบ่งวรรณคดีด้านวิถีชีวิตปรากฏในวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จำนวน 10 เรื่อง และเมื่อพิจารณาตามหลักการทางวิชาการเกี่ยวกับวรรณคดีและวิถีชีวิตดังกล่าวข้างต้น สามารถจำแนกเป็นประเด็นย่อย ได้แก่ การแบ่งวรรณคดีด้านการประกอบอาชีพ การแบ่งวรรณคดีที่อยู่อาศัย การแบ่งวรรณคดีด้านภาษา และการแบ่งวรรณคดีด้านการแต่งกาย การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้นอกจากจะให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะการแบ่งกลุ่มในสังคมสมัยโบราณแล้ว ยังทำให้เห็นถึงพลวัตในกระบวนการต่อสู้เพื่อความเสมอภาคระหว่างชนชั้น อันนำไปสู่ผลเชิงประจักษ์ในปัจจุบันว่า พลเมืองในประเทศเดียวกันมีสิทธิและหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการแบ่งวรรณคดีด้านวิถีชีวิตของสังคมต่าง ๆ ที่นำเสนอในวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และดำเนินการวิจัยตาม 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวรรณคดีและวิถีชีวิต เพื่อใช้ประกอบการประมวลวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ทำให้สามารถพิจารณาประเด็นการแบ่งวรรณคดีในมุมมองที่เป็นการแบ่งกลุ่มโดยมีความแตกต่างด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่เป็นหลัก สำหรับการรวบรวมวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นั้น ผู้วิจัยรวบรวมทั้งประเภทสารคดีและบันเทิงคดี ทำให้ได้ตัวบทที่ใช้ในขั้นตอนการจัดกระทำข้อมูล จำนวน 87 เรื่อง จำแนกเป็นหมวดหมู่ ดังนี้

นวนิยาย จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ “กาเหว่าที่บางพลอง” (2532) “ไผ่แดง” (2552) “หลายชีวิต” (2553) “สี่แผ่นดิน” (2554) “สุสีไทเฮา” (2555) และ “สวนนัง” (2556)

เรื่องสั้น จำนวน 2 ชุด ได้แก่ “เรื่องสั้นคึกฤทธิ์ ฉบับสมบูรณ์ ชุด เพื่อนนอน” (2544) และ “ตลาดนัด” (2548)

วรรณกรรมวิจารณ์ จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ “ขุนช้างขุนแผน ฉบับอ่านใหม่” (2543) “สามก๊ก ฉบับนายทุน ตอน ‘เบ้งเฮ็กผู้ถูกกลืนทั้งเป็น’” (2544) “กฤษฎาภินิหารอันบัดบังมิได้” (2554) และ “สามก๊ก ฉบับนายทุน ตอน ‘โจโฉ นายกษัตริย์ตลอดกาล’” (2556)

วรรณกรรมแปล จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ “ราชมอน” (2543) และ “จอนะธัน ลิงส์ตัน นางนวล” (2544)

สารคดี จำนวน 13 เรื่อง ได้แก่ “โครงการกระดูกในตู้” (2504) “เมืองมายา” (2514) “ชมสวนด้วยกัน” (2533) “นิยายเซน” (2544) “ยิว” (2545) “ฝรั่งศักดิ์นา” (2548) “น้ำพริก” (2553) “ห้วงมหรณพ” (2554) “ถกเขมร” (2556) “ธรรมแห่งอริยะ” (2556) “เรื่องของลัทธิและนิยาย” (2557) “จากญี่ปุ่น” (2561) และ “พม่าเสียเมือง” (2561)

หนังสือรวมบทความที่เคยลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ จำนวน 24 เล่ม ได้แก่ “คึกฤทธิ์ว่า” (2505) “จากหน้า 5 หนังสือพิมพ์สยามรัฐ” (2512) “คึกฤทธิ์กับนักศึกษา” (2518) “จากหน้าห้า น.ส.พ. สยามรัฐ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ก่อนเป็นนายกรัฐมนตรี” (2518) “ข้าวนอกนา” (2520) “ตอบปัญหาหัวใจ” (2522) “รู้จักเพื่อนบ้าน” (2522) “ปีนี้ไม่มีอะไรใหม่” (2529) “รู้ไว้ใช้ว่า” (2531) “คึกฤทธิ์พูด” (2538) “คึกฤทธิ์วินิจฉัย ตอน ‘รัฐวินิจฉัย’” (2540) “สงครามเย็น” (2545) “เก็บเล็กผสมน้อย” (2548) “ไกลโรค” (2548) “ข้อคิดเรื่อง เกิด แก่ เจ็บ ตาย” (2548) “ชมสวน” (2548) “เรื่องข้าชั้น” (2548) “ข้างในชีวิตของผม” (2549) “บันทึกเรณูธรรม” (2549) “วัยรุ่น” (2549) “สรรพสัตว์” (2554) “สัพเพหระคติ” (2554) “คนรักหมา” (2555) และ “สงครามร้อน” (2556)

หนังสือรวมปาฐกถาและบทบรรยาย จำนวน 4 เล่ม ได้แก่ “ธรรมคดี” (2544) “คึกฤทธิ์พูด ‘วรรณกรรมกับสังคม’” (2553) “สามนคร” (2553) และ “วิวาทะ (ความเห็นไม่ตรงกัน) ระหว่าง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช กับ ท่านพุทธทาสภิกขุ ในเรื่อง ‘จิตว่าง’” (2556)

หนังสือรวมการบรรยายในรายการ “เพื่อนนอน” จากสถานีวิทยุกรมการรักษาดินแดนที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นผู้ดำเนินรายการ จำนวน 15 เล่ม ได้แก่ “คึกฤทธิ์กับสังคมเมืองไทย” (2510) “อเมริกาในเอเชียอาคเนย์” (2511) “รอบบ้านเรา” (2512) “เจ้าโลก” (2513) “คึกฤทธิ์ถกเมืองไทย” (2514) “เมืองใน-เมืองนอก” (2514) “โลกใหม่” (2515) “สงครามผิว” (2545) “พระพุทธศาสนากับคึกฤทธิ์” (2548) “คนของโลก” (2549) “ประชุมพงศาวดารประชาธิปไตย” (2554) “มลายูรำลึก” (2554) “สงครามปาก” (2557) “โลกกับคน” (2558) และ “สงครามเวียดนาม” (2561)

หนังสือนำเสนอชีวิตและผลงานของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จำนวน 17 เล่ม ได้แก่ “ได้ ... คึกฤทธิ์ ปราโมช ‘ทุนนิยมคืออะไร?’” (2517) “คึกฤทธิ์ขึ้นศาล” (2518) “คึกฤทธิ์ในสภา” (2518) “วารสารฉบับพิเศษ ‘บ้านคึกฤทธิ์และดอยขุนตาน’ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์” (2523) “สนุกกับคึกฤทธิ์” (2525) “คึกฤทธิ์แสบ” (2527) “คึกฤทธิ์ ปราโมช 82 ปี บริหารงานสไตลส์คึกฤทธิ์” (2536) “คึกฤทธิ์ลาโลก” (2538) “คึกฤทธิ์ ที่สุดของความเป็นไทย” (2554) “คึกฤทธิ์วิจารณ์นักเขียน” (2554) “นักหนังสือพิมพ์ชื่อ คึกฤทธิ์” (2554) “กลืนพระ” (2555) “ชุด ... ตามรอยคึกฤทธิ์ ตอน ‘คึกฤทธิ์กินใจ’” (2555) “พระสมเด็จของ

คึกฤทธิ์” (2555) “คึกฤทธิ์เป็นนายกข ชีวิตและงาน” (ม.ป.ป.) “คึกฤทธิ์เปิดม่านไม้ไผ่” (ม.ป.ป.) และ “คึกฤทธิ์ แสบสันต์” (ม.ป.ป.)

ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นตอนการจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จำนวน 87 เรื่องดังกล่าวอย่างละเอียด ทำให้ทราบว่า วรณกรรมที่ปรากฏข้อมูลเกี่ยวกับการแบ่งวรรณะด้านวิถีชีวิตมีทั้งหมด 10 เรื่อง ได้แก่ “คึกฤทธิ์ลาโลก” (2538) “สงครามผิว” (2545) “ยิว” (2545) “สี่แผ่นดิน” (2554) “ซูสีไทเฮา” (2555) “ถกเขมร” (2556) “ธรรมแห่งอริยะ” (2556) “เรื่องของลัทธิและนิยาย” (2557) “พม่าเสียเมือง” (2561) และ “ฉากญี่ปุ่น” (2561)

ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลการแบ่งวรรณะด้านวิถีชีวิตในวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จำนวน 10 เรื่อง โดยใช้กรอบการศึกษาตามคำนิยามความหมายของคำว่า “วรรณะ” และ “วิถีชีวิต” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556) หลักการทางวิชาการเกี่ยวกับการแบ่งกลุ่มที่นำเสนอโดยอนาคาริกะ เดวิส และปรกรณ์ สิงห์สุริยา (2554) หลักการทางวิชาการเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคึกฤทธิ์ ขาวละมัย (2550) และชิคาญญ์ เล่าชู (2558) ทำให้ได้ผลการวิจัยใน 4 ประเด็นคือ การแบ่งวรรณะด้านการประกอบอาชีพ การแบ่งวรรณะด้านที่อยู่อาศัย การแบ่งวรรณะด้านภาษาที่ใช้ และการแบ่งวรรณะด้านการแต่งกาย

ขั้นตอนที่ 4 เป็นขั้นตอนการนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยทั้ง 4 ประเด็นดังกล่าวด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. การแบ่งวรรณะด้านการประกอบอาชีพ

การแบ่งวรรณะด้านการประกอบอาชีพปรากฏในวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ “คึกฤทธิ์ลาโลก” (2538) และ “ฉากญี่ปุ่น” (2561)

ญี่ปุ่นในสมัยโบราณแบ่งคนออกเป็น 4 ชนชั้น ได้แก่ จักรพรรดิซึ่งอยู่ในระดับสูงสุดของสังคม “กุเง” ที่กอบประด้วยผู้ดีตระกูลเก่าสืบสายมาจากอดีตจักรพรรดิ ถัดมาคือ “นุเก” ผู้เป็นนักรบโดยมีชื่อเรียกที่หลากหลาย เช่น “ซามูไร” หรือ “ซามูไร” ฯลฯ สามัญชนญี่ปุ่นมี 3 ระดับ ได้แก่ ขาวนา ช่างฝีมือ และพ่อค้า โดยชาวนามีสถานะสูงสุด รองลงมาคือช่างฝีมือ ประกอบด้วย ช่างเหล็ก ช่างไม้ ช่างทอง ช่างหม้อ และช่างอื่น ๆ พ่อค้าเป็นกลุ่มที่มีศักดิ์ต่ำสุดในสังคม ต้องทนรับกับการดูถูกเหยียดหยามจากชนชั้นอื่น ๆ เพราะตามทัศนะของชาวญี่ปุ่นสมัยโบราณ อาชีพเกี่ยวกับการหาเงินเป็นอาชีพที่น่ารังเกียจ และการซื้อถูกมาขายแพงถูกมองว่าเป็นการกระทำที่ไร้ศักดิ์ศรี

ประเทศญี่ปุ่นสมัยโบราณยังมีชนอีกสองกลุ่มที่ถึงแม้จะมีจำนวนมาก แต่ต้องอยู่นอกสังคมเนื่องจากไม่ใช่ชนญี่ปุ่นแท้ ได้แก่ “โจริ” บ้างเรียกว่า “เอตะ” และ “ฮินิน” ที่แปลว่า “อมมนุษย์” หรือ “ไม่ใช่คน”

ความไร้ค่าของโจรปรากฏในเรื่องที่ชาวญี่ปุ่นในสมัยเดียวกันเรียกชนกลุ่มนี้ด้วยสรรพนามเดียวกันกับสัตว์เดรัจฉาน และเมื่อต้องคำนวณจำนวนชาวโจรก็ใช้วิธีนับเป็นตัวเยี่ยงสัตว์เหมือนกัน โจรมีสืบทิหาเลี้ยงชีพด้วยงานชั้นต่ำ ซึ่งตามความเห็นของชาวญี่ปุ่น ล้วนเป็นงานที่นำความโชคร้ายมาให้ เช่น งานสับเหี่ยว ขุดหลุมฝังศพ ขุดบ่อน้ำ กวาดถนน ทำเกียะ ฟอกหนังสัตว์ และเพศผมชาติ ฯลฯ โจรไม่มีสิทธิ์อาศัยปะปนกับคนญี่ปุ่น ต้องออกไปตั้งบ้านเรือนอยู่นอกเมืองในระยะทางที่พอจะเดินเข้ามาทำงานสะดวก โจรได้รับอนุญาตให้เข้ามาซื้อขายสินค้าในหมู่บ้านหรือในเมือง แต่ไม่มีสิทธิ์เข้าร้านขายของทั่วไป ยกเว้นร้านขายเกียะที่ชาวญี่ปุ่นมองว่าเป็นของต่ำ โจรบางคนประกอบอาชีพร้องเพลงแต่ต้องร้องหากินตามริมถนนหรือในสวน เพราะชาวญี่ปุ่นไม่ยอมให้โจรเข้าบ้าน ยินินก็เป็นชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ต้องอยู่นอกสังคมเช่นเดียวกับโจร ประกอบด้วยขอทาน นางละคร หญิงโสเภณีบางจำพวก และบุคคลที่ถูกขับออกจากสังคมเพราะประพฤติผิดประเพณี เปรียบเทียบกันแล้วยินินถือว่าอยู่นอกสังคมยิ่งกว่าโจรเพราะไม่มีใครกล้าข้องเกี่ยวกับยินิน ต้องทำมาหากิน และหาที่พักอาศัยตามแต่จะหาได้ ความไร้ค่าของชนกลุ่มนี้ยังประจักษ์จากธรรมเนียมที่ถ้าหากชาวญี่ปุ่นฆ่ายินินตายทางราชการจะไม่ถือว่าเป็นโทษฐานฆ่าคน หากมีการลงโทษบ้างก็เป็นเพียงโทษปรับเล็ก ๆ น้อย ๆ ในฐานที่การฆ่าสัตว์นั้นเป็นบาป (คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2561ก, หน้า 96-100)

การประกอบอาชีพของชาวญี่ปุ่นสมัยโบราณแทบจะเป็นข้อมูลที่สมบูรณ์เพียงชุดเดียวในผลงานของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่นำเสนออาชีพในฐานะเป็นเครื่องแบ่งวรรณะ อย่างไรก็ตาม ในหนังสือ “คึกฤทธิ์ลาโลก” (วิไล มณีวัต, 2538, หน้า 165-174) ปรากฏรายละเอียดที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช พูดถึงการเป็นหัวหน้าอันธพาล ตลอดจนอาชีพที่ต้องใช้แรงงานอีกหลายอย่างที่ชวนให้นึกถึงกลุ่มผู้อพยพชาวอิตาเลียนในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่รายละเอียดตรงนี้ไม่อาจใช้เป็นหลักเกณฑ์ตายตัวในการแบ่งแยกชาวอิตาเลียนกับกลุ่มชนอื่น ๆ ในสหรัฐอเมริกา เพราะชาวอิตาเลียนที่ถูกพูดถึงแทบจะเป็นกลุ่มแรก ๆ ที่อพยพเข้ามาอยู่ในสหรัฐอเมริกาช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และเหตุที่ต้องประกอบอาชีพซึ่งสังคมมองว่าเป็นอาชีพชั้นต่ำก็เพราะขาดความรู้และการศึกษา สถานภาพดังที่กล่าวมาย่อมเปลี่ยนไปเมื่อชาวอิตาเลียนรุ่นหลังได้รับการอบรมที่ดีกว่า มีความรู้ความสามารถจนทำให้ได้ขยับฐานะขึ้นไปอยู่ในระดับสูงของสังคม

ชาวอิตาเลียนที่อพยพเข้าไปสหรัฐอเมริกาส่วนมากมาจากถิ่นที่แร้นแค้นและยากจนของเกาะซิซิลี ประเทศอิตาลี เป็นกลุ่มที่มีการศึกษา มีความรู้ และมีความประพฤติในระดับต่ำ เมื่อเอ่ยชื่อผู้ร้ายหรือที่เรียกในภาษาอเมริกันว่า “Gangster” อันหมายถึงหัวหน้าอันธพาลหรือผู้ที่มีความประพฤติไม่ดี โดยมากจะเป็นชื่ออิตาเลียน พื้นความรู้และการศึกษาที่อยู่ในระดับต่ำส่งผลให้ชาวอิตาเลียนต้องประกอบอาชีพที่ใช้แรงงานเป็นหลัก เป็นต้นว่า ชาวอิตาเลียนในนครนิวยอร์กส่วนใหญ่ทำงานในบริษัทหรือโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นของคนเชื้อชาติเดียวกัน นอกจากนั้น ยังมีอาชีพทำภัตตาคารซึ่งเป็นที่ยอมรับกันมาก ภัตตาคารอิตาเลียนจัดอยู่ในชั้นที่สองรองลงมาจากภัตตาคารฝรั่งเศส ขายอาหารจำพวกสปาเก็ตตี้และมักกะโรนี ชาวอิตาเลียนในรัฐแคลิฟอร์เนียมักทำไร่ปลูกผักหรือปลูกองุ่นตามอาชีพที่ชำนาญมาจากพื้นเพเดิม ภายในกลุ่มชาวอิตาเลียน

ด้วยกันก็มีการแบ่งแยกระหว่างคนที่ใช้ชีวิตอย่างกลมเกลียวกับชาวอเมริกันทั่วไปกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมที่ชอบพูดภาษาอิตาเลียน และรับประทานอาหารอิตาเลียนเป็นประจำ

การแบ่งวรรณะด้านการประกอบอาชีพแม้จะมีข้อมูลไม่มากแต่ก็สะท้อนทัศนคติด้านอาชีพการงานของชาวญี่ปุ่นและชาวอเมริกันในสมัยก่อน การที่ชาวญี่ปุ่นนำเกียรติและความซื่อสัตย์มาเป็นบรรทัดฐานในการกำหนดฐานะของบุคคล ทำให้ชนชั้นผู้ดี นักรบ รวมถึงชาวนาได้รับการยกย่องอย่างสูง ขณะที่อาชีพค้าขายถูกมองว่าน่ารังเกียจ และพ่อค้ากลายเป็นกลุ่มที่มีศักดิ์ต่ำสุดในชนชั้นสามัญ อย่างไรก็ตามพ่อค้าญี่ปุ่นยังโชคดีกว่ามากเมื่อเทียบกับกลุ่มโจรและฮินนิงซึ่งถูกขับออกนอกสังคมเพราะไม่ได้ร่วมเชื้อสายเดียวกันกับชาวญี่ปุ่น ที่สำคัญคือ กลุ่มชนทั้งสองล้วนประกอบอาชีพค้าขายที่คนทั่วไปรังเกียจ เมื่อตัดภาพมาที่สหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม และประกอบด้วยพลเมืองที่มาจากหลายเชื้อชาติหลายภาษา ความรู้และการศึกษาที่อยู่ในระดับต่ำของชาวอิตาเลียนอพยพส่งผลให้ชนกลุ่มนี้ทำได้แต่อาชีพที่ต้องใช้แรงงาน การประกอบอาชีพจึงกลายเป็นสัญลักษณ์เฉพาะกลุ่ม และทำให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างชาวอิตาเลียนกับพลเมืองกลุ่มอื่น ๆ ในสหรัฐอเมริกา

2. การแบ่งวรรณะด้านที่อยู่อาศัย

การศึกษาวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ทำให้เห็นลักษณะการอาศัยที่แยกกันตามกลุ่ม และลักษณะของที่อยู่อาศัยที่เน้นความบริสุทธิ์ รวมถึงระเบียบแบบแผนในการมุงหลังคาบ้าน ซึ่งสะท้อนการแบ่งวรรณะอย่างน่าสนใจ

2.1 ลักษณะการอาศัยที่แยกกันตามกลุ่ม

ลักษณะการอาศัยที่แยกกันตามกลุ่มปรากฏในวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ “สงครามผิว” (2545) และ “ยิว” (2545)

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ให้ความรู้ในสารคดีเรื่อง “ยิว” ว่า สงครามที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในกรุงเยรูซาเล็มทำให้ชนชาติยิวต้องกระจายไปอาศัยตามดินแดนต่าง ๆ ทั่วโลก และชะตากรรมของชาวยิวในยุโรปถือว่ามีความพลิกผันอย่างยิ่ง ช่วงต้นสมัยกลาง (Middle Ages) ยิวได้รับการยอมรับว่าเป็นกลุ่มชนที่มีการศึกษาสูง มีวัฒนธรรมและมีระเบียบประเพณีที่แน่นอน ยิวจำนวนมากเป็นนักปราชญ์ นักคิด และเป็นผู้เชี่ยวชาญรอบรู้ในกิจการต่าง ๆ ทั้งหมดนี้ทำให้ชาวยิวอยู่ในฐานะเหนือกว่าชาวตะวันตกในสมัยเดียวกัน แต่เมื่อถึงช่วงปลายสมัยกลาง (ค.ศ. 1250-1500) ฐานะของยิวก็เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง กลายเป็นกลุ่มที่ชาวตะวันตกดูหมิ่น ถูกกล่าวหาว่าต่ำต้อย และเป็นตัวตลกที่คนทั่วไปเล่นรังแกได้ตามใจชอบ ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งสืบเนื่องจากที่ยิวเคยเป็นกลุ่มชนที่มีอิทธิพลสูงในยุโรปช่วงต้นสมัยกลาง ประเทศตะวันตกจึงต้องออกกฎหมายเพื่อตัดทอนสิทธิและจำกัดประโยชน์ของชาวยิว (คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2545ก, หน้า 131-135)

ตามกาลเวลาการออกกฎหมายในลักษณะเอาเปรียบชาวยิวได้กลายเป็นธรรมเนียมอย่างหนึ่ง โดยผู้ออกกฎหมายปล่อยให้การทำโทษและดูถูกเหยียดหยามชาวยิวมีขึ้นอย่างแพร่หลาย ถึงขนาดที่หากใคร

สามารถหาช่องทางหรือวิธีรังแกชาวยิวในรูปแบบใหม่ได้ ทางราชการก็จะออกกฎหมายอนุญาตให้ใช้วิธีนั้นทันที ในเบื้องแรกการข่มเหงเป็นเพียงการบังคับให้ชาวยิวติดป้ายสีเหลืองบนเสื้อผ้าเพื่อให้คนทั่วไปรู้ว่า เป็นยิว แต่ต่อมาชาวยิวถูกกีดกันให้ออกนอกสังคมของชาวตะวันตก แล้วถูกบังคับให้อยู่เฉพาะในพื้นที่จำกัดที่เรียกว่า “เก็ตโต” (Ghetto) เวลาเดินสวนทางกับชาวตะวันตก กฎหมายก็บังคับให้ชาวยิวต้องหลีกทางไปก่อน นอกจากข้อห้ามในเรื่องการผูกมิตรกับชาวตะวันตกแล้ว ชาวยิวยังถูกห้ามไม่ให้สร้างโรงสวดโรงธรรม และไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน การประกอบอาชีพก็มีข้อจำกัดหลายอย่าง และถูกกำหนดไว้เป็นตบตบทกฎหมาย

ส่วนการแบ่งแยกระหว่างชาวอังกฤษกับชาวเคนยาปรากฏในบทความเรื่อง “ฟ้าใหม่ในแอฟริกา” อกรายการ “เพื่อนนอน” เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2506 ซึ่งภายหลังได้รวบรวมไว้ในหนังสือ “สงครามผิว” แคว้นเคนยาเป็นอาณานิคมของอังกฤษมานานจนกระทั่งได้รับเอกราชในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2506 มีการประกอบพิธีใหญ่โต โดยดยุคแห่งเอดินเบอโรห์ผู้เป็นพระสวามีของสมเด็จพระราชินีเอลิซาเบธที่สองแห่งอังกฤษ เป็นผู้ประทานเอกสารที่ให้เอกราชแก่เคนยากับนายกรัฐมนตรีด้วยพระองค์เอง

ชาวเคนยาได้ต่อสู้เพื่อเอกราชแห่งชาติอย่างเข้มแข็งในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการตั้งสมาคมลับชื่อว่า “สมาคมเมา-เมา” ช่วง พ.ศ. 2493 แล้วส่งสมาชิกไปสังหารคนผิวขาว ความเกลียดชังคนผิวขาวไม่เพียงเกิดจากที่ชาวอังกฤษเข้ามาควบคุมเคนยาอย่างเดียว แต่ยังเป็นเพราะฝ่ายปกครองอนุญาตให้ชาวอังกฤษได้ตั้งรกรากทำมาหากินจำนวนมาก ชาวอังกฤษส่วนใหญ่อาศัยในที่ราบสูงเป็นดินแดนที่อากาศหนาวเย็นและอุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้การกสิกรรมของประเทศตกอยู่ในมือของคนผิวขาว ซึ่งเป็นกลุ่มชนที่มีความรู้และความชำนาญมากกว่าคนผิวดำผู้เป็นเจ้าของถิ่น

การอาศัยที่แยกกันตามกลุ่มชาติพันธุ์ในยุโรปยุคกลาง และในแคว้นเคนยาสมัยที่เป็นอาณานิคมของอังกฤษ แม้จะอยู่ในบริบทที่ต่างกัน แต่กลับสะท้อนปัญหาทางสังคมที่เกิดจากความแตกต่างด้านเชื้อชาติเหมือนกัน ชาวยิวในฐานะชาวต่างชาติอพยพเข้ามาอาศัยในยุโรป ถูกกลุ่มที่เป็นเจ้าของดินแดนปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะเรื่องการถูกบังคับให้อยู่ใน “เก็ตโต” ตามที่ทางราชการกำหนด ชาวอังกฤษในเคนยาแม้จะเป็นพลเมืองส่วนน้อย แต่เนื่องจากเป็นคนผิวขาวและเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันกับฝ่ายปกครอง จึงได้รับอภิสิทธิ์หลายอย่าง ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ชาวยิวในยุโรปยุคกลางและชาวอังกฤษในแคว้นเคนยาล้วนเป็นกลุ่มที่มีความรู้และความชำนาญเหนือกว่าประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ แต่ขณะที่ชาวยิวถูกกดขี่ข่มเหง ชาวอังกฤษกลับได้รับความคุ้มครองจากฝ่ายปกครอง และมีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพจนกลายเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศ

2.2 ลักษณะของที่อยู่อาศัย

ลักษณะของที่อยู่อาศัยที่เป็นเครื่องแบ่งชนชั้นในสังคมมีความหลากหลาย ประกอบทั้งความบริสุทธิ์ของที่อยู่อาศัย ตลอดจนระเบียบแบบแผนและข้อปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการมุงหลังคาที่อยู่อาศัยด้วย

2.2.1 ความบริสุทธิ์ของที่อยู่อาศัย

ข้อมูลเกี่ยวกับความบริสุทธิ์ของที่อยู่อาศัยปรากฏในวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ “ถกเขมร” (2556) และ “เรื่องของลัทธิและนิกาย” (2557)

ในสมัยสุโขทัย ชาวไทยมีสิทธิร้องทุกข์ต่อพระมหากษัตริย์ได้ทุกเมื่อ ประจักษ์จากที่พ่อขุนรามคำแหงแขวนกระดิ่งไว้หน้าพระราชวังให้คนที่มีความทุกข์ร้อนมาสนั่น แล้วพระองค์จะออกมาถามไถ่สารทุกข์สุกดิบโดยตรง ความใกล้ชิดกับราษฎรจึงเป็นลักษณะเด่นของสถาบันพระมหากษัตริย์สมัยสุโขทัย แต่หลังจากที่พระมหากษัตริย์ไทยมีอำนาจเหนืออาณาจักรเขมร แล้วนำเอาวัฒนธรรมของขอมเข้ามาใช้ โดยเฉพาะลัทธิไศเลนทร์หรือลัทธิเทวราชที่เชื่อว่าพระมหากษัตริย์อยู่ในฐานะเทพเจ้า ความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับราษฎรก็เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง การที่พระมหากษัตริย์ไทยอยู่ในฐานะเทพเจ้าไม่ใช่มนุษย์ธรรมดา ทำให้พระราชวังอันเป็นที่ประทับ รวมถึงราชธานีมีฐานะอย่างเดียวกันกับเทวสถาน เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ทุกคนต้องเคารพ ทั้งหมดนี้นำไปสู่ข้อห้ามต่าง ๆ เช่น สมัยหนึ่งเคยมีการห้ามเผาศพในพระนคร ยกเว้นพระบรมศพและพระศพพระบรมวงศานุวงศ์ คนที่เจ็บไข้ใกล้ตายในพระราชวังต้องหามออกไปให้ตายข้างนอก หรือถ้าหากมีคนตายในกำแพงวังอย่างสุดวิสัย พรหมณ์จะต้องทำพิธีล้างเสนียดที่เรียกว่า “กลบบาทว์สุ่มเพลิง” เพื่อสร้างความบริสุทธิ์ขึ้นใหม่ (คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2557, หน้า 13-14)

อิทธิพลของลัทธิไศเลนทร์ยังนำไปสู่การสร้างปราสาทสำหรับเก็บพระบรมศพ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับเขาพระสุเมรุอันเป็นที่สถิตของเทพเจ้า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (2556ก, หน้า 79-83) อธิบายในสารคดีเรื่อง “ถกเขมร” ว่า นครวัดในประเทศกัมพูชาเป็นปราสาทหินทรงสี่เหลี่ยมสามชั้น กว้าง 1,300 เมตร ยาว 1,500 เมตร และล้อมรอบด้วยคูน้ำกว้างประมาณ 200 เมตร การขุดคูรอบปราสาทเป็นสถาปัตยกรรมของขอมเมื่อสมัยพันกว่าปีก่อน นอกจากความสวยงามที่ประจักษ์กระจกให้แลเห็นเขาปราสาทเป็นนิมิตแล้ว คูน้ำยังเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากการสร้างปราสาทต้องใช้ดินถมขึ้นเป็นภูเขา แล้วอาศัยภูเขาเป็นฐานปราสาทอีกต่อหนึ่ง ทั้งนี้ เพราะผู้สร้างปราสาทขอมมีเจตนาจะสร้างให้เป็นเหมือนเขาพระสุเมรุ อันเป็นเทวาลัยที่แท้จริงในศาสนาพราหมณ์ การสร้างปราสาทขอมในสมัยแรกเริ่มต้องหาภูเขาจริง ๆ มาเป็นฐาน แต่ต่อมาภูเขาตามธรรมชาติค่อย ๆ หดไป หรืออาจมีบ้างก็อยู่ห่างไกล ผู้สร้างปราสาทรุ่นต่อมาจึงใช้วิธีขุดคูนำดินมาถมเป็นภูเขา จากนั้นใช้หินขนาดใหญ่สร้างปราสาททับลงบนเนินดินที่กองถมเป็นชั้น ๆ เมื่อการสร้างปราสาทเสร็จสิ้นลง ช่างต้องปรับทัศนียภาพโดยรอบให้สวยงาม ทำให้ปราสาทถูกออกแบบให้เป็นเขาพระสุเมรุที่อยู่กลางน้ำดังที่เห็นในนครวัด

2.2.2 การมุงหลังคาที่อาศัย

ข้อมูลเกี่ยวกับการมุงหลังคาที่อาศัยปรากฏในวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ “ซุสึไทเฮา” (2555) และ “ถกเขมร” (2556)

ลักษณะการมุงหลังคาที่บ่งบอกถึงการแบ่งแยกระหว่างชนชั้นปกครองกับสามัญชนปรากฏในสังคมขอมสมัยโบราณและสังคมจีนช่วงปลายราชวงศ์ใต้ซึ่งที่น่าสนใจคือ แม้จะอยู่ในบริบทที่ไม่เหมือนกัน โดยมีความแตกต่างด้านวัฒนธรรมและลัทธิความเชื่อเป็นปัจจัยกำหนด แต่แบบแผนต่าง ๆ ในการมุงหลังคาของชนชั้นสูงในประเทศขอมและประเทศจีนกลับมีความคล้ายคลึงกันอย่างมาก

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (2556ก, หน้า 86-89) อธิบายว่า บรรดาศักดิ์ของขุนนางขอมถูกใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดขนาดของบ้าน นอกจากพระเจ้าแผ่นดินแล้ว ก็มีเพียงขุนนางเท่านั้นที่มีสิทธิมุงหลังคากระเบื้อง แต่กำหนดให้ใช้ได้เฉพาะที่เป็นหอพระและหอที่อาศัยจริง ๆ ส่วนบ้านช่องของราษฎรส่วนใหญ่สร้างด้วยไม้และหลังคามุงจาก แม้แต่ผู้มีอันจะกินก็ไม่กล้าใช้เครื่องเรือนและเครื่องประดับบ้าน

หลังคามุงกระเบื้องอันเป็นเครื่องแบ่งแยกระหว่างชนชั้นสูงกับสามัญชนขอมละม้ายคล้ายกับธรรมเนียมการสร้างบ้านของจีนในช่วงปลายราชวงศ์ใต้ซึ่ง ต่างแต่ว่าหลังคาพระราชวังที่พระเจ้าฮ่องเต้จีนประทับมีการกำหนดอย่างละเอียดถึงสี่กระเบื้องว่าต้องเป็นสี่เหลี่ยม ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง “ซุสึไทเฮา” ลิเลียนยั้งซึ่งภายหลังได้เป็นขันทีคนสนิทของพระนางซุสึไทเฮาต้องออกไปเสี่ยงโชคในเมืองหลวงเพราะความยากจน ครั้นถึงประตูเมืองปักกิ่งก็ได้ถามทางสู่พระราชวัง นายประตูคนหนึ่งจึงชี้ไปที่หลังคาปราสาทที่มุงกระเบื้องสี่เหลี่ยมล้วน อันเป็นหลังคาพระที่นั่งเทียบโถงอยู่ในใจกลางพระราชวัง และเป็นที่ประทับของพระเจ้าฮ่องเต้ แล้วแนะให้ลิเลียนยั้งออกเดินทางโดยยึดหลังคาสี่เหลี่ยมนั้นเป็นจุดหมาย (คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2555, หน้า 19-20)

เห็นได้ว่า การมุงหลังคากระเบื้องเป็นเอกลักษณ์ของชนชั้นปกครองในสังคมขอมและสังคมจีนช่วงปลายราชวงศ์ใต้ซึ่ง ลักษณะการมุงหลังคาของชนชั้นสูงในราชอาณาจักรขอมยังชี้ให้เห็นถึงการแบ่งแยกระหว่างพระเจ้าแผ่นดินกับขุนนางด้วย กล่าวคือ ถึงแม้ขุนนางจะได้รับอนุญาตให้ใช้กระเบื้องมุงหลังคา ทำให้เกิดความแตกต่างกับสามัญชนทั่วไปที่บ้านช่องส่วนใหญ่ทำด้วยไม้และมุงจาก แต่บริเวณที่ขุนนางมีสิทธิใช้กระเบื้องมีเพียงหอพระและหอที่อาศัยจริง ๆ เท่านั้น ทำให้สันนิษฐานได้ว่า การจำกัดสิ่งปลูกสร้างที่สามารถมุงกระเบื้องดังที่กล่าวมา น่าจะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างพระเจ้าแผ่นดินซึ่งอยู่ในฐานะสูงสุดของสังคมกับบรรดาขุนนางชาวขอม โดยปราสาทพระราชวังของพระเจ้าแผ่นดินน่าจะมุงกระเบื้องทั้งหมด

3. การแบ่งวรรณะด้านภาษาที่ใช้

การแบ่งวรรณะด้านภาษาที่ใช้ปรากฏในวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ “สี่แผ่นดิน” (2554) “ถกเขมร” (2556) และ “พม่าเสียเมือง” (2561)

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (2561ข, หน้า 42) กล่าวว่า พม่ากับไทยในสมัยโบราณมีลักษณะเหมือนกัน คือ เป็นสังคมหวงห้าม (prohibitive society) ภาษาที่ใช้จึงมีการแบ่งชั้น โดยมีราชาศัพท์ที่ใช้สำหรับชนชั้นสูง ตั้งแต่พระเจ้าแผ่นดิน เจ้านาย และขุนนางลงมาถึงพระภิกษุสงฆ์ ในการปลูกบ้านรวมถึงการแต่งกายและการใช้เครื่องประดับก็ล้วนแต่มีระเบียบแบบแผนที่ตายตัว ยิ่งถ้าเป็นเครื่องแต่งกายก็ยังมีกฎเกณฑ์และข้อห้ามที่ละเอียดลออ เป็นต้นว่า การใช้ผ้าคาดที่ทอดด้วยเงินหรือทองเป็นเอกลักษณ์ของเจ้านาย ส่วนสามัญชนมีสิทธิใช้เพียงผ้าฝ้ายเท่านั้น เครื่องประดับทำด้วยทองคำบางอย่างเป็นสิทธิพิเศษของเจ้านาย และขุนนาง แม้แต่เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น หีบหมาก กระโถน ฯลฯ ก็มีการกำหนดไว้ว่า คนที่อยู่ในวรรณะใดจึงจะมีสิทธิใช้และต้องใช้ใช้อย่างไร

“หีบหมาก” ที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช กล่าวไว้ข้างต้นทำให้นึกถึงวัฒนธรรมการกินหมากซึ่งไม่เพียงมีอยู่ในสังคมไทยและพม่าสมัยที่ยังไม่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก ทว่ายังเป็นวัฒนธรรมร่วมของประชาชนในเขตร้อนด้วย การกินหมากของชาวไทยปรากฏในวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช หลายเรื่อง ทำให้เห็นถึงเส้นทางของการดำรงอยู่และการสูญสลายของวัฒนธรรมการกินหมาก ตั้งแต่ช่วงปลายกรุงศรีอยุธยาจากหนังสือ “ขุนช้างขุนแผน ฉบับอ่านใหม่” เรื่อยมาจนกระทั่งสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ในเรื่อง “โครงกระดูกในตู้” การกินหมากของชาวไทยสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 7 ได้สะท้อนอย่างมีชีวิตชีวาในวรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” อย่างไรก็ตาม รัฐบาลในยุคที่จอมพลแปลก พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ได้ประกาศห้ามการกินหมาก การค้าขายหมาก และการทำสวนหมาก เพราะมองว่าเป็นสิ่งที่แสดงถึงความล้าหลังทางวัฒนธรรมของชาติ รายละเอียดตรงนี้ปรากฏในแผ่นดินที่ 4 (สมัยรัชกาลที่ 8) ซึ่งเป็นแผ่นดินสุดท้ายในชีวิตของตัวละครเอกแม่พลอย วรรณกรรมเรื่อง “สี่แผ่นดิน” ยังให้รายละเอียดเกี่ยวกับการกินหมากในราชสำนัก โดยมีความพิถีพิถันตั้งแต่กระบวนการเจียนหมากจิบพลู ตลอดจนความวิจิตรงดงามของหีบหมาก ซึ่งเป็นเครื่องบ่งบอกบรรดาศักดิ์ของเจ้านาย และฐานะของสตรีชั้นสูงในสังคมไทยสมัยก่อน

แม่พลอยในวัย 10 ขวบต้องเข้าถวายตัวให้อยู่ในความคุ้มครองของสมเด็จพระเจ้า เนื่องจากมารดาขัดแย้งอย่างรุนแรงกับคุณอุ้น ผู้เป็นธิดาคนโตของพระยาพิพิธ และเป็นพี่สาวต่างมารดาของพลอย ครั้นพลอยขึ้นไปลาบิดาก่อนจะติดตามมารดาเข้าไปในวังสมเด็จ ก็ได้ยินเสียงคุณอุ้นเรียกให้เข้าพบ พลอยจึงมีโอกาสสังเกตสภาพห้องคุณอุ้นที่อบอวลด้วยกลิ่นอบกลิ่นร่ำ มีตู้และกำปั่นวางไว้ตามฝาผนังหลายใบอย่างเป็นระเบียบ บรรจุเครื่องเพชรและเครื่องทองซึ่งคุณอุ้นมีบุญแก้ไขแต่เพียงผู้เดียว ที่สำคัญคือเขียนหมากและกระโถนที่วางอยู่ใกล้ตัวคุณอุ้นล้วนทำมาจากเงิน อันสื่อถึงฐานะที่เป็นใหญ่ในบ้านและความร่ำรวยของผู้เป็นเจ้าของ ครั้นเข้ามาถึงในวัง มารดาของพลอยก็ตรงไปที่ห้องคุณสายก่อนในฐานะคนรู้จักและเคยเป็นข้าราชบริพารของสมเด็จพระเจ้าเหมือนกัน คุณสายจึงเล่าเรื่องคุณสายหยุดมหาเศรษฐีที่เคยเป็นข้าหลวงในตำหนักเจ้าคุณฯ ให้ฟังว่า หมอคุณคนหนึ่งทักว่าคุณสายหยุดจะมีบุญวาสนา ทำให้เจ้าคุณพ่อดังความหวังไว้ว่าสักวัน

หนึ่งบุตรีจะได้เป็นเจ้าจอม และเขาจะมีหลานตาเป็นพระองค์เจ้าเล็ก ๆ ไว้เล่น อย่างไรก็ตาม คุณสายหยุด ไม่ได้เป็นเจ้าจอมตามที่หวัง เธอจึงออกไปแต่งงาน แต่ชีวิตหลังแต่งงานก็ไม่ได้ราบรื่นนัก เธอถูกสามีปอกลอก จนหมดตัว ตกที่นั่งลำบากถึงกับต้องทาบทามให้คุณสายรับซื้อหีบทองซึ่งเจ้าคุณพ่อเคยส่งมาให้จากเมืองนอก ชีวิตที่พลิกผันของคุณสายหยุดในภาพของสตรีมหาเศรษฐีสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งต้องการบรรดาศักดิ์มาส่งเสริมฐานะของครอบครัว รวมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับหีบหมากทองคำที่ส่งมาจากเมืองนอก เมื่อผ่านคำบอกเล่าของคุณสายที่เป็นคนช่างพูดและสนุกสนานตามแบบฉบับของชาววัง มีความน่าสนใจ ดังนี้

“เขาก็ออยู่ที่ตำหนักทำใหญ่โตนั่งคอยบุญวาสนาจะเป็นเจ้าจอม แต่ก็ไม่เห็นได้เป็น นานเข้าเขาจะนึกอย่างไรขึ้นมากระมัง เห็นออกไปบ้านชั่วคราวแล้วกลับมาอีก คราวนี้กินหีบทองหรรษา ใบที่จะมาขายฉันนี่แหละ เขาว่าเจ้าคุณพ่อท่านส่งมาจากนอก เป็นหีบทองฝาม่วงกลมเป็นตาข่ายฝังเพชร บนตาข่ายมีงูเขียวทำด้วยมรกตเม็ดเล็ก ๆ ปีมะเส็ง ปีเกิดของเขาไงละ พอเขากินหีบใบนี้เขาก็เริ่มคุยต่อไปว่า หีบหลวงเขาไม่เห็นอยากกิน เพราะช้ำกับคนอื่นดาดื่น เวลาขึ้นก็เฟื่องฟูไป ประเดี๋ยวเดียวแล้วก็ต้องไปหมอบประจำห้องเหลือง เปื่อจะตาย สู้กินหีบเจ้าคุณพ่อไม่ได้”

(คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2554, หน้า 35-36)

ความสำคัญของหมากในสังคมไทยสมัยรัชกาลที่ 5 สะท้อนจากคำว่า “หีบหลวง” หมายถึง หีบหมากที่ใช้สำหรับเจ้าจอมในราชสำนัก และการได้ “กินหีบหลวง” ย่อมหมายถึงเรื่องที่สตรีสามัญชนได้ยกฐานะขึ้นมาอยู่ในวรรณะสูงจากการเป็นชายาของพระเจ้าแผ่นดิน

เมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 8 ทั้งพลอย ช้อย และคุณเขยต่างก็ล่วงเข้าวัยชรา และต้องประสบพบเห็นสิ่งที่ไม่เคยนึกฝันมาก่อนว่าจะเกิดขึ้นได้ การกินหมากที่คุ้นเคยกันมาแต่อดีตออกกลายเป็นเรื่องผิดกฎหมาย และเป็นของหายาก อย่างไรก็ตาม การต้องกินหมากแบบหลบ ๆ ซ่อน ๆ แม้จะไม่ใช่วิถีสุข แต่อย่างที่คุณเขยบอก ได้เติมเต็มรสชาติให้หมากนั้นอร่อยขึ้น ครั้งหนึ่งคุณเขยไปเยี่ยมพลอยที่บ้าน และสิ่งแรกที่เธอร้องขอจากน้องสาวคือการกินหมาก “พลอยเลื่อนเขียนหมากที่วางอยู่ข้างตัวอีกด้านหนึ่งให้คุณเขยแล้วถามว่า ‘ทำไมเดี๋ยวนี้คุณเขยไม่ถือกระเป๋ามากแล้วหรือ?’” (คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2554, หน้า 860) จากข้อความที่กล่าวมาสันนิษฐานได้ว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้สอดแทรกเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจของพลอยและคุณเขยผ่านภาษาที่ใช้ใส่หมาก ขณะที่พลอยใช้ “เขียนหมาก” ตามประสาสตรีผู้มีอันจะกิน คุณเขยกลับมีเพียง “กระเป๋ามาก” ที่เรียบง่ายเท่านั้น การใช้ “กระเป๋ามาก” ของคุณเขยไม่ได้เกิดจากนโยบายการห้ามกินหมากของรัฐบาล เพราะเมื่อพลอยถามคุณเขยว่า “ทำไมเดี๋ยวนี้คุณเขยไม่ถือกระเป๋ามากแล้วหรือ?” แสดงว่าเธอเองก็ยังไม่ทราบเรื่องการห้ามกินหมาก การใช้ “กระเป๋ามาก” จึงเป็นปกติวิถีของคุณเขยที่พลอยคุ้นเคยมานาน อันที่จริงฐานะที่ไม่สู้ดีของคุณเขยเป็นที่รู้จักกันอยู่แล้วในหมู่ญาติ คุณเขยเป็นบุตรคนที่สอง

ของพระยาพิพิธฯ กับภรรยาหลวง มีความเป็นอยู่ที่สุขสบายมาตั้งแต่เกิด สถานการณ์พลิกผันหลังจากบิดาเสียชีวิต และคุณเชยหนีตามหลวงโฮสธไปใช้ชีวิตอยู่ข้างนอก เพราะทนรองรับอารมณ์ของพี่สาวคนโตคือคุณอุ้นไม่ไหว หลวงโฮสธแม้จะมีความรู้และมีชื่อเสียง แต่ไม่ใช่คนร่ำรวย คุณเชยในฐานะภรรยาจึงต้องปรับวิถีชีวิตไปตามสามี โดย “กระเป๋ามาก” ที่ใช้เป็นประจำได้บ่งบอกถึงฐานะทางเศรษฐกิจของเธอด้วย

นอกจากหีบหมากและเขียนหมากดังที่กล่าวมาแล้ว ภาชนะที่เชิญของเสวยของพระมหากษัตริย์ รวมถึงพระสุพรรณภาชนะที่หมายถึงโต๊ะหรือพานปากกระจับขนาดใหญ่ทำด้วยเงินหรือทอง ก็ล้วนเป็นของสูงและเป็นของศักดิ์สิทธิ์ การแต่งตั้งและการเชิญจึงต้องมีพิธีต้องจำนวนมาก ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (2557, หน้า 13-14) อธิบายว่า ของเสวยของพระมหากษัตริย์ไทยที่เรียกว่า “เครื่องต้น” มีความศักดิ์สิทธิ์เพราะถือเป็นเครื่องสังเวยพระเจ้า เมื่อหุงเสร็จใส่ในถ้วยขามที่ใช้เป็นภาชนะแล้ว ยังต้องเทียบลงพระสุพรรณภาชนะ แล้วนำผ้าขาวห่อผูกให้มิดชิดเพื่อป้องกันมลทิน มหาดเล็กที่มาเชิญพระสุพรรณภาชนะต้องถวายบังคมก่อนจึงจะจับต้องและเชิญไปยังที่เสวยได้ ในการเชิญพระสุพรรณภาชนะต้องเชิญด้วยมือขวาคือยกมือขวาให้สูงเพียงระดับไหล่ เพื่อให้พระสุพรรณภาชนะอยู่ในระดับศีรษะหรือเหนือศีรษะของผู้เชิญ

เขมรในสมัยนครธมก็ใช้ภาชนะเป็นเกณฑ์แบ่งแยกชนชั้นสูงกับสามัญชนเช่นเดียวกับสังคมไทยสมัยก่อน ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (2556ก, หน้า 88-89) กล่าวว่า ขุนนางและเศรษฐีนิยมใช้ภาชนะที่ทำจากเงินและทอง แต่ก็ใช้เฉพาะในเวลามีงานเท่านั้น คนทั่วไปหุงข้าวด้วยหม้อดินและต้มแกงบนเชิงกรานดิน เวลาจะตักข้าวหรือตักแกงใช้กะลาคือเป็นจุก ชาวขอมคดข้าวใส่จานที่ทำจากดินเผาหรือทองแดงที่นำเข้ามาจากเมืองจีน ส่วนแกงตักใส่ใบไม้ที่เย็บเป็นกระทง ซึ่งแม้จะใส่ของเหลวจนเต็มก็ไม่รั่วไหล ใช้ใบไม้เล็ก ๆ มาแทนช้อน เพราะเมื่อเสร็จธุระก็โยนทิ้งไปได้ ชาวขอมส่วนใหญ่ดื่มสุรจากจากถ้วยดินุ๊ก แต่คนจนมักจะใช้จอกดิน

เห็นได้ว่า ภาชนะในฐานะเครื่องแบ่งวรรณะได้ทำให้เห็นถึงความคล้ายคลึงในสังคมพม่า ขอม และไทย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ไม่เพียงให้รายละเอียดเกี่ยวกับคำศัพท์ที่หมายถึงภาชนะเชิญเครื่องเสวยของพระเจ้าแผ่นดินอย่างสุพรรณภาชนะ แต่ยังพูดถึงหีบหมากและเขียนหมากที่บ่งบอกบรรดาศักดิ์และฐานะทางเศรษฐกิจของชาวไทยช่วงก่อนสมัยรัชกาลที่ 8 วัตถุดิบที่ใช้ทำภาชนะเป็นอีกประเด็นที่น่าสนใจ ในสังคมขอมสมัยโบราณ มีแต่ขุนนางและเศรษฐีเท่านั้นที่ใช้ภาชนะทำจากเงินและทองคำ ขณะที่ราษฎรใช้จานดินเผาหรือทองแดง เย็บใบไม้เป็นกระทงไว้ใส่แกง นำใบไม้ขนาดเล็กมาแทนช้อน และดื่มสุรจากถ้วยดินุ๊ก

4. การแบ่งวรรณะด้านการแต่งกาย

การแบ่งวรรณะด้านการแต่งกายปรากฏในวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ “ยิว” (2545) “สงครามผิว” (2545) “ชูสีไทเฮา” (2555) และ “ธรรมแห่งอริยะ” (2556)

การแต่งกายที่บ่งบอกฐานะของบุคคลในสังคมฮินดูมีทั้งลักษณะของผ้า สวมเสื้อ และไม้เท้าที่ใช้ในพิธีอุปนัยนะ ส่วนการแบ่งแยกระหว่างสตรีชั้นสูงกับสามัญชนในสมัยราชวงศ์ได้เซ็งของจีนอยู่ที่จำนวนเสื้อที่

สวมใส่ และการไว้เล็บมือให้ยาวงาม ชาวฮิวโนยุโรปยุคกลางและกลุ่มโจรในช่วงก่อนที่ญี่ปุ่นจะปฏิรูปประเทศ ล้วนเป็นกลุ่มชนที่ถูกขับออกนอกสังคม จึงต้องติดเครื่องหมายพิเศษบนเสื้อผ้าให้แตกต่างจากคนทั่วไป

ตามธรรมเนียม เด็กชายในวรรณะพราหมณ์ กษัตริย์ และแพศย์จะต้องผ่านพิธีอุปนัยนะจึงถือว่าได้เข้าสู่สังคมอริยะอย่างสมบูรณ์ คัมภีร์อัสวละยานะศฤหะสูตรกล่าวว่า พราหมณ์พึงทำอุปนัยนะแก่เด็กชายที่ประดับด้วยอลังการ เกลาผมแล้วเป็นอันดี และนุ่งห่มผ้าใหม่ที่ยังไม่เคยซัก นุ่งหนึ่งเลียงผาถ้าเป็นพราหมณ์ หนึ่งกวางหากเป็นกษัตริย์ และหนึ่งแพะในกรณีที่เป็นแพศย์ สำหรับการใส่ผ้านุ่งนั้น เด็กชายในวรรณะพราหมณ์ต้องนุ่งผ้าสีเหลืองแกมแดง ใช้ผ้าสีแดงสดถ้าเป็นกษัตริย์ และผ้าสีเหลืองหากเป็นแพศย์ สังวาลย์ของเด็กชายในวรรณะพราหมณ์ถักด้วยหญ้ามูญชะ ของกษัตริย์ถักด้วยสายศร และแพศย์ถักด้วยขนสัตว์ การใช้ไม้เท้าก็มีระเบียบแบบแผนที่ชัดเจนคือ พราหมณ์ใช้ไม้ปาลาศ กษัตริย์ใช้ไม้อุทุมพร และแพศย์ใช้ไม้พิวละ (คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2556, หน้า 357-361)

ส่วนธรรมเนียมการสวมเสื้อหลายชั้นปรากฏในนวนิยายเรื่อง “ชูสีไทเฮา” เมื่อพระเจ้าตงจี่ฮ่องเต้พระราชบุตรในพระนางสองไทเฮาชูสี มีพระชนมายุ 17 ปีบริบูรณ์ ก็ได้รับอนุญาตให้ว่าราชการแผ่นดินตามราชประเพณี แต่พระนางสองไทเฮาชูสียังคงเป็นผู้ควบคุมอำนาจพระเจ้าตงจี่ฮ่องเต้ และราชินีคือพระนางเจี๋ยซุนสองเฮาจึงแสดงอาการขัดขืน ทำให้พระนางสองไทเฮาชูสีพิโรธแล้วส่งคุมขังพระเจ้าตงจี่ฮ่องเต้ที่พระที่นั่งยงสินเทียน ฝ่ายพระนางเจี๋ยซุนสองเฮาซึ่งทรงครรภ์อยู่ในขณะนั้น ถูกห้ามไม่ให้เข้าพบพระสวามี พระนางสองไทเฮาชูสียังแต่งตั้งนางหงเกี้ยวข้าหลวงคนสนิทขึ้นเป็นพระสนมเอก มีหน้าที่ปรนนิบัติพระเจ้าตงจี่ฮ่องเต้อย่างใกล้ชิด ต่อมาพระเจ้าตงจี่ฮ่องเต้มีอาการประชวรและมีพระทัยคิดถึงพระนางเจี๋ยซุนสองเฮา ชันทีจึงเข้าเฝ้าพระนางเจี๋ยซุนสองเฮา แล้วแนะนำให้ปลอมตัวเป็นขันทีเพื่อที่จะพาไปเฝ้าพระเจ้าตงจี่ฮ่องเต้ วันหนึ่งนางหงเกี้ยวมาที่ห้องบรรทมของพระเจ้าตงจี่ฮ่องเต้ ประจบเหมาะพอดีกับที่พระนางเจี๋ยซุนสองเฮากำลังอยู่ในห้อง ชันทีเห็นเช่นนั้นก็พยายามทำเสียงดังเป็นสัญญาณให้พระนางเจี๋ยซุนสองเฮาหาที่หลบซ่อนตัว ฝ่ายนางหงเกี้ยวไม่รู้ว่าพระเจ้าตงจี่ฮ่องเต้จะขับไล่อย่างไรก็ไม่ยอมออกจากห้อง นางกล่าวว่าตั้งใจแต่งตัวอย่างงดงามมาให้พระองค์ทอดพระเนตร แล้วเรียกขันทีมาช่วยถอดเสื้อผ้าให้ พระเจ้าตงจี่ฮ่องเต้คิดว่านางจะเปลือยกายเป็นที่อนาจารก็รีบสั่งห้าม นางหงเกี้ยวทราบอยู่แล้วแต่นางสองเฮากำลังหลบอยู่ในห้อง จึงกล่าวเชิงประชดว่า “พระองค์มีหน้าตักพระทัยหวั่นไหวไปเลย พระองค์ก็เป็นบุรุษเคยสตรีมามากแล้ว น่าจะทรงทราบว่า สตรีมีตระกูลนั้นย่อมจะสวมเสื้อชั้นในอยู่หลายชั้น แต่ชะรอยสตรีที่พระองค์คบหาเป็นอาจินเช่นนางสองเฮานั้น จะต่ำช้าหาตระกูลมิได้ จึงสวมเสื้อแต่ตัวเดียวเป็นประจำ แม้ถอดเสื้อนั้นออกก็เหลือแต่กายเปล่า พระองค์จึงไม่ทรงทราบ” (คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2555, หน้า 245-258) คำประชดของนางหงเกี้ยวที่ตั้งใจให้กระทบถึงนางสองเฮานั้น แม้จะไม่ใช่ความจริงเพราะพระนางเจี๋ยซุนสองเฮาถือกำเนิดในตระกูลเม่งจูที่บิดาเป็นขุนนางชั้นผู้ใหญ่ ได้รับการอบรมเป็นอย่างดีตามแบบฉบับของสตรีชั้นสูง กระนั้นผรุสวาจาของนางหงเกี้ยวที่เปรียบพระนางเจี๋ยซุนสองเฮาเสมอสตรี “ต่ำช้าหาตระกูลมิได้” ก็สะท้อนแนวคิดเรื่องการแบ่งแยกกระหว่าง

สตรีชั้นสูงกับสามัญชนในสมัยราชวงศ์ใต้เซ็ง ขณะที่สตรีชั้นสูงต้องสวมเสื้อชั้นในหลายชั้น สตรีสามัญชนกลับสวมเสื้อเพียงชั้นเดียว หากถอดเสื้อนั้นออกก็ยอมเปลือยแต่กายอันเปลือยเปล่า เป็นที่อนาจารและน่ารังเกียจอย่างยิ่ง

การไว้เล็บมือให้ยาวงามเป็นธรรมเนียมอีกอย่างหนึ่งของสตรีเม่งจูชั้นสูง เมื่อพระเจ้าเซียนเผิงฮ่องเต้ขึ้นครองราชสมบัติต่อจากพระราชบิดา พระนางฮองไทเฮาผู้เป็นพระราชมารดาได้รับสั่งให้หาสตรีมีสกุลมาเป็นนางสนมกำนัลของฮ่องเต้พระองค์ใหม่ โดยนางเยโฮนาลาซึ่งภายหลังได้เป็นพระนางฮองไทเฮาซุติเป็นคนหนึ่งที่ได้รับเลือก เมื่อลิเลียนยงซึ่งที่จากวังหลวงไปดูแลตัวนางเยโฮนาลาที่บ้าน เขาต้องตะลึงในความเฉลียวฉลาดและความห้าวหาญของนาง นางเยโฮนาลากล่าวว่า หากลิเลียนยงช่วยให้นางเข้ามาอยู่ในวังหลวง เวลานั้นมีบุญวาสนาได้รับความโปรดปรานจากพระเจ้าฮ่องเต้จะตอบแทนเขาอย่างเหมาะสม ลิเลียนยงจึงพุดลงใจนางว่า ชั้นที่เปรียบประดุจคนที่ไว้บุญญาถนุ เหมือนมือและเท้าอันเป็นกำลังของผู้มีบุญวาสนา ในอนาคตหากผู้มีอำนาจใช้ให้ทำอะไรกับนางเยโฮนาลา เขาก็ต้องทำโดยไม่ไยดีว่าทั้งสองเคยรู้จักกันมาก่อน นางเยโฮนาลาทราบว่าลิเลียนยงกำลังลอบใจตนจึงตอบไปทำนองว่า แม้นางจะเป็นสตรีแต่ก็รู้ว่สิ่งใดมีคุณและสิ่งใดมีโทษ ชั้นที่มีความซื่อสัตย์ต่อเจ้านาย ควรแล้วที่อุปมาเสมือนมือและเท้า มือของเจ้านายย่อมมีเล็บที่ยาวงามเพราะไม่ต้องทำงานหนัก ส่วนเท้าก็ได้สวมรองเท้าหนังที่อ่อนนุ่มและไม่มีวันต้องเหยียบเลนตม (คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2555, หน้า 45-46) เป็นที่ชัดเจนว่า นางเยโฮนาลาพยายามใช้วาทศิลป์หลอกเอาใจลิเลียนยงเพื่อให้เขาจะเปิดทางให้นางเข้าสู่วังหลวง การอุปมาชั้นที่ว่าเป็นประหนึ่งมือและเท้าของเจ้านายเป็นเรื่องทราบกันทั่วไป แต่นางเยโฮนาลาก็ชี้ให้เห็นว่า หากลิเลียนยงมาเป็นมือและเท้าให้กับนาง เขาจะได้รับความสุขสบายเพราะมือของเจ้านายมีเล็บอันยาวงามเนื่องจากไม่ต้องทำงานหนัก ส่วนเท้าก็ได้รับการรักษาอย่างดีด้วยรองเท้าหนังที่อ่อนนุ่ม หากลิเลียนยงให้ความช่วยเหลือนาง เขาจะได้รับการดูแล เอาใจใส่และทะนุถนอมไม่ต่างจากมือและเท้าของเจ้านาย สิ่งที่ทำให้เห็นถึงการแบ่งแยกระหว่างสตรีชั้นสูงกับสามัญชนในสมัยราชวงศ์ใต้เซ็งก็คือ ตามธรรมเนียมสตรีชั้นสูงจะไว้เล็บมือให้ยาวงามเพื่อแสดงฐานะ และเพื่อให้แตกต่างกับสตรีสามัญที่ต้องทำงานอย่างหนักจนไม่อาจไว้เล็บมือได้

การถูกบังคับให้มีเครื่องหมายสีเหลืองติดอยู่บนเสื้อสะท้อนให้เห็นสถานภาพอันขมขื่นของชาวยิวในยุโรปยุคกลาง และก่อให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างชาวตะวันตกกับชาวยิวที่สังคมมองว่าน่ารังเกียจที่น่าสังเกตคือ จริในประเพณีปูนสมัยโบราณก็เป็นกลุ่มชนที่ต้องอยู่นอกสังคม และถูกบังคับให้มีเครื่องหมายพิเศษบนเสื้อในลักษณะเดียวกันกับชาวยิวในยุโรปยุคกลาง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (2545, หน้า 289-296) กล่าวว่า จริเป็นกลุ่มชนที่มีจำนวนมากโดยเฉพาะในกรุงเกียวโตที่เป็นเมืองหลวงเก่าช่วง ค.ศ. 1965 ประชากรญี่ปุ่นมีประมาณ 100 ล้านคนและจริมีมากถึง 3 ล้านคน จริเป็นที่รังเกียจในสังคมเพราะประกอบอาชีพค้าขายที่ยึดไว้เป็นช่องทางทำมาหากิน เช่น การถลกหนังสัตว์ การฟอกหนัง สับหรือการเผาศพ ฯลฯ ชาวยุโรปันเชื่อว่า ความอัปมงคลไม่เพียงเกิดขึ้นกับผู้ประกอบอาชีพชั้นต่ำอย่างเดียว

แต่จะถูกลามไปถึงผู้ที่เข้ามาคบค้าสมาคมกับคนกลุ่มนี้ด้วย ทั้งหมดนี้นำไปสู่เรื่องที่จิโรถูกบังคับให้ติดเครื่องหมายพิเศษบนเสื้อ เป็นสัญลักษณ์ให้ชาวญี่ปุ่นหลีกเลี่ยงเมื่อต้องประสบพบระหว่างทาง

สรุปได้ว่า การแต่งกายในพิธีอุปนัยณะของเด็กชายในวรรณะพราหมณ์ กษัตริย์ และแพศย์ ทำให้เห็นถึงการแบ่งวรรณะในสังคมอริยะสมัยพระเวท ซึ่งมีการกำหนดอย่างละเอียดตั้งแต่ชนิดของหนังสัตว์ที่ใช้ทำเครื่องนุ่งห่ม สีของผ้า รวมถึงสังวาลย์และไม้เท้า การแต่งกายของสตรีจีนในสมัยราชวงศ์ใต้ซึ่งก็มีความน่าสนใจ หากเป็นสตรีชั้นสูงจะต้องสวมเสื้อชั้นในหลายตัว ไว้เล็บมือให้ยาวงามเพื่อแสดงฐานะ และทำให้แตกต่างกับสตรีสามัญที่นุ่งผ้าเพียงชั้นเดียว และไม่มีโอกาสไว้เล็บมือเนื่องจากต้องทำงานอย่างหนัก แม้สังคมยุโรปสมัยกลางและญี่ปุ่นในช่วงก่อนการปฏิรูปจะอยู่ในบริบทที่ไม่เหมือนกัน แต่ชาวตะวันตกและชาวญี่ปุ่นกลับใช้วิธีที่คล้ายคลึงกันในการแสดงความรังเกียจต่อกลุ่มชนที่อยู่นอกสังคม กล่าวคือ ชาวอียิปต์บังคับให้ติดเครื่องหมายสีเหลืองอยู่บนเสื้อ ลักษณะเดียวกันกับจิโรที่ต้องติดเครื่องหมายพิเศษให้คนที่ประสบพบเห็นระหว่างทางได้ทันออกห่าง

ผลการศึกษาการแบ่งวรรณะจากวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช คราวนี้ นอกจากจะทำให้ทราบความแตกต่างด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชนในสังคมต่าง ๆ แล้ว ยังสะท้อนมโนทัศน์ของชาวตะวันตกและชาวตะวันตกสมัยก่อน ในด้านชาติพันธุ์อย่างเช่นกรณีของกลุ่มจิโรและฮินที่ถูกขับออกนอกสังคมญี่ปุ่น ชนพื้นเมืองในแคว้นเคนยามีความแตกต่างกับชาวอังกฤษที่เป็นฝ่ายปกครอง ในด้านการศึกษาอย่างกรณีที่ชาวอิตาเลียนต้องประกอบอาชีพที่ใช้แรงงานเป็นหลักในสหรัฐอเมริกา และในด้านฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจดังปรากฏในสถานภาพของชาวยิวในยุโรปยุคกลาง อย่างไรก็ตาม กรณีของชาวยิวในยุโรปยุคกลางนั้น นอกจากจะมาจากฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจแล้ว ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับลัทธิความเชื่อของชนชาติยิวที่ทำให้คนกลุ่มนี้แตกต่างจากชาวยุโรปซึ่งส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

วรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้นำเสนอวิถีชีวิตของกลุ่มชนต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนการแบ่งวรรณะในยุคโบราณและยุคร่วมสมัยกับ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ด้านการประกอบอาชีพ ญี่ปุ่นในช่วงก่อนการปฏิรูปมีการแบ่งระดับสูง-ต่ำระหว่างพลเมือง โดยพระเจ้าจักรพรรดิอยู่ในฐานะสูงสุด รองลงมาคือกุงเงที่เป็นผู้ดีสืบสายมาจากอดีตจักรพรรดิ และขุนหรือนักรบชามูไร สามัญชนญี่ปุ่นประกอบด้วยชาวนาช่างฝีมือ และพ่อค้า โดยพ่อค้าเป็นกลุ่มที่มีศักดิ์ต่ำสุด ญี่ปุ่นในสมัยโบราณยังมีกลุ่มจิโรและฮินที่ต้องอยู่นอกสังคมเพราะประกอบอาชีพซึ่งคนทั่วไปรังเกียจ ขณะที่การประกอบอาชีพของชาวอิตาเลียนอพยพในสหรัฐอเมริกาช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้ชนกลุ่มนี้แตกต่างจากพลเมืองกลุ่มอื่น ด้านที่อยู่อาศัยพบการอาศัยที่แยกกันตามกลุ่มระหว่างชาวยิวกับชาวตะวันตกในยุโรปยุคกลาง และชาวอังกฤษกับชาวเคนยาในสมัยที่แคว้นเคนยายังเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ลักษณะของที่อยู่อาศัยที่สะท้อนการแบ่งวรรณะ

ยังประกอบด้วยความบริสุทธิ์และแบบสถาปัตยกรรมของไทยและขอม ระเบียบในการมุงหลังคา โดยการมุงกระเบื้องเป็นลัทธิพิเศษของชนชั้นสูงชาวขอมและชาวจีนช่วงท้ายแห่งราชวงศ์ใต้แข็ง ภาชนะเชิงญเครื่องเสวยของพระเจ้าแผ่นดินอย่างสุพรรณภาชน์ ตลอดจนหีบหมากและเขียนหมาก ล้วนบ่งบอกถึงบรรดาศักดิ์และฐานะทางเศรษฐกิจของชาวไทยช่วงก่อนสมัยรัชกาลที่ 8 ส่วนในสังคมขอมสมัยโบราณนั้น ขุนนางและเศรษฐีมีสิทธิใช้ภาชนะทำจากเงินและทองคำ แตกต่างจากราชฎาที่ใช้จานดินเผาหรือทองแดง เย็บกระทงไว้ใส่กางใช้ใบไม้แทนข้อขึ้น และดื่มสุราจากถ้วยดีบุก การแต่งกายของเด็กชายในวรรณะพราหมณ์ กษัตริย์ และแพศย์ในพิธีอุปนัยนะทำให้เห็นถึงการแบ่งวรรณะในสังคมอริยะยุคพระเวท ขณะที่สตรีชั้นสูงในสมัยราชวงศ์ใต้แข็งของจีนมีธรรมเนียมสวมเสื้อชั้นในหลายตัวและไว้เล็บมือให้ยาวงามเพื่อให้ต่างจากสามัญชน ชาวฮิวในยุโรปยุคกลางถูกบังคับให้ติดเครื่องหมายสีเหลืองบนเสื้อ ลักษณะเดียวกับกลุ่มจิรที่ติดเครื่องหมายพิเศษให้ชาวญี่ปุ่นทั่วไปออกห่าง

หากพิจารณาประเด็นวรรณะในวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช โดยภาพรวม และมองในแง่ที่เป็นการแบ่งกลุ่มโดยมีความแตกต่างบางอย่างเป็นหลักยึด จะเห็นได้ว่า นอกจากการแบ่งวรรณะด้านวิถีชีวิตแล้ว ยังสามารถมองวรรณะในมิติอื่น ๆ เช่น ในระดับสังคมส่วนรวม มีการแบ่งกลุ่มโดยอาศัยความแตกต่างด้านเชื้อชาติและศาสนา ดังปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง “นิกายเซน” (2544) “สงครามผิว” (2545) และ “ฮิว” (2545) ในระดับกลุ่มชน สามารถแบ่งเป็นกลุ่มย่อยลงไปอีก เช่น กลุ่มผู้สร้างความบันเทิงอย่างคณิกาในสังคมฮินดู และเกอิชาในสังคมญี่ปุ่นสมัยโบราณ มีการแบ่งลำดับชั้นโดยอาศัยรูปร่างหน้าตา ระยะเวลาในการฝึกศิลปะต่าง ๆ และความสามารถในการสร้างความบันเทิงมาเป็นเกณฑ์ ดังปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง “ธรรมแห่งอริยะ” (2556) และ “ฉากญี่ปุ่น” (2561) หรือกลุ่มคนรับใช้อย่างชั้นที่ในสังคมจีนช่วงปลายราชวงศ์ใต้แข็งที่มีการแบ่งแยกกันตามลักษณะของการตอน กล่าวคือ ชั้นที่ชั้นที่หนึ่งต้องผ่านกระบวนการตอนทั้งองคชาติและอวัยวะโคตร ทำให้ไม่มีความกำหนดในมาตุคาม แตกต่างจากชั้นที่ชั้นที่สองที่เพียงตัดองคชาติทิ้ง แม้จะไม่สามารถร่วมประเวณีได้ แต่ยังมีกำลังกายที่แข็งแรงและหนดเคราก็ไม่ได้วิ่งไปเหมือนชั้นที่ชั้นที่หนึ่ง ดังปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง “ซูสีไทเฮา” (2555) ในระดับครอบครัวนั้น สังคมไทยสมัยที่สามีสามีสามารถมีภรรยาได้หลายคน มีการแบ่งแยกระหว่างภรรยาพระราชทานกับภรรยาคนอื่น ๆ และระหว่างภรรยาหลวงกับภรณาน้อยอย่างในวรรณกรรมเรื่อง “ขุนช้างขุนแผน ฉบับอ่านใหม่” (2543) เช่นเดียวกับการแบ่งแยกระหว่างโอรสกับธิดาในวรรณกรรมเรื่อง “โครงกระดูกในตู้” (2504) และระหว่างบุตรธิดาที่เกิดจากภรรยาหลวงกับบุตรธิดาที่เกิดจากภรณาน้อยในวรรณกรรมเรื่อง “ฝรั่งศักดิ์นา” (2548)

น่าสังเกตว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช มักนำเสนอประเด็นวรรณะในฐานะเป็นปรากฏการณ์ที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน มีการแสดงออกในรูปแบบที่หลากหลาย และยังคงทิ้งร่องรอยไว้ในยุคสมัยปัจจุบัน ถึงแม้กฎหมายจะกำหนดให้พลเมืองในสังคมมีสิทธิและหน้าที่เท่าเทียมกันแล้วก็ตาม ดูเหมือนว่าเขาได้พยายามหลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นนี้ให้มากที่สุด ซึ่งขัดกับบุคลิกลักษณะที่ชอบแสดงความเห็น

อย่างตรงไปตรงมา เช่น ในเรื่องที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ไม่นิยมระบอบสังคมนิยม หรือที่ไม่เห็นด้วยกับ พุทธศาสนิกชนในเรื่อง “จิตว่าง” (คึกฤทธิ์ ปราโมช และพุทธศาสนิกชน, 2556) “ฝรั่งเศสักดินา” จึงถือเป็นวรรณกรรมเพียงเรื่องเดียวที่เขาแสดงทัศนะเกี่ยวกับการแบ่งวรรณะโดยตรง ซึ่งเกิดจากริบทของสังคมไทย ในช่วง พ.ศ. 2494-2495 ที่กระแสสังคมนิยมกำลังได้รับความสนใจอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่ จิตร ภูมิศักดิ์ เผยแพร่ผลงานเรื่อง “โฉมหน้าศักดินาไทย” (2543) ทั้งนี้ สันนิษฐานได้ว่าสาเหตุที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช พยายามหลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นวรรณะอาจมาจากการตก “ที่นั่งลำบาก” เนื่องจากชาติกำเนิดและบทบาททางการเมืองของเขา การสืบเชื้อสายมาจากตระกูลที่เป็นเชื้อพระวงศ์ในพระมหากษัตริย์ส่งผลให้ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช มีความผูกพัน เชิดชู และปกป้องระบบประเพณีนิยมและกษัตริย์นิยมอย่างเข้มแข็ง ขณะเดียวกันการได้รับการศึกษาในต่างประเทศทั้งระดับมัธยมศึกษาจากวิทยาลัยเทรนต์ (Trent College) และระดับอุดมศึกษาจากควีนส์คอลเลจ (Queen's College) มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ก็มีผลต่อทัศนะของเขาในประเด็นความเสมอภาคและประชาธิปไตย ประการต่อมาคือ บทบาทของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ในฐานะนักการเมืองโดยเฉพาะในช่วงที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2518-2519) ที่ต้องการเสียงสนับสนุนจากผู้คนทุกระดับชั้นในสังคม ทำให้เขาต้องระมัดระวังในการแสดงความเห็นเกี่ยวกับการแบ่งวรรณะ อย่างไรก็ตามการประมวลวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช โดยภาพรวมชี้ให้เห็นว่า เขาเห็นด้วยกับการอนุรักษ์ระบอบวรรณะในสังคมไทย และมองว่าการรู้จักที่ต่ำที่สูงไม่เพียงเป็นมารยาทและเป็นวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ แต่ยังเป็นปัจจัยที่ทำให้การจัดระเบียบสังคมเป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อยตลอดมา สิ่งที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช พยายามอธิบายควบคู่กันคือ ระบอบวรรณะในสังคมไทยไม่เหมือนกับระบอบวรรณะในประเทศอินเดียหรือในที่อื่น ชนชั้นสูงและชนชั้นล่างของไทยไม่ได้เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน แต่สามารถอาศัยอยู่ด้วยกันอย่างกลมเกลียวและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันเสมอมา

แนวคิดเรื่องการแบ่งวรรณะในแง่ที่เป็นการแบ่งกลุ่มโดยอาศัยความแตกต่างบางอย่างเป็นหลักยึด มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน และไม่เพียงเกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์อย่างเดียว ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (2552, หน้า 31-32) ตั้งข้อสังเกตว่า ตั้งแต่เอเซียอาคเนย์ขึ้นไปจนถึงดินแดนญี่ปุ่นสมัยก่อนลัทธิมีพื้นเป็นสีดำ ในรูปเขียนของญี่ปุ่นจึงปรากฏแต่ผู้หญิงพินดำทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ขณะที่ชาวไทยพินดำเพราะกินหมาก ชาวญี่ปุ่นต้องใช้ที่ที่เป็นกาบมะพร้าวเผาคลุกน้ำมันตานีทาพิน เนื่องจากไม่มีวัฒนธรรมกินหมากเหมือนไทย การย้อมพินดำจึงไม่เพียงสะท้อนสุนทรียภาพในการใช้ชีวิตของชาวญี่ปุ่นสมัยโบราณ แต่ยังเป็นเครื่องแบ่งแยกระหว่างมนุษย์กับสัตว์ที่พินเป็นสีขาว

การแบ่งแยกระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้าก็เป็นอีกตัวอย่างที่น่าสนใจ เจื้อง ถัง (2566, หน้า 1-30) กล่าวไว้ในบทความเรื่อง “การสวมมงกุฎจากมุมมองคติชนวิทยา” ว่า ในสมัยโบราณการสวมมงกุฎทำเป็นหนึ่งในเครื่องแบ่งแยกระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า อันเกิดจากความเชื่อที่เทพเจ้ามีรัศมีเจิดจ้าและเป็นของร้อน ดังนั้น ทุกครั้งที่ลงมาสู่มนุษยโลก เทพเจ้าจะต้องปลอมตัวเป็นอื่นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายแก่คนที่

บังเอิญพบเห็น ส่วนการสวมรองเท้าก็เพื่อป้องกันไม่ให้แผ่นดินถูกเผาไหม้ด้วยความร้อนของเทพเจ้า เมื่อลัทธิไศเลนทร์ที่เชื่อว่าพระมหากษัตริย์อยู่ในฐานะเทพเจ้าไม่ใช่มนุษย์ธรรมดาเมื่อลัทธิพลทั้งในชมพูทวีป และในดินแดนที่วัฒนธรรมพราหมณ์-ฮินดูแผ่ไปถึง ข้อห้ามต่าง ๆ เกี่ยวกับการมองและการแตะต้ององค์พระมหากษัตริย์ก็ถูกกำหนดขึ้น รวมถึงเรื่องที่พระมหากษัตริย์ต้องทรงฉลองพระบาท และทางพระราชดำเนิน ต้องมีลาดพระบาทเพื่อป้องกันความร้อนโดยตลอดด้วย

ประวัติศาสตร์อันยาวนานของชนเผ่าอารยัน รวมถึงการเป็นวัฒนธรรมหลวงของอินเดียทำให้สันนิษฐานได้ว่า ชมพูทวีปน่าจะเป็นดินแดนแรก ๆ ที่ปรากฏแนวคิดเรื่องการแบ่งวรรณะ ทั้งนี้ เรื่องที่พระพุทธเจ้าสถาปนาพระพุทธศาสนาโดยเปิดรับบุคคลที่มาจากทุกชนชั้นวรรณะตามหลักที่มนุษย์มีความเสมอภาคในการเข้าถึงความหลุดพ้น ทำให้เกิดการตอบโต้แนวคิดนี้ขึ้นเป็นครั้งแรก สมหวัง แก้วสุฟอง (2561, หน้า 123-125) ให้ความเห็นว่า การแผ่ขยายของพระพุทธศาสนาประสบความสำเร็จอย่างยิ่งด้วยแรงสนับสนุนจากกษัตริย์และเศรษฐีพ่อค้าพาณิชยจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงสองศตวรรษหลังพุทธปรินิพพาน พระพุทธศาสนาได้รับการอุปถัมภ์จากพระเจ้าอโศกมหาราชจนเป็นปึกแผ่นที่มั่นคง และยกฐานะจากเดิมที่เป็นเพียงศาสนาระดับท้องถิ่นขึ้นเป็นศาสนาในระดับโลก อย่างไรก็ตาม หลังสิ้นสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช อำนาจรัฐได้ตกอยู่ในมือของบุโรหิตที่เป็นพราหมณ์ ดังนั้นในช่วงพุทธศตวรรษที่ 3-4 จึงเกิดกระบวนการฟื้นฟูหลักธรรมคำสอนที่สนับสนุนระบบวรรณะ สิทธิบางอย่างที่คนในวรรณะศูทรและสตรีเคยได้รับถูกริบคืนจนหมด และความเท่าเทียมกันของมนุษยชาติที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศไว้ต่างก็ถูกละเลย การที่อังกฤษเข้ารุกรานอินเดียช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถือเป็นตัวแปรที่สำคัญอย่างหนึ่ง ทำให้กระบวนการต่อต้านระบบวรรณะได้ก่อตัวขึ้นอีกครั้ง เพราะการแบ่งแยกคนในสังคมออกเป็นชนชั้นต่าง ๆ เป็นจุดอ่อนทำให้อินเดียขาดความสมานฉันท์ ไม่สามารถหลอมรวมประชาชนให้เป็นปึกแผ่นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ในทางกลับกันเรื่องนี้ส่งผลให้อังกฤษเป็นฝ่ายได้เปรียบเนื่องจากสอดคล้องกับนโยบายการแบ่งแยกเพื่อปกครองบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการต่อต้านแนวคิดเรื่องวรรณะในประเทศอินเดียยุคใหม่ ได้แก่ มหาตมะ คานธี และบี. อาร์. อัมเบดการ์ หลังอินเดียได้รับเอกราชก็มีการผลักดันให้เกิดรัฐธรรมนูญที่ให้ความเสมอภาคต่อชนชั้นล่าง เช่น มีการยกเลิกการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อคนนอกวรรณะ มีการสงวนตำแหน่งข้าราชการที่นั่งในมหาวิทยาลัย เป็นต้น ให้แก่ชนเผ่าหรือชาติพันธุ์ที่ถูกจำแนกแยกแยะเพื่อชดเชยกับการเป็นผู้ถูกเอาเปรียบ

เมื่อมองการแบ่งวรรณะในแง่ที่เป็นการแบ่งกลุ่มโดยมีความแตกต่างบางอย่างเป็นหลัก “วรรณะ” ย่อมไม่มีวันสูญหายไปจากสังคม เนื่องจากความหลากหลายทางแนวคิด ค่านิยม และพฤติกรรม เป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่กับมนุษย์มาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ หากยึดหลักความเสมอภาคที่พลเมืองทุกคนล้วนมีสิทธิและหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน การต่อสู้เพื่อสิทธิของชนชั้นล่างในประเทศอินเดียช่วงหลังที่พ้นจากการเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ก็ไม่ใช่การต่อสู้เพื่อความเสมอภาคอย่างแท้จริง เนื่องจากทำให้ชนเผ่าหรือชาติพันธุ์มีสิทธิทาง

การศึกษา การประกอบอาชีพ ฯลฯ เห็นอกว่าพลเมืองทั่วไป ดังนั้น จะเป็นเรื่องสร้างสรรค์กว่ามากหากเรามองความแตกต่างระหว่างกลุ่มชนในสังคมด้วยความเข้าใจ และมีความเห็นอกเห็นใจกลุ่มเปราะบางต่าง ๆ ในฐานะเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

เอกสารอ้างอิง

- คึกฤทธิ์ ชาวละมัย. (2550). **การศึกษาวิถีชีวิตของควาญช้างในวังช้างอยุธยา แล เพนียด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา** (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2504). **โครงกระดูกในตู้**. พระนคร: ชัยฤทธิ์.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2543). **ขุนช้างขุนแผน ฉบับอ่านใหม่**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2544). **นิยายเซน**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2545ก). **ยิว** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2545ข). **สงครามผิว**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2548). **ฝรั่งศักดิ์นา**. กรุงเทพฯ: นานามีบุ๊คพับลิเคชันส์.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2553). **สามนคร**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2554). **สี่แผ่นดิน** (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2555). **ขุสีไทเฮา**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2556ก). **ถกเขมร**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2556ข). **ธรรมแห่งอริยะ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2557). **เรื่องของลัทธิและนิยาย**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2561ก). **ฉากญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2561ข). **พม่าเสียเมือง** (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว., และพุทธทาสภิกขุ. (2556). **วิวาทะ (ความเห็นไม่ตรงกัน) ระหว่าง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช กับ ท่านพุทธทาสภิกขุ ในเรื่อง "จิตว่าง"**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- จิตร ภูมิศักดิ์. (2543). **โฉมหน้าศักดินาไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.
- เจือง ถิ หั่ง. (2566). การสวมรองเท้าจากมุมมองคติชนวิทยา. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี**, 15(2), 1-30.
- ชิตากัญญา เสาชู. (2558). **วิถีชีวิตกับการประกันชีวิตของคนไทย** (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประเวศ แดงดา. (2554). **คึกฤทธิ์ ที่สุดของความเป็นไทย**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า 2000.

- 'รงค์ วงษ์สวรรค์ กับเพื่อนหนุ่ม. (ม.ป.ป.). **คิกฤทธิแสบสันต์**. กรุงเทพฯ: สุนทรภิจการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- รุสตั้ม หวันสูง. (2563). ระบบวรรณะของชาวมุสลิมในอินเดีย. **วารสารปณิธาน: วารสารวิชาการด้านปรัชญาและศาสนา**, 16(1), 159-198.
- วิลาศ มณีวัต. (2538). **คิกฤทธิลาโลก**. กรุงเทพฯ: แพร่สำนักพิมพ์.
- สมหวัง แก้วสุฟอง. (2561). การดำรงอยู่ของระบบวรรณะในสังคมอินเดีย. **วารสารปณิธาน: วารสารวิชาการด้านปรัชญาและศาสนา**, 14(1), 115-134.
- อนาคาริกะ เติวิโซ, และปรกรณ์ สิงห์สุริยา. (2554). บทสังเคราะห์เรื่อง “พระพุทธศาสนากับระบบวรรณะ”. **วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, 18(1), 67-84.

แนะนำผู้เขียน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ธรรศ อัมโร

Ph.D. (Ethnomusicology) Durham University, United Kingdom

อาจารย์ประจำภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

E-mail: tata@nu.ac.th

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บาร์นี บุญทรง

ศศ.ด. (คติชนวิทยา) มหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คติชนวิทยา ปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

E-mail: baraneeb@hotmail.com

3. นางสาวนัสนิรัช กรทอง

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

E-mail: miggii2235@gmail.com

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขสันติ แวงวรรณ

ศป.ด. (ศิลปกรรมศาสตร์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีและการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

E-mail: kruoor.w@gmail.com

5. ดร.เจลิมศักดิ์ เย็นสำราญ

ศศ.ด. (นาฏศิลป์ไทย) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นักวิชาการศึกษานาฏการพิเศษ สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

E-mail: jim.december@gmail.com

6. นายธนาวุธ ศรีจักร์

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

E-mail: thanawut.sre@kkumail.com

7. อาจารย์ปรียากร บุญธรรม

M.A. (Teaching Chinese to Speakers of Other Languages), Southwest University, China

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

E-mail: poona_chi@hotmail.com

8. อาจารย์ปวีณา แพงสอน

M.A. (Teaching Chinese to Speakers of Other languages), Anhui Normal University, China

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

E-mail: pleza_608@hotmail.com

9. อาจารย์รุ่งทิwa สุภานันท์

ศศ.ม. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

E-mail: rungtiva.s@aru.ac.th

10. พันตรีหญิง จัตรแก้ว ยุวพรม

ศศ.ม. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อาจารย์ประจำกองวิชาอักษรศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

E-mail: sj.somjeed@gmail.com

11. อาจารย์อนุสร่า ศรีวิระ

อ.ม. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

E-mail: anoodsara.s@dru.ac.th

12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวัฐ์ กาวิละนันท์

ปร.ด. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

E-mail: siravast.ka@ku.th

13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาคภูมิ สุขเจริญ

ศศ.ด. (คติชนวิทยา) มหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

E-mail: Pakpooms@nu.ac.th

14. ดร.สุวรรณี ทองรอด

ศศ.ด. (คติชนวิทยา) มหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

E-mail: suwanneet.au@gmail.com

15. นางสาวกรชนก นันทกนก

นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

E-mail: knanthakanok@gmail.com

16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด อินทจามรรักษ์

อ.ด. (ภาษาศาสตร์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คติชนวิทยา ปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

E-mail: chommanadi@nu.ac.th

17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศษภักษ์ หลิมเจริญ

ศศ.ม. (ญี่ปุ่นศึกษา) มหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

E-mail: kachaphat.li@ssru.ac.th

18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เปรมวดี ณ นครพนม

ปร.ด. (ภาษาศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

E-mail: premvadee.na@ssru.ac.th

19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมภพ ไญยโสมานัง

Ph.D. (Linguistics and English Language), Newcastle University, UK

อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

E-mail: dio2910@hotmail.com

20. รองศาสตราจารย์ ดร.เจือง ถิ หั่ง

ศศ.ด. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

E-mail: truongthihang.vn@gmail.com

ข้อมูลสำหรับผู้ส่งบทความเพื่อตีพิมพ์

การส่งต้นฉบับ - ผู้เขียนส่งต้นฉบับพิมพ์ 1 ชุดและอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์ พร้อมจดหมายนำที่มีข้อมูลของผู้เขียน ได้แก่ ชื่อ-สกุล ตำแหน่งทางวิชาการ สถานที่ทำงาน คุณวุฒิการศึกษา (ชื่อปริญญาและสถาบัน) สถานที่ติดต่อ เบอร์โทรศัพท์ อีเมล กรณีมีผู้เขียนมากกว่า 1 คน ให้ระบุผู้รับผิดชอบบทความ (corresponding author) ด้วย ซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เขียนชื่อแรก จากนั้นส่งต้นฉบับผ่านทางระบบส่งต้นฉบับออนไลน์ทางเว็บไซต์ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhnu>

ต้นฉบับ - ความยาวไม่ควรเกิน 15 หน้ากระดาษ B5 ขนาดกระดาษกว้าง 18.2 ซม. ความสูง 25.7 ซม. (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน 3 ซม. ขอบซ้ายและขวา 2 ซม. และขอบล่าง 2 ซม. บทความที่เขียนด้วยภาษาไทยและภาษาไทยที่มีภาษาอังกฤษผสม ให้ใช้ตัวอักษร “Cordia New ขนาด 14” โดยกำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัด 1 ส่วนบทความภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษร “Cordia New ขนาด 14” โดยกำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัด 1 โดยเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า

รายการ	ลักษณะตัวอักษร	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร
ชื่อบทความ	หนา	กลางหน้ากระดาษ	18
ชื่อผู้แต่ง	หนา	ชิดขวา	14
บทคัดย่อ	หนา	ชิดซ้าย	14
เนื้อหาบทคัดย่อ	ปกติ	-	13
หัวข้อแบ่งตอน	หนา	ชิดซ้าย	14
หัวข้อย่อย	หนา	ใช้หมายเลขกำกับ	14
บทความ	ปกติ	-	14
การเน้นความในบทความ	หนา	-	14
ข้อความในตาราง	ปกติ	-	13
ข้อความอ้างอิง	เอียง	-	14
บรรณานุกรม	หนา	กลางหน้ากระดาษ	14

****ความยาวส่วนแรกของต้นฉบับ ได้แก่ ชื่อเรื่อง ผู้เขียน บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษและคำสำคัญ รวมกันไม่ควรเกิน 2 หน้า**

รูปแบบและภาษา - ผู้เขียนบทความควรใช้รูปแบบการเขียนบทความและสำนวนภาษาเหมาะสมกับลักษณะของบทความทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับทั่วไป มีการตรวจทานต้นฉบับแล้วเป็นอย่างดีทั้งรูปแบบและการสะกด

การอ้างอิง - แหล่งข้อมูลทั้งหมดที่อ้างอิงในบทความต้องปรากฏตามลำดับตัวอักษรในรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความระบบเดียวกันทั้งเรื่อง คือ APA 6th Edition โดยผู้เขียนบทความต้องรับผิดชอบถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด ทั้งนี้ ตั้งแต่วารสารฯ ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2568) เป็นต้นไป กำหนดให้ใช้การอ้างอิงรูปแบบ APA 7th Edition (ดูตัวอย่างทางเว็บไซต์ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhnu/about/submissions>)

บทคัดย่อ - ผู้เขียนบทความต้องแนบบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งสรุปสาระสำคัญของบทความ โดยแยกหน้าต่างหากไม่รวมอยู่ในบทความ บทคัดย่อไม่เกิน 10 บรรทัดสำหรับบทคัดย่อภาษาไทย และไม่เกิน 200 คำสำหรับบทความภาษาอังกฤษ หรือบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษรวมกันไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ สำหรับบทคัดย่อภาษาอังกฤษ **ผู้เขียนต้องตรวจสอบความถูกต้องทางไวยากรณ์และการใช้ภาษาเอง** สำหรับบทความที่เขียนด้วยภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้แนบบทคัดย่อภาษาไทย ส่วน abstract สามารถใช้ภาษาที่เขียนบทความได้ แต่ผู้เขียนต้องรับผิดชอบความถูกต้องของภาษาเอง

คำสำคัญ - ผู้เขียนต้องกำหนดคำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 ถึง 6 คำ สำหรับบทความด้วย โดยเรียงคำสำคัญตามระดับความเกี่ยวข้องกับบทความ

บทความจากวิทยานิพนธ์หรือส่วนหนึ่งของการศึกษา - ให้ระบุข้อความไว้ที่เชิงอรรถ เช่น

“บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง ...”

“บทความนี้ปรับปรุงจากวิทยานิพนธ์ เรื่อง ...”

“บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา ...”

พร้อมระบุปริญญา สาขาวิชา สถาบัน และปี

ลิขสิทธิ์ - บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ถือเป็นลิขสิทธิ์ของผู้เขียนบทความ ผู้ใดต้องการตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียนก่อน บทความที่ได้รับการตอบรับเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวรแล้ว จะต้องไม่ปรากฏในสิ่งพิมพ์อื่นใดก่อนที่จะปรากฏในวารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร กองบรรณาธิการจะส่งวารสารที่มีบทความของผู้เขียนตีพิมพ์ให้แก่ผู้เขียนจำนวน 1 ฉบับ หากผู้เขียนต้องการได้บทความที่ตีพิมพ์เพิ่มเติม สามารถดาวน์โหลดหรือส่งพิมพ์ได้ที่หน้าเว็บไซต์ของคณะมนุษยศาสตร์ (<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhnu>)

ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ - กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบเมื่อได้รับบทความที่ส่งให้แล้ว และจะแจ้งผลการพิจารณาบทความให้ทราบอีกครั้งหนึ่ง โดยบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ และสามารถตรวจสอบสถานะของบทความได้ที่เว็บไซต์ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhnu> อย่างไรก็ดี บทความที่แก้ไขต้นฉบับเสร็จเรียบร้อยแล้วอาจได้รับการพิจารณานำลงตีพิมพ์ก่อน

ส่วนประกอบของบทความ - บทความปริวรรตหรือบทวิจารณ์ ผู้เขียนสามารถกำหนดหัวข้อตามความเหมาะสม ส่วนบทความวิจัย กำหนดหัวข้อหลักโดย**ไม่ต้องใส่ตัวเลข** ดังนี้

1. **บทนำ (Introduction)** – อาจประกอบด้วย ที่มาของปัญหาการวิจัย, ทฤษฎีและ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง, จุดประสงค์และ/หรือคำถามวิจัย
2. **วิธีการวิจัย (Method)** – ประกอบด้วย ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ร่วมในการวิจัย, เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยหรือเก็บข้อมูล, วิธีการเก็บข้อมูล, และวิธีการวิเคราะห์และ/หรือสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. **ผลการวิจัย (Findings)** – ตามจุดประสงค์หรือคำถามวิจัยที่ตั้งไว้
4. **การอภิปรายผล (Discussion)**

5. **บทสรุป** (รวมทั้งการนำผลการวิจัยไปใช้ และ ข้อเสนอแนะ ถ้ามี) (Conclusion, Implementation, and Recommendations – if applicable)

หมายเหตุ อาจรวมหัวข้อ 3 และ 4 เป็น “ผลการวิจัยและการอภิปรายผล” (Findings and Discussion) หรือรวม 4 และ 5 เป็น “การอภิปรายผลและบทสรุป” (Discussion and Conclusion) ก็ได้

ในแต่ละหัวข้อหลักอาจมีการแบ่งเป็นหัวข้อย่อยๆ ก็ได้ แต่ทั้งนี้ หัวข้อย่อยต้องมีระดับหัวข้อ (levels of heading) ไม่ตรงกับหัวข้อหลัก

ตัวอย่าง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ← หัวข้อหลัก (Heading)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample) ← หัวข้อย่อย (Subheading)

.....

.....

เครื่องมือ (Research Instruments)

.....

.....

วิธีการเก็บข้อมูล (Data Collection)

.....

.....

ผลการวิจัย (Findings) ← หัวข้อหลัก (Heading)

Notes to Contributors

Submission of manuscript - Submit a copy of the manuscript and an electronic file with a cover letter including the author's (or authors') name, academic title, affiliation, education background (for the 'Contributors' page), contact address, convenient phone number, and e-mail address. For the paper written by more than one author, a corresponding author should be clearly indicated, but the corresponding author's name may not appear as the first author. The manuscript can be submitted to the journal through online submission via <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhnu>

Manuscript preparation - Submissions should not exceed 15 pages in length (including references), double-spaced, typed on one side of B5 paper with the 14-point Cordia New font. The following marginal widths should be followed: top 3 cm, left and right 2 cm, bottom 2 cm.

List of text	Font Style	Alignment	Size
Article	Bold	Page Center	18
Author	Bold	Align Right	14
Abstract Title	Bold	Align Left	14
Abstract	Regular	-	13
Heading	Bold	Align Right	14
Subheading	Bold	Numbering	14
Text	Regular	-	14
Emphasis	Bold	-	14
Table Text	Regular	-	13
Cited Text	Italic	-	14
Cited Document	Bold	Page Center	14

****The length of the first part of the manuscript, including the title, author, abstract, and keywords, both in Thai and English, should not exceed 2 pages.**

Style - Apply the writing format and language appropriate for generally-acceptable scholarly papers with careful proof of correct format and spelling.

References - All materials cited in the paper must appear alphabetically in the reference list at the end of the paper using the same APA 6th edition referencing style throughout the article. The author is responsible for the accuracy of all cited materials. However, the articles since Volume 22, No. 1 (January - April 2025), must use APA 7th edition. (See reference examples: <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhnu/about/submissions>)

Abstract - The author attaches an abstract summarizing the main concepts of the paper in a separate sheet. An abstract should not exceed 200 words. Non-Thai authors writing the paper in a language other than English can submit an English abstract or the abstract written in the language of the paper. The author, however, needs to be responsible for the accuracy of the language in the abstract.

Keywords - The author must specify three to six keywords for the paper arranged according to the level of relevance

Articles from thesis, dissertation, or part of the study - The author is required to mark the title with an asterisk and provide the following statement, for example, in the footnote with information about the degree, area of study, institute, and year.

“This article is part of the thesis entitled ...”

“This article is a revised version of a dissertation entitled ...”

“This article is part of the fulfillment of the course ...”

Copyrights - The copyrights of the articles published in the Journal of Humanities, Naresuan University belong to the authors of the articles. Anybody wishing to reprint or republish an article in JHNU must receive written permission from the author. The article accepted for publication in JHNU must not appear in any publications before appearing in JHNU. The author of an accepted article will receive a copy of the journal. More copies of the article may be downloaded or printed out at the webpage: <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhnu>

Publication procedure - A letter of acknowledgement will be sent to the author when the submission is received. The author will be informed again via a letter or e-mail when the results from the three reviewers are received. The articles to be published in a particular issue are determined by the editor and the editorial board. Workflow status can be accessed and checked via <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhnu> However, the papers properly and completely revised and edited first may be published first.

Elements of the article - For review articles or analytical and critical articles, the authors may determine the topics in the article as appropriate. Research articles, however, must consist of the following topics.

1. **Introduction** – consisting of the rationale or statement of the problem, theories and/or related literature and research, and objectives and/or research questions
2. **Method** – consisting of population/sample/participants (or data used), materials (used to collect the data), procedure, and data analysis and/or statistics used.
3. **Findings** – according to the objectives or research questions
4. **Discussion**
5. **Conclusion** (and Implementation, and Recommendations – if applicable)

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง (Reference Examples)

1. วารสารทางวิชาการ (Journal articles)

ผู้แต่ง1, & ผู้แต่ง2. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, เลขของปีที่(เลขของฉบับที่). เลขหน้า.

กาญจนา วิชาปกรณ. (2549). ระเด่นลันได: ประติษฐการแห่งอารมณ์ขันของวรรณกรรมล้อ. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 3(2), 15-26.

Williams, J., & Severino, C. (2004). The writing center and second language writers. *Journal of Second Language Writing*, 13(3), 165-172.

2. หนังสือ (Books)

ผู้แต่ง1, & ผู้แต่ง2. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ชาย โพธิ์ลีตา. (2549). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.

Cone, J. D., & Foster, S. L. (1993). *Dissertations and theses from start to finish: Psychology and related fields* (3rd ed.). Washington, DC: American Psychological Association.

กรณีหนังสือแปล (Translated books)

ชื่อผู้แต่งต้นฉบับ. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่องที่แปล [ชื่อต้นฉบับ] (ชื่อผู้แปล, ผู้แปล) (พิมพ์ครั้งที่). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
(ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. หรือ พ.ศ.).

ฮารูกิ มูราคามิ. (2564). *ด้วยรัก ความตาย และหัวใจสลาย Norwegian Wood* [Noruwei no Mori] (นพดล เวชสวัสดิ์, ผู้แปล) (พิมพ์ครั้งที่ 8). ปทุมธานี: กำมะหยี่. (ต้นฉบับพิมพ์ปี พ.ศ. 2543).

Murakami, H. (2000). *Norwegian Wood* [Noruwei no Mori] (J. Rubin, Trans.). New York: Vintage International. (Original work published 1987).

กรณีหนังสือไม่ปรากฏปีพิมพ์ สถานที่พิมพ์ และสำนักพิมพ์ (Book with missing information)

(ม.ป.ป.) หรือ (n.d.) แทน ไม่ปรากฏปีพิมพ์ (no date)

ม.ป.ท. หรือ N.P. แทน ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์ (no place of publication)

ม.ป.พ. หรือ n.p. แทน ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์ (no publisher)

3. บทความหรือบทในหนังสือรวมเล่มที่มีบรรณาธิการ (Chapter in an edited book)

ผู้แต่งบทความหรือบท. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความหรือบท. ใน หรือ In ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), ชื่อหนังสือ (น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

Barnlund, D. C. (1997). Communication in a global village. In L. A. Samovar, & R. E. Porter (Eds.), *Intercultural communication: A reader* (pp. 27-36). Belmont, CA: Wadsworth.

4. เอกสารการประชุมวิชาการ (Meeting, Symposia)

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความหรือชื่อเรื่อง. ใน หรือ In ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), **ชื่อการประชุม** (น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

อุทัย ดุลยเกษม. (2532). การนำรูปแบบการเรียนรู้ด้านโครงงานวิทยาศาสตร์ไปพัฒนาครูที่ปรึกษาโครงงานในโรงเรียนระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา. ใน **การประชุมวิชาการสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 2** (น. 12-33). กทม.: สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย. สืบค้น 29 กรกฎาคม 2549, จาก <http://www.thaiedresearch.org/article/info2.php?id=73>

Finch, A. E. (2004). Action research: Empowering the teachers-ESL article. In J. Kim (Ed.), *The 4th International Academic Research Conference in Business Social Science and Humanities* (pp. 85-100). Seoul, Republic of Korea: ROEES. Retrieved May 1, 2009, from <http://www.eslteachersboard.com/cgi-bin/articles/index.pl?noframes;read=950>

5. วิทยานิพนธ์และปริญญาานิพนธ์ (Dissertations and Theses)

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). **ชื่อเรื่อง** (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral dissertation หรือ วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต หรือ Master's thesis). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ปาริชาติ กัณหาทรัพย์. (2545). **การวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีในเรื่องสั้นพม่า** (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

Nuchsong, S. (1997). *A Study of Learning Strategies of English Writing of Students at the United Rajabhat Institute of Buddha Chinnaraj* (Master's thesis). Phitsanulok: Naresuan University.

6. บทความจากนิตยสาร

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์, เดือน). ชื่อบทความ. **ชื่อนิตยสาร**, เลขของปีที่(เลขของฉบับที่). เลขหน้า.

สมหมาย ปาริชาติ. (2552, พฤษภาคม). ปฏิรูปการศึกษา ... มุมมองจาก อมเรศ ศิลลาอ่อน. **มติชนสุดสัปดาห์**, 29(1502), 34.

7. บทความจากหนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์, วัน เดือน). ชื่อบทความ. **ชื่อหนังสือพิมพ์**, น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า.

ประสาร มฤคพิทักษ์. (2552, 1 มิถุนายน). ประลองดองวิถี. **มติชนรายวัน**, น. 6.

กรณีบทความจากหนังสือพิมพ์ที่ไม่มีชื่อผู้แต่ง ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อบทความ

ประลองดองวิถี. (2552, 1 มิถุนายน). **มติชนรายวัน**, น. 6.

การอ้างอิงที่สืบค้นทางออนไลน์ ให้ระบุวันที่สืบค้น และ URL ต่อท้าย ดังนี้

สืบค้น 1 มิถุนายน 2555, จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhnu>

การอ้างอิงในเนื้อความ (In-text citation) ใช้ระบบนามปี เช่น

- ชาย โพธิ์สีตา (2549)

- ปาริชาติ กัณหาทรัพย์ (2545, หน้า 69)

- Williams & Severino (2004)

- Barnlund (1997, p. 29)

นโยบายการตีพิมพ์

วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นวารสารที่มีการประเมินบทความก่อนตีพิมพ์ (refereed journal) โดยผู้ประเมินจำนวน 3 ท่าน ทั้งนี้ผู้ประเมินไม่เห็นชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบผู้ประเมิน (double blind review) เผยแพร่ผลงานวิชาการด้านภาษา วรรณคดี คติชน ปรัชญา ศาสนา ดนตรี และนาฏศิลป์ ลักษณะของบทความที่จะนำลงตีพิมพ์ ได้แก่ บทความวิจัย (research article) บทความปริทรรศน์หรือบทความวิจารณ์วรรณกรรม (review article) ที่มีลักษณะวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย หรือเสนอแง่มุมความรู้ แนวคิด และประเด็นปัญหาต่างๆ และควรมีการอ้างอิงทฤษฎีหรือข้อมูลจากแหล่งเอกสาร ที่เชื่อถือได้ และมีการแสดงถึงการศึกษาค้นคว้า อย่างรอบด้าน และบทความหนังสือ (book review) ผลงานที่ส่งมาเพื่อตีพิมพ์ต้องไม่เคยได้รับการตีพิมพ์หรือกำลังเสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร หรือแหล่งอื่นใดมาก่อน

Policy for Publication

Journal of Humanities Naresuan University is a referred journal with double blind review (3 reviewers). The journal is dedicated to publishing scholarly articles in language, literature, folklore, philosophy, religion, music, and performing arts. The articles to be published in JHNU include research article, review articles, and book reviews that discuss, analyze, synthesize, or criticize particular concepts, issues, or problems. The articles should be well-researched with reliable sources. The paper submitted for publication must not be published or is under consideration for publication in other journals.

JOURNAL OF HUMANITIES

NARESUAN UNIVERSITY

บทความวิจัย / บทความวิชาการ

- 01 แนวคิดด้านหลักสูตรและการสอนที่ดำรงขึ้นพื้นฐาน
ธรรศ อัมโร
- 20 การศึกษาการใช้พระนาม “เทพเทวี่ะไพโรโดกี (วินัส)” เป็นชื่อตราสินค้าและชื่อสินค้า
บานนี บุญทรง
- 36 การร่ำในพิธีแย่งศพของชาวมอญ
นิสริรัช กรทอง สุงสันติ แวงวรรณ และ เวลิมศักดิ์ เย็นสำราญ
- 51 The Study of the Interrelationship between the LGBTQ Inclusiveness and
Affective Factors in English as a Foreign Language Classrooms
Thanawut Sreejak
- 73 การแปลคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาตามเส้นทางท่องเที่ยว 8 พระธาตุประจำวันเกิดใน
จังหวัดนครพนม ภายใต้ทฤษฎีการแปลงของโมนา เบเคอร์
ปรียากร บุญธรรม และ ปวีณา แพงสอน
- 88 ชื่อธุรกิจการค้าในซอยหัวหิน 72: การศึกษาตามแนวภูมิทัศน์ทางภาษาศาสตร์
รุ่งทิภา สุภานันท์ ฉัตรแก้ว ยุวพรหม อนุสรณ์ ศรีวิระ และ ศิริวิษฐ์ กาวีละนันท์
- 105 บทบาทหน้าที่ทางคตินจากเรื่องเล่าผ่านสื่อออนไลน์ในรั้วมหาวิทยาลัยนเรศวร
ภาควงษ์ สุงเจริญ และ สุวรรณ ทองรอด
- 125 การแปรทางศัพท์ในภาษาไทยย้อนถิ่นเชียงรายตามกลุ่มอายุ
กรชนก นันทกนก และ ชมนาด อินทจามรรักษ์
- 147 การประยุกต์ใช้การสอนออนไลน์เพื่อพัฒนากทักษะทางด้านภาษาญี่ปุ่นสำหรับผู้เรียน
ภาษาญี่ปุ่นขั้นต้น
คชาภิช หลิมเจริญ
- 161 รูปแบบการสูญเสียความหมายในการแปลคำนามนับได้และนับไม่ได้ภาษาอังกฤษเป็น
ภาษาไทย ของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยบูรพา
สมภพ ใหญ่โสมานัง
- 177 การแบ่งวรรณะด้านวิถีชีวิตจากวรรณกรรมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช
เจือง ถิ หัง